İŞKUR

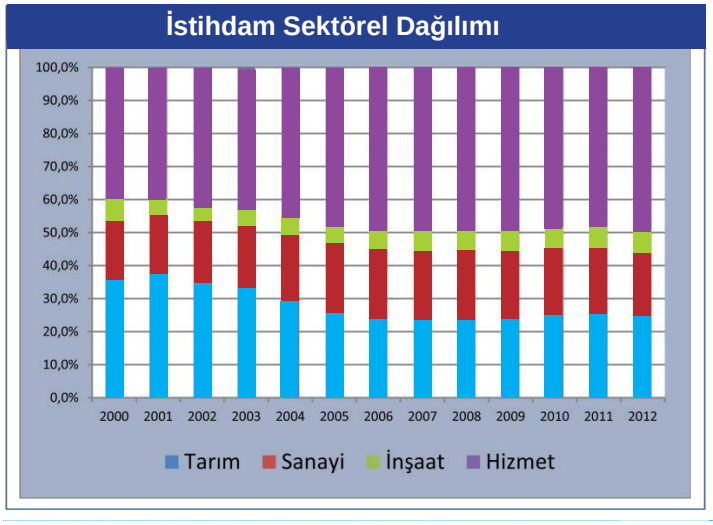

TÜRKİYE

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ

(2013-I.Dönem)

Merhum Görev Arkadaşımız

Salih ERTOSUN'un anısına

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ

(2013-I. DÖNEM)

Raporu Hazırlayanlar:

Abdullatif GÖKDERE	:	İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanı,	abdullatif.gokdere@iskur.gov.tr
Aydın ALABAŞ	:	İstihdam Uzmanı	aydin.alabas@iskur.gov.tr
Mehmet BAYHAN	:	İstihdam Uzmanı	mehmet.bayhan@iskur.gov.tr
Sinan OK	:	İstihdam Uzmanı	sinan.ok@iskur.gov.tr
Volkan ÖZ	:	İstihdam Uzman Yrd.	volkan.oz@iskur.gov.tr
Doğanay Nafiz İLHAN	:	İstihdam Uzman Yrd.	nafiz.ilhan@iskur.gov.tr
Mustafa ÖZEN	:	İstihdam Uzman Yrd.	mustafa.ozen@iskur.gov.tr
Esranur İrdem	:	İstihdam Uzman Yrd.	esranur.irdem@iskur.gov.tr
Mehmet Ruchan ÖZKAN	:	İstihdam Uzman Yrd.	ruchan.ozkan@iskur.gov.tr
Muhammet KAYA	:	İstihdam Uzman Yrd.	muhammet.kaya@iskur.gov.tr
Sonay SAKAL	:	İstihdam Uzman Yrd.	sonay.sakal@iskur.gov.tr

SUNUŞ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), ulusal istihdam politikasının oluşturulması, istihdamın korunması ve geliştirilmesi ile işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörlerinden biridir. Kurumumuz hem aktif hem de pasif istihdam politikaları doğrultusunda işgücü ve işverene yönelik birçok kamusal hizmet sunmaktadır. İşsizlik sigortası işlemlerini yürüten, işgücü piyasası verilerini yerel ve ulusal bazda derleyen, analiz eden, yorumlayan, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirerek uygulanması konusunda önemli görevler icra eden, üstlendiği yasal, yönetsel ve sosyal sorumluluğun bilinciyle faaliyetlerini özveri ile sürdüren İŞKUR, işgücü piyasası analizleri aracılığıyla Kuruma erişemeyen birçok işverenle yüz yüze görüşerek işgücü taleplerini derlemektedir. İşgücü piyasası analizlerinin etkin bir şekilde yapılabilmesi sadece İŞKUR için değil sosyal politikayla ilgilenen tüm kişi ve kurumlar için sağlıklı öngörü ve planlama yapılması açısından önemli ve gereklidir.

Bu noktadan hareketle 2013 yılı Mayıs-Haziran aylarında Genel Müdürlüğümüz ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliği ile belirlenen 10 ve daha fazla kişi istihdam eden 100 bin 852 işyeriyle, kurum personelimiz görüşme gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu kapsamda ulaşılan işyeri sayısı 87 bin 719'dur. Türkiye Geneli ve il düzeyinde çalışan sayısı, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ile geçmiş ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine dair bilgiler derlenmiş, işverenin eleman ihtiyacı anında karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca işgücü yetiştirme kurslarının da yapılan çalışma sonucunda tespit edilen ihtiyaca göre açılması planlanmaktadır.

Bu çerçevede, hazırlanan bu Rapor 2013 yılı I. Dönem "Türkiye İşgücü Piyasası Analizi" hem işgücü arzına ilişkin eğilimler hakkında bazı değerlendirmeleri hem de İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığımız sorumluluğunda ve Kurum personelimiz vasıtasıyla gerçekleştirilen talep araştırmasının sonuçlarına dair bilgileri kapsamaktadır. Bu vesileyle Türkiye İşgücü Piyasası Analizi çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim. Birçok yönüyle geliştirilmeyi bekleyen bu İşgücü Piyasası Talep Araştırması, İŞKUR İl Müdürlüklerinde çalışanların yüzyüze ziyaret ve veri girişleri ile derlenmiştir. Türkiye için ilkleri içeren bu çalışmanın alan uygulaması sırasında, Nevşehir İl Müdürlüğümüzde büyük emeklerle çalışan görev kardeşimiz Sayın Salih ERTOSUN'u elim bir trafik kazası sonucu yitirdik. Merhumun anısına ve görev aşkına saygı duyacağımızı ifade eder, tekrar Allah'tan kendisine rahmet, kederli ailesine sabır dileriz.

Dr. Nusret YAZICI
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
TABLOLAR LİSTESİ iv
GRAFİKLER LİSTESİ v
KUTUCUKLAR LİSTESİ v
KISALTMALAR vi
GİRİŞ 1
YÖNETİCİ ÖZETİ 2

BİRİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. DÜNYA İŞGÜCÜ PİYASASI 5

1.2 TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI 9
1.2.1. Ekonomik Göstergeler 9
1.2.2. Nüfus Göstergeleri 11
1.2.3. Genel İşgücü Göstergeleri 22
1.2.4. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Piyasası 30
1.2.5. Cinsiyete Göre İstihdam Eğilimleri 33
1.2.6. İşteki Durumuna Göre İstihdam Edilenler 35
1.2.7. Meslek Gruplarına Göre İstihdam Edilenler 39
1.2.8. Kayıt Dışı İstihdam 39
1.2.9. Genç İşgücü Göstergeleri 44
1.2.10. Bölgesel İşgücü Göstergeleri 47
1.2.11. İşyeri Kayıtları 50
1.2.12. İŞKUR'a Kayıtlı İşgücü Verileri 53

İKİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

2.1. AMAÇ VE YÖNTEM 69
2.1.1. Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 71
2.1.2. Tahmin ve Notasyonlar 72
2.2. MEVCUT İSTİHDAM 74
2.3. AÇIK İŞLER 79
2.4. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 92
2.5. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 97
2.6.1. İstihdam Artışı Beklenen Meslekler 97
2.6.2. İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler 100

SONUÇ 101

KAYNAKÇA 106

EKLER 107
Ek 1 : İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 107
Ek 2- A : Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 110
Ek 2- B : Tahmin ve Notasyonlar 110
Ek 2- C : Tamsayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2012) 111
Ek 2- D : Tamsayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2013) 112
Ek 3- A : Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 113
Ek 3- B : Nüfus ve Konut Araştırmasına Göre İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Göstergeleri 119
Ek 4- : Diğer Tablolar 125

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dünyada İşgücü Piyasası Eğilimleri 6
Tablo 2: Dünyada İşsizlik Oranları (2003-2013) 8
Tablo 3: Türkiye'de Yaş Grupları ve Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı (2012) 14
Tablo 4: Bölgeler Bazında Göç Değişkenleri, 2012 19
Tablo 5: Türkiye İşgücü Piyasasında Temel Göstergeler (2004-2013) 23
Tablo 6: Sektörlere Göre İşsizlerin Eğitim Durumu, (Bin Kişi), (2012) 29
Tablo 7: İş Arama Sürelerine Göre İşsizler, (Bin Kişi) (2012) 29
Tablo 8: Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İşgücüne Katılma, İstihdam ve İşsizlik, 15+ Yaş, (2012) 31
Tablo 9: Eğitim Durumuna Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı, 15+ Yaş, (Bin Kişi) (2012) 32
Tablo 10: İşteki Durumuna Göre İstihdam (2004-2013) 36
Tablo 11: İşteki Duruma Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı, 15+ Yaş, (Bin Kişi) (2012) 38
Tablo 12: İstihdamda Kayıt Dışılık (2004-2013) 40
Tablo 13: İstihdamda Kayıt Dışılık Tarım içi-Tarım dışı (2004-2013) 41
Tablo 14: Türkiye İşgücü Piyasasında Temel Göstergeler (2004-2013) 45
Tablo 15: Bölgesel Düzeyde İşgücü Piyasasının Görünümü 48
Tablo 16: SGK'ya Kayıtlı İşyerleri (2013-Mayıs) 51
Tablo 17:SGK'ya Kayıtlı Çalışanlar -(4/a) (2013-Mayıs) 52
Tablo 18: Eğitim Durumuna Göre Başvurular (2012-2013) 54
Tablo 19: Başvuruların Mesleklere Göre Dağılımı (2012-2013) 55
Tablo 20: Başvuruların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2013*) 55
Tablo 21: Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2012-2013) 56
Tablo 22: Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Süreleri (2013*) 57
Tablo 23: Yaş Gruplarına Göre Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı (2013*) 57
Tablo 24: Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı (2013*) 58
Tablo 25: Açık İşler (2002-2013) 59
Tablo 26: Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2012-2013) 60
Tablo 27: Meslek Gruplarına Göre Açık İşler (2013*) 60
Tablo 28: Sektörlere Göre Açık İşler (2013*) 61
Tablo 29: Eğitim Durumlarına Göre İşe Yerleştirmeler (2013*) 62
Tablo 30: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme (2012-2013) 63
Tablo 31: Meslek Gruplarına Göre İşe Yerleştirme (2013*) 64
Tablo 32: Sektörlere Göre İşe Yerleştirme (2013*) 64
Tablo 33: Sosyal Durumlara Göre İşe Yerleştirme (2013*) 65
Tablo 34: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2013) 66
Tablo 35: Eğitim Durumlarına Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler (2013*) 67
Tablo 36: Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler (2013*) 67
Tablo 37: İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012) 70
Tablo 38: 2013 Yılı İşgücü Piyasası Talep Araştırması Görüşülen İşyeri Bazlı Sonuçları 71
Tablo 39: İşgücü Piyasası Talep Araştırması Örneklemi (2013) 73
Tablo 40: İşyeri Büyüklüklerinin Sektörel Dağılımı 74
Tablo 41: Çalışanların Sektörel Dağılımı 75
Tablo 42: Çalışanların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı 77
Tablo 43: En Çok Çalışılan Meslekler 79
Tablo 44: Açık İş Veren İşyerlerinin Sektörel Dağılımı 81
Tablo 45: Açık İşlerin Sektörel Dağılımı 82
Tablo 46: Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı 83
Tablo 46: Açık İş Verilen Meslekler ve Bu Mesleklere İlişkin Sayısal Veriler 84
Tablo 48: Açık İşlerde Mesleklere Göre Talep Edilen Beceri Düzeyleri 88
Tablo 49: Açık İş Arama Kanallarının Mesleklere Göre Dağılımı 91
Tablo 50: Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Belirtildiği Sektörler 93
Tablo 51: Teminde Güçlük Çekilen Meslek Grupları 93
Tablo 52: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler 94
Tablo 53: Mesleklerin Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 96
Tablo 54: 2013 yılı sonunda İstihdam Artışı Beklenen Sektörler 98
Tablo 55: En Fazla İstihdam Artışı Beklenen 20 Meslek 99
Tablo 56: En Fazla İstihdam Azalışı Beklenen 20 Meslek 100

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Yıllık Büyüme Oranları 9
Grafik 2: Kişi Başına Düşen GSYİH (ABD Doları) 10
Grafik 3: 2012 Yılı Türkiye Geneli Nüfus Piramidi 11
Grafik 4: Seçilmiş Yıllar İtibariyle Yaş Bağımlılık Oranı 12
Grafik 5: Türkiye'de Ortanca Yaş 13
Grafik 6: Yıllık Nüfus Artış Hızına Göre İllerin Sırası (2012) 17
Grafik 7: Net Göç Hızına Göre İllerin Görünümü 21
Grafik 8: Yıllar İtibariyle İşgücüne Katılma Oranı, (%) (2004-2013) 24
Grafik 9: Yıllar İtibariyle İstihdam Oranı, (%) (2004-2013) 25
Grafik 10: Yıllar İtibariyle Türkiye Geneli İşsizlik Oranı, (%) (2004-2013) 25
Grafik 11: Genel ve Tarım Dışı İşsizlik Oranları, (%), (2012) 26
Grafik 12: Türkiye Geneli Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı, (%), (2012) 27
Grafik 13: Türkiye Geneli Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı, (%), (2012) 28
Grafik 14: Eğitim Durumuna Göre Genel, Kadın, Erkek İstihdam Oranı, (%) (2012) 32
Grafik 15: Eğitim Durumuna Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı,(%), (2012) 33
Grafik 16: Cinsiyete Göre Tarım ve Tarım Dışı İstihdamın Dağılımı, (%) (2004-2013) 34
Grafik 17: Cinsiyete Göre Yaş Gruplarının İstihdam Oranları, (%) (2012) 34
Grafik 18: İşteki Duruma Göre Kadın İstihdamı, (%)(2004-2013) 37
Grafik 19: İşteki Duruma Göre Erkek İstihdamı, (%)(2004-2013) 37
Grafik 20: Türkiye Geneli Meslek Gruplarına Göre İstihdam, (%) (2012) 39
Grafik 21: Kayıt Dışı İstihdamın Seyri, Genel, Tarım, Tarım Dışı, (%) (2004-2013) 41
Grafik 22: Sektörel Kayıt Dışı Çalışma Oranı, (%) (2012) 42
Grafik 23: Tarım ve Tarım Dışı Sektörlerde Kayıtdışı İstihdam Oranı, (%), (2012) 42
Grafik 24: Türkiye Geneli Eğitim Durumuna Göre Kayıt Dışılık, (%), (2012) 43
Grafik 25: Türkiye Geneli İşteki Duruma Göre Kayıt Dışılık, (%), (2012) 44
Grafik 26: Türkiye Geneli Gençlerin Çalıştıkları Sektörler(%) (2012) 46
Grafik 27: İŞKUR İşe Yerleştirme Verileri (2000-2013*) 62
Grafik 28: Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı 76
Grafik 29: Çalışanların Cinsiyete ve Meslek Grubuna Göre Dağılımı 78
Grafik 30: Açık İşlerin Talep Edilen Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı 85
Grafik 31: İşsizlik Oranının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (%) 86
Grafik 32: Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı 87
Grafik 34: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler 87
Grafik 35: Açık İşlerin Aranma Kanalları 90
Grafik 36: Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 95

KUTUCUKLAR LİSTESİ

Kutu 1: İŞKUR İşsiz Kayıtları ile TÜİK İşsizlik Kayıtları neden kıyaslanabilir değildir? 53
Kutu 2: Açık İşler ve Açık iş Oranları ne demektir? 80

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ABRÖ: Ardışık Basit Rassal Örneklem

BM: Birleşmiş Milletler

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

GAP: Güney Doğu Anadolu Projesi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İO: İşsizlik Oranı

İKO: İşgücüne Katılma Oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

İPTA: İşgücü Piyasası Talep Araştırması

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetleri İstatistikî Sınıflaması)

OECD: Organization for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OVP: Orta Vadeli Program

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TİPTA: Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, son yıllarda sürekli geliştirerek gerçekleştirdiği işgücü piyasası analizi çalışmalarına "2013 I. Dönem İşgücü Piyasası Analizi Raporunu" eklemiş bulunmaktadır. İşgücü arzı ve talebinin temel eğilimlerini içeren çalışma bu iki yönü bir arada içermesiyle özgün bir çalışmadır. Çalışmanın analizinde arz verilerine ilişkin olarak Eylül 2013'te en güncel olan veriler, talep verilerine ilişkin olarak da İŞKUR'un Mayıs-Haziran döneminde gerçekleştirdiği araştırmanın sonuçları kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Dünya İşgücü Piyasasında son ekonomik krizle birlikte ortaya çıkan olumsuz tablonun izlekleri özetle sunulmuş ve Türkiye'nin bu olumsuz tablo içerisindeki olumlu ve olumsuz konumlarına değinilmiştir. Dünya işgücü piyasası görünümleri sunulduktan sonra birinci bölüm kapsamında Türkiye İşgücü Piyasasının görünümüne değinilmiştir. Beşeri sermaye birikimine yansımalarını yorumlayabilmek amacıyla son on yılda gerçekleşen ekonomik büyüme ve artan kişi başına gelirin eğilimleri özetle sunulduktan sonra nüfus ve nüfus hareketliliği olarak göç verilerine değinilmiştir. İşgücü arzının Türkiye için en önemli veri kaynağı olan TÜİK'in hanehalkı işgücü anketi Mayıs dönemi sonuçları birçok açıdan Türkiye geneli için yorumlanarak bölgesel işgücü piyasası görünümü de özetle sunulmuştur. SGK kapsamında işyeri ve sigortalı kayıtları yine Mayıs itibariyle sektör, il ve işyeri büyüklüğü esasında açıklanmıştır. İşgücü arzının göstergeleri anlamında TÜİK ve SGK verilerinden sonra Türkiye'nin istihdam kurumu olan İŞKUR'un kayıtlı işgücü verileri başvuru, açık iş, işe yerleştirme, mesleki eğitim ve işsizlik ödeneği boyutları ile irdelenmiştir. Bu İşgücü arzına ilişkin temel veriler özelikle cinsiyet, yaş ve eğitim görünümleri bağlamlarıyla sunulmuştur

Çalışmanın özgün ve kamuoyuna ilk kez sunulan sonuçları içeren kısmı ikinci bölümü olup işgücü piyasasında talep boyutu verilerini içermektedir. Bu veriler İŞKUR tarafından 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında özel kesimde, 10+ istihdamlı olduğu varsayılarak seçilen 100.852 işyerine uygulanan İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formundan elde edilmiştir. Bu kapsamda 74 ilde tam sayım ve 7 büyük ilde örneklem yapılan araştırmada 87.719 işyerine ulaşılarak işyerlerinin mevcut istihdamına, açık işlerine, temininde güçlük çektikleri mesleklerine ve gelecek dönem istihdamlarına ilişkin veri derlenmiştir. Özellikle potansiyel istihdam olarak ifade edilen açık iş oranlarına ilişkin görünümün gelecek dönemlerde ilgi odağı olacağı şimdiden ifade edilebilir.

Türkiye İşgücü Piyasası Analizi çalışmaları, İŞKUR tarafından 2007 yılından bu yana gerçekleştirilmektedir. Ancak yukarıda belirtilen kapsamda bir raporlama ikinci kez yapılmaktadır. Bu raporlama yılda bir kere sadece Türkiye için değil 81 il için de ayrı ayrı yapılarak kamuoyunun bilgisine www.iskur.gov.tr adresi üzerinden sunulmaktadır. Başta Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi, Profesör Doktor Sn. Gülay Toksöz olmak üzere önceki raporlarımızı inceleyerek görüşlerini sunan tüm kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür eder, eleştirilerini beklediğimizi ifade ederiz.

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Dünya genelinde 2007 yılında başlayan ekonomik krizin işgücü piyasasında olumsuz etkileri birçok ülkede devam etmektedir. 2013 yılı için dünyadaki işsiz sayısı 201 milyon olacağı öngörülürken işsizlik oranının yüzde 6 civarında gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. İşsizlik oranı, 2012 yılı için ABD'de yüzde 8,1, OECD'de yüzde 8, AB'de ise yüzde 10 civarındadır. Aynı dönem için Türkiye İşsizlik oranı yüzde 9,2 olarak açıklanmıştır.
- İspanya ve Yunanistan AB üyesi olup da genel işsizlik oranı yüzde 25'i aşan ülkelerdir. Türkiye işsizlik oranı 2009 yılında son 10 yılın en yüksek oranı yüzde 14'e çıkmış ancak iki yıl içerisinde kriz öncesi seviyelere gerilemiştir.
- Türkiye için 2010 yılından itibaren başlayan kriz öncesi duruma gitme yönündeki olumlu eğilim yaklaşık 30 ay devam ettikten sonra Eylül 2012'den itibaren olumsuz yöne evrilmiş ve yaklaşık 11 dönemdir hem işsiz sayısı hem de işsizlik oranı artış göstermektedir.
- İşsizlikle mücadelede bilinen en etkin yol ekonomik büyümedir. İstihdam dostu büyüme politikaları dünyanın gündeminde olup istihdamsız büyümenin sürdürülebilir olmadığı ifade edilmektedir. Ancak ifade edilmesi gereken bir durum istihdamsız büyüme kadar büyümesiz istihdamın da sürdürülebilir olmadığıdır.
- 2011 yılında Türkiye Ekonomisi IMF'in yüzde 7,5'lik tahmininin üzerinde yüzde 8,8 oranında büyüme gösterirken, 2012 yılında Türkiye ekonomisi yüzde 2,2 oranında büyümüştür. 2013 yılının ikinci çeyreğinde ise Türkiye ekonomisi yüzde 4,4 oranında büyüme kaydetmiştir. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Orta Vadeli Programa göre ise Türkiye'nin 2013 yılında yüzde 4, 2014 ve 2015 yılında ise yüzde 5 oranında büyümesi hedeflenmektedir.
- Türkiye, istikrarlı ekonomik büyümeyle birlikte kamu maliyesinde de gelişme kaydetmiştir; AB tanımlı genel yönetim nominal borç stoku 2002-2012 yılları arasındaki on yıl içinde yüzde 74'ten Maastricht kriteri olan yüzde 60'ın çok altına, yüzde 36,1'e gerilemiş ve Türkiye 24 AB ülkesinden daha düşük oranlara sahip olmuştur.
- Türkiye ekonomisinde yaşanan kayda değer gelişmeler, ihracat ve turizm gelirlerine de yansımış, 2002 yılında 36 milyar ABD doları olarak gerçekleşen ihracat, 2012 yılı sonunda 153 milyar ABD dolarına yükselmiş, turizm geliri ise 2002 yılında 8,5 milyar ABD dolarıyken 2012 yılında 25 milyar ABD dolarını aşmıştır.
- Türkiye'de 2004-2012 yılları arasında işgücüne katılma oranları açısından değerlendirme yapıldığında 2004 yılı işgücüne katılma oranı yüzde 46,3 (22 milyon 16 bin kişi) iken 2012 yılı sonunda işgücüne katılma oranı yüzde 50,0 (27 milyon 339 bin kişi)'ye yükselmiştir. Araştırmanın yapıldığı 2013 yılı Mayıs dönemi verilerine göre ise işgücüne katılma oranı yüzde 51,6 olarak gerçekleşmiştir.
- 2004 yılında istihdam oranı yüzde 41,3 (19 milyon 632 bin kişi) iken 2012 yılı sonunda yüzde 45,4'e (24 milyon 821 bin kişi) yükselmiştir. Araştırmanın yapıldığı 2013 Mayıs dönemi verilerine göre ise istihdam oranı yüzde 47,1 (26 milyon 130 bin kişi) olarak gerçekleşmiştir.
- 2004 yılında yüzde 50,1 olan kayıtdışı istihdam oranı uygulanan politikalar, etkin denetim ve teşvikler neticesinde yüzde 39'a gerilemiştir. Araştırmanın yapıldığı 2013 Mayıs dönemi verilerine göre ise kayıtdışı istihdam oranı azalmaya devam ederek yüzde 37,7'ye gerilemiştir.
- 15 Mayıs-30 Haziran döneminde yapılan çalışmada 5.595.354 kişi çalıştığı tespit edilmiştir. Bunların 4.303.018'i erkek 1.292.336'sı kadın çalışanlardır. Bu rakamları oran şeklinde ifade

edecek olursak çalışanların yüzde 77'si erkek yüzde 23'ü kadın çalışandır. Çalışanların yüzde 36'sı İmalat sektöründe çalışmaktadır. Bunlarında yüzde 78'i erkek yüzde 22'si kadındır. Eğitim ve İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler Faaliyetleri sektörlerinde kadın erkek çalışan oranları birbirine çok yakındır. Diğer sektörler de çalışan sayıları erkek ağırlıklıdır.

- Çalışanların meslek gruplarına göre dağılımına bakılacak olursa yüzde 18'ini Nitelik Gerektirmeyen Meslekler oluşturmaktadır. Bu meslek grubunun da yüzde 75'i erkek yüzde 25'i kadındır. Çalışanların çoğunluğu Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ve Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerden oluşmaktadır. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar ve Profesyonel Meslek Mensupları meslek gruplarında erkek ve kadın çalışan sayıları oranları birbirine yakındır.
- Araştırma kapsamındaki 183 bin 667 işyerinin 52 bin 668 tanesinde 258 bin 81 açık iş olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yüzde 29'unda açık iş olduğu görülmektedir. Türkiye geneli Açık İş oranı yüzde 4,4'tür. Bu demektir ki her 100 kişilik çalışma kapasitesine sahip işyerinde 95,6'lık dolu kadro 4,4'lük boş kadro bulunmaktadır. Açık İş Oranının sektörlere göre dağılımına baktığımızda yüzde 5,6'lık bir oran ile en yüksek iki sektör Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri ve Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörleridir. Meslek gruplarına göre dağılımında ise yüzde 5,8 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu en fazla açık iş oranına sahiptir.
- Açık İşlerin Aranma Kanallarına bakılacak olursa yüzde 62,5 ile Akraba-Eş Dost birinci sırada yüzde 47,7 ile İŞKUR ikinci sırada yer almaktadır. İş ve Meslek Danışmanlarının göreve başlaması ile İŞKUR'un işgücü piyasasındaki ağırlığı artmıştır.
- İşyerlerinden gelen cevaplara göre 2.713 farklı meslekte 340.950 kişinin temininde güçlük çekildiği görülmüştür. Temininde güçlük çekilen mesleklere sektörler itibariyle bakıldığında ilk sırada 134.403 kişilik ihtiyaçla İmalat sektörü, ikinci sırada ise 61.834 kişilik ihtiyaçla Toptan ve Perakende Ticaret sektörü yer almaktadır. En fazla temininde güçlük çekilen meslek grubu toplam içerisinde yüzde 29,8'lik oranıyla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 24,2'lik oranı ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılardır.
- Teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırayı yüzde 58,9 ile Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ikinci sırayı yüzde 53,3 ile İş Tecrübesine Sahip Eleman Yok, üçüncü sırayı ise yüzde 47,7 ile Bu Meslekte Eleman Yok almaktadır.
- Gelecek dönem beklentilerine bakılacak olursa kısa ve uzun dönemde de istihdamda artış beklenmektedir. 31 Aralık itibariyle Net İstihdam Değişim Oranı yüzde 4,7 30 Haziran itibariyle Net İstihdam Değişim Oranı yüzde 4,8'dir. 31 Aralık Net İstihdam Değişim Oranlarında yüzde 7 ile en çok İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe, 30 Haziran Net İstihdam Değişim Oranlarında yüzde 9,2 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründe artış beklenmektedir.
- Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü 2007 yılından beri gerçekleştirdiği İşgücü Piyasası Analizlerini, kapsamlarını genişleterek uygulamaya devam edecektir. 2013 yılı Türkiye İşgücü Piyasası Analizi kapsamında okuduğunuz I. Dönem Raporu aynı içerik ve kapsamlarda 81 il ayrı ayrı hazırlanmıştır. Belirtilen il işgücü piyasa analizi raporlarına www.iskur.gov.tr adresinden erişilebilir.
- Türkiye geneli için 2013 yılının ikinci dönem çalışmaları kapsamında 15-29 Kasım 2013 tarihlerinde 11.540 örneklem kapsamı olan bir araştırma yürütülmüştür. Bu kapsamda hazırlanacak Türkiye Geneli İşgücü Piyasası 2. Dönem Raporu, Ocak-2014 tarihinde kamuoyunun bilgisine sunulmuş olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1.DÜNYA İŞGÜCÜ PİYASASI

Dünya genelinde önemli bir tartışma başlığı "sürdürülebilir kalkınmadır." Sürdürülebilir kalkınma; herkes için eşit fırsatlar içeren, eşitsizlikleri azaltan, temel yaşam standartlarını yükselten, ekonomik/sosyal ve beşeri kalkınmayı kapsayan, sürekli/kapsayıcı ve eşitleyici ekonomik büyümeyi içerir. Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde gerçekleştirilen *2015 Sonrası Büyüme Ve İstihdam Gündemi* tartışmaları sonucu oluşturulan raporda, istihdam ve kapsayıcı büyümenin, sürdürülebilir bir kalkınmanın merkezinde olduğu ifade edilmektedir. *Sürdürülebilir kalkınma olgusu, doğal kaynakları tüketirken, gelecek kuşakların da gereksinimlerini dikkate alarak sahip çıkan, ekonomi ile eko-sistem arasındaki dengeyi koruyan, çevresel açıdan sürdürülebilir nitelikte olan bir ekonomik kalkınmadır.*[1]

İnsan onuruna yakışır işlerin hem yoksulluğu azaltmada hem de saygın bir toplumsallığa erişmede en önemli araç olduğu göz önünde bulundurularak temel politikaların bu konuya öncelik vermesi gerekmektedir. Sadece mevcut işsizler ve eksik istihdamdakiler için değil, işgücü piyasasına yeni katılacaklar için de 2016-30 yılları arasında yıllık ortalama 470 milyon yeni saygın işin (decent work[2]) oluşturulması gerektiği tahmin edilmektedir. Mevcut durumda dünya işgücü piyasasının önemli sorunlarla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, özellikle de Güney Asya ve Alt-Sahra Afrika'sında, kayıtdışılık ve hukuki korumasızlık çalışanların çoğunu olumsuz etkilemektedir. Dünyanın genelinde istihdamda olmak yoksulluğun bitmesini garantilememekte olup her üç çalışandan birinin ailesiyle birlikte yoksul olduğu görülmektedir. Kadın işgücünün daha olumsuz koşullarda çalıştığı, sosyal korumanın henüz yeterince sağlanmadığı, iş sağlığı ve güvenliği için zorunlu olan önlemlerin yeterince önemsenmediği görülmektedir. "Ne işte ne okulda" olan gençlerin, niteliği düşük yaşlı ve engellilerin, göçmenlerin, genel olarak kadınların iş bulma, istihdamda kalma süreçleri yapısal sorunlar barındırmaktadır. İLO 2015 yılına kadar yaklaşık 7 milyon kişinin de mevcut işsizlere dahil olacağını öngörmektedir.

Üzerinden beş yıl geçmesine rağmen, son dünya ekonomik krizinin olumsuz etkileri nedeniyle işgücü piyasasında oluşan olumsuz eğilim hala kriz öncesi duruma döndürülememiştir. OECD genelinde de yüksek olan işsizlik oranları bazı üye ülkelerde tarihte görülmemiş oranlara yükselmiştir. OECD genelinde yaklaşık 48 milyon olan işsiz kişi sayısı dünya genelinde 200 milyon civarındadır. OECD ülkelerindeki işsizlerin 16 milyonu, dünya genelindeki işsizlerin ise yaklaşık 30 milyonu kriz döneminde işsiz kalmıştır. Birçok ülkede, hükümetler için öncelikli konular; istihdam, işsizliğin azaltılması ve kapsayıcı ekonomik büyümedir. İşsizliğin yüksek oranlarda yapısallaştığı bu ülkelerde, işe yeniden döndürme maliyetleri sürekli yükseldiği gibi, uzun süreli işsizlik nedeniyle beşeri sermaye kayıplarının yaşanma olasılığının da arttığı görülmektedir.

---

[1] Aktaran: YIKMAZ, R. F., Sürdürülebilir Kalkınmanın Ölçülmesi, T.C. DPT Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, s.3, Şubat 2011.

[2] "Saygın iş veya insan onuruna yakışır iş olarak ifade edilmektedir."

OECD'nin 2013 yılı İstihdam Görünüm Raporu'na göre kriz döneminde üye ülkelerden ikisinde (Yunanistan ve İspanya) yüzde 18'den fazla artan işsizlik oranı, bazı üye ülkelerde (İrlanda, İtalya, Slovenya, Portekiz) yüzde 5-10 aralığında artış göstermiştir. Üye olan altı (Yunanistan, İtalya, Hollanda, Polonya, Portekiz, İspanya) Avrupa Birliği ülkesinde işsizlik oranlarının 2014 yılında da artacağı öngörülmektedir. Aralarında Türkiye'nin de olduğu bazı üye ülkelerde ise kriz dönemindeki artışa rağmen kriz öncesi oranlara dönülmüştür. Reel ekonomik büyümenin çok düşük oranlarda öngörüldüğü OECD ülkelerinde, "mali kemer sıkma politikaları" birçok ülkede uygulanmaya devam edecektir. Gelir dağılımında eşitsizliğin derinleşeceği ifade edilen raporda, gençlerin ve niteliksiz işgücünün iş bulma şansının azalacağı, "ne işte ne okulda" olmayan gençlerin artacağı belirtilmektedir. Görece yaşlı işgücünün, gelir kaybını önleyebilmek amacıyla kriz sürecinde ve sonrasında emeklilik kararlarını erteleme eğilimde olduğu işgücü piyasasında aktif işgücü piyasası politikalarının grup odaklı yapılmasının önemi gittikçe artacaktır.

Tablo 1: Dünyada İşgücü Piyasası Eğilimleri

	Dünya							OECD	Türkiye
	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012	2012
Ekonomik Büyüme	4,7	5,2	3,0	-0,7	5,1	3,9	3,2	1,4	2,2
Nüfus (Milyon)	6.122	6.661	6.739	6.817	6.895	6.974	7.010	1.246	75,6
İşgücüne Katılma Oranı (İKO)	65,2	64,8	64,6	64,3	64,1	64,1	64,1	73,8	50,0
Kadın İKO (%)	52	52	51,7	51,4	51,2	51,1	51,1	64,6	29,5
Erkek İKO (%)	78,6	77,6	77,5	77,3	77,1	77,1	77,1	83,3	71,0
İstihdam Artış Oranı (%)	1,8	1,7	1,1	0,4	1,4	1,5	1,3	1,5	2,9
İstihdam Oranı (%)	61,2	61,3	61	60,3	60,3	60,3	60,3	65,1	45,4
Kadın İstihdam Oranı (%)	48,6	49	48,7	48,1	47,9	47,9	47,9	57,2	26,3
Erkek İstihdam Oranı (%)	73,8	73,6	73,3	72,6	72,6	72,7	72,7	73,2	65,0
İstihdam Dağılımı (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tarım	40,5	35,5	35	35	34	33,3	33,5	5,0	24,5
Sanayi	20,4	22,1	22,1	21,8	22,1	22,6	22,5	22,1	26
Hizmetler	39,1	42,4	42,9	43,2	43,9	44,1	44,0	72,9	49,5
İşsiz Sayısı (Milyon)	174.9	169.0	175.7	198.4	194.6	193.1	195.4	47,9	2.5
Kadın	72.9	71.8	73.7	81.4	81.7	81.1	82.7	21,4	0.8
Erkek	102.0	97.2	102.0	117.0	113.0	112.0	114.6	26,5	1.6
Genç (15-24)	72.8	70.4	71.0	76.2	74.7	73.2	72.9	12,0	0.7
İşsizlik oranı (%)	6,3	5,4	5,6	6,2	6	5,9	6,0	8,0	9,2
Kadın	6,6	5,7	5,8	6,4	6,3	6,2	6,2	8,1	10,8
Erkek	6,1	5,2	5,4	6,1	5,8	5,7	5,7	7,9	8,5
Genç	12,7	11,6	11,8	12,8	12,6	12,4	12,6	16,8	17,5

Kaynak: İLO, IMF, OECD, UN, TÜİK

Küresel İstihdam Eğilimleri raporlarına göre 2012 yılında dünya işsizlik oranı yaklaşık yüzde 6 düzeyinde gerçekleşmiş olup aynı oranın 2013 yılında da azalmayacağı öngörülmektedir. Önceki yıllara benzer bir şekilde 2012 yılında da kadın işsizlik oranı (yüzde 6,2) erkek işsizlik oranından (yüzde 5,7) daha yüksek gerçekleşmiştir. Gençlerde işsizlik oranı dünya genel ortalaması olarak yüzde 12,6 düzeyinde, Avrupa Birliği ve Gelişmiş ekonomilerde yaklaşık yüzde 17/18 düzeyinde, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yüzde 24-28 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılı için 195,4 milyon işsizin yaklaşık 83 milyonunun kadın ve 73 milyonunun genç olduğu belirtilmiştir. Gereken önlemler alınamaz ise 2017

yılına gelindiğinde işsiz sayısının 2007 yılına göre 40 milyondan fazla artabileceği ILO'nun projeksiyonları arasındadır.

İMF'nin 2013 Ekim ayında açıkladığı Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'na göre ekonomik büyümenin 2013 yılında dünya genelinde 2,9 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu rapora göre 2013 yılında işsizlik oranları AB genelinde kısmen artmaya devam edecektir. Euro Bölgesinde bulunan 8 ülkede (GRK, İtalya, İspanya, Hollanda, Yunanistan, Portekiz, Finlandiya, Slovenya) ve AB üyesi diğer 2 ülkede (Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti) negatif büyüme olacağı tahmin edilmektedir. Genel işsizlik oranları yüzde 25'i aşan ülkelere Yunanistan ve İspanya'dan sonra Sırbistan'ın da 2013 yılı içerisinde dahil olacağı öngörülmektedir. İşsizlik oranının AB-28 içerisinde yüzde 15'in üzerinde olduğu ülke sayısında artış olacağı söylenebilir. AB genelinde işsizlik oranı 2013 yılının Ocak-Ağustos verilerine göre 10,9 oranında gerçekleşmiştir. Bu veriler dikkate alındığında 10 ülkenin (İspanya, Yunanistan, Portekiz, Hırvatistan, GRK, Slovakya, İrlanda, Bulgaristan, Litvanya, İtalya) işsizlik oranı bu değerin üzerinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin de üyesi olduğu OECD kapsamında, işgücü piyasasının temel eğilimlerine bakıldığında ise; istihdamın Türkiye'deki sektörel dağılımında tarımın ağırlığı (Türkiye'de yüzde 24,5, OECD'de yüzde 5) ve kadın işgücüne katılım oranının düşüklüğü dikkat çekici boyuttadır. Genel olarak AB işsizlik oranlarının altında bir seyir gösteren Türkiye işsizlik oranları OECD genel işsizlik oranı ortalamalarının üzerinde bir seyir göstermektedir.

2012 ve 2013 yılına ilişkin işsizlik oranlarının dünya genelindeki seyri incelenecek olursa, Türkiye'nin Euro bölgesi ülkelerinden ve gelişmiş ülkelerden ayrıştığı görülecektir. Euro Bölgesindeki ülkelerin mevcut durumları ve yapısal farklılıkları nedeniyle işgücü piyasalarına ilişkin dinamiklerin ülkeden ülkeye farklılaşmasıyla birlikte işsizlik oranları artmaya devam etmektedir. AB-28 düzeyindeki işsizlik oranı 2007 yılına göre 2012 yılında 3,3 puanlık artış göstermiştir. AB-28 genelinde 2011 yılında artış göstermeyen işsizlik oranı 2012 yılında yeniden artmaya başlamış olup 2013 yılında da herhangi bir azalış öngörülmemektedir. OECD üyesi ülkelerdeki işsizlik oranı ise aşağı yönlü bir seyir izleyerek 2009 ve 2010 yılındaki işsizlik oranlarının altında inerek 2011-2012 yıllarında yüzde 8 olarak gerçekleşmiştir. Ancak 2007 yılına göre işsizlik oranı halen 2,4 puan daha yüksektir.

ABD'de işsizlik oranlarının seyri azalış yönünde ancak 2007 yılındaki oranın 3,5 puan üzerindedir. Krizin ABD işsizlik oranları üzerindeki olumsuz etkisi, AB-28 ve OECD ülkeleri genelinden çok daha fazla olmuştur. Avrupa'da makroekonomik krizin devam etmesi buradaki işsizlik oranlarının düşürülmesini engellemektedir. Türkiye'deki işsizlik oranının seyrine bakılacak olursa, 2011 yılı sonunda 2007 yılındaki oran yakalanmıştır. 2007 yılı işsizlik oranları ile 2012 yılı işsizlik oranları karşılaştırıldığında sadece Almanya, Avusturya, Türkiye ve Malta'da işsizlik oranı 2007 yılına göre 2012 yılında daha düşük gerçekleşmiştir. Tablo 2'deki diğer ülkelerde ise işsizlik oranlarında artış görülmüştür. Hatta İngiltere, İrlanda, İspanya ve İtalya'da işsizlik oranları 2007 yılından beri sürekli artmıştır. Türkiye'nin kriz öncesi seviyeye dönüşü birçok ülkeden daha hızlı olmuştur. 2013 yılı genelinde Türkiye için açıklanan işsizlik oranı AB-28 genelindeki işsizlik oranının altında gerçekleşecektir. Ancak Türkiye işsizlik oranlarının da 2007 yılından sonraki eğilimleri incelendiğinde 2010 yılından itibaren başlayan kriz öncesi duruma gitme yönündeki olumlu eğilim yaklaşık 30 ay devam ettikten sonra Eylül 2012'den itibaren olumsuz yöne evrilmiştir. Yaklaşık 11 dönemdir hem işsiz sayısı hem de işsizlik oranı artış gösterme eğiliminde olmuştur. Bu durum 2013 yılı işsizlik oranının 2012 yılından biraz daha fazla olabilme ihtimalini arttırmaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere dünya genelinde ve bölgeler bazında işgücü piyasasının olumsuz eğilimler içerdiği ve krizin işgücü piyasasındaki etkilerinin daha uzun vadeli hissedildiği görülmektedir. Bu bağlamda işgücü piyasasına ilişkin kamu müdahalelerinin kriz öncesi dönemlerden farklı bir yaklaşımla ele alınması gerektiği görülmelidir. Gelinen aşamada işgücü piyasası üzerinde daha derin ve hızlı analizlerin yapılması bir zorunluluk halini almıştır. Ekonomide verimlilik ve büyümenin sürekliliğinin sağlanabilmesi için işgücü piyasasında uygulanan politikaların da dikkatlice seçilmesi gerekmektedir. Beşeri sermaye yatırımı olarak ifade edilen eğitim programlarının ihtiyaca uygun şekilde planlanıp uygulanamaması, teşvik politikalarının sağlıklı belirlenememesi temelde işgücü piyasasının gerektiği şekilde analiz edil(e)memesinin sonuçlarıdır. İşgücü piyasası analizleri yoluyla işgücünün dinamikleri, arzı ve talebi, aracı kurumları analiz edilerek var olan sorunlara daha hızlı çözüm önerileri oluşturulabilir.

Tablo 2: Dünyada İşsizlik Oranları (2003-2013)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İspanya	11,4	10,9	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0	20,1	21,7	25,0	26,2
Yunanistan	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,6	17,7	24,3	27,6*
Portekiz	7,1	7,5	8,6	8,6	8,9	8,5	10,6	12,0	12,9	15,9	16,5
Hırvatistan	14,1	13,8	12,8	11,4	9,6	8,4	9,1	11,8	13,5	15,9	16,9
Letonya	11,3	11,2	9,6	7,3	6,5	8,0	18,2	19,8	16,2	15,0	11,4*
İrlanda	4,6	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12,0	13,9	14,7	14,7	13,6
Slovakya	17,7	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14,0	14,0
Litvanya	12,4	11,3	8,0	5,2	3,8	5,3	13,6	18,0	15,4	13,4	12,3
Bulgaristan	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13,0
GRK	4,1	4,6	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	16,9
EURO Alanı (17)	9,0	9,3	9,2	8,5	7,6	7,6	9,6	10,1	10,1	11,4	12,0
Macaristan	5,8	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	10,9	10,9	10,2*
İtalya	8,4	8,0	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8	8,4	8,4	10,7	12,2
AB28	9,1	9,3	9,0	8,3	7,2	7,1	9,0	9,7	9,7	10,5	10,9
Estonya	10,1	9,7	7,9	5,9	4,6	5,5	13,8	16,9	12,5	10,2	7,9*
Fransa	8,9	9,3	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5	9,7	9,6	10,2	11,0
Polonya	19,8	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3
Slovenya	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,4
Türkiye	**	**	9,2	8,7	8,8	9,7	12,5	10,7	8,8	8,1	**
ABD	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6	8,9	8,1	7,3
İngiltere	5,0	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,0	7,9	7,6*
Finlandiya	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,0
Belçika	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9	8,3	7,2	7,6	8,7
Danimarka	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6,0	7,5	7,6	7,5	6,6
Romanya	6,8	8,0	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0	7,5
Almanya	9,8	10,5	11,3	10,3	8,7	7,5	7,8	7,1	5,9	5,5	5,2
Hollanda	4,2	5,1	5,3	4,4	3,6	3,1	3,7	4,5	4,4	5,3	7,0
Lüksemburg	3,8	5,0	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,8
Avusturya	4,3	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2	4,3	4,9
Japonya	5,3	4,7	4,4	4,1	3,9	4,0	5,1	5,1	4,6	4,3	3,8*
Norveç	4,2	4,3	4,5	3,4	2,5	2,5	3,2	3,6	3,3	3,2	3,6*

KAYNAK: EUROSTAT Ağustos Ayı verileri, * Temmuz ayı işsizlik oranlarıdır. **EUROSTAT veri açıklamamıştır.

1.2 TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI

1.2.1. Ekonomik Göstergeler

Ülke genelinde üretilen hâsıla, kişi başına düşen milli gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımlarının hacmi ve seyri, cari açık, borç stoku, dış ticaret ve enflasyon gibi ekonomik değişkenler ülkenin sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymakta ve dolayısıyla ülkenin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir.

İşsizlik Türkiye'nin ve dünyanın birçok ülkesinde en önemli sorun olarak gündemin ilk sıralarında yer almaktadır. Gelişmişlik farkı gözetmeksizin hemen her ülke, işsizlik ve neden olduğu sosyal sorunlarla artık daha sık karşılaşmaktadır. İşsizlikle mücadelede bilinen en etkin yol ekonomik büyümedir[4]. İstihdam dostu büyüme politikaları dünyanın gündeminde olup istihdamsız büyümenin sürdürülebilir olmadığı ifade edilmektedir. Ancak ifade edilmesi gereken bir durum istihdamsız büyüme kadar büyümesiz istihdamın da sürdürülebilir olmadığıdır.

Grafik 1: Yıllık Büyüme Oranları

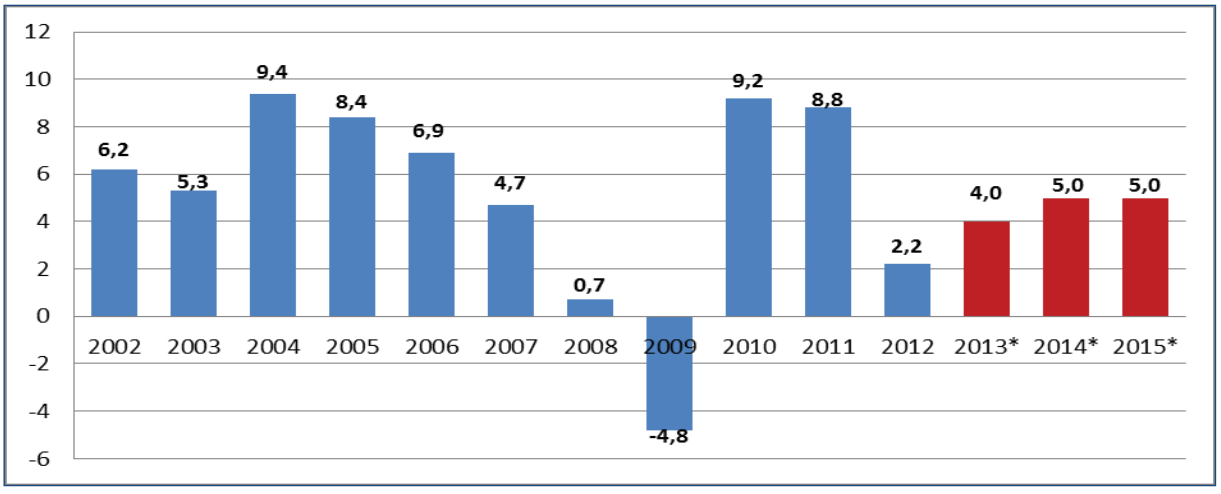

Kaynak: TUIK, *: Kalkınma Bakanlığı OVP tahminleri

2009 yılında kriz dolayısıyla gerçekleşen daralmadan sonra dünya genelindeki olumsuz ekonomik görünüme rağmen Türkiye ekonomisi reel olarak büyümüştür. 2011 yılında Türkiye Ekonomisi IMF'in yüzde 7,5'lik tahmininin üzerinde yüzde 8,8 oranında büyüme gösterirken, 2012 yılında Türkiye ekonomisi yüzde 2,2 oranında büyümüştür. 2013 yılının ikinci çeyreğinde ise Türkiye ekonomisi yüzde 4,4 oranında büyüme kaydetmiştir. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Orta Vadeli Programa göre ise Türkiye'nin 2013 yılında yüzde 4, 2014 ve 2015 yılında ise yüzde 5 oranında büyümesi hedeflenmektedir.

Türkiye, küresel ekonomik krizden en hızlı çıkan ve son dönemlerdeki küresel ekonomik belirsizlikten en az etkilenen ülkelerden biridir. 2002-2012 döneminde ortalama büyüme oranı yüzde 5,2 olmuştur. İstihdamla ekonomik büyüme arasındaki nedensellik ilişkisi tek yönlü değildir. Yani

[4] Dokuzuncu Kalkınma Planı, İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyon Raporu s.1

sadece ekonomik büyüme istihdam yaratmaz; istihdam da ekonomik büyümeyi artırır. İstihdam ekonomik, sosyal ve politik istikrarın en önemli unsurudur. Yine aynı dönem için kişi başına düşen gayrisafi hâsılanın izlediği seyre bakıldığında söz konusu yıllar arasında kişi başına düşen hâsılanın yaklaşık 3 kat arttığı görülmektedir. Küresel krizin yıkıcı etkileri nedeniyle 2009 ve 2010 yıllarında gerileyen kişi başına düşen gayrisafi hâsıla, iktisadi faaliyetteki hızlı toparlanmanın etkisiyle 2011 yılı sonunda kriz öncesindeki seviyenin üzerine çıkmış ve 10 bin 466, 2012 yılı sonu itibariyle ise 10 bin 504 Amerikan doları olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına düşen hâsılanın önümüzdeki dönemde olumlu ekonomik ortamın etkisiyle yükselmeye devam etmesi ve 2015 yılı sonunda 12 bin 859 Amerikan doları seviyesine ulaşması beklenmektedir.

Grafik 2: Kişi Başına Düşen GSYİH (ABD Doları)

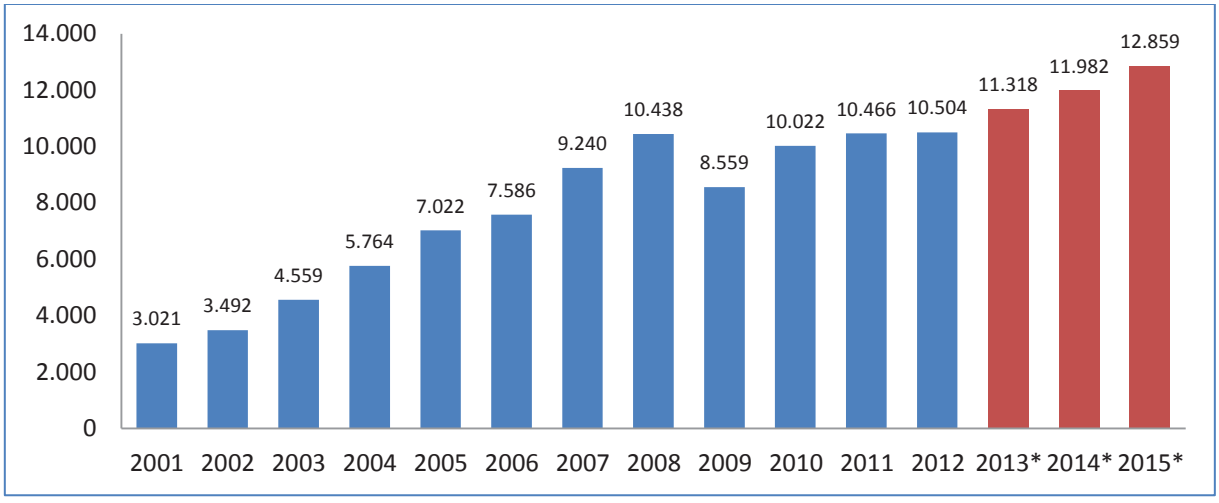

Kaynak: TÜİK, *: Kalkınma Bakanlığı OVP tahminleri

Son 10 yılda Türkiye ekonomisi, Avrupa Birliğine üyelik sürecinin de etkisiyle büyük bir dönüşüm gerçekleştirmiş ve pek çok alanda yapısal reformlar hayata geçirilmiştir. Türkiye, istikrarlı ekonomik büyümeyle birlikte kamu maliyesinde de gelişme kaydetmiştir; AB tanımlı genel yönetim nominal borç stoku 2002-2012 yılları arasındaki on yıl içinde yüzde 74'ten Maastricht kriteri olan yüzde 60'ın çok altına, yüzde 36,1'e gerilemiş ve Türkiye 24 AB ülkesinden daha düşük oranlara sahip olmuştur. Benzer şekilde, bütçe açığı 2002-2012 yılları arasında yüzde 10'dan yüzde 3'ün altına gerileyerek AB-Maastricht kriterlerinin bütçe dengesi için öngördüğü ilkeye uyum sağlamaya başlamıştır. 2012 yılında merkezi bütçe açığının GSYH'ye oranı yüzde 2 olmuştur.

Türkiye ekonomisinde yaşanan kayda değer gelişmeler, ihracat ve turizm gelirlerine de yansımış, 2002 yılında 36 milyar ABD doları olarak gerçekleşen ihracat, 2012 yılı sonunda 153 milyar ABD dolarına yükselmiş, turizm geliri ise 2002 yılında 8,5 milyar ABD dolarıyken 2012 yılında 25 milyar ABD dolarını aşmıştır. Türkiye, böylesine kısa bir sürede sergilediği performans sayesinde, küresel ölçekte sıra dışı bir "yükselen ekonomi" haline gelmiş, satın alma gücü paritesine göre GSYİH sıralamasında, 2012 yılında AB üyesi ülkelerle kıyaslandığında 6. büyük ekonomi, dünyanın ise 16. büyük ekonomisi konumuna yükselmiştir.

1.2.2. Nüfus Göstergeleri

Her geçen gün daha da derinleşen ve çok eksenli hale gelen küreselleşme süreci, ülkelere büyüme ve gelişme yönünde önemli fırsatlar sunmaktadır[5]. Nüfus bu küresel düzen içerisinde önemli stratejik kaynaklardan olup beşeri sermaye boyutuyla ülkelerin gelişmişlik göstergelerinden biridir. Nüfusun sadece artması değil, insan onuruna yakışır hayat standartlarına kavuşturulması da gelişmiş ülkelerin öncelikleri arasındadır. Geride kalan on yılda, küreselleşme sürecinin büyüme ve gelişme yönünde sunduğu önemli fırsatlardan yararlanılarak kararlılıkla izlenen ekonomi politikalarının ve hayata geçirilen yapısal reformların etkisiyle Türkiye hem makroekonomik istikrarını sağlamış hem de ekonomik ve sosyal alanda dikkate değer bir dönüşümden geçmiştir. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal alanda geçirdiği dikkate değer dönüşüm sürecinde nüfus verilerindeki eğilimlerde de kritik değişimler olmuştur.

1.2.2.1.Nüfus Verileri

2012 yılı sonu itibariyle Türkiye'de nüfusun yapısına bakılacak olursa, ülke genelinde nüfusun 2011 yılına kıyasla 903 bin 115 kişi artış göstererek 75 milyon 627 bin 384 kişiye ulaştığı görülecektir. Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin hayata geçirildiği 2007 yılından 2012 yılının sonuna kadar Türkiye nüfusu yüzde 7,1'lik artış göstermiştir. Söz konusu tarihler arasında Türkiye'deki erkek nüfus yüzde 7,3 düzeyinde artarken kadın nüfus yüzde 7,0 düzeyinde artış göstermiştir. Yaş grupları itibariyle 2007 yılından 2012 yılının sonuna kadar nüfusun izlemiş olduğu seyre bakılacak olursa; 0-14 yaş grubundaki nüfusun yüzde 1,2, 15-64 yaş grubundaki nüfusun yüzde 8,8 ve 65 ve daha yukarı yaştaki kişilerin yer aldığı yaş grubundaki nüfusun yüzde 13,6 artış göstermiş olduğu görülecektir.

Grafik 3: 2012 Yılı Türkiye Geneli Nüfus Piramidi

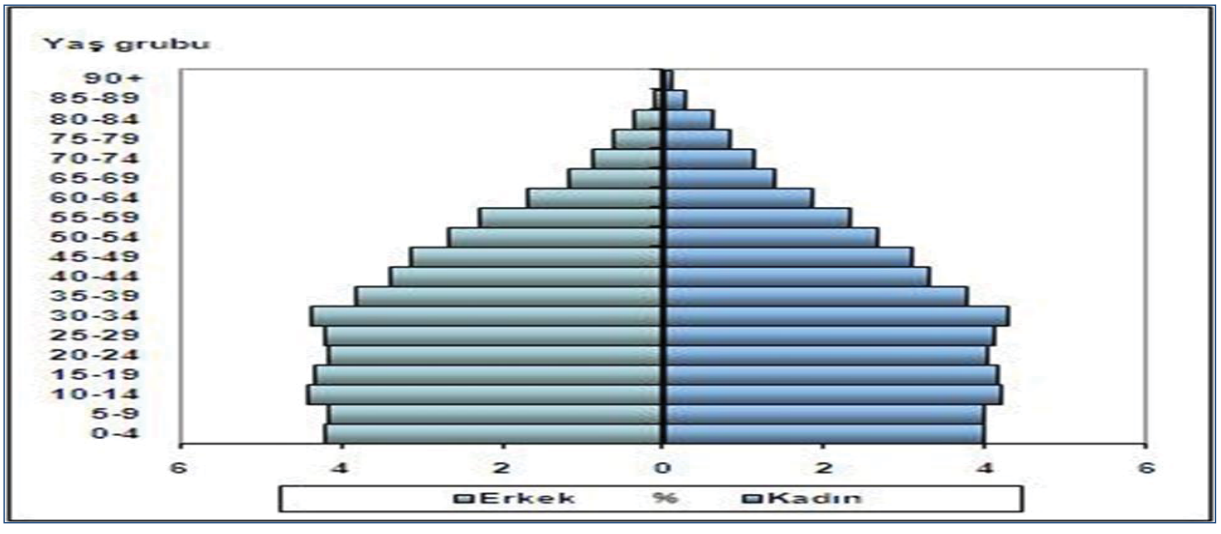

Kaynak: TÜİK, ADNKS Sonuçları

Yılsonu itibariyle nüfusun yüzde 50,2'sini erkekler yüzde 49,8'ini de kadınlar oluşturmaktadır. Ülke genelindeki erkek nüfus 2011 yılı sonuna kıyasla 2012 yılı sonunda yüzde 2,5'lik bir artış

[5] Onuncu Kalkınma Planı, sayfa 5

göstermiş ve 37 milyon 956 bin 168 kişi olarak gerçekleşmiştir. Kadın nüfus ise bir önceki yıla kıyasla 2012 yılı sonunda yüzde 1,3'lük bir artış göstererek 37 milyon 671 bin 216 olmuştur. 2012 yılı sonu itibariyle erkeklerin yoğunlukta olduğu yaş grupları sırasıyla; 10-14, 15-19 ve 30-34'tür. Kadınların yoğunlukta olduğu yaş grupları ise sırasıyla; 10-14, 25-29 ve 30-34'tür.

2012 yılı sonu itibariyle Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı bir önceki yıla göre 0,15 puan gerileyerek yüzde 1,2 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, 81 ilin 66'sında nüfus bir önceki yıla göre artarken, 15 ilde nüfus bir önceki yıla kıyasla azalmıştır. Diğer taraftan, 81 ilin 32'sinde yıllık nüfus artış hızı bir önceki yıla kıyasla artarken 49'unda bir önceki yıla kıyasla azalmıştır. Yılsonu itibariyle toplam nüfusun yüzde 18,3'ü (13.854.740 kişi) İstanbul'da yaşamaktadır. İstanbul'u sırasıyla; yüzde 6,6 (4.965.542 kişi) ile Ankara, yüzde 5,3 (4.005.459 kişi) ile İzmir, yüzde 3,6 (2.688.171 kişi) ile Bursa, yüzde 2,8 (2.125.635 kişi) ile Adana takip etmektedir. Türkiye genelinde en az nüfusa sahip olan Bayburt ilinde yaşayan kişi sayısı ise 75.797'dir.

Türkiye nüfusunun yüzde 25'i (18.851.179 kişi) 0-14 yaş grubunda, yüzde 68'i (51.088.202 kişi) 15-64 yaş grubunda yüzde 7'si ise (5.682.003 kişi) 65 ve daha yukarı yaş grubunda bulunmaktadır. Bir önceki yıla kıyasla 2012 yılında 0-14 yaş grubundaki nüfus 29.396 kişi azalış gösterirken, 15-64 yaş grubundaki nüfus 741.233 kişi ve 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfus ise 191.288 kişi artış göstermiştir.

Nüfus yoğunluğu olarak nitelendirilen "bir kilometrekareye düşen kişi sayısı" 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla 1 kişi artarak Türkiye genelinde 98 kişi olarak gerçekleşmiştir. Nüfus yoğunluğu, iller düzeyinde 12 ile 2.666 kişi arasında değişmektedir. İstanbul ilinde bir kilometrekareye 2.666 kişi düşerken, Kocaeli'nde bir kilometrekareye 453, İzmir'de 333 kişi, Gaziantep'te 264 kişi ve Bursa'da 258 kişi düşmektedir. Nüfus yoğunluğunun en az olduğu il 12 kişi ile Tunceli'dir. Yüzölçümü büyüklüğüne göre ilk sırada yer alan Konya'nın nüfus yoğunluğu 53, yüzölçümü en küçük olan Yalova'nın nüfus yoğunluğu ise 250 olmuştur.

Grafik 4: Seçilmiş Yıllar İtibariyle Yaş Bağımlılık Oranı

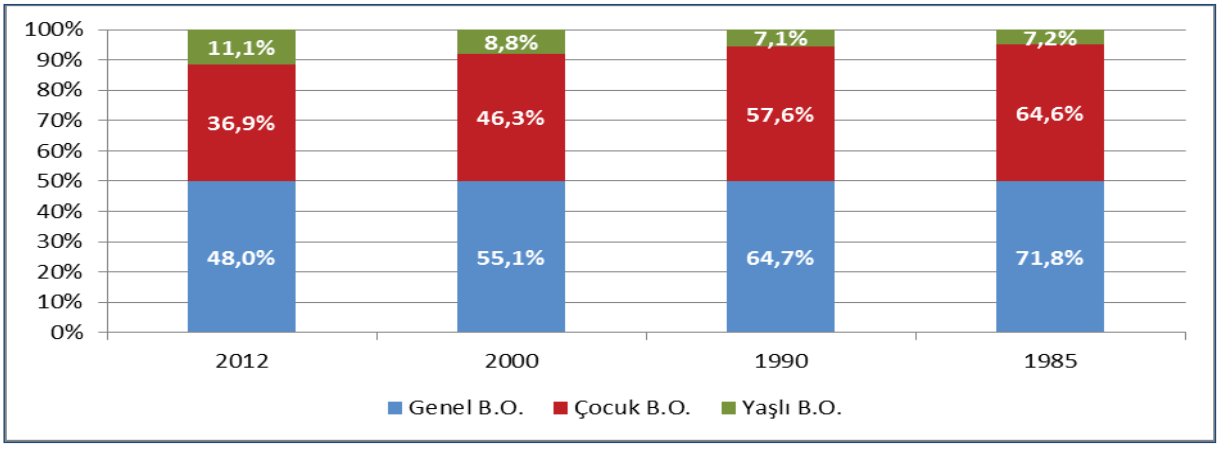

Kaynak: TÜİK, ADNKS Sonuçları

Yukarıdaki grafikte, seçilmiş yıllar itibariyle yaş bağımlılık oranları yer almaktadır. Yaş bağımlılık oranlarındaki değişime bakıldığında, çalışabilir nüfus üzerindeki bağımlılık etkisinin zaman içerisinde azaldığı görülmektedir. 1985 yılında çalışma çağındaki her 100 kişiye 70'in üzerinde kişi düşerken, günümüzde 50'nin altında kişi düşmektedir. 1985'ten günümüze kadar geçen sürede genel

bağımlılık oranının izlediği seyir, önümüzdeki dönemlerde genel bağımlılık oranının düşmeye devam edeceği şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan, genel bağımlılık oranının bileşenlerinden biri olan yaşlı bağımlılık oranı 1985 yılında yüzde 7,2 iken 2012 yılı sonu itibariyle 3,9 puan artış göstererek yüzde 11,1'e yükselmiştir.

Genel bağımlılık oranının diğer bileşeni olan çocuk bağımlılık oranının durumuna bakıldığında, söz konusu oranının 1985 yılında yüzde 64,6 iken 2012 yılında yaklaşık olarak yarı yarıya azalarak yüzde 37'ye gerilediği görülmektedir. 2025 yılı sonrası için yapılan nüfus projeksiyonları, azalma eğilimi gösteren genel bağımlılık oranının -yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının daha da artması sonucu- dengeleneceğini ve ilerleyen dönemde artış eğilimi içerisine gireceğine işaret etmektedir.

Grafik 5: Türkiye'de Ortanca Yaş

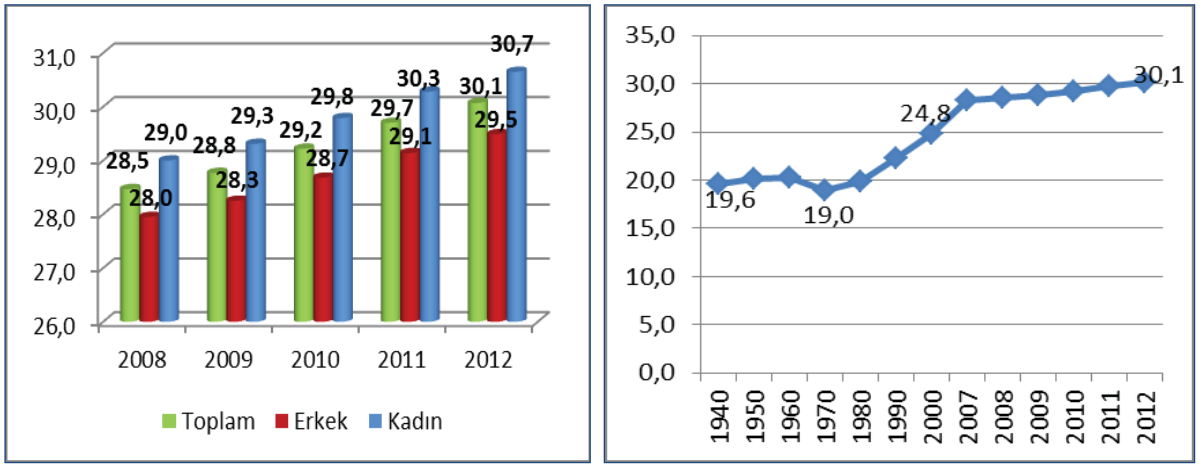

Kaynak: TÜİK, ADNKS Sonuçları

Ortanca yaş; nüfusu oluşturan kişilerin yaşları, küçükten büyüğe doğru sıralandığında ortada kalan kişinin yaşıdır. Buna göre, nüfusun yarısı söz konusu yaştan küçük, diğer yarısı da bu yaştan büyüktür. Bu tanımdan hareket ile 2012 yılı sonunda Türkiye'ye bakıldığında, ortanca yaşın 30,1 olduğu görülecektir. Bir önceki yıla kıyasla, 2012 yılı sonunda kadınlarda ortanca yaş 0,4 artış göstererek 30,7 olurken erkeklerde 0,4 artış göstererek 29,5 olmuştur.

2012 yılı sonu itibariyle yaş grupları itibariyle eğitim düzeylerine göre nüfusumuzun durumuna bakılacak olursa; 6-13 yaş arasındaki kişilerin yüzde 99'u okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen kategorisinde yer almakta olduğu görülecektir. Kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen ve toplam nüfusun ortalama eğitim yılını artıran ve okullaşma oranındaki bölgesel farklılıkları da azaltması beklenen yeni Kanun ile birlikte uygulanmakta olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yerine, 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim getirilmiştir. Yapılan sistem değişikliği ile ilköğretim çağı 6-13 yaş olarak değiştirilmiş ve Eylül ayı sonu itibarıyla 5 yaşını doldurmuş, 6 yaşına girmiş çocukların ilköğretime başlamalarına imkân tanınmıştır. Böylece 5 yaşını doldurup 6 yaşına girmiş ve 12 yıllık zorunlu kademeli eğitime başlayan çocuklar, en erken 17-18 yaşlarında mezun olabilmektedirler. Bu çerçevede 6-13 yaş aralığındaki nüfusumuzun yüzde 99'unun okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen kategorisinde yer alması son derece olağandır.

14-17 yaş aralığındaki nüfusun yüzde 86'sı ilköğretim mezunu iken yüzde 11,8'i okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ve yüzde 0,4'ü okuma yazma bilmeyen kategorisinde yer almaktadır. 18-21 yaş aralığındaki nüfusun yüzde 45'i lise veya dengi okul mezunu, yüzde 42,7'si ilköğretim mezunu, yüzde 7,3'ü okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen, yüzde 2,5'i yüksekokul veya fakülte mezunu ve yüzde 1'i de okuma yazma bilmeyendir. 18-21 Yaş grubunda yer alan erkeklerin ve kadınların eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında çeşitli eğitim düzeyleri itibariyle dikkat çekici farklılıkların söz konusu olduğu görülmektedir. Söz konusu yaş aralığında yer alan erkeklerin yüzde 46,6'sı, kadınların ise yüzde 38,6'sı ilköğretim mezunudur. Diğer taraftan, yine aynı yaş grubu içerisinde yer alan erkeklerin yüzde 5,5'i okuma yazma bildiği halde bir okul bitirmemiş iken kadınlarda bu oran yüzde 9,1'e yükselmektedir.

Tablo 3: Türkiye'de Yaş Grupları ve Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı (2012)

	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul mezunu	İlköğretim mezunu	Ortaokul veya dengi okul mezunu	Lise veya dengi okul mezunu	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Bilinmeyen	Toplam
'6-13'	2.768	9.948.458	0	58.593	0	0	0	0	0	20.517	10.030.33
'14-17'	11.474	609.034	0	4.422.003	0	87.235	0	0	0	20.553	5.150.299
'18-21'	50.453	361.958	0	2.129.795	0	2.245.517	124.434	0	0	76.953	4.989.110
'22-24'	60.982	259.911	0	1.103.637	0	1.525.015	643.188	1.433	7	117.514	3.711.687
'25-29'	104.872	259.530	1.056.868	1.236.103	69.254	1.899.608	1.264.150	45.393	955	292.687	6.229.420
'30-34'	112.946	194.382	1.693.428	924.310	447.285	1.763.447	1.052.963	105.098	11.119	206.778	6.511.756
'35-39'	93.272	140.502	1.793.764	861.948	454.608	1.325.217	798.985	77.917	22.558	136.542	5.705.313
'40-44'	102.558	145.660	1.749.673	793.105	500.103	971.300	585.709	65.139	25.885	103.798	5.042.930
'45-49'	143.230	187.098	1.882.888	615.682	448.288	795.894	430.060	46.577	22.313	110.425	4.682.455
'50-54'	180.251	220.725	1.867.731	314.411	314.056	646.340	320.810	27.487	14.118	119.388	4.025.317
'55-59'	256.864	294.759	1.705.695	137.436	247.463	374.969	294.199	18.912	9.043	128.974	3.468.314
'60-64'	305.440	323.048	1.298.241	47.868	158.823	207.816	187.294	12.987	6.545	112.802	2.660.864
'65 +'	1.363.647	1.113.269	2.171.740	25.014	210.119	254.472	211.395	15.798	10.076	294.048	5.669.578
Toplam	**2.788.757**	**14.058.334**	**15.220.028**	**12.669.905**	**2.849.999**	**12.096.830**	**5.913.187**	**416.741**	**122.619**	**1.740.979**	**67.877.379**

Kaynak: TÜİK, ADNKS Sonuçları

22-24 yaş aralığındaki Türkiye nüfusunun eğitim düzeyine bakıldığında; bu yaş grubunda yer alanların yüzde 41,1'inin lise veya dengi okul mezunu olduğu, yüzde 29,7'sinin ilköğretim mezunu olduğu, yüzde 17,3'ünün yüksekokul veya fakülte mezunu olduğu, yüzde 7'sinin okuma yazma bilip, bir okul bitirmediği, yüzde 2,6'sının ilkokul mezunu olduğu, ve yüzde 1,6'sının da okuma yazma bilmediği görülmektedir. Söz konusu yaş aralığındaki erkeklerin yüzde 30,3'ü, kadınların ise yüzde 29,1'i ilköğretim mezunudur. 22-24 Yaş grubundaki erkekler ve kadınlar arasında ilköğretim mezunu olanların oranı birbirlerine yakın düzeylerde iken lise veya dengi okul mezuniyeti açısından görünüm erkeklerin lehine farklılaşmaktadır. 22-24 Yaş grubunda yer alan erkeklerin yüzde 45,1'i lise veya dengi okul mezunu iken kadınların yüzde 36,9'u lise veya dengi okul mezunudur. Yüksekokul veya fakülte mezuniyeti açısından ilgili yaş grubundaki kadınların ve erkeklerin durumuna bakıldığında; erkeklerin yüzde 16'sının, kadınların ise yüzde 18,7'sinin yüksekokul veya fakülte mezunu olduğu görülmektedir.

Buraya kadar ele alınan yaş grupları itibariyle eğitim düzeylerine ilişkin açıklamalardan da anlaşılacağı üzere yaş ilerledikçe eğitim düzeyi artmakta ve çeşitlenmektedir. 25-29 yaş aralığındaki nüfusun yüzde 30,5'i lise veya dengi okul mezunu, yüzde 20,3'ü fakülte veya yüksekokul mezunu, yüzde 19,8'i ilköğretim mezunu, yüzde 17'si ilkokul mezunu, yüzde 4,2'si okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen, yüzde 1,1'i ortaokul veya dengi okul mezunu, yüzde 1,7'si okuma yazma bilmeyen ve yüzde 0,7'si de yüksek lisans mezunudur. 25-29 Yaş grubunda yer alan erkeklerin yüzde 10,4'ü ilkokul mezunu iken kadınların yüzde 23,8'i ilkokul mezunudur. İlgili yaş grubunda ilkokul mezunu kadınlar ile ilkokul mezunu erkekler arasında ciddi bir oransal fark bulunmaktadır. Bu ciddi oransal fark, aynı yaş grubunda yer alan erkekler ve kadınlar arasında farklı eğitim düzeylerinde bu seviyede olmasa da varlığını sürdürmektedir. 25-29 Yaş aralığındaki erkeklerin yüzde 22,1'i ilköğretim mezunu iken kadınların yüzde 17,5'i ilköğretim mezunudur. Diğer taraftan, söz konusu yaş grubu içerisinde erkeklerin yüzde 34,3'ü, kadınların ise yüzde 26,5'i lise veya dengi okul mezunudur. Yükseköğretim açısından 25-29 yaş aralığındaki erkeklerin ve kadınların durumu karşılaştırıldığında erkeklerde ve kadınlarda yüksekokul veya fakülte mezuniyeti oranının birbirine yakın seviyelerde seyrettiği görülmektedir.

30-34 yaş aralığındaki nüfusun ise yüzde 27,1'i lise veya dengi okul mezunu, yüzde 26'sı ilkokul mezunu, yüzde 16,2'si yüksekokul veya fakülte mezunu, yüzde 14,2'si ilköğretim mezunu, yüzde 6,9'u ortaokul veya dengi okul mezunu, yüzde 3'ü okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen, yüzde 1,7'si okuma yazma bilmeyen, yüzde 1,6'sı yüksek lisans mezunu ve yüzde 0,2'si de doktora mezunudur. Buna ek olarak, söz konusu yaş grubunda yer alan erkekler ağırlıklı olarak lise veya dengi okul mezunudur. 30-34 Yaş aralığındaki erkeklerin yüzde 31,1'i lise veya dengi okul mezunu, yüzde 18,5'i ilkokul mezunu, yüzde 17,4'ü yüksekokul veya fakülte mezunu ve yüzde 17'si de ilköğretim mezunudur. İlgili yaş grubu itibariyle kadınlardaki duruma bakıldığında; kadınların yüzde 33,7'sinin ilkokul mezunu, yüzde 22,9'unun lise veya dengi okul mezunu, yüzde 15'inin yüksekokul veya fakülte mezunu ve yüzde 11,3'ünün de ilköğretim mezunu olduğu görülecektir. 22-24 ile 25-29 yaş gruplarında ilgili yaş grubu itibariyle erkeklerin ve kadınların ağırlıklı olarak sahip oldukları eğitim düzeylerinin sıralamasının birbirine paralel biçimde seyrettiği görülmektedir. Ancak 30-34 yaş grubu itibariyle cinsiyetler itibariyle ağırlıklı olan eğitim düzeylerinin sıralamasının farklılaştığı görülmektedir. 30-34 yaş grubundaki erkeklerin ağırlıklı olarak sahip oldukları ilk iki eğitim düzeyi; lise veya dengi okul mezuniyeti ile ilkokul mezuniyeti iken kadınların ağırlıklı olarak sahip oldukları ilk iki eğitim düzeyi ise ilkokul mezuniyeti ile lise veya dengi okul mezuniyetidir.

35-39 yaş aralığındakilerin eğitim durumları incelendiğinde, yüzde 58,6'sının lise altı eğitim düzeyine sahip olduğu, yüzde 39'unun da lise ve üstünde eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir[6]. Söz konusu yaş grubundakilerin yüzde 23,2'si lise veya dengi okul mezunu, yüzde 14'ü yüksekokul veya fakülte mezunu, yüzde 1,4'ü yüksek lisans mezunu ve yüzde 0,4'ü de doktora mezunudur. İlgili yaş grubunda lise altında eğitime sahip olanlar arasında en büyük pay yüzde 31,4 ile ilkokul mezunlarına aittir.

[6] TÜİK verilerine göre yaş gruplarında eğitim düzeyi bilinmeyenler de yer almaktadır. Bu yüzde n lise altı eğitime sahip olanlar ile lise ve üstü eğitime sahip olanların oransal toplamı 100 sayısını vermemektedir

40-44 yaş aralığındaki nüfusun eğitim düzeyine bakılacak olursa lise altı eğitime sahip olanların yüzde 65,3'e yükseldiği, lise ve üstü eğitime sahip olanların ise yüzde 32,7'ye gerilediği görülecektir. Söz konusu yaş grubunda, lise ve üstü eğitime sahip olanlar arasında en yüksek paylar yüzde 19,3 ile lise veya dengi okul mezunları ile yüzde 11,6 ile yüksekokul veya fakülte mezunlarına aittir. Diğer taraftan, yine aynı yaş grubu içerisinde lise altı eğitime sahip olanlar arasında öne çıkan eğitim düzeyleri ise yüzde 34,7 ile ilkokul mezuniyeti ve yüzde 15,7 ile ilköğretim mezuniyetidir. 45-49 yaş arasındaki bireylerde lise altı eğitime sahip olanların oranı yüzde 70'e yükselirken, lise ve üstü eğitime sahip olanların oranı yüzde 27,7'ye gerilemiştir. Söz konusu yaş grubu içerisindekilerde lise ve üstü eğitime sahip olanlarda yüzde 17 ile lise veya dengi okul mezuniyeti öne çıkarken, lise altı eğitim düzeyleri arasında ise yüzde 40,2 ile ilkokul mezuniyeti öne çıkmaktadır.

50-54 yaş aralığındaki bireylerin yüzde 72'si lise altı eğitim düzeyine sahip iken yüzde 25,1'i lise ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. İlgili yaş grubu içerisindekilerde lise ve üstü eğitime sahip olanlar arasında yüzde 16,1 ile lise veya dengi okul mezuniyeti öne çıkarken, lise altı eğitime sahip olanlar arasında ise yüzde 46,4 ile ilkokul mezuniyeti öne çıkmaktadır. 55-59 yaş aralığındaki bireyler arasında lise altı eğitim düzeyine sahip olanların oranı yüzde 76,2 iken lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olanların oranı yüzde 20,1'dir. İlgili yaş grubundaki bireyler içerisinde lise ve üstü eğitime sahip olanlar arasında yüzde 10,8 ile lise veya dengi okul mezuniyeti öne çıkarken, lise altı eğitime sahip olanlar arasında ise yüzde 49,2 ile ilkokul mezuniyeti öne çıkmaktadır. 60-64 yaş aralığındaki bireylerde lise altı eğitime sahip olanlar yüzde 80,2; lise ve üstü eğitime sahip olanlar ise yüzde 15,6'dır. Söz konusu yaş grubundaki bireyler içerisinde lise ve üstü eğitime sahip olanlar arasında yüzde 7,8 ile lise veya dengi okul mezuniyeti öne çıkarken, lise altı eğitime sahip olanlar arasında ise yüzde 48,8 ile ilkokul mezuniyeti öne çıkmaktadır. Son olarak 65 ve üzeri yaştaki bireylerin eğitim durumuna bakılacak olursa bu kişilerin yüzde 86,1'inin lise altı eğitime sahip olduğu, yüzde 8,7'sinin ise lise ve üstü eğitime sahip olduğu görülecektir.

Yaş grupları itibariyle okuma yazma bilmeyenlerin oranının en yüksek olduğu iki yaş grubu 60-64 ile 65 ve üzeri yaşta olanlardır. Okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 60'ı 60-64 ve 65+ yaş gruplarında yer almaktadır. Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin yüzde 72'si 6-13 yaş grubunda yer almaktadır. İlkokul mezunlarının ön plana çıktığı ilk üç yaş grubu; 65+, 45-49 ve 50-54'tür. İlköğretim mezunlarının yüzde 35'i 14-17 yaş grubunda iken yüzde 17'si de 18-21 yaş grubundadır. Ortaokul veya dengi okul mezunlarının ağırlıkta olduğu yaş grupları ise 35-39 ile 40-44'tür. Ortaokul veya dengi okul mezunlarının yüzde 33,5'i adı geçen iki yaş grubunda yer almaktadır. Lise veya dengi okul mezunlarının yüzde 18,6'sı 18-21 yaş grubunda iken yüzde 15,7'si de 25-29 yaş grubundadır. Başka bir deyişle, lise veya dengi okul mezunlarının yüzde 34,3'ü 18-21 ve 25-29 yaş grubunda yer almaktadır. Yüksekokul veya fakülte mezunlarının yaklaşık yüzde 40'ı 25-29 ve 30-34 yaş gruplarında yer almaktadır. Yüksek lisans mezunlarının yaklaşık yüzde 60'ı ise 30-34, 35-39 ve 40-44 yaş gruplarındadır. Doktora mezunlarının ise yüzde 21'i 40-44 yaş grubunda, yüzde 36'sı 35-39 yaş grubunda ile 45-49 yaş gruplarında bulunmaktadır. Yaş grupları itibariyle lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olanların oranının lise altı eğitime sahip olanların oranını geçtiği iki yaş grubu; 22-24 ve 25-29'dur. 30-34 yaş grubu ve bundan sonraki yaş gruplarında, lise altı eğitime sahip olanların oranı lise ve üstü eğitime sahip olanların oranını geçmektedir. 30-34 yaş grubundakilerde lise altı eğitime sahip olanların oranı yüzde 51,8 iken 65+ yaş grubunda bu oran yüzde 86'ya ulaşmaktadır. 2012 yılı sonu itibariyle ülke genelindeki nüfusun yüzde 70,1'i lise altı eğitime sahipken yüzde 27,3'ü de lise ve üstü eğitim düzeyine sahiptir.

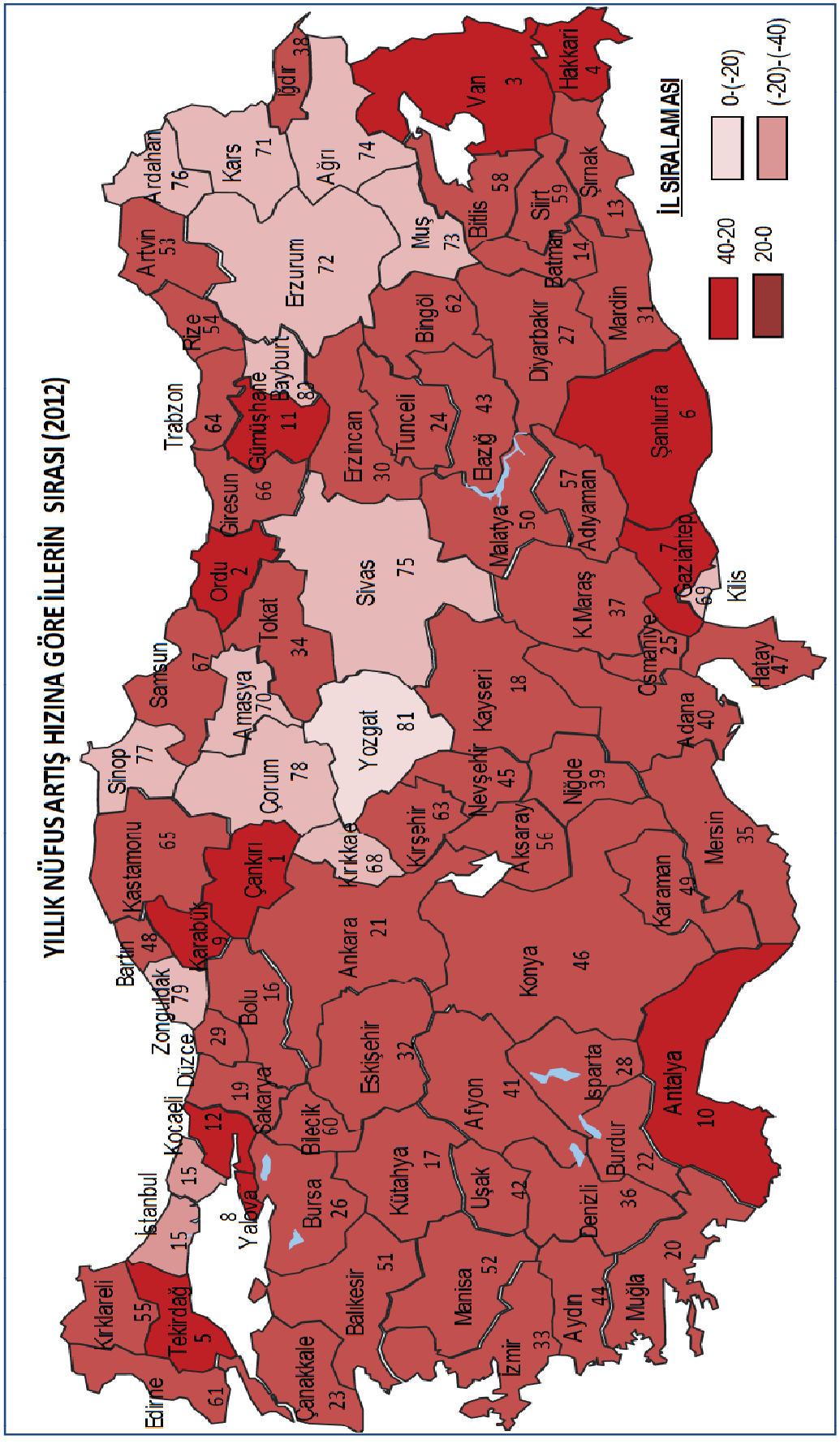
YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZINA GÖRE İLLERİN SIRASI (2012)
İL SIRALAMASI
40-20
20-0
0-(-20)
(-20)-(-40)
Edirne 61
Kırklareli 55
Tekirdağ 5
İstanbul 15
Çanakkale 23
Balıkesir 51
Bursa 26
Yalova 8
Kocaeli 15
Düzce 12
Sakarya 19
Bilecik 60
Bartın 48
Zonguldak 79
Bolu 29
Kütahya 17
Eskişehir 32
Ankara 21
Karabük 9
Kastamonu 65
Çankırı 1
Sinop 77
Manisa 52
İzmir 33
Aydın 44
Denizli 36
Uşak 42
Afyon 41
Konya 46
Burdur 22
Muğla 20
Antalya 10
Isparta 28
Çorum 78
Kırıkkale 68
Kırşehir 63
Aksaray 56
Nevşehir 45
Niğde 39
Karaman 49
Mersin 35
Samsun 67
Amasya 70
Yozgat 81
Kayseri 18
Adana 40
Osmaniye 25
Hatay 47
Trabzon 64
Tokat 34
Sivas 75
Ordu 2
Giresun 66
Gümüşhane 11
Bayburt 80
Erzincan 30
Tunceli 24
Elazığ 43
Malatya 50
K.Maraş 37
Adıyaman 57
Gaziantep 7
Kilis 69
Şanlıurfa 6
Rize 54
Artvin 53
Ardahan 76
Erzurum 72
Kars 71
Ağrı 74
Iğdır 38
Muş 73
Bingöl 62
Diyarbakır 27
Mardin 31
Van 3
Bitlis 58
Batman 14
Siirt 59
Şırnak 13
Hakkari 4

Kaynak: TÜİK

1.2.2.2. Yıllık Nüfus Artışı

2006 Yılında ‰ 12,2 olan Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı, 2012 yılı sonu itibariyle ‰ 12'ye gerilemiştir. Onuncu kalkınma planı çerçevesinde yapılan projeksiyonlar, yıllık nüfus artış hızının 2018 yılında ‰ 10,8'e kadar gerileyebileceğini ortaya koymaktadır. İllerin yıllık nüfus artış hızına bakıldığında, nüfus artış hızının en yüksek olduğu ilin ‰ 39,8 ile Çankırı olduğu görülmektedir. Yıllık nüfus artış hızı açısından Çankırı ilini ‰ 37,1 ile Ordu, ‰ 28,4 ile Van, ‰ 28,3 ile Hakkâri ve ‰ 26,7 ile Tekirdağ ili izlemektedir.

2011 Yılına kıyasla 2012 yılında yıllık nüfus artış hızının en yüksek olduğu ilk üç ile ilişkin sıralama değişmiştir. 2011 Yılında yıllık nüfus artışının en yüksek olduğu iller; ‰ 103,5 ile Tunceli, ‰ 79,8 ile Hakkâri ve ‰ 62,8 ile Şırnak'tır. 2012 Yılında söz konusu illerin yıllık nüfus artış hızları önceki yıla kıyasla gerilemiş ancak Türkiye ortalamasının üzerindeki seyrini korumuştur. 2012 Yılında Tunceli'nin yıllık nüfus artışı ‰ 14,2, Hakkâri'nin yıllık nüfus artışı ‰ 28,3 ve Şırnak'ın yıllık nüfus artış hızı ise ‰ 19,4 olmuştur. 2012 Yılında yıllık nüfus artışının en yüksek olduğu ilk üç ilin 2011 yılındaki durumu incelendiğinde söz konusu illerin ciddi bir değişim geçirdikleri görülmektedir. Şöyle ki, 2011 yılında Çankırı, Ordu ve Van illerinin negatif olan yıllık nüfus artış hızları 2012 yılında pozitife dönmüştür. 2011 Yılında Van ilinin yıllık nüfus artış hızı -‰ 12,5 iken 2012 yılında ‰ 28,4'e yükselmiştir. Benzer biçimde, 2011 yılında Ordu ilinin –‰ 6,7 olan yıllık nüfus artış hızı 2012 yılında ‰ 37,1'e, 2011 yılında Çankırı ilin –‰ 10,4 olan yıllık nüfus artış hızı 2012 yılında ‰ 39,8'e yükselmiştir.

Diğer taraftan, 2012 yılında en düşük yıllık nüfus artışına sahip olan ilk üç ise Çorum, Zonguldak ve Bayburt olarak sıralanmıştır. 2012 Yılında yıllık nüfus artış hızı, Çorum ilinde –‰ 8,6, Zonguldak ilinde –‰ 9,6 ve Bayburt ilinde –‰ 12,2 olarak gerçekleşmiştir. 2011 Yılı ile kıyaslandığından 2012 yılında yıllık nüfus artış hızı en düşük olan ilk üç değişiklik göstermiştir. 2011 Yılında yıllık nüfus artış hızının en düşük olduğu ilk üç sırasıyla; Bilecik, Isparta ve Kütahya'dır. 2011 Yılında yıllık nüfus artış hızı, Bilecik'te –‰ 100,4, Isparta'da –‰ 86,3 ve Kütahya'da –‰ 45,4 olarak gerçekleşmiştir. 2012 Yılında ise Bilecik, Isparta ve Kütahya illerinin yıllık nüfus artış hızları negatiften pozitife dönmüştür. 2012 Yılında yıllık nüfus artış hızı, Bilecik ilinde ‰ 1,3, Isparta ilinde ‰ 13,1 ve Kütahya ilinde ‰ 16,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 Yılında yıllık nüfus artış hızının en yüksek olduğu ilin 2011 yılındaki durumuna bakıldığında Bayburt ili açısından ilginç bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Bayburt ilinin yıllık nüfus artış hızı 2011 yılında ‰ 30,6 iken 2012 yılında pozitiften negatife dönmüş ve -‰ 12,2 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık, 2011 Yılına kıyasla 2012 yılında Çorum ve Zonguldak illerinde Bayburt ilindeki gibi yapısal bir dönüşüm görülmemektedir. Çorum ilinin 2011 yılında –‰ 1,5 olan yıllık nüfus artış hızı 2012 yılında –‰ 8,6 seviyesine gerilemiştir. Zonguldak ilinin 2011 yılında –‰ 11,8 olan yıllık nüfus artış hızı 2012 yılında bir parça artış göstererek –‰ 9,6 olarak gerçekleşmiştir.

1.2.2.3. Net Göç Hızı

Göç kavramı, en basit haliyle ülke nüfusunun belirli bir dönemde kendi iradeleriyle yer değiştirme hareketi[7] olarak tanımlanıyor olsa da, esasında toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi yapısı ile doğrudan bağlantılı olan ve bu hususları farklı bağlamlarda etkileyen sosyal bir olay olarak düşünülmelidir. Göç, temel olarak iç göç ve dış göç olmak üzere iki ayrı konuya ayrılarak ele alınmaktadır. İçgöç; ülke sınırları içerisindeki bölge, kent ve köy gibi yerleşim alanları arasında[8] yer değiştirme hareketi olarak, dış göç ise ülke içerisindeki yerleşiklerin ülke sınırlarını aşarak farklı ülkelerde bulunan yerleşim alanlarına göç etmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında içgöçe ilişkin olarak net göç hızı konusunda değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Tablo 4: Bölgeler Bazında Göç Değişkenleri, 2012

	ADNKS 2012 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
TR1 İstanbul	13.854.740	384.535	354.074	30.461	2,2
TR2 Batı Marmara	3.247.669	109.328	84.276	25.052	7,7
TR3 Ege	9.779.502	195.844	170.489	25.355	2,6
TR4 Doğu Marmara	7.058.367	199.705	162.615	37.090	5,3
TR5 Batı Anadolu	7.253.247	203.992	177.798	26.194	3,6
TR6 Akdeniz	9.611.007	196.401	206.925	-10.524	-1,1
TR7 Orta Anadolu	3.853.025	101.268	117.130	-15.862	-4,1
TR8 Batı Karadeniz	4.483.603	143.423	157.816	-14.393	-3,2
TR9 Doğu Karadeniz	2.545.274	105.109	86.614	18.495	7,3
TRA Kuzeydoğu Anadolu	2.226.155	63.300	97.734	-34.434	-15,4
TRB Ortadoğu Anadolu	3.756.322	112.229	139.320	-27.091	-7,2
TRC Güneydoğu Anadolu	7.958.473	127.740	188.083	-60.343	-7,6

Kaynak: TÜİK, ADNKS Sonuçları

İstatistiki bölge birimleri sınıflaması Düzey 1 itibariyle 2012 yılı sonunda 12 bölge bazında içgöç konusunda ortaya çıkan gelişmelere yönelik özet bilgiler Tablo-4'te yer almaktadır.

2012 Yılı sonu itibariyle bölgelerin net göç hızları incelendiğinde; en yüksek net göç hızına sahip olan bölgenin ‰ 7,7 ile Batı Marmara olduğu görülmektedir. Net göç hızının diğer bölgelere kıyasla daha yüksek oluğu diğer iki bölge ise ‰ 7,3 ile Doğu Karadeniz ve ‰ 5,3 ile Doğu Marmara'dır. Buna karşılık, net göç hızının en düşük olduğu bölgeler ise -‰15,4 ile Kuzeydoğu Anadolu, -‰ 7,6 ile Güneydoğu Anadolu ve -‰ 7,2 ile Ortadoğu Anadolu'dur.

2011 yılına kıyasla net göç hızının en yüksek olduğu üç bölgeden ikisi 2012 yılında değişmiştir. 2011 Yılında, net göç hızının en yüksek olduğu bölgeler; ‰ 9 ile İstanbul, ‰ 7,1 ile Batı Anadolu ve ‰ 6,2 ile Doğu Marmara'dır. 2012 Yılında İstanbul bölgesinin net göç hızı geçen yıla kıyasla 6,8 puan

[7] Tekeli, 1998:9

[8] Üner, 1972: 77

gerileyerek ‰ 2,2 olarak gerçekleşirken Batı Anadolu bölgesinin net göç hızı ise geçen yıla kıyasla 3,5 puan gerileyerek ‰ 3,6 olarak gerçekleşmiştir. İstanbul bölgesine ilişkin net göç hızında görülen yavaşlama oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca geçen yıla kıyasla İstanbul bölgesine olan net göç 2012 yılında yüzde 75'lik bir azalış göstermiştir. Bu iki önemli veri Türkiye'de 2012 yılındaki içgöçün İstanbul bölgesinden Ege, Doğu Karadeniz ve Batı Marmara bölgelerine yöneldiğini göstermektedir. Ege Bölgesi'nin net göçü 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla 19 katlık muazzam bir artış göstermiştir. Benzer şekilde,

Doğu Karadeniz bölgesinin bir önceki yıl negatif olan net göçü 2012 yılında yüzde 174'lük artış göstererek pozitife dönmüştür. Doğu Karadeniz bölgesinde içgöçe ilişkin verilerde görülen bu artışta özellikle Ordu ve Gümüşhane illerinin etkisi bulunmaktadır. 2012 Yılı göç verilerine göre Ordu ili Türkiye genelinde net göç hızının en yüksek olduğu ikinci il iken Gümüşhane ise Türkiye genelinde net göç hızının en yüksek olduğu altıncı il olmuştur. Son olarak Batı Marmara bölgesine ilişkin veriler incelendiğinde, ilgili bölgeye yönelik net göçün 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla yüzde 58 artış göstermiş olduğu görülmektedir.

2011 yılına kıyasla net göç hızının en düşük olduğu üç bölgeden yalnızca bir tanesi 2012 yılında değişmiştir. 2011 Yılında, net göç hızının en düşük olduğu bölgeler; - ‰ 16,5 ile Ortadoğu Anadolu, - ‰ 12,5 ile Kuzeydoğu Anadolu ve - ‰ 9,9 ile Doğu Karadeniz'dir. 2012 Yılında Doğu Karadeniz bölgesinin net göç hızı geçen yıla kıyasla 17,2 puan artış göstererek negatiften pozitife dönmüş ve ‰ 7,3 olarak gerçekleşmiştir. 2012 Yılında Ortadoğu Anadolu bölgesinin net göç hızı ise geçen yıla kıyasla 9,3 puan artış göstererek -‰ 7,2 olarak gerçekleşmiştir. Kuzeydoğu Anadolu bölgesine ait net göç hızı ise bir önceki yıla kıyasla üç puan daha azalış göstererek -‰ 15,3 olarak gerçekleşmiştir. Kuzeydoğu Anadolu bölgesine ait net göç hızına benzer şekilde Güneydoğu Anadolu bölgesine ait net göç hızı da 3,5 puanlık daha azalış göstermiş ve –‰ 7,6 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Sonuç itibariyle, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine ait net göç hızı sosyo-ekonomik ve siyasi nedenlerden dolayı negatif yönlü hareketini 2012 yılında da sürdürürlerken Ortadoğu Anadolu, Orta Anadolu ve Batı Karadeniz bölgelerine ait net göç hızı bir önceki yıla kıyasla ciddi biçimde toparlanma göstererek negatif seyrine devam etmiş ve Doğu Karadeniz bölgesinin net göç hızı ise negatiften pozitife dönmüştür. 2012 Yılına ait net göç hızı verileri iller düzeyinde incelendiğinde; net göç hızının en yüksek olduğu ilk üç ilin ‰ 35,5 ile Çankırı, ‰ 29,6 ile Ordu ve ‰ 22,8 ile Karabük olduğu görülmektedir. Buna karşılık, 2012 yılı itibariyle net göç hızının en düşük olduğu ilk üç il; -‰ 27 ile Ağrı, -‰ 25,6 ile Muş ve –‰ 21,6 ile Yozgat'tır.

2012 Yılında en yüksek net göç hızına sahip üç ile ilişkin sıralama 2011 yılına ait sıralama ile farklılık göstermektedir. Net göç hızı dikkate alınarak iller arasında yapılan sıralamanın bir önceki yıla kıyasla değişmesinde; 2011 yılında en yüksek net göç hızına sahip illerin net göç hızlarının 2012 yılında düşmesi değil, 2012 yılında en yüksek net göç hızına sahip illerin net göç hızlarını önceki yıllara kıyasla ciddi ve dikkat çekici biçimde artması etkili olmuştur. Bahsedilen bu husus 2011 ve 2012 yıllarında net göç hızının en yüksek olduğu ilk üç ilin karşılaştırması yapılarak görülebilir.

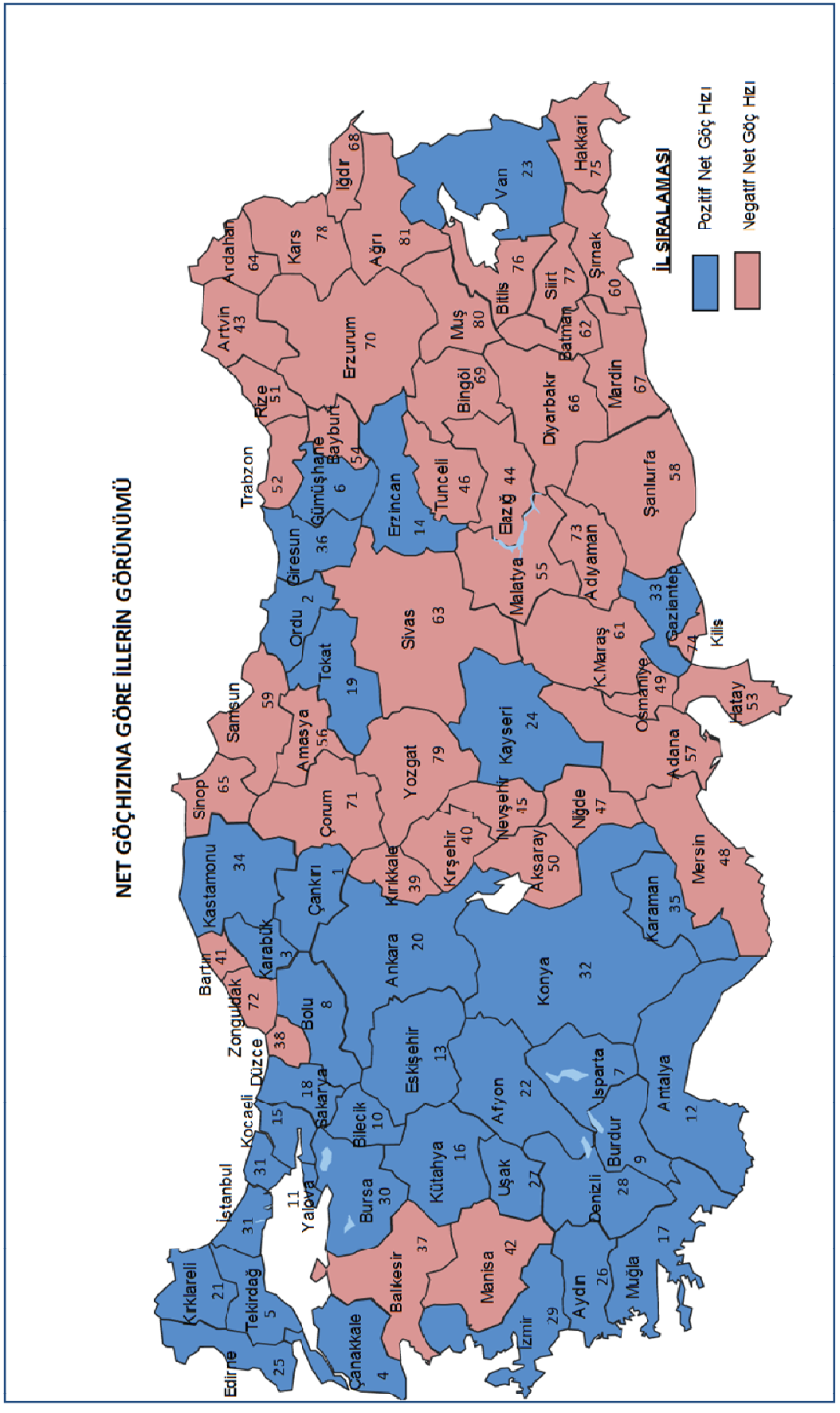
NET GÖÇ HIZINA GÖRE İLLERİN GÖRÜNÜMÜ
İL SIRALAMASI
Pozitif Net Göç Hızı
Negatif Net Göç Hızı
Edirne 25
Kırklareli 21
Tekirdağ 5
İstanbul 31
Kocaeli 15
Sakarya 18
Düzce 38
Zonguldak 72
Bartın 41
Karabük 3
Kastamonu 34
Çanakkale 4
Balıkesir 37
Bursa 30
Yalova 11
Bilecik 10
Bolu 8
Çankırı 1
Sinop 65
Samsun 59
Trabzon 52
Rize 51
Artvin 43
Ardahan 64
Kars 78
Iğdır 68
Ağrı 81
Van 23
Hakkari 75
Şırnak 60
Siirt 77
Batman 62
Bitlis 76
Muş 80
Erzurum 70
Bayburt 54
Gümüşhane 6
Giresun 36
Ordu 2
Tokat 19
Amasya 56
Çorum 71
İzmir 29
Manisa 42
Kütahya 16
Eskişehir 13
Ankara 20
Kırıkkale 39
Kırşehir 40
Yozgat 79
Sivas 63
Erzincan 14
Tunceli 46
Bingöl 69
Bazğ 44
Aydın 26
Denizli 28
Uşak 27
Afyon 22
Konya 32
Isparta 7
Burdur 9
Muğla 17
Antalya 12
Karaman 35
Aksaray 50
Nevşehir 45
Kayseri 24
Niğde 47
Mersin 48
Adana 57
Osmaniye 49
K.Maraş 61
Hatay 53
Kilis
Gaziantep 74
Şanlıurfa 58
Adıyaman 73
Malatya 55
Diyarbakır 66
Mardin 67

Kaynak: TÜİK

2011 Yılında net göç hızının en yüksek olduğu il ‰ 16,6 ile Tekirdağ iken 2012 yılında ‰ 35,5 ile Çankırı olmuştur. Tekirdağ'ın 2012 yılındaki net göç hızı, bir önceki yıla kıyasla ciddi bir artış göstermeksizin ‰ 16,7 seviyesinde gerçekleşirken Çankırı ilinin 2011 yılında –‰ 20,9 seviyesinde olan net göç hızı 2012 yılında dikkat çekici bir artışla ‰ 35,5 seviyesine yükselmiştir. Diğer taraftan, 2011 yılında net göç hızının en yüksek olduğu ikinci il ‰ 13,2 ile Antalya iken 2012 yılında ‰ 29,6 ile Ordu olmuştur. Antalya ilinin net göç hızı 2012 yılında bir parça gerileyerek ‰ 9,9 olurken Ordu ilinin 2011 yılında –‰ 14,6 olan net göç hızı, 2012 yılında ciddi bir sıçrama yaparak ‰ 29,6 seviyesine ulaşmıştır. Son olarak, benzer yöntemle Karabük ve Ankara illeri karşılaştırılacaktır. 2011 yılında net göç hızının en yüksek olduğu üçüncü il ‰ 11,2 ile Ankara iken 2012 yılında ‰ 22,8 ile Karabük'tür. Ankara ilinin net göç hızı 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla gerileme göstermiş ve ‰ 4,5 olmuştur. Karabük ilinin 2011 yılında –‰ 3,8 olan net göç hızı ciddi bir artış göstererek negatiften pozitife dönmüş ve ‰ 22,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 Yılında en yüksek net göç hızına sahip illerin bir önceki yıla kıyasla net göç veren iller konumundan net göç alan iller konumuna geçmeleri ayrı bir araştırmanın konusu olmayı gerektiren ciddi bir değişime işaret etmektedir.

2012 Yılında en düşük net göç hızına sahip iller ile 2011 yılında en düşük net göç hızına sahip iller karşılaştırıldığında her iki sene için söz konusu olan listede hemen hemen aynı illerin yer aldığı görülmektedir. 2011 Yılında en düşük net göç hızının görüldüğü üç il; Van, Yozgat, Çankırı şeklinde sıralanırken 2012 yılında en düşük net göç hızının görüldüğü üç il; Ağrı, Muş ve Yozgat şeklinde sıralanmaktadır. 2011 Yılında en düşük net göç hızı –‰ 46,7 ile Van ilinde görülmüştür. Yıkıcı etkileri ciddi bir biçimde hissedilen deprem felaketi nedeniyle oldukça yüksek bir seviyeye ulaşan net göç hızı 2012 yılında ‰ 3,2 seviyesine yükselmiştir. Net göç hızında gözlemlenen bu değişime bağlı olarak, deprem nedeniyle Van'dan farklı bölgelere göç eden nüfusun 2012 yılı itibariyle Van'a geri dönmeye başladığı söylenebilir. Yozgat ilinde 2011 yılında –‰ 24,8 olan net göç hızı, 2012 yılında ‰ 2,8 artış kaydederek –‰ 21,6 olarak gerçekleşmiştir. 2011 Yılında en yüksek net göç hızına sahip üçüncü il olan Çankırı da ise 2012 yılında ciddi bir değişim sonucunda net göç hızı negatiften pozitife dönmüş ve ‰ 35,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1.2.3. Genel İşgücü Göstergeleri

Türkiye'de işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirebilmek için işgücü piyasasına ilişkin en kapsamlı veriler TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarından elde edilmektedir. Bu kapsamda yayınlanmakta olan işgücüne katılma oranı, istihdam oranı, işsizlik oranı gibi veriler işgücü piyasasının değerlendirilmesinde kullanılan en temel verilerdir. Aşağıdaki tabloda 2004 yılından 2013 yılının Mayıs ayına kadarki en temel işgücü göstergeleri yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda yer alan göstergelere bakıldığında 2004 yılından 2013 yılı Mayıs ayına kadar geçen sürede nüfus ve temel işgücü rakamlarında sürekli ve büyük oranda artış olduğu görülmektedir. Ancak işgücü piyasasının olumlu seyri nedeniyle işsiz sayısındaki artış oldukça düşük kalmıştır. Bu olumlu artışlar sadece rakamlarda olmamış işgücüne katılma oranı, istihdam oranı da buna paralel olarak artmıştır. Rakamlardaki bu olumlu değişim işsizlik oranı ve tarım dışı işsizlik oranındaki düşüşle de desteklenmiştir. Ancak işgücü piyasasına ilişkin temel verilerdeki yıldan yıla meydana gelen iyileşmeye rağmen henüz arzu edilen seviyeye erişilemediğini de göz önünde bulundurmakta fayda vardır.

Yıllık veri olarak son yayınlanan veri olan 2012 yılı verilerine göre Türkiye'de 27 milyon 339 bin kişilik bir işgücüne karşılık 24 milyon 821 bin kişilik istihdam edilen ve 2 milyon 518 bin işsiz

olduğu görülmektedir. Buna karşılık 27 milyon 385 bin kişi ise işgücüne katılmayan nüfusu oluşturmaktadır. 2013 yılı Mayıs dönemi verilerine göre ise 28.657 kişilik işgücüne karşılık 26.130 kişilik istihdam ve 2.526 işsiz bulunmaktadır. Oransal olarak bakıldığında ise yıllar itibariyle olumlu bir seyir izlenmiş ve bunun sonucunda 2012 yılında işgücüne katılma oranı yüzde 50, istihdam oranı yüzde 45,4, işsizlik oranı yüzde 9,2 ve tarım dışı işsizlik oranı yüzde 11,5 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5: Türkiye İşgücü Piyasasında Temel Göstergeler (2004-2013)

Yıllar	Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	Tarım dışı İşsizlik Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
2004	66.379	47.544	22.016	19.632	2.385	46,3	10,8	14,2	41,3	25.527
2005	67.227	48.359	22.455	20.067	2.388	46,4	10,6	13,5	41,5	25.905
2006	68.066	49.174	22.751	20.423	2.328	46,3	10,2	12,7	41,5	26.423
2007	68.901	49.994	23.114	20.738	2.376	46,2	10,3	12,6	41,5	26.879
2008	69.724	50.772	23.805	21.194	2.611	46,9	11,0	13,6	41,7	26.967
2009	70.542	51.686	24.748	21.277	3.471	47,9	14,0	17,4	41,2	26.938
2010	71.343	52.541	25.641	22.594	3.046	48,8	11,9	14,8	43,0	26.901
2011	72.376	53.593	26.725	24.110	2.615	49,9	9,8	12,4	45,0	26.867
2012	73.604	54.724	27.339	24.821	2.518	50,0	9,2	11,5	45,4	27.385
2013*	74.337	55.485	28.657	26.130	2.526	51,6	8,8	11,0	47,1	26.828

Kaynak: TÜİK *** Mayıs dönemi**

Söz konusu temel işgücü göstergeleri dikkate alındığında 2012 yılının Türkiye için başarılı geçtiği söylenebilir. Bir önceki yıla göre 614 bin kişi işgücüne dahil olurken, 711 bin kişinin istihdama katılarak işsiz stokunda 97 bin kişilik azalma yaşanan 2012 yılında İKO yüzde 0,1, istihdam oranı yüzde 0,4 oranında artmış, işsizlik oranı yüzde 0,6, tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 0,9 oranında azalmıştır. Diğer taraftan 2004-12 dönemi temel işgücü göstergeleri açısından incelendiğinde en verimli yılın 2011 olduğu görülmektedir. 1 milyon 84 bin kişilik işgücü artışının yaşandığı 2011 yılında istihdamda 1 milyon 516 bin kişilik artış, işsiz stokunda ise 431 bin kişilik azalış yaşanmıştır.

2013 yılı Mayıs dönemi sonuçlarını bir önceki yılın aynı dönemine göre karşılaştırdığımızda ise 1 milyon 103 bin kişi işgücüne dahil olurken, 848 bin kişi istihdama katılarak işsiz stokunda 254 bin kişilik azalma yaşandığı görülmüştür. Bununla birlikte İKO yüzde 1,1, istihdam oranı yüzde 0,8, işsizlik oranı yüzde 0,6 ve tarım dışı işsizlik oranı da yüzde 0,6 oranında artmıştır.

1.2.3.1: İşgücüne Katılma Oranları

İşgücü piyasasına ilişkin en önemli göstergelerden olan işgücüne katılım oranı, işgücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranını ifade etmektedir. İşgücüne katılma oranı (İKO) açısından Türkiye'nin erkek, kadın ve genel itibariyle durumu aşağıdaki grafikte yer almakta olup grafikten de anlaşılacağı üzere; 2005'ten 2007 yılına kadar düşüş eğiliminde olan genel İKO, 2008 yılından beri artış eğilimindedir. 2008 yılında yüzde 46,9 olan İKO, 2009 yılında yüzde 47,9'a, 2010 yılında yüzde 48,8'e, 2011 yılında ise yüzde 49,9'a, 2012 yılı İKO ise yüzde 50'ye yükselmiştir. 2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre ise İKO yüzde 51,6 oranında gerçekleşerek en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Grafik 8: Yıllar İtibariyle İşgücüne Katılma Oranı, (%) (2004-2013)

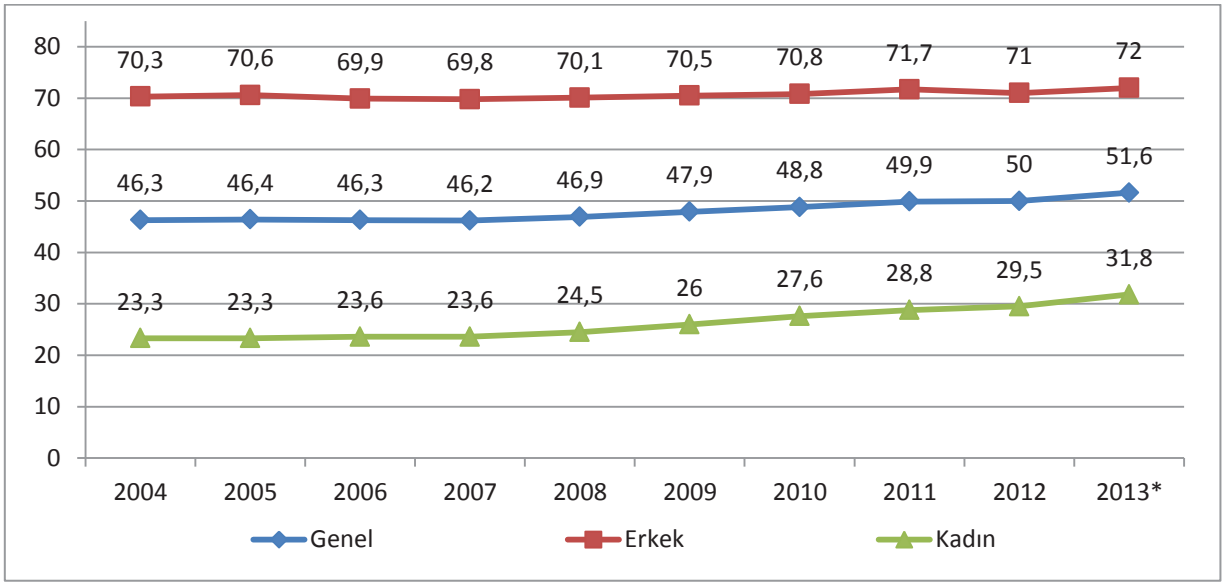

Kaynak: TÜİK ***Mayıs dönemi**

Cinsiyet temelli değerlendirildiğinde, 2004-2013 döneminde İKO erkeklerde genelde yatay bir seyir izlerken, kadınlarda düzenli şekilde yükselerek (yüzde 23,3'ten yüzde 31,8'e) net 8,5 puanlık bir artış göstermiştir. Kadınların işgücüne katılımındaki bu artışın kadın istihdamdaki artışla desteklenmesi ise oldukça önemlidir.

1.2.3.2. İstihdam Oranları

Sadece işgücü piyasaları için değil genel ekonomi anlamında da oldukça önemli bir kavram olan istihdam oranı; bir ekonomide istihdam edilen işgücünün 15 ve daha yukarı yaştaki nüfusa oranını vermektedir.

İstihdam oranı açısından Türkiye'nin erkek, kadın ve genel itibariyle durumu aşağıdaki grafikte yer almakta olup grafikten de görüleceği üzere; 2004 yılındaki yüzde 41,3'lük orandan sonra, 2005-2007 döneminde yüzde 41,5'le sabit bir oran izleyen genel istihdam oranı, 2008 yılında yüzde 41,7, 2009 yılında -küresel krizin de etkisiyle- yüzde 41,2 olarak gerçekleşmiştir.

Bu dönemde uygulamaya konulan sonuç odaklı politikalar ve kararlılıkla izlenen programlar olumlu netice vermiş ve genel istihdam oranı 2010 yılından itibaren yükselişe geçmiştir. 2010 yılında yüzde 43 olarak gerçekleşen istihdam oranı 2011 yılında yüzde 45'e, 2012 yılında ise önceki gerçekleşmelerin tamamını aşarak yüzde 45,4'e ulaşmıştır. 2013 Mayıs dönemine göre ise istihdam oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre artarak yüzde 47,1 oranında gerçekleşmiştir.

Aynı grafiğe cinsiyet temelli bakıldığında ise 2004 yılında erkeklerde yüzde 62,7, kadınlarda ise yüzde 20,8 olarak gerçekleşen istihdam oranının 2012 yılına gelindiğinde erkekler için yüzde 65, kadınlar için yüzde 26,3 düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. 2013 yılı Mayıs döneminde ise istihdam oranı erkeklerde yüzde 66,3, kadınlarda yüzde 28,4 olarak gerçekleşmiştir. Veri dönemde erkek istihdam oranı, sürekli olarak kadın istihdam oranından yüksek gerçekleşmiştir. Fakat 2004'ten 2012'ye kadın istihdamındaki artış oranı erkek istihdamı artış oranından daha fazladır.

Grafik 9: Yıllar İtibariyle İstihdam Oranı, (%) (2004-2013)

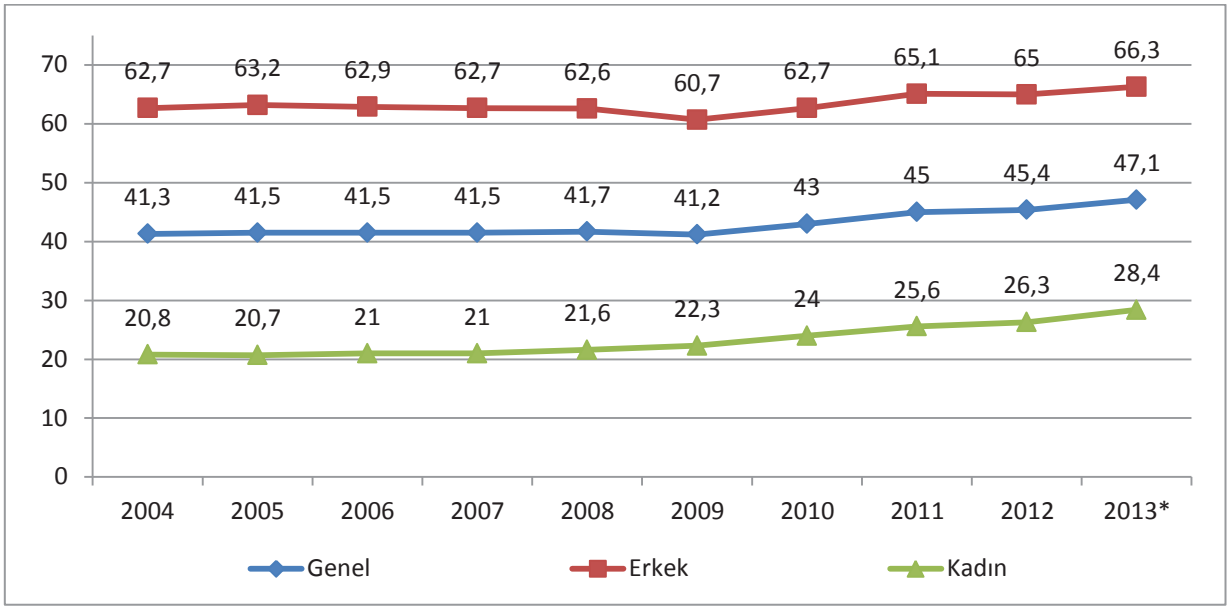

Kaynak: TÜİK ***Mayıs dönemi**

Veri dönemde erkek istihdam oranındaki (yüzde 62,7'den yüzde 65'e) artış yaklaşık yüzde 4 düzeyinde gerçekleşirken, kadın istihdam oranı yüzde 20,8'den yüzde 26,3'e yükselerek yüzde 26'yı aşan bir artış göstermiştir. 2013 yılı mayıs dönemi verilerine bakıldığında ise erkeklerde yüzde 66,3 seviyesinde gerçekleşen istihdam oranına karşılık kadın istihdamı oranının yüzde 28,4 sevilerine yükseldiği görülmektedir.

1.2.3.3. İşsizlik Oranları

Türkiye'nin en önemli sorunlarından olan işsizliğin boyutlarını gösteren işsizlik oranlarına ilişkin verilere bakıldığında; 2004 yılından 2011 yılına kadar genel işsizlik oranının yüzde 10'un üzerinde seyrettiği görülmektedir. 2004 yılında yüzde 10,8 olarak gerçekleşen işsizlik oranı, küresel krizin ilk etkilerinin hissedilmeye başlandığı 2008 yılında yüzde 11'e, esas etkilerinin yaşandığı 2009 yılında ise yüzde 14'e ulaşmıştır.

Grafik 10: Yıllar İtibariyle Türkiye Geneli İşsizlik Oranı, (%) (2004-2013)

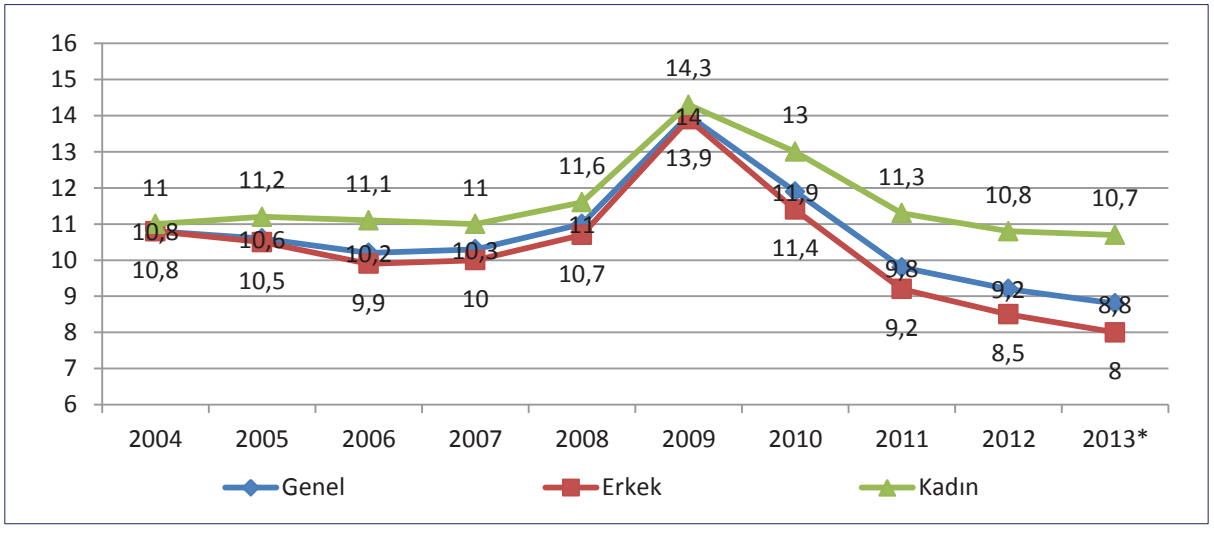

Kaynak: TÜİK * **Mayıs dönemi**

Bu noktada küresel krizin negatif etkilerini minimize etmek, yükselen işsizlik oranlarını aşağı çekmek için yürütülen politikalar sonuç vermiş ve 2010 yılında işsizlik oranı yüzde 11,9'a düşmüş, 2011 yılında ise yüzde 10'un da altına inerek yüzde 9,8 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı işsizlik oranı ise yüzde 9,2 olarak gerçekleşerek, veri dönemdeki en iyi oran olarak kayıtlardaki yerini almıştır. 2013 yılı Mayıs dönemi verilerine göre ise işsizlik oranı yüzde 8,8 olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılı işsizlik oranlarına ilişkin yorumlardan sonra konuya cinsiyet temelli olarak genel ve tarım dışı açısından bakmak uygun olur. Buna göre; 2012 yılında genel işsizlik oranı Türkiye genelinde yüzde 9,2, tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 11,5 olarak gerçekleşmiştir. Aynı verilere cinsiyet temelli bakıldığında ise erkeklerdeki genel ve tarım dışı işsizlik oranları yaklaşık değerlerde (yüzde 8,5 ile yüzde 9,9) çıkarken, kadınlarda esaslı bir farklılaşmanın olduğu (yüzde 10,8 ile yüzde 16,4) görülmektedir. Görüldüğü üzere işsizlik, kadınlarda erkeklere oranla her dönemde daha yüksek oranda seyretmiş olup 2012 yılında erkeklerde işsizlik oranı yüzde 8,5 iken kadınlarda bu oran yüzde 10,8 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı Mayıs döneminde ise erkeklerde işsizlik oranı yüzde 8,0 iken kadınlarda yüzde 10,7 olarak gerçekleşmiş, genel işsizlik oranı da yüzde 8,8 olmuştur.

Grafik 11: Genel ve Tarım Dışı İşsizlik Oranları, (%), (2012)

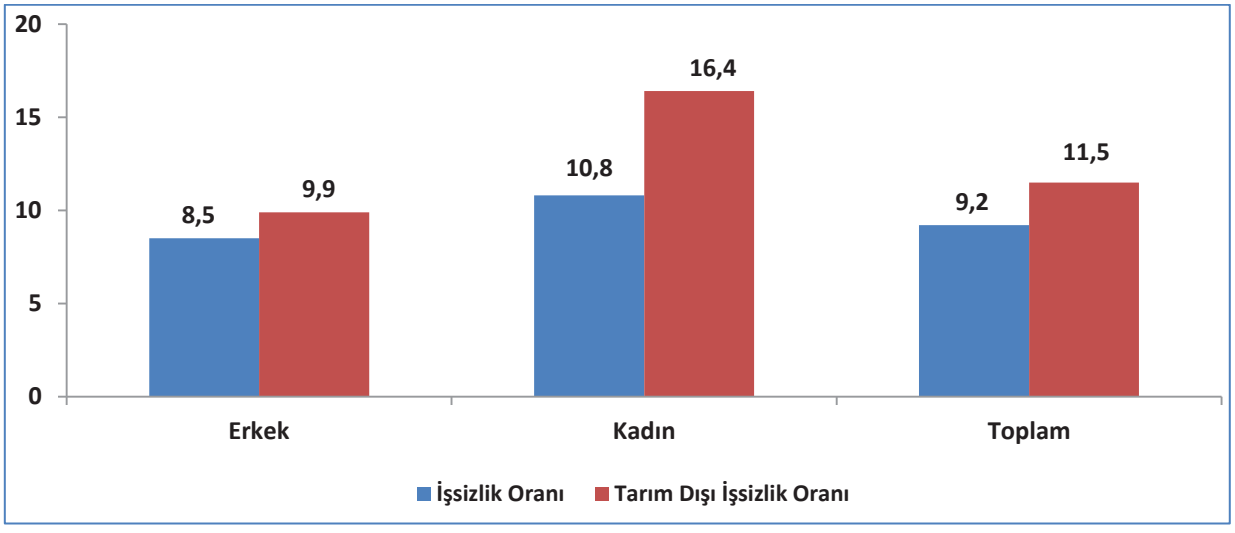

Kaynak: TÜİK

İşsizlik oranları genel ve tarım dışı ayrımında ele alındığında ise her iki cinsiyet için de tarım dışı işsizlik oranlarının genel işsizlik oranlarının üzerinde seyrettiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak ise ücretsiz aile işçiliğinin tarım sektöründe işsizliği azaltmasıyla beraber genel işsizlik oranını düşürmesi ve buna karşılık tarım dışı işsizlik oranının genel işsizlik oranlarına kıyasla ağırlığının artmasıdır. Buna göre; genel işsizlik oranları erkek ve kadınlarda sırayla yüzde 8,0 ve yüzde 10,7 seviyelerindeyken, tarım dışında bu oran yüzde 9,2 ve yüzde 16,0 seviyelerinde seyretmektedir.

İşsizlik oranlarının eğitim durumlarına göre değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanan grafik aşağıda yer almaktadır. Buna göre; genel işsizlik oranının en yüksek olduğu eğitim düzeyi yüzde 11,3 ile lise, en düşük olduğu eğitim seviyesi ise yüzde 5,3 ile okuma yazma bilmeyenlerdir. Okuma yazma bilmeyenlerdeki düşük işsizliğin en önemli nedeni bu grubun işgücüne katılma oranındaki düşüklüğüdür. 2012 yılı itibariyle ilgili gruptaki İKO yüzde 19,7 olarak gerçekleşmiş, 2013 yılı mayıs dönemi itibariyle ise yüzde 21,6 olmuştur.

Grafik 12: Türkiye Geneli Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı, (%), (2012)

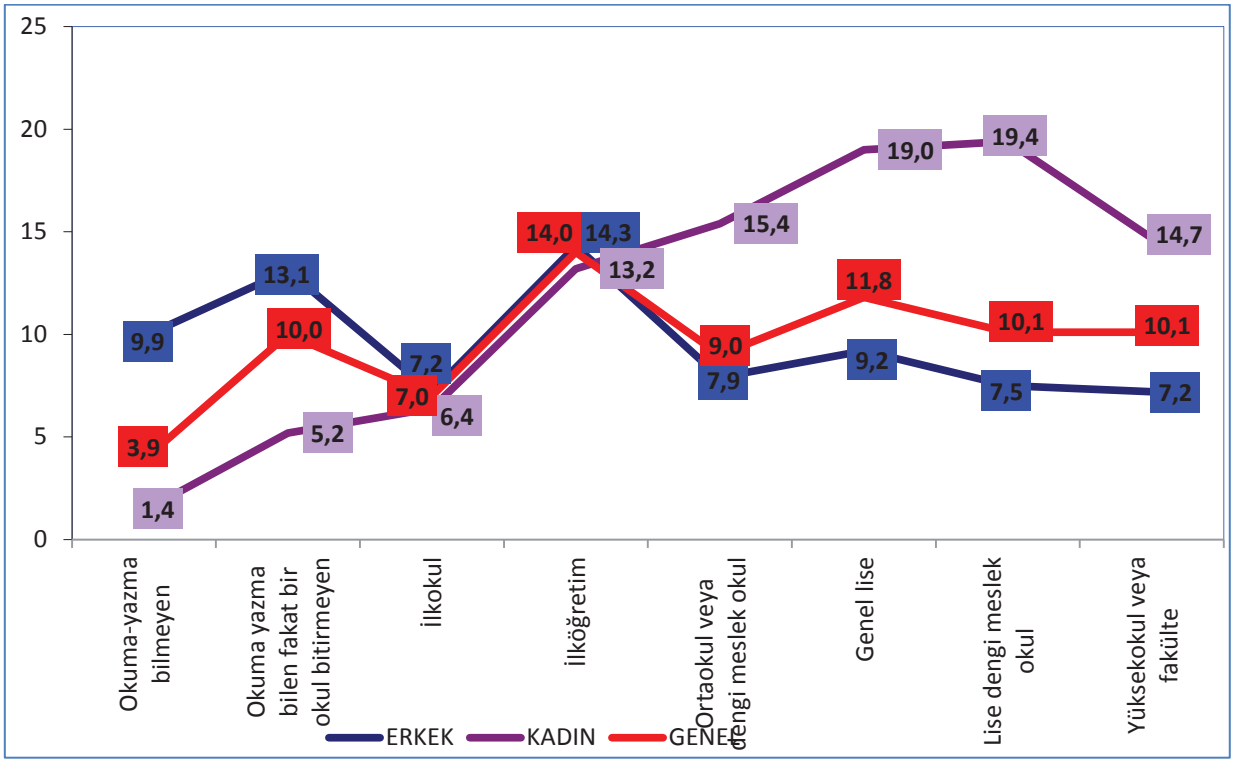

Kaynak: TÜİK

Konu kadınlar açısından değerlendirildiğinde ise 2013 yılı mayıs dönemi itibariyle okuma yazma bilmeyenler, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen, ilkokul ve ilköğretim düzeyindeki grupların hepsinde kadın işsizlik oranının genel ve erkek işsizlik oranlarının altında seyrettiği görülmektedir. İlköğretim seviyesinden sonraki eğitim düzeylerinin tamamında kadın işsizlik oranı hem genel hem de erkek işsizlik oranlarının üzerinde seyretmektedir. Bu çerçevede genel lise ve lise dengi eğitim seviyesindeki kadınların işsizlik oranlarının yüzde 19,2 ve yüzde 19,4 şeklinde epey yüksek gerçekleştiği görülmektedir.

Erkekler açısından bakıldığında ise, okuma yazma bilmeyenlerde ve lise altı eğitimlilerde işsizlik oranları genel işsizlik oranlarından yüksektir. Lise mezunlarıyla birlikte eğitim seviyesi yükseldikçe erkeklerin işsizlik oranları genel işsizlik oranlarına göre düşük bir seyir izlemektedir. Bu konudaki dikkat çekici tek farklı eğilim okuma yazma bilmeyenlerdeki yüzde 5,3'lük işsizlik oranına karşın erkeklerde bu oranın yüzde 12,3 seviyesine yükselmiş olmasıdır.

İşsizlik oranlarını eğitim seviyelerinden sonra yaş grupları itibariyle cinsiyet bazlı değerlendirmek daha uygun olacaktır. Bu amaçla hazırlanan 2012 yılı grafiği aşağıda yer almaktadır. Grafik işsizlik oranlarının yaş grupları itibariyle kadın, erkek ve geneldeki dağılımını çok net ortaya koymaktadır. Buna göre; işsizlik oranının genel, erkek ve kadın için yaş grupları büyüdükçe azaldığı görülmektedir. Bu konudaki tek istisna 15-19 yaş grubudur. Bu yaş grubunda tüm düzeyler için yüzde 14,9 ile sabit olan işsizlik oranı, bir sonraki yaş grubuna geçişte her düzeyde artmakta ve erkeklerde yüzde 17,1'e, kadınlarda yüzde 22,2'ye genelde ise yüzde 19'a yükselmektedir. Bu yaş grubundan itibaren tüm düzeyler için işsizlik oranları azalan bir seyir izlemektedir.

2013 yılı mayıs dönemi verilerinden de; işsizlik oranının genel, erkek ve kadın için yaş grupları büyüdükçe azaldığı görülmektedir. Bu konudaki tek istisna yine 15-19 yaş grubudur. Bu yaş grubunda yüzde 14,5 olan işsizlik oranı, bir sonraki yaş grubuna geçişte her düzeyde artmakta ve erkeklerde yüzde 15,5'e, kadınlarda yüzde 21,3'e genelde ise yüzde 17,7'ye yükselmektedir. Bu yaş grubundan itibaren tüm düzeyler için işsizlik oranları azalan bir seyir izlemektedir.

Grafikten ortaya çıkan diğer bir bilgi, her iki cinsiyetteki işsizlik oranlarının birbirine ve genel işsizlik oranına en yaklaştıkları yaş grubunun 40-44 olduğudur. Önceki tüm gruplarda hem erkek hem de genel işsizlik oranlarının üstünde bir seyir izleyen kadın işsizlik oranının bu yaş grubundan sonraki tüm gruplarda hem genel hem de erkek işsizlik oranının altında bir seyir izlediği görülmektedir.

En yüksek işsizlik oranı hem toplamda, hem de kadın ve erkeklerde 20-24 yaş grubundadır. En düşük işsizlik oranı da hem toplamda, hem de kadın ve erkeklerde 65+ yaş grubunda gerçekleşmiştir. 20-24 yaş grubundaki erkeklerin işsizlik oranı yüzde 15,5, kadınların işsizlik oranı ise yüzde 21,3 olmuş, bu durum 20-24 yaş grubunda kadınların işsizlik oranının erkeklerin işsizlik oranından daha yüksek gerçekleştiğini göstermiştir.

Grafik 13: Türkiye Geneli Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı, (%), (2012)

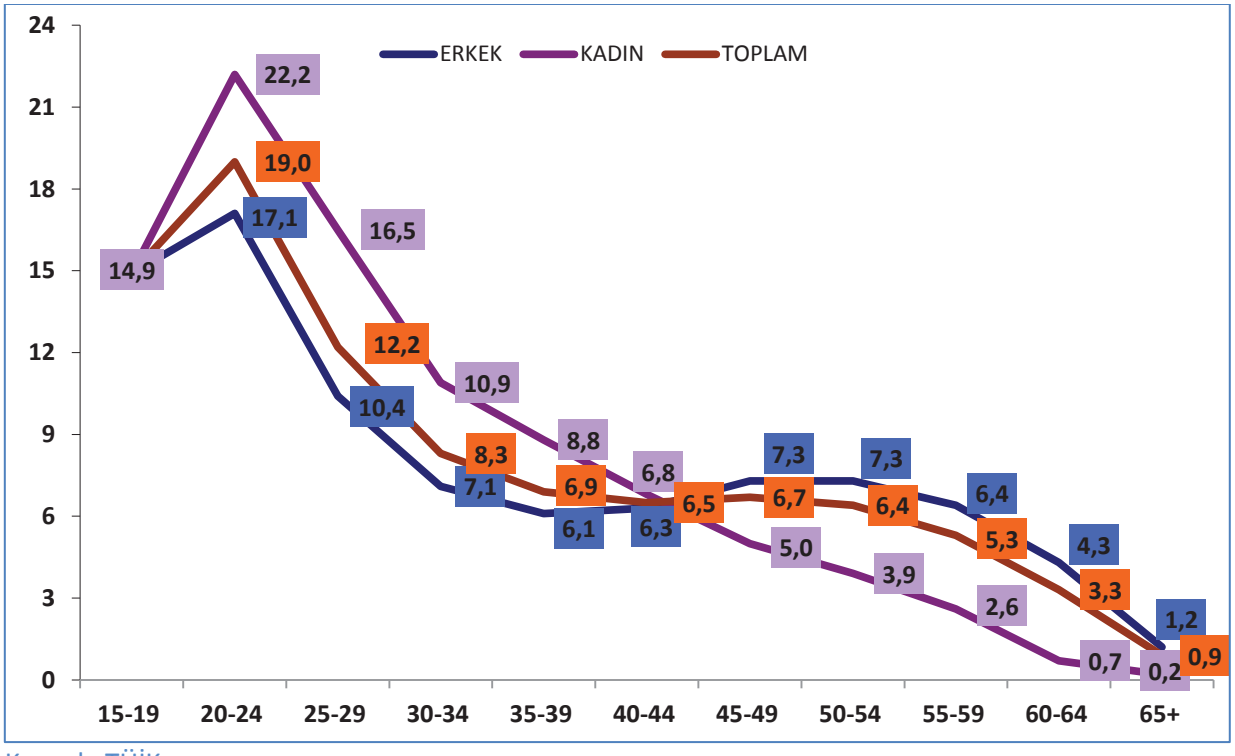

Kaynak: TÜİK

15-44 yaşları arasında kadın işsizlik oranı her grup içerisinde erkek işsizlik oranlarından daha yüksektir. 44 yaş üzeri gruplarda ise kadın işgücüne katılma oranının düşüklüğüne bağlı olarak erkek işsizlik oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Sektörlere Göre İşsizlerin Eğitim Durumu, (Bin Kişi), (2012)

	Tarım	Sanayi	Hizmet	8 yıldan önce işten ayrılanlar	İlk kez iş arayanlar	Toplam
Okuma-yazma bilmeyen	10	18	13	2	2	**45**
Okuma yazma bilen ama bir okul bitirmeyen	19	61	38	3	8	**129**
İlkokul	64	316	237	29	18	**664**
Ortaokul veya dengi meslek okul	7	78	97	13	6	**200**
Genel lise	9	79	190	14	42	**335**
Lise dengi meslek okul	8	82	142	12	28	**272**
Yüksekokul veya fakülte	7	78	278	12	128	**503**
İlköğretim	28	137	155	2	48	**370**
Toplam	**153**	**849**	**1.149**	**87**	**280**	**2.518**

Kaynak: TÜİK

Tablo 6'da sektörlere göre işsizlerin eğitim durumu yer almaktadır. 2012 yılı itibariyle Türkiye genelinde işsizlerin yüzde 1,9'u okuma yazma bilmeyenlerden, yüzde 28,7'si ilkokul mezunlarından, yüzde 12,9'u genel lise mezunlarından, yüzde 16,9'u ise yüksekokul veya fakülte mezunlarından oluşmaktadır. İlk kez iş arayanlarda ise yüksekokul veya fakülte mezunlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. İlk kez iş arayanların yüzde 45,7'sini yüksekokul veya fakülte mezunları oluşturmaktadır.

Tablo 7: İş Arama Sürelerine Göre İşsizler, (Bin Kişi) (2012)

	Toplam İşsiz	1- 2 Ay	3-5 Ay	6-8 Ay	9-11 Ay	1- 2 Yıl	2-3 Yıl	3 yıldan daha fazla
Toplam	2.518	845	653	294	100	406	148	72
Erkek	1.635	605	437	184	62	217	86	44
Kadın	883	239	216	110	38	189	62	28
Toplam	100,0%	33,6%	25,9%	11,7%	4,0%	16,1%	5,9%	2,9%
Erkek	100,0%	37,0%	26,7%	11,3%	3,8%	13,3%	5,3%	2,7%
Kadın	100,0%	27,1%	24,5%	12,5%	4,3%	21,4%	7,0%	3,2%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Erkek	64,9%	71,6%	66,9%	62,6%	62,0%	53,4%	58,1%	61,1%
Kadın	35,1%	28,3%	33,1%	37,4%	38,0%	46,6%	41,9%	38,9%

Kaynak: TÜİK

Tablo 7'de de görüldüğü üzere, toplam işsizlerin yüzde 75'i bir yıldan az süredir iş aramaktadır. 3 yıl ve daha fazla süredir iş arayanlar ise toplam işsizlerin yüzde 2,9'unu oluşturmaktadır. Erkek işsizlerin yüzde 2,7'si, kadın işsizlerin ise yüzde 3,2'si 3 yıl ve daha fazla süredir iş aramaktadır. 1 yıldan az bir süredir iş arayan işsizlere bakıldığında ise, erkeklerin yüzde 79'u, kadınların ise yüzde 68'i bir yıldan az bir süredir iş aramaktadır. Cinsiyet durumuna göre işsiz kalma

sürelerine bakıldığında kadınların işsiz kalma sürelerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre ise; toplam işsizlerin yüzde 74,5'i bir yıldan az süredir iş aramaktadır. 3 yıl ve daha fazla süredir iş arayanlar ise toplam işsizlerin yüzde 2'sini oluşturmaktadır. Erkek ve kadın işsizlerin yüzde 2'si 3 yıl ve daha fazla süredir iş aramaktadır. 1 yıldan az bir süredir iş arayan işsizlere bakıldığında ise, erkeklerin yüzde 75'i, kadınların ise yüzde 68'i bir yıldan az bir süredir iş aramaktadır.

1.2.4. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Piyasası

İstihdam edilenlerin, işsizlerin ve işgücü dışında kalanların eğitim durumları işgücü piyasası açısından oldukça önemlidir. Çünkü işgücünün eğitim seviyesi arttıkça istihdam seviyelerinde de belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu durum Türkiye'deki hem işgücü piyasası politikalarına hem de eğitim politikalarına yol gösterme bağlamında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

2012 yılı itibariyle Türkiye geneli eğitim durumuna göre nüfus, işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik verileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloya göre; 2012 yılı itibariyle Türkiye genelinde kurumsal olmayan nüfus 54 milyon 724 bin kişidir. Söz konusu nüfusun yüzde 10,8'i okuryazar olmayıp, yüzde 60'ı lise altı, yüzde 17,6'sı lise, yüzde 11,5'i ise yükseköğretim düzeyinde eğitimlidir. İşgücüne Katılma Oranları (İKO) sırasıyla yüzde 19,7, yüzde 47,6, yüzde 57,4 ve yüzde 79,1 olarak görülen tablodan istihdam oranlarının yüzde 18,9, yüzde 43,5, yüzde 51,1 ve yüzde 71,1, işsizlik oranlarının ise sırayla yüzde 3,9, yüzde 8,7, yüzde 11 ve yüzde 10,1 olarak gerçekleştiği görülmektedir. İşgücü dışı nüfus eğitim seviyelerine göre analiz edildiğinde dağılımın yine sırayla yüzde 80,3, yüzde 52,4, yüzde 42,6 ve yüzde 20,9 şeklinde olduğu görülmektedir.

2013 yılı Mayıs dönemi sonuçlarına göre ise Türkiye genelinde nüfus, işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik verileri eğitim düzeyleri itibariyle aşağıda yer almaktadır. Buna göre 2013 yılı mayıs döneminde kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus 55 milyon 485 bin kişi olup söz konusu nüfusun yüzde 10,4'ü okuryazar olmayıp, yüzde 39,4'ü lise altı, yüzde 17,9'u lise ve dengi düzeyde, yüzde 11,7'si ise yükseköğretim düzeyinde eğitimlidir. İşgücüne Katılma Oranlarına (İKO) bakıldığında okuryazar olmayanların işgücüne katılma oranı yüzde 21,6 iken bu oran lise altında yüzde 48,7 lise düzeyinde yüzde 54,6 ve yükseköğretim düzeyinde yüzde 80,8 şeklinde artan bir seyir izlemektedir. Aynı seyir istihdam oranlarında da görülmekte olup okuryazar olmayanların istihdam oranı yüzde 20,4, ilkokul mezunlarında yüzde 49, lise ve dengi düzeyde yüzde 60,3 ve yükseköğretim düzeyinde yüzde 73,8 şeklindedir.

İşsizlik rakamlarına bakıldığında ise eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılma oranlarında artış meydana geldiği buna paralel olarak işsizlik oranlarında da yükselme olduğu göze çarpmaktadır. 2012 yıllık verilerine göre okuryazar olmayanlarda işsizlik oranı yüzde 3,9 iken bu oran lise altında yüzde 8,7'ye, lise ve dengi düzeyde daha da artarak yüzde 11'e ve mesleki veya teknik lise ile yükseköğretim seviyesinde yüzde 10,1'e ulaşmaktadır. İşgücü dışı nüfus eğitim seviyelerine göre analiz edildiğinde ise eğitim seviyesi arttıkça oransal olarak işgücü dışı nüfusun azaldığı görülmektedir. Buna karşılık en yüksek sayıda işgücü dışı nüfus lise altı eğitim düzeyindekilerdedir. Okuma yazma bilmeyen içerisinde işgücü dışı nüfusun oranı yüzde 80,3 iken bu oran lise altında

yüzde 52,4, lise ve denginde yüzde 42,6 yükseköğretim düzeyinde yüzde 20,9 olarak gerçekleşmiştir.

İşsizlik oranları için 2013 yılı mayıs dönemi verilerine bakıldığında ise okuryazar olmayanlarda bu oran yüzde 5,3 iken, lise altı eğitimlilerde yüzde 8,4'tür. İşsizlik oranları lise mezunlarına kadar yükselmekte olup, bu eğitim seviyesinde yüzde 11,3'e ulaşmaktadır. Ancak mesleki veya teknik liselerde işsizlik oranı biraz düşerek yüzde 10,3 olarak karşımıza çıkmaktadır. Yükseköğretim mezunlarında ise bu oran, yüzde 8,7'ye kadar düşmüştür. İşgücüne katılma oranının düşüklüğü nedeniyle 15+ nüfusun yarısının işgücü piyasasının dışında olması dikkat çekici bir noktadır. Tablonun incelenmesinden eğitim düzeyi arttıkça istihdam oranının ve dolayısıyla da işgücüne katılma oranının arttığı gözlenmektedir.

Tablo 8: Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İşgücüne Katılma, İstihdam ve İşsizlik, 15+ Yaş, (2012)

		Eğitim Düzeyi				
		Okuma-yazma bilmeyen	Lise Altı	Lise	Yükseköğretim	Toplam
Nüfus	Sayı (000)	5.918	32.835	9.652	6.319	54.724
	Oran (%)	10,8	60,0	17,6	11,5	100,0
İşgücü (Sayı,000)		1.164	15.639	5.539	4.997	27.339
İKO (%)		19,7	47,6	57,4	79,1	50,0
İstihdam	Sayı (000)	1.119	14.277	4.932	4.493	24.821
	İstihdam Oranı (%)	18,9	43,5	51,1	71,1	45,4
İşsiz	Sayı (000)	45	1.363	607	503	2.518
	İşsizlik Oranı (%)	3,9	8,7	11,0	10,1	9,2
İşgücü Dışı Nüfus	Sayı (000)	4.754	17.196	4.113	1.322	27.385
	Oran (%)	80,3	52,4	42,6	20,9	50,0

Kaynak: TÜİK

Bu anlamda, eğitim seviyesi ile istihdam arasındaki pozitif ilişki net şekilde görülmektedir. Yukarıdaki tabloda görülen istihdam oranları aşağıdaki grafik üzerinde cinsiyet bazlı olarak değerlendirildiğinde; en düşük oranların okuma-yazma bilmeyenlerde, en yüksek oranların ise yüksekokul veya fakülte eğitim düzeyindekilerde gerçekleştiği görülmektedir. Genel olarak eğitim düzeyinin artışı ile istihdam oranı arasında bir korelasyon olmakla birlikte, bu durum özellikle kadınlarda daha çok kendisini göstermektedir. 2013 yılı mayıs dönemi verilerine bakıldığında, okuma yazma bilmeyen kadınlarda istihdam oranı yüzde 18,3 iken, ilkokul mezunu kadınlarda bu oran yüzde 29,3, ortaokul veya dengi meslek okul mezunlarda yüzde 24,9, lise dengi meslek okul mezunlarında yüzde 32,8, yüksekokul veya fakülte mezunlarında ise yüzde 62,7 olarak kaydedilmiştir.

Grafik 14: Eğitim Durumuna Göre Genel, Kadın, Erkek İstihdam Oranı, (%) (2012)

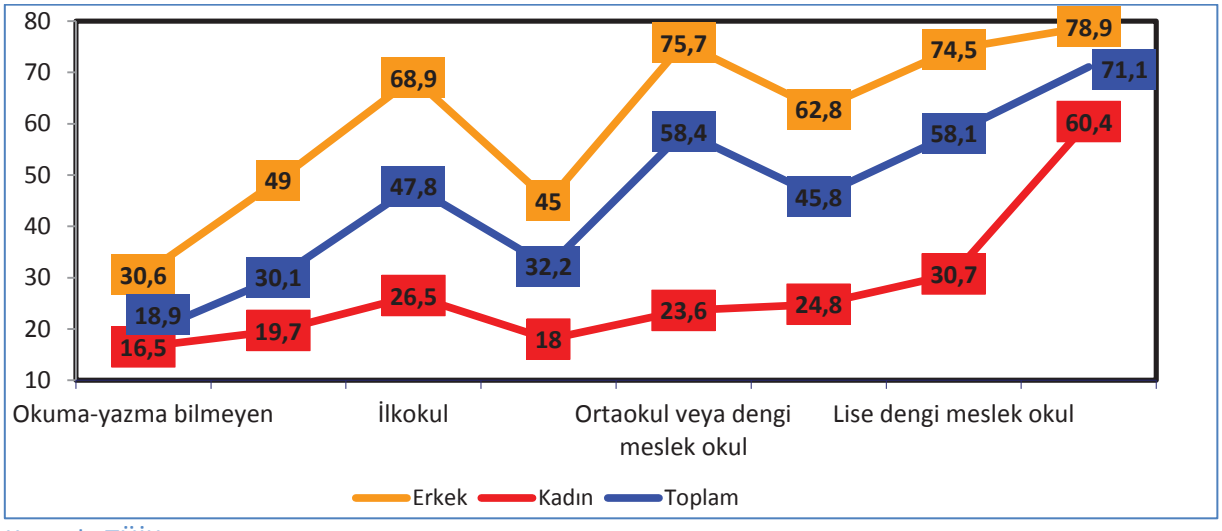

Kaynak: TÜİK

Grafikte dikkat çeken bir diğer husus her eğitim seviyesinde erkek istihdam oranının hem genel hem de kadın istihdam oranından yüksek olduğudur. Eğitim durumuna göre istihdam oranına cinsiyet bazlı baktıktan sonra aynı konuya bir de genel oranlar üzerinden sektörel bazda bakmakta yarar vardır.

Bu amaçla hazırlanan tablo ve grafik 2012 yılı itibariyle aşağıda yer almaktadır. Buna göre; eğitim düzeyi düşük işgücünün ağırlıklı olarak tarım sektöründe, eğitim düzeyi yüksek işgücünün ise genel olarak sanayi ve –özellikle- hizmetler sektöründe istihdam edildikleri görülmektedir.

Tablo 9: Eğitim Durumuna Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı, 15+ Yaş, (Bin Kişi) (2012)

Sektör		Eğitim Düzeyi				
		Okuma-yazma bilmeyen	Lise Altı	Lise ve Dengi Meslek Okulu	Yüksekokul veya fakülte	Toplam
Tarım	Sayı (000)	891	4.747	377	82	6.097
	Oran1*	14,6	77,9	6,2	1,3	100,0
	Oran2**	79,7	33,2	7,6	1,8	24,6
Sanayi	Sayı (000)	98	4.256	1.438	670	6.462
	Oran1*	1,5	65,9	22,3	10,4	100,0
	Oran2**	8,8	29,8	29,2	14,9	26,0
Hizmet	Sayı (000)	129	5.276	3.118	3.742	12.265
	Oran1*	1,1	43,0	25,4	30,5	100,0
	Oran2**	11,5	37,0	63,2	83,3	49,4
Toplam (000)		1.119	14.277	4.932	4.493	24.821

Kaynak: TÜİK

* İlgili sektörün ilgili eğitim düzeyinde istihdam edilen kişi sayısı/ilgili sektörde istihdam edilen toplam kişi sayısı

**İlgili sektörün ilgili eğitim düzeyinde istihdam edilen kişi sayısı/ilgili eğitim düzeyinde istihdam edilen toplam kişi sayısı

Okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 79,7'sinin ve lise altı eğitimlilerin yüzde 33,2'sinin tarım sektöründe çalışması, yüksekokul veya fakülte mezunlarının ise yüzde 83,3'ünün hizmetler sektöründe istihdam edilmesi bu durumu teyit etmektedir. Ancak bu konuda tek istisna sanayi

sektöründe yüksekokul ve fakülte düzeyindeki istihdam oranıdır ki, bu oran yüzde 14,9 olarak gerçekleşmiştir.

Sanayi sektöründe ise lise altı ile lise ve dengi meslek okul mezunları ön plana çıkmaktadır. Lise altı mezunlarının yüzde 29,8'i, lise ve dengi meslek okulu mezunlarının ise yüzde 29,2'si sanayi sektöründe istihdam edilmekteyken, lise ve dengi meslek okulu mezunlarının yüzde 63,2'si, yüksekokul veya fakülte mezunlarının ise yüzde 83,3'ü hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir.

Eğitim durumuna göre istihdamın sektörel dağılımı temelinde 2013 yılı mayıs dönemi verilerini incelersek; okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 80'i, ilkokul mezunlarının yüzde 38'i, genel lise mezunlarının yüzde 6'sı ve yüksekokul veya fakülte mezunlarının ise yüzde 1'inin tarım sektöründe istihdam edilmesi göstergeleri eğitim seviyesi arttıkça tarım sektöründe istihdam edilenlerin azaldığını göstermektedir. Yüksekokul veya fakülte mezunlarının en yüksek oranda istihdam edildiği sektör hizmetler sektörü olup, istihdam oranı yüzde 84'tür. Hizmetler sektöründe istihdam edilen en yüksek ikinci grup olan genel lise mezunlarının oranı ise yüzde 70'tir.

Grafik 15: Eğitim Durumuna Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı,(%), (2012)

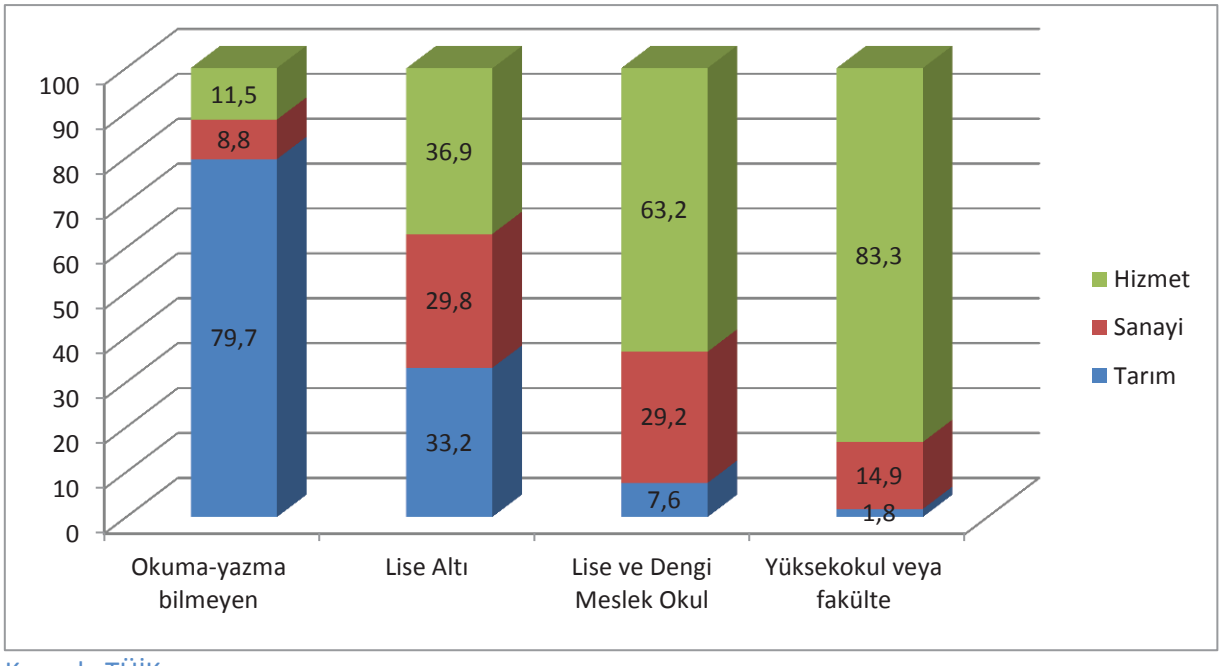

Kaynak: TÜİK

1.2.5. Cinsiyete Göre İstihdam Eğilimleri

2012 yılı verilerine göre istihdam oranı yüzde 45,4 iken tarım dışı istihdam oranı ise yüzde 34,2'dir. Tarım ve tarım dışı istihdam oranlarını incelerken göz önüne alınması gereken önemli bir nokta ise bu oranların cinsiyete göre değerlendirilmesidir. Cinsiyete göre istihdamın tarım ve tarım dışı ayrımına göre dağılımı incelendiğinde, ekonomideki tarım sektörünün payının göreli düşüklüğüne rağmen istihdam noktasında tarım sektörü kendisini hala hissettirmektedir. Buna karşın erkeklerde de, kadınlarda da, tarım dışında istihdam edilenler daha fazladır. 2012 yılı verilerini tarım ve tarım dışı olarak cinsiyet bazlı değerlendirirsek; erkeklerin yüzde 18,4'ü, kadınların ise yüzde 39,3'ü tarım sektöründe istihdam edilmekteyken, tarım dışı sektörlerde ise erkeklerin yüzde 81,6'sı ve kadınların da yüzde 60,7'si istihdam edilmektedir.

2013 yılı Mayıs dönemi rakamlarına göre ise yüzde 47,1 olan genel istihdam oranı tarım dışına çıktığında yüzde 35,8'e düşmektedir. 2013 yılı Mayıs dönemi itibariyle erkeklerin yüzde 18'i; kadınların ise yüzde 38'i tarım sektöründe istihdam edilmekteyken, aynı dönemde erkeklerin yüzde 82'si; kadınların ise yüzde 62'si tarım dışında istihdam edilmektedir. 2012 yılsonu verilerine göre ise tarım istihdamında kadınlarda 1,3 erkeklerde ise 0,4 puanlık azalışın yaşandığı görülmektedir.

Grafik 16: Cinsiyete Göre Tarım ve Tarım Dışı İstihdamın Dağılımı, (%) (2004-2013)

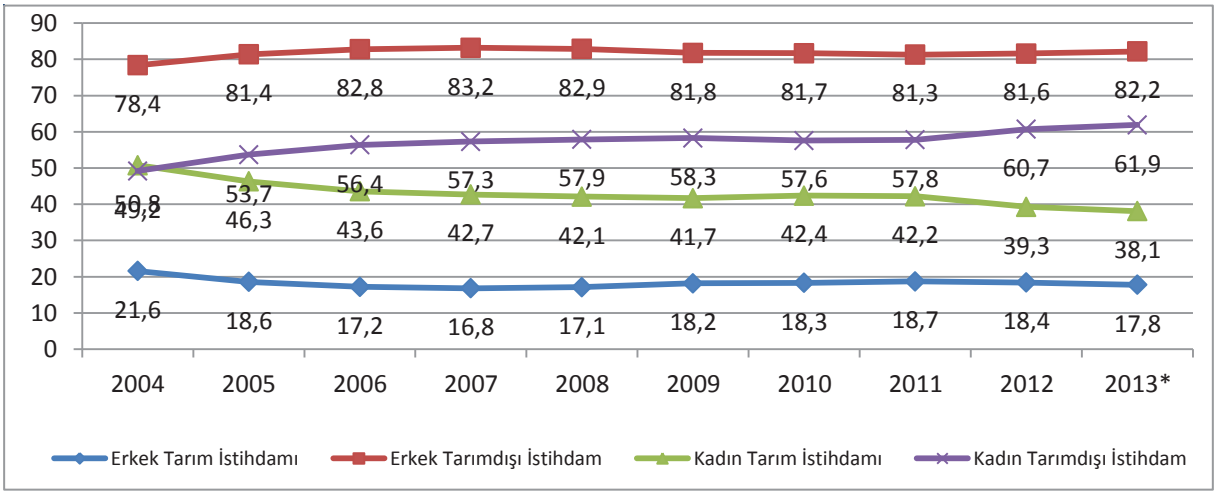

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki grafiğin incelenmesinde en dikkat çekici hususlardan biri kadın istihdamının tarım ve tarım dışı ayrımında görece birbirine yakın değerler (15 baz puan civarı) almasına rağmen aynı konuda erkeklerdeki oranlar arasında bariz (65 baz puan civarı) farkın olmasıdır. Bu durumun nedeni ise kadın işgücünün erkek işgücüne göre oransal olarak tarım sektöründe daha fazla yer almasıdır. Ayrıca tarım istihdamına yıllar itibariyle bakıldığında tarım istihdamında yaşanan düşüşün 2009 krizi döneminde durduğu ve hatta yükselişe geçtiği ancak 2012 yılından itibaren tekrar azalmaya başladığı görülmektedir. Bu durum ekonomik krizin tarım istihdamı üzerindeki etkisini göstermektedir.

Grafik 17: Cinsiyete Göre Yaş Gruplarının İstihdam Oranları, (%) (2012)

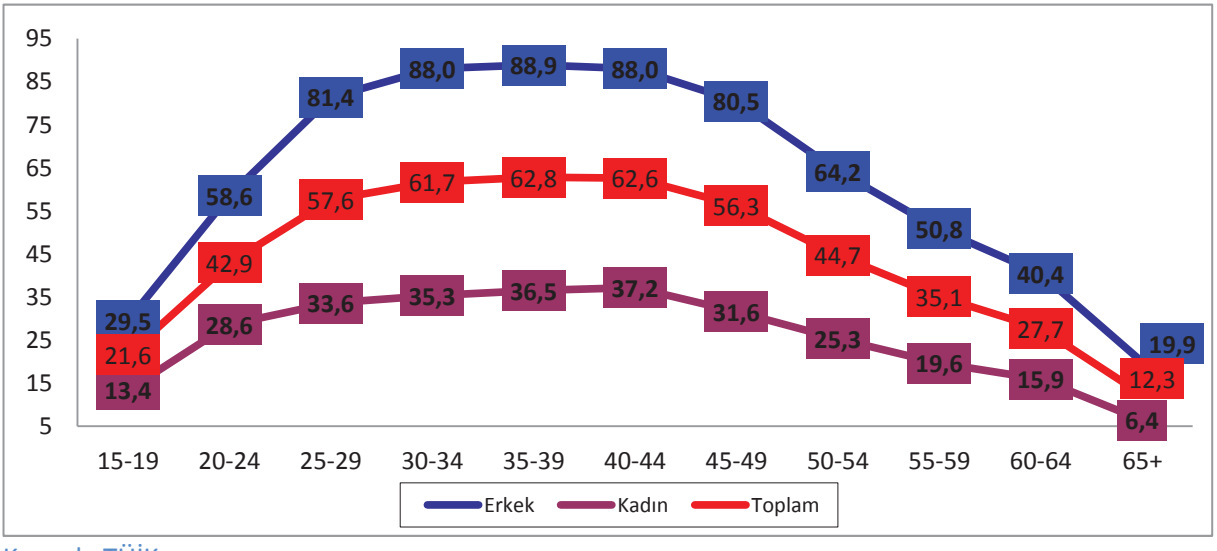

Kaynak: TÜİK

İstihdamın sektörel olarak cinsiyet bazlı dağılımından sonra, aynı konuya yaş grupları itibariyle bakmak yerinde olacaktır. Bu amaçla hazırlanan aşağıdaki grafikten, 2012 yıllık verilere göre, yüksek istihdam oranının her iki cinsiyette de 35-39 yaş grubunda olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu yaş grubunda erkek istihdam oranı yüzde 88,9, kadın istihdam oranı yüzde 36,5 genel istihdam oranı ise yüzde 62,8'dir. İkinci en yüksek istihdam oranının olduğu yaş grubu ise 40-44 yaş grubudur. 40-44 yaş grubunda erkek istihdam oranı yüzde 88, kadın istihdam oranı yüzde 37,2, genel istihdam oranı ise yüzde 62,6'dır. Grafikte dikkat çeken bir diğer husus ise her yaş grubunda erkek istihdam oranının kadın istihdam oranından yüksek oluşudur.

İstihdam oranlarının yaş gruplarına göre dağılımında 2013 yılı mayıs dönemi verilerine de göz atmak gerekirse; özellikle en yüksek istihdam oranlarının 35-39 yaş gruplarında görüldüğü hususu değişmemektedir. Söz konusu yaş grubunda kadınların istihdam oranı yüzde 40, erkeklerin istihdam oranı ise yüzde 90'lara varan bir orana ulaşmaktadır. Genel istihdam oranı ise yüzde 65,1'dir. Yine hem genelde hem de erkek ve kadın istihdam oranlarında ikinci en yüksek oran 40-44 yaş gruplarında görülmektedir. Bu yaş grubunda ise kadınların istihdam oranı yüzde 39,4 iken erkeklerin istihdam oranı yüzde 89,3 ve genel istihdam oranı da yüzde 64,3 olarak görülmektedir.

1.2.6. İşteki Durumuna Göre İstihdam Edilenler

İstihdam edilenlerin cinsiyet temelli bazı parametrelere göre değerlendirilmesinden sonra yine istihdam edilenlerin işteki durumuna göre analizi uygun olacaktır. Bu amaçla işteki durumuna göre istihdamın cinsiyet temelli değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanan aşağıdaki tablo ve bu tabloya göre kadın ve erkekler için hazırlanan grafikler önemli bilgiler içermektedir. Tablodaki veriler değerlendirildiğinde, dikkat çeken en önemli nokta ücretli ve yevmiyelilerin oranında yaşanan 8,5 puanlık artıştır. Söz konusu oranın artışının istihdamdaki kayıt dışılığı azaltan bir faktör olduğu dikkate alındığında bu durumun olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca bu oranın neredeyse tamamen ücretsiz aile işçisi ve kendi hesabına çalışanlardaki oransal azalmadan beslendiği düşünüldüğünde daha da sevindirici bir durum ortaya çıkmaktadır. Veri dönemde kayıt dışı istihdamda yaşanan 11,2 puanlık azalma da bu durumu teyit etmektedir.

2012 yılı itibariyle aşağıdaki tablo incelendiğinde özellikle ücretsiz aile işçiliğinde kadınların durumu dikkat çekmektedir. İstihdam edilen kadınların yüzde 33,7'si ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Erkeklerde ise ücretsiz aile işçiliği yüzde 4,5 seviyesindedir. Her türlü mali ve sosyal haktan yoksun çalışma biçimi olan ücretsiz aile işçiliğinin kadınlardaki yüksek seviyesi, kadın istihdamı konusunda politika yapıcıları da zorlayan bir konudur. Kendi hesabına çalışan veya bizzat işveren olan erkeklerin oranı yüzde 28,8 iken kadınlarda bu oran yüzde 12,1'dir. Bu oranın düşüklüğü de, kadın girişimciliği konusunda daha özenli politikalar geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu sonuçlara karşın ücretli veya maaşlı istihdamda ise oranlar genelde yüzde 62,9, erkeklerde yüzde 66,5 iken yüzde 54,3 düzeyinde seyretmektedir.

2013 yılı Mayıs dönemi verilerine göre ise; istihdam edilen kadınların yüzde 32,6'sı ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta olup bu oran yüzde 4,5 olan erkeklere göre oldukça fazladır. Kendi hesabına çalışan veya bizzat işveren olan erkeklerin oranı yüzde 28,3 iken kadınlarda bu oran yüzde 12,2'dir. Ücretli veya maaşlı istihdamda ise oranlar genelde yüzde 63,3, erkeklerde yüzde 67 iken kadınlarda yüzde 55 düzeyinde seyretmektedir.

Tablo 10: İşteki Durumuna Göre İstihdam (2004-2013)

İşteki Durum	Cinsiyet	Sayı/ Oran	Yıllar									
			2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Ücretli veya yevmiyeli	Erkek	Sayı	8.430	8.967	9.358	9.725	9.962	9.771	10.502	11.277	11.652	12.152
		Oran (%)	57,8	59,9	61,7	63,2	63,9	63,4	64,9	65,8	66,5	67
	Kadın	Sayı	2.263	2.468	2.670	2.809	2.975	2.999	3.260	3.599	3.967	4.401
		Oran (%)	44,8	48,3	50,8	52,4	53,2	51,1	50,7	51,6	54,3	55
	Toplam	Sayı	10.693	11.435	12.028	12.534	12.937	12.770	13.762	14.876	15.619	16.553
		Oran (%)	54,5	57	58,9	60,4	61	60	60,9	61,7	62,9	63,3
İşveren	Erkek	Sayı	950	1.051	1.093	1.114	1.172	1.132	1.120	1.157	1.145	1.149
		Oran (%)	6,5	7	7,2	7,2	7,5	7,3	6,9	6,8	6,5	6,3
	Kadın	Sayı	49	50	69	75	77	77	83	87	93	95
		Oran (%)	1,0	1,0	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3	1,1
	Toplam	Sayı	999	1.101	1.162	1.189	1.249	1.209	1.203	1.244	1.238	1.244
		Oran (%)	5,1	5,5	5,7	5,7	5,9	5,7	5,3	5,2	5,0	4,8
Kendi hesabına	Erkek	Sayı	4.081	4.022	3.895	3.769	3.707	3.680	3.725	3.871	3.907	4.005
		Oran (%)	28	26,9	25,7	24,5	23,8	23,9	23	22,6	22,3	22
	Kadın	Sayı	490	667	659	617	616	749	822	816	788	895
		Oran (%)	9,7	13,1	12,5	11,5	11	12,8	12,8	11,7	10,8	11,1
	Toplam	Sayı	4.571	4.689	4.554	4.386	4.323	4.429	4.547	4.687	4.695	4.900
		Oran (%)	23,3	23,4	22,3	21,1	20,4	20,8	20,1	19,4	18,9	18,8
Ücretsiz aile işçisi	Erkek	Sayı	1.123	918	819	773	757	825	823	832	808	824
		Oran (%)	7,7	6,1	5,4	5	4,9	5,4	5,1	4,9	4,6	4,5
	Kadın	Sayı	2.244	1.923	1.859	1.855	1.927	2.045	2.260	2.472	2.460	2.609
		Oran (%)	44,5	37,6	35,4	34,6	34,4	34,8	35,2	35,5	33,7	32,6
	Toplam	Sayı	3.367	2.841	2.678	2.628	2.684	2.870	3.083	3.304	3.268	3.434
		Oran (%)	17,2	14,2	13,1	12,7	12,7	13,5	13,6	13,7	13,2	13,1
Genel Toplam	Erkek	Sayı	14.585	14.958	15.165	15.382	15.598	15.406	16.170	17.137	17.512	18.131
		Oran (%)	74,3	74,5	74,3	74,2	73,6	72,4	71,6	71,1	70,6	69,3
	Kadın	Sayı	5.047	5.108	5.258	5.356	5.595	5.871	6.425	6.973	7.309	8.000
		Oran (%)	25,7	25,5	25,7	25,8	26,4	27,6	28,4	28,9	29,4	30,6
	Toplam	Sayı	19.632	20.066	20.423	20.738	21.193	21.277	22.595	24.110	24.821	26.130

Kaynak: TÜİK ***Mayıs dönemi**

Aynı veriler aşağıdaki grafik üzerinden kadınlar için ele alındığında, genel ortalamaya paralel şekilde, ücretli ve yevmiyeli çalışan kadınların oranının periyodik şekilde arttığı ve ilgili dönemde 10,2 puanlık yükseliş gösterdiği görülmektedir. Söz konusu artışın ücretsiz aile işçilerinde yaşanan 11,9 puanlık azalmadan beslendiği görülmektedir. İşveren ve kendi hesabına çalışanlara ilişkin oranların ise veri dönemde yatay bir seyir izlediği görülmektedir.

Grafik 18: İşteki Duruma Göre Kadın İstihdamı, (%)(2004-2013)

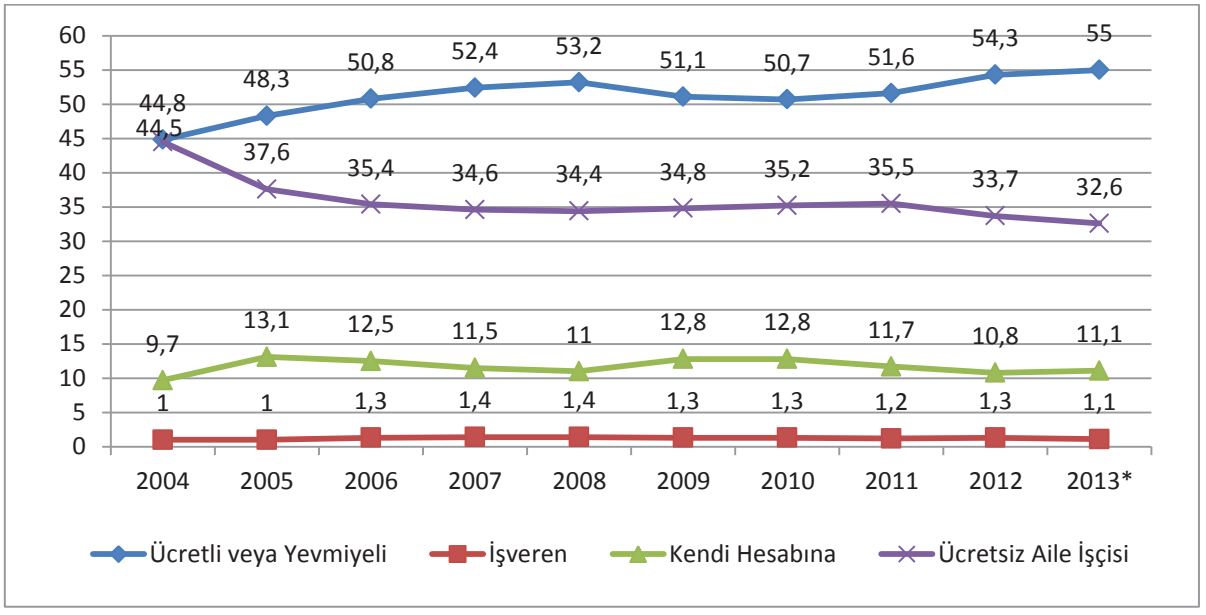

Kaynak: TÜİK

Verilere aşağıdaki grafik üzerinden erkekler için bakıldığında da kadınlara benzer bir görüntüyle karşılaşılmaktadır. Ücretli ve yevmiyeli çalışan erkeklerde, genel seyre uygun olarak, veri dönemde yaşanan 9,2'lik artış dikkat çekicidir. Ancak bu artışın kaynağında erkeklerin kadınlardan kısmen ayrıldıkları görülmektedir.

Kadınlardan farklı olarak erkeklerde artan bu oranın daha çok kendi hesabına çalışanlardaki 6 puanlık azalmadan beslendiği görülmektedir. Ücretsiz aile işçilerinde yaşanan 3,2'lik azalma da bir diğer etkendir. Erkek çalışanlardaki işverenlik oranının ise yatay bir seyir izlediği görülmektedir.

Grafik 19: İşteki Duruma Göre Erkek İstihdamı, (%)(2004-2013)

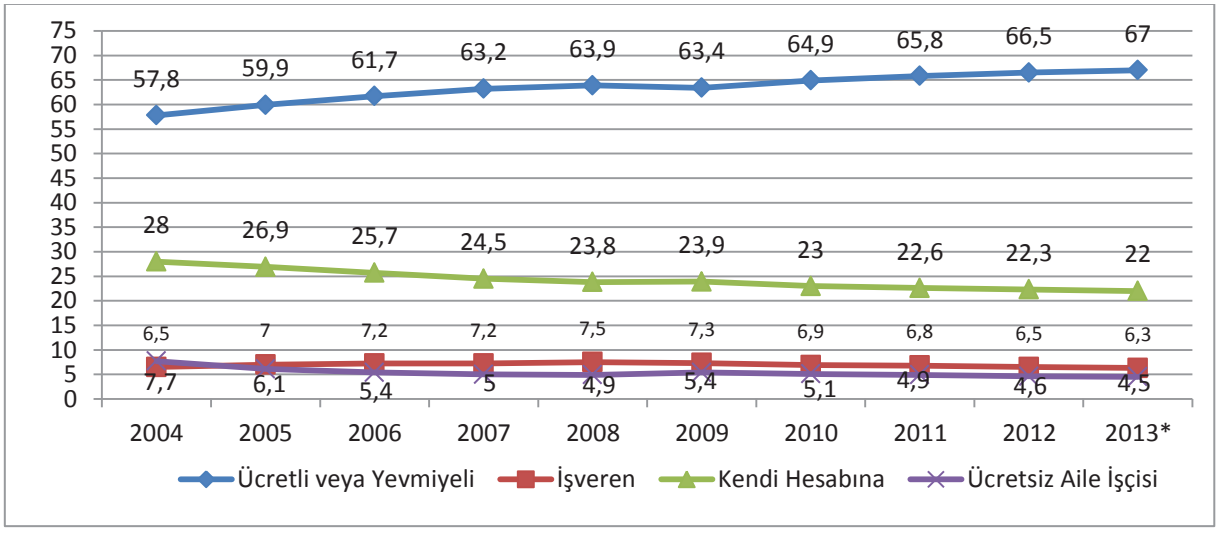

Kaynak: TÜİK

İşteki duruma göre istihdam verilerinin cinsiyet bazlı değerlendirilmesinden sonra konuya sektörel bir bakış katmak uygun olacaktır. Bu amaçla 2012 yıllık verileri baz alınarak hazırlanan aşağıdaki tablo ilginç bilgiler içermektedir.

Tablo 11: İşteki Duruma Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı, 15+ Yaş, (Bin Kişi) (2012)

Cinsiyet	İşteki Durum	Sektör						
		Tarım		Sanayi		Hizmet		Toplam
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Erkek	Ücretli veya maaşlı	392	3,4	4.601	39,5	6.659	57,1	11.652
	İşveren	71	6,2	360	31,4	714	62,4	1.145
	Kendi hesabına	2.177	55,7	363	9,3	1.366	35,0	3.907
	Ücretsiz aile işçisi	585	72,4	48	5,9	176	21,8	808
	Toplam	3.225	18,4	5.372	30,7	8.915	50,9	17.512
Kadın	Ücretli veya maaşlı	213	5,4	905	22,8	2.848	71,8	3.966
	İşveren	8	8,5	12	12,8	74	78,7	94
	Kendi hesabına	413	52,4	136	17,3	239	30,3	788
	Ücretsiz aile işçisi	2.238	91,0	34	1,4	188	7,6	2.460
	Toplam	2.872	39,3	1.087	14,9	3.349	45,8	7.308
Toplam	Ücretli veya maaşlı	605	3,9	5.506	35,3	9.507	60,9	15.618
	İşveren	79	6,4	372	30,0	788	63,6	1.239
	Kendi hesabına	2.590	55,2	499	10,6	1.605	34,2	4.695
	Ücretsiz aile işçisi	2.823	86,4	82	2,5	364	11,1	3.268
	Toplam	6.097	24,6	6.459	26,0	12.264	49,4	24.820

Kaynak: TÜİK

Buna göre erkeklerin yüzde 50,9'u hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Sanayi sektöründe bu oran yüzde 30,7, tarım sektöründe ise yüzde 18,4 'tür. Erkeklerde ücretsiz aile işçiliği ise yüzde 72,4 ile en fazla tarım sektöründedir. Ücretsiz aile işçiliğine karşıt olarak ücretli ve maaşlı çalışma da en az tarım sektöründedir. Ücretli veya maaşlı çalışmada erkeklerin yalnızca yüzde 3,4'ü tarım sektöründedir.

Kadınlarda ise en fazla çalışılan sektör erkeklere paralel olarak yüzde 45,8 ile hizmetler sektörüdür. Hizmetler sektöründen sonra kadınların en çok çalıştığı sektör yüzde 39,3 ile tarım sektörüdür. Tarım sektörünü yüzde 14,9 ile sanayi sektörü takip etmektedir. Kadınların istihdam edilmelerinde tarım sektörünün ağırlığı, ücretsiz aile işçiliğinde de kendisini göstermektedir. Kadınlarda ücretsiz aile işçiliği yüzde 91 ile çok yoğun bir şekilde tarım sektöründe görülmektedir. Sanayi sektöründe bu oran yüzde 1,4, hizmet sektöründe ise yüzde 7,6'dır. Erkeklerdeki tabloya paralel olarak kadınlarda da ücretli veya maaşlı çalışma en az tarım sektöründe olup, bu oran yüzde 3,9'dur.

2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre ise; erkeklerin yüzde 17,8'i tarım sektöründe bulunmakla birlikte, yüzde 31,3'ü sanayi ve yüzde 50,8'i de hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Erkeklerde ücretsiz aile işçiliği yüzde 73,3 ile yine en fazla tarım sektöründe olup; bu sektörde en az orana sahip olan ücretli ve maaşlı çalışma oranı da yüzde 3 olarak belirlenmiştir.

Kadınlar ise; erkeklerdeki gibi kendini en fazla hizmetler sektöründe göstermekte olup, istihdam oranı da yüzde 46,7'dir. Hizmetler sektörünü ise yüzde 38,1 oranı ile tarım sektörü takip etmektedir. Kadınların en az istihdam edildiği sektör ise sanayi sektörü olup oranı yüzde 15,1'dir. Ayrıca yine ücretsiz aile işçiliği en fazla tarım sektöründe olmakla birlikte, istihdam oranı yüzde 91,1, en düşük olduğu sektör olan sanayi sektöründe ise bu oran yüzde 1,4'tür.

1.2.7. Meslek Gruplarına Göre İstihdam Edilenler

İstihdam edilenlerin cinsiyet bazlı bazı parametreler üzerinden yorumundan sonra, konuyu bir de meslek grupları üzerinden ele almak uygun olacaktır. Bu amaçla 2012 yıllık verileri baz alınarak hazırlanan grafik ilginç bilgiler vermektedir. Buna göre aşağıdaki grafikten; meslek gruplarına göre en yoğun istihdamın yüzde 19,6 ile nitelikli tarım, hayvancılık, ormancılık ve su işlerinde çalışanlar meslek grubunda gerçekleştiği görülmektedir. Bu alandaki ikinci meslek grubu ise yüzde 15,6 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlardır. En az istihdamın gerçekleştiği meslek grubu ise yüzde 6,3 ile yardımcı profesyonel meslek mensuplarıdır.

2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre de en yoğun istihdamın nitelikli tarım, hayvancılık, ormancılık ve su işlerinde çalışanlar meslek grubunda gerçekleştiği ve oranının da yüzde 19,2 olduğu görülmektedir. En fazla istihdamı barındıran ikinci meslek grubu ise yüzde 18 ile hizmet ve satış elemanları; üçüncü meslek grubu yüzde 14,1 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar ve bu grubu takip eden dördüncü meslek grubu ise yüzde 13,7 oranı ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlardır.

Grafik 20: Türkiye Geneli Meslek Gruplarına Göre İstihdam, (%) (2012)

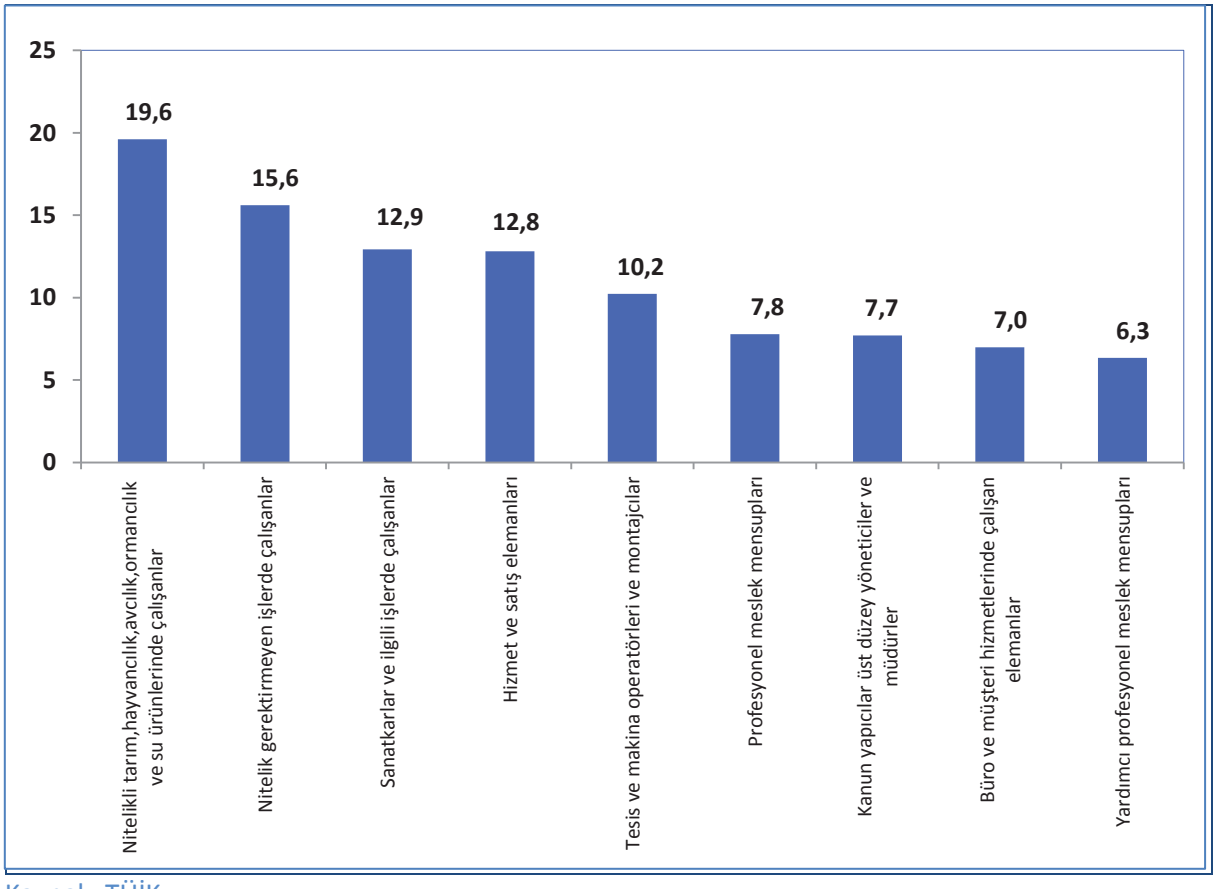

Kaynak: TÜİK

1.2.8. Kayıt Dışı İstihdam

Her hangi bir sosyal güvence olmaksızın çalışmayı ifade eden kayıt dışı istihdam tüm dünyada sosyal politika alanının en önemli gündemlerinden biri durumundadır. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye için de bu konu sorunlu bir alan olmaya devam etmektedir. Her ne kadar son yıllarda önemli bir azalma seyri yaşasa da kayıt dışı istihdam Türkiye'de hala yüksek düzeylerdedir. Konuyu daha iyi izah etmek üzere hazırlanan tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 12: İstihdamda Kayıt Dışılık (2004-2013)

Yıllar	İstihdam (000)		Kayıtlı İstihdam (000)		Kayıt Dışı İstihdam (000)		Kayıt Dışı Oranı (%)
	Sayı	Artış/Azalış	Sayı	Artış/Azalış	Sayı	Artış/Azalış	
2004	19.632	-	9.789	-	9.843	-	50,1
2005	20.067	435	10.401	612	9.666	-177	48,2
2006	20.423	356	10.830	429	9.593	-73	47,0
2007	20.738	315	11.315	485	9.423	-170	45,4
2008	21.194	456	11.974	659	9.220	-203	43,5
2009	21.277	83	11.949	-25	9.328	108	43,8
2010	22.594	1.317	12.822	873	9.772	444	43,3
2011	24.110	1.516	13.971	1.149	10.139	367	42,1
2012	24.821	711	15.135	1.164	9.686	-453	39,0
2013*	26.130	1.309	16.292	1.157	9.838	152	37,6
Toplam	**-**	**6.498**	**-**	**6.503**	**-**	**-5**	**-**

Kaynak: TÜİK ***Mayıs dönemi**

Bahse konu tablonun incelenmesinden Türkiye'nin kayıt dışı istihdam konusunda kat ettiği yolun azımsanmayacak derecede önemli olduğu görülmektedir. Buna göre; 2004 yılında yüzde 50,1 olarak gerçekleşen kayıt dışı istihdam oranı 2012 yılına gelindiğinde yüzde 39 oranına düşmüştür. 2012 yıllık verilerini incelediğinde bir önceki yıla göre kayıt dışı istihdam sayılarında oldukça olumlu düzeyde bir düşüş yaşanmıştır. Söz konusu dönemde toplam istihdam sayılarında 711 bin kişilik bir artış yaşanmışken kayıtlı istihdam 1 milyon 164 bin kişi artmıştır. Bu dönemde ilave istihdam edilen kişi sayısından daha fazla kişi kayıtlı olarak istihdam edilmiş ve ek olarak mevcut kayıt dışı istihdam stokundan da 453 bin kişilik azalma gerçekleşmiştir.

2013 yılı Mayıs dönemi verilerine bakıldığında önceki yıl aynı döneme göre istihdamda 1 milyon 309 bin kişilik bir artış olurken kayıtlı istihdamda 1 milyon 157 bin kişilik artış yaşanmıştır. Bu durum da kayıt dışı istihdamda 152 bin kişilik bir artışa tekabül etmektedir. Tüm bu başarılı performansa rağmen, gelişmiş ülkelerdeki tek haneli kayıt dışılık oranları göz önünde bulundurulduğunda söz konusu oran hala çok yüksek seviyelerdedir. Bu noktada hem çalışanlara, hem ülke ekonomisine ciddi zararları bulunan kayıt dışılığın alınacak önlemlerle, geliştirilecek politikalarla daha da azaltılması gerekmektedir. Genel kayıt dışı rakam ve oranlarında elde edilen bu başarılı performansın daha sağlıklı analizi tarım-tarım dışı ayrımına göre hazırlanan aşağıdaki tablo ile mümkün olmaktadır.

Tablonun incelenmesinden de görüleceği üzere, kayıt dışı istihdam sorunu daha ziyade tarım sektöründedir. Buna göre; 2004 yılında tarım istihdamındaki kayıt dışılık oranı yüzde 89,9 iken, tarım dışı istihdamda aynı oranın yüzde 33,8 olduğu görülmektedir. Her iki alanda da genel bir azalma seyri izleyen oran 2012 yılı itibariyle tarımda yüzde 83,6, tarım dışında ise yüzde 24,5 olarak gerçekleşmiştir. Tarımda 6,3, tarım dışında ise 9,3 puanlık azalmanın yaşandığını gösteren bu rakamlara göre, genel kayıt dışı istihdam oranlarında yaşanan iyileşme tarım dışı alandan kaynaklanmıştır.

Tablo 13: İstihdamda Kayıt Dışılık Tarım içi-Tarım dışı (2004-2013)

Yıl	Tarım İstihdamı				Tarım Dışı İstihdam			
	Toplam (000)	Kayıtlı (000)	Kayıt Dışı		Toplam (000)	Kayıtlı (000)	Kayıt Dışı	
			Sayı (000)	Oran (%)			Sayı (000)	Oran (%)
2004	5.713	577	5.136	89,9	13.919	9.211	4.708	33,8
2005	5.154	607	4.547	88,2	14.913	9.794	5.119	34,3
2006	4.907	600	4.307	87,8	15.516	10.231	5.285	34,1
2007	4.867	577	4.290	88,1	15.871	10.739	5.132	32,3
2008	5.016	610	4.406	87,8	16.178	11.364	4.814	29,8
2009	5.254	744	4.510	85,8	16.023	11.204	4.819	30,1
2010	5.683	826	4.857	85,5	16.911	11.992	4.919	29,1
2011	6.143	992	5.151	83,9	17.967	12.979	4.988	27,8
2012	6.097	999	5.098	83,6	18.724	14.135	4.589	24,5
2013*	6.283	1.036	5.247	83,5	19.847	15.256	4.592	23,1
Fark (2013-2004)	**570**	**459**	**111**	**-6,4**	**5.928**	**6.045**	**-116**	**-10,7**

Kaynak: TÜİK ***Mayıs dönemi**

2013 yılı Mayıs dönemi itibariyle ise kayıt dışı istihdam oranları, tarımda yüzde 83,5, tarım dışında ise yüzde 23,1 olarak gerçekleşmiş olup arada üç kattan daha fazla bir fark bulunmaktadır. Yukarıdaki iki tabloda yer alan genel, tarım ve tarım dışı kayıt dışı istihdam oranlarında yaşanan değişim aşağıdaki grafikte görsel olarak görülebilmektedir. Genel ve tarım dışı istihdamdaki kayıt dışılığın birbirine yakın oranlarda benzer seyir izlediğinin net şekilde görüldüğü grafik tarım sektöründeki kayıt dışılık sorununun boyutlarını çok daha net ortaya koymaktadır. Bu sektördeki en belirgin olgulardan biri olan ücretsiz aile işçiliğinin doğal bir sonucu olarak geniş kesimler sosyal güvenlikten yoksun şekilde çalışmaya devam etmektedir.

Grafik 21: Kayıt Dışı İstihdamın Seyri, Genel, Tarım, Tarım Dışı, (%) (2004-2013)

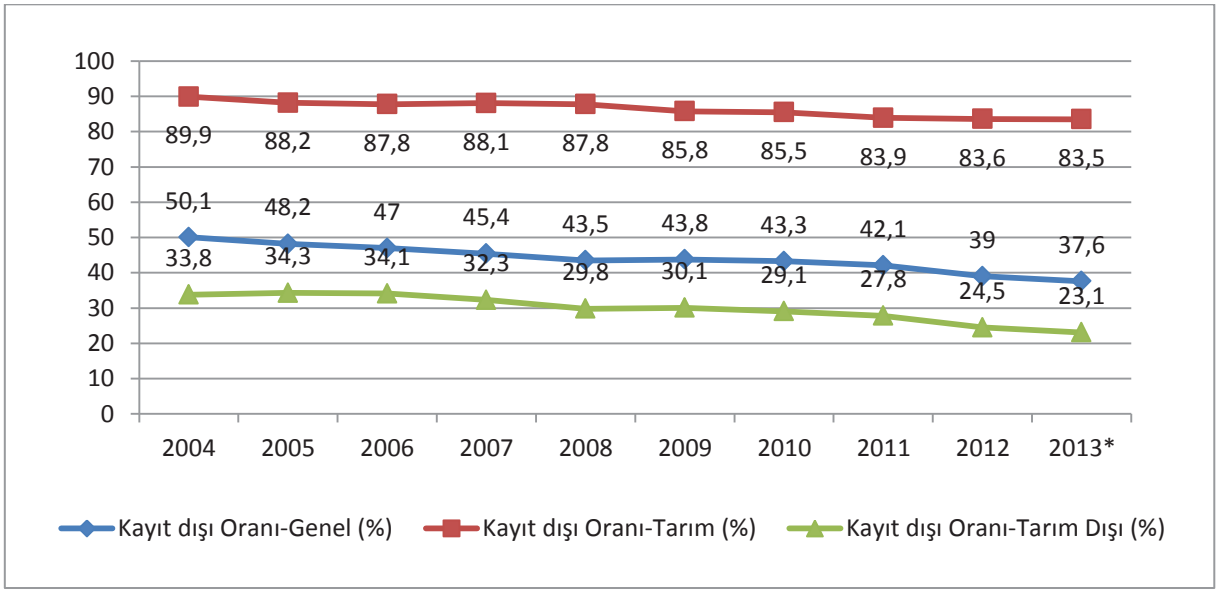

Kaynak: TÜİK * **Mayıs dönemi**

Grafik 22'de 2012 yılı itibariyle Türkiye geneli sektörel kayıt dışı çalışma oranları verilmiştir. Grafiğe göre, sanayi sektöründe kayıt dışılık oranı yüzde 27,9, hizmet sektöründe oran ise yüzde 22,7 olarak gerçekleşmiştir. Her iki oran da Türkiye geneli kayıt dışılık oranının altında bir değeri ifade

etmektedir. Her iki sektörün de genel kayıt dışılık oranının azalmasında önemli katkılar yaptığı görülmektedir. İlgili kısımda da yorumlandığı üzere bu iki sektör doğası gereği daha ziyade ücretli ve yevmiyeli çalışmaya uygundur ve bu durum otomatik olarak kayıtlı istihdamı beslemektedir. Sanayi ve hizmet sektörlerinde kayıt dışılık oranları Türkiye geneli kayıt dışı oranlarının altında kalmasına karşın tarım sektörü için aynı durum söz konusu değildir. Tarım sektöründe yüzde 83,6 oranında kayıt dışı çalışma mevcut olmakla birlikte bu oran Türkiye genelindeki kayıt dışı çalıma oranının çok üstünde bir seyir izlemektedir.

Grafik 22: Sektörel Kayıt Dışı Çalışma Oranı, (%) (2012)

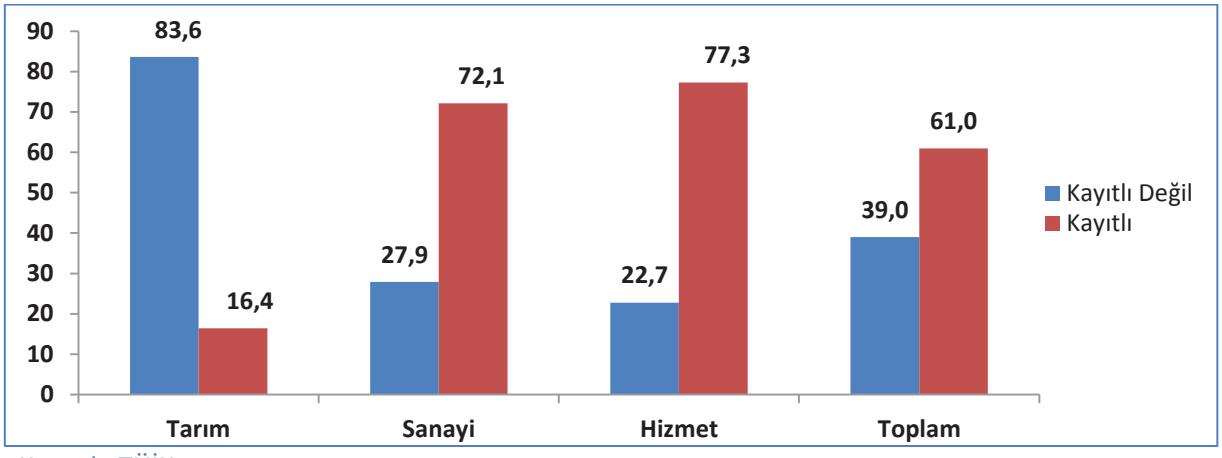

Kaynak: TÜİK

2013 yılı mayıs dönemi sonuçlarına göre ise; kayıt dışı istihdamın yüzde 18,4'ü sanayi sektöründe, yüzde 28,2'si ise hizmet sektöründe gerçekleşmiştir. Kayıt dışılıkta en fazla oran ise yüzde 53,3 ile tarım sektöründe gerçekleşmiştir. Genel ve sektörel bazdaki kayıt dışı istihdam analiz ve değerlendirmelerinin bir de cinsiyet faktörü eklenerek yapılması uygun olacaktır. Bu amaçla tarım-tarım dışı ayrımında cinsiyete göre kayıt dışı oranlarına ilişkin olarak hazırlanan grafik aşağıya alınmıştır. Buna göre; 2012 yılı itibariyle tüm sektörlerde hem erkeklerde hem kadınlarda kayıt dışılık söz konusudur. Genel oranlar itibariyle erkeklerin yüzde 32,7 'si ve kadınların yüzde 54,2'si kayıt dışı çalışmaktadır. Tarım dışı sektörlerde ise erkeklerin yüzde 23,7'si, kadınların yüzde 27,1'i kayıt dışı çalışmaktayken, tarım sektöründe kayıt dışılık çok ciddi oranlara ulaşmıştır.

Grafik 23: Tarım ve Tarım Dışı Sektörlerde Kayıtdışı İstihdam Oranı, (%), (2012)

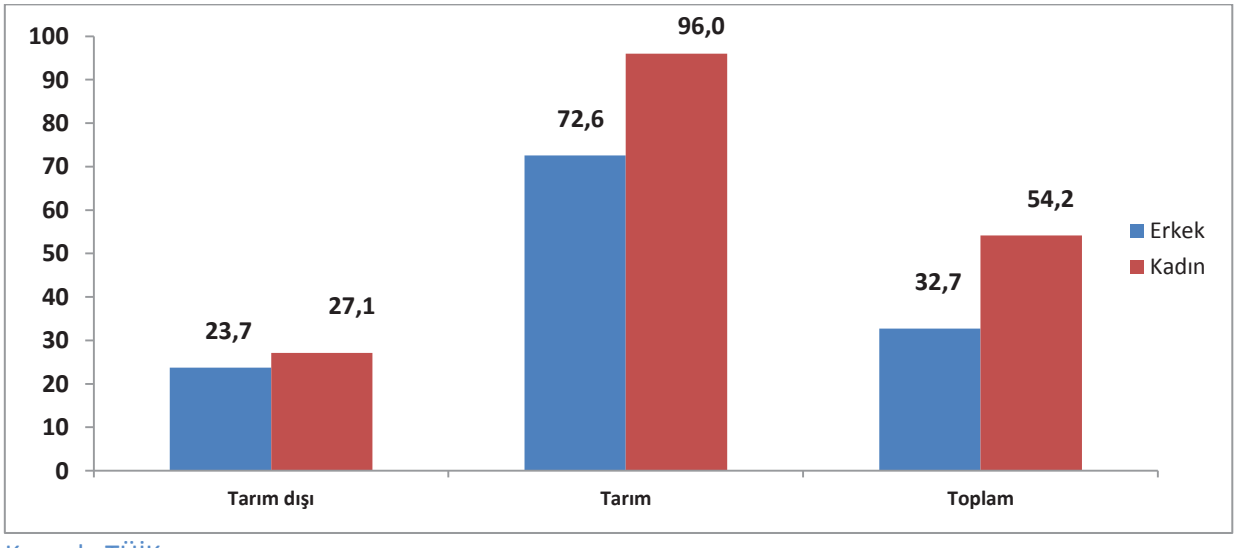

Kaynak: TÜİK

Tarım sektöründe çalışan erkeklerin yüzde 72,6'sı, kadınların da yüzde 96'sı kayıt dışı çalışmaktadır. Ücretsiz aile işçiliği tarımda çalışan yüz kadından 97'sinde görülmektedir. Bu bağlamda kayıt dışı istihdamla mücadelede tarım sektöründe çalışan kadınlar en önemli hedef grubu oluşturmaktadır. Yukarıdaki grafik 23, cinsiyet söz konusu olduğunda tarım dışında çalışanlar arasında kayıt dışılık konusunda ayırıcı bir unsur değilken, tarımda ayırıcı bir unsur olduğu görülmektedir.

Tarım ve tarım dışı ayrımı temelinde cinsiyete göre kayıt dışılık oranlarına 2013 yılı mayıs dönemi sonuçlarını da eklersek; tarımda çalışan erkeklerin yüzde 72,1'i, kadınların ise yüzde 95,5'i kayıt dışı istihdamdayken; tarım dışında çalışan erkeklerin yüzde 21,7'si, kadınların ise yüzde 27,3'ü kayıt dışı istihdamda bulunmaktadır.

Kayıt dışılığın sektörel düzeyde cinsiyet temelli yorumundan sonra, konuya bir de eğitim düzeylerine göre bakmak uygun olacaktır. Bu amaçla hazırlanan grafik aşağıda yer almaktadır. Buna göre eğitim ile kayıt dışılık arasında negatif bir ilişki olduğu grafikte açıkça ortaya konmaktadır.

Grafiğe göre genelde yüzde 39, kadınlarda yüzde 54,1, erkeklerde yüzde 32,7 olan kayıt dışı istihdam oranının okuma yazma bilmeyenlerde yüzde 91,8, lise altı eğitimlilerde yüzde 51,5, lise ve dengi meslek okulu mezunlarında yüzde 20,6, yüksekokul veya fakülte mezunlarında ise yüzde 6,4 olduğu görülmektedir. En yüksek kayıt dışılık okuma yazma bilmeyen kadınlarda yüzde 95,9 ile gerçekleşmiştir. Yüksekokul veya fakülte mezunu kadınlarda ise kayıt dışılık yüzde 6,4 olarak gerçekleşmiştir. Eğitim ile kayıt dışılık arasındaki ters orantı erkeklerde de ortaya çıkmaktadır. Okuma yazma bilmeyen erkeklerin kayıt dışı istihdam oranı yüzde 80,8 iken, yüksekokul veya fakülte mezunu erkeklerde kayıt dışılık oranı yüzde 7,4 olarak gerçekleşmektedir.

Grafik 24: Türkiye Geneli Eğitim Durumuna Göre Kayıt Dışılık, (%), (2012)

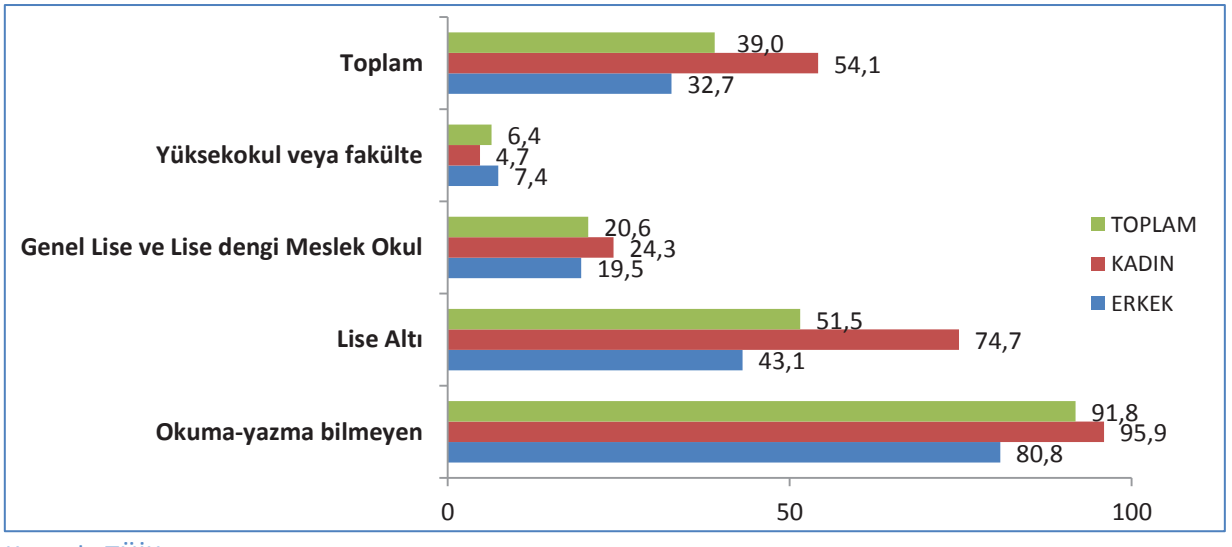

Kaynak: TÜİK

2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre ise; genelde yüzde 37,6, kadınlarda yüzde 53,3, erkeklerde yüzde 30,7 olan kayıt dışı istihdam oranının okuma yazma bilmeyenlerde yüzde 90,8, genel lise mezunlarında yüzde 20,8, yüksekokul veya fakülte mezunlarında ise yüzde 4,7 olduğu görülmektedir. En yüksek kayıt dışılık okuma yazma bilmeyen kadınlarda yüzde 95,9 iken, yüksekokul veya fakülte mezunu kadınlarda ise kayıt dışılık yüzde 3,7 olarak gerçekleşmiştir. Okuma yazma bilmeyen erkeklerde ise bu oran yüzde 75,9 olup, yüksekokul veya fakülte mezunlarında yüzde 5,3'tür.

Grafik 25: Türkiye Geneli İşteki Duruma Göre Kayıt Dışılık, (%), (2012)

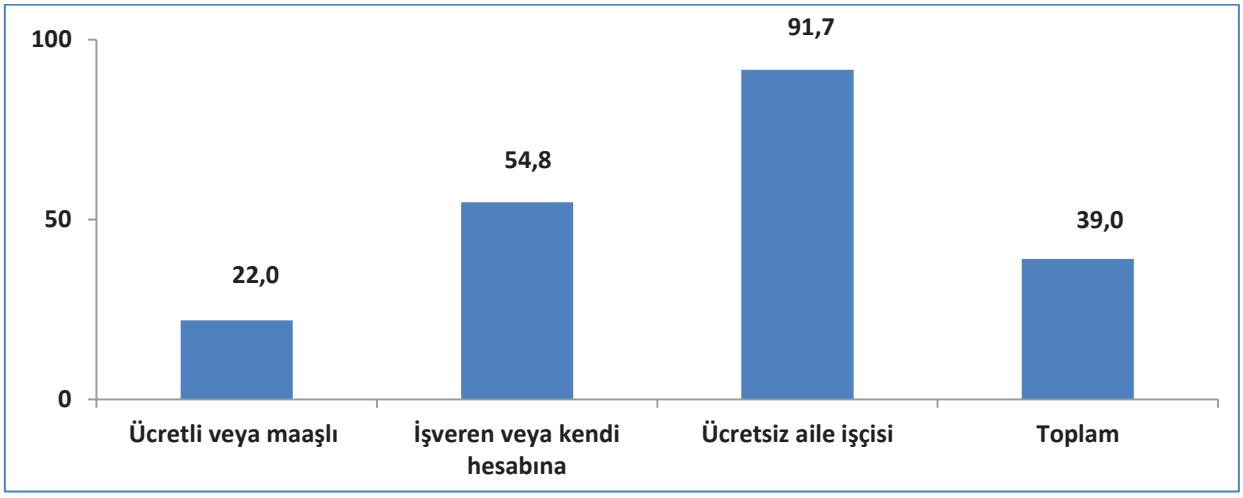

Kaynak: TÜİK

Kayıt dışı istihdam verilerinin cinsiyet bazlı sektörel analizinden sonra bu kısmı işteki duruma göre kayıt dışı istihdam verileriyle tamamlamak uygun olacaktır. Bu amaçla hazırlanan grafik aşağıda yer almaktadır. Daha öncede vurgulandığı üzere, 2012 yıllık verilerine göre en yüksek kayıt dışılık yüzde 91,7 ile ücretsiz aile işçiliğinde ortaya çıkmaktadır. Daha sonra en yüksek kayıt dışılık yüzde 54,8 ile işveren veya kendi hesabına çalışanlardadır. Söz konusu iki kesimdeki kayıt dışılık oranı Türkiye ortalamasının da üzerinde seyretmektedir. Türkiye ortalamasının altında seyreden tek kesim ücretli veya maaşlı çalışanlardır ve bu kesimde kayıt dışılık oranı yüzde 22'dir.

2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre ise; ücretsiz aile işçiliğinde kayıt dışılık oranı yüzde 91,6 olup, kendi hesabına çalışanlardaki kayıt dışılık oranı da yüzde 63,6 ile ikinci sırayı izlemektedir. Ücretli veya maaşlı çalışanlardaki kayıt dışılık oranı ise yüzde 20,3 olmakla birlikte kayıt dışılığın en düşük olduğu kesim işverenlerde olup, bu oran yüzde 16,6'dır.

1.2.9. Genç İşgücü Göstergeleri

Türkiye işgücü piyasası eğilimlerine bakıldığında 2004 yılından 2013 yılı Mayıs ayına kadar geçen sürede nüfus ve temel işgücü rakamlarında genel işgücü göstergelerindeki gibi sürekli bir artış yerine düzenli olmayan bir seyir gözlemlenmektedir. Ancak 2008 yılına kadar olan süreçte biraz daha istikrarlı bir durum söz konusuyken ekonomik krizin ilk etkilerinin hissedildiği 2009 yılında genel anlamda bütün işgücü göstergelerinde olumsuz bir düşüş yaşanmıştır.

İstihdam oranında yüzde 30,3'ten yüzde 28,9'a kadar bir gerileme yaşanırken, işsizlik oranı yüzde 20,5'ten yüzde 25,3'e yükselmiştir. Ancak 2009 yılından sonraki dönemde ekonominin toparlanmasına paralel şekilde genç işgücü göstergelerinde de olumlu bir seyir izlenmekte ve istihdam oranında 2010 yılında yüzde 28,9'dan yüzde 30,0'a kadar bir artış yaşanmıştır. İstihdam oranındaki iyileşmeyle beraber işsizlik oranında da yüzde 25,3'ten yüzde 21,7'ye kadar belirgin bir düşüş yaşanarak işgücü piyasasında olumlu bir hava hissedilmiştir. 2011 yılında ise bu olumlu gelişmeler daha çok hissedilerek hem genel işsizlik hem de tarım dışı işsizlik oranları, 2004 yılından bu döneme kadar görülmeyen rakamlara gerilemiştir. Genel işsizlik oranı yüzde 18,4 ve tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 22,1 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı istihdam oranlarına bakıldığında ise işsizlik oranındaki gibi bir gelişmeyi görmekteyiz. 2011 yılı istihdam oranı yüzde 32,1'e yükselerek 2004 yılından beri hiç kaydedilmeyen rakamlara ulaşmıştır.

Tablo 14: Türkiye İşgücü Piyasasında Temel Göstergeler (2004-2013)

Yıllar	15-24 Yaşları Arasındaki Nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	Tarım dışı İşsizlik Oranı(%)	İstihdam Oranı (%)	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
2004	11 840	4 474	3 554	919	37,8	20,6	26,6	30,0	7 366
2005	11 757	4 436	3 554	881	37,7	19,9	24,2	30,2	7 321
2006	11 670	4 365	3 533	832	37,4	19,1	22,5	30,3	7 305
2007	11 583	4 364	3 493	871	37,7	20,0	23,3	30,2	7 218
2008	11 490	4 381	3 484	897	38,1	20,5	24,2	30,3	7 109
2009	11 513	4 454	3 328	1.126	38,7	25,3	29,8	28,9	7 059
2010	11 548	4 426	3 465	961	38,3	21,7	25,9	30,0	7 122
2011	11 534	4 529	3 697	832	39,3	18,4	22,1	32,1	7 005
2012	11 574	4 422	3 647	775	38,2	17,5	20,9	31,5	7 152
2013*	11 557	4 611	3 848	763	39,9	16,6	19,5	33,3	6 946

Kaynak: TÜİK * **Mayıs dönemi**

Yıllık veri olarak son yayınlanan veri olan 2012 yılı verilerine göre ise Türkiye genelinde 2012 itibariyle 5 milyon 845 bini kadın, 5 milyon 730 bini erkek olmak üzere toplam 11 milyon 574 bin genç nüfus bulunmaktadır. TÜİK tanımlamalarına göre genç nüfus 15-24 yaşları arasındaki nüfusu belirtmektedir. Genç erkeklerin istihdam oranı yüzde 42,5; genç kadınların istihdam oranı ise yüzde 20,7'dir. Genel olarak genç nüfustaki istihdam oranı ise yüzde 31,5'tir. Türkiye genelinde 2012 itibariyle genç nüfustaki işsizlik oranı ise yüzde 17,5'tir. Bu oran erkeklerde yüzde 16,3 kadınlarda ise yüzde 19,9'dur. Genç nüfusta yüzde 20,9 olarak gerçekleşen tarım dışı işsizlik oranının, genç erkeklerde yüzde 18,5; genç kadınlarda ise yüzde 26,1 olarak gerçekleştiği görülmüştür.

2012 yılı genç işgücü göstergelerinde bir önceki yıla göre işgücü sayısındaki düşüşü açıklayan hem istihdam hem de işsizlik rakamlarındaki değişimlere dönecek olursak; bir önceki yıla göre işgücüne katılma oranında yüzde 1,1 ve istihdam oranında yüzde 0,6 kadar düşüş yaşanmakla birlikte, işsizlik oranlarında da yüzde 0,9'luk bir düşüş devam etmiştir.

2013 yılı Mayıs dönemi sonuçlarını bir önceki yılın aynı dönemine göre karşılaştırdığımızda ise 227 bin kişi işgücüne dahil olurken, 159 bin kişi istihdama katılarak istihdam edilenlerin sayısı 3 milyon 848 bin kişiye ulaşmıştır. İşgücü artışına paralel olarak işsiz stokunda da istihdam edilenlerden geriye kalan 68 bin kişilik bir artış gözlenmektedir. Bununla beraber işgücüne katılım oranı yüzde 37,9'dan yüzde 39,9'a, istihdam oranı da yüzde 31,9'dan yüzde 33,3 oranına yükselmiştir. İşsizlik oranının ise yüzde 15,9'dan yüzde 16,6'ya yükselmesiyle beraber, tarım dışı işsizlik oranı da yüzde 19,0'dan yüzde 19,5'e yükselmiştir.

Yukarıdaki grafikte gençlerin çalıştıkları sektörler itibariyle istihdam oranları yer almaktadır. Gençler en fazla hizmet sektöründe istihdam edilmektedirler. Genç nüfusun yüzde 46,8'i, genç erkeklerin yüzde 46,2'si, genç kadınların ise yüzde 48'i hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. Hizmet sektöründen sonra genç nüfusun en yoğun çalıştığı sektör yüzde 31,9 ile sanayi sektörüdür. Genç erkeklerde ise yüzde 37,1 ile genç nüfusa paralel olarak sanayi sektörü hizmet sektöründen sonra ikinci en çok çalışılan sektördür. Genç kadınlarda ise yüzde 30,5 ile tarım sektörü en çok çalışılan ikinci sektördür. Genç kadınların yüzde 21,5'i sanayi sektöründe çalışmakta iken, genç

erkeklerin ise yüzde 16,8'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Genç nüfusun en az istihdam edildiği sektör ise yüzde 21,3 ile tarım sektörü olmuştur.

Grafik 26: Türkiye Geneli Gençlerin Çalıştıkları Sektörler(%) (2012)

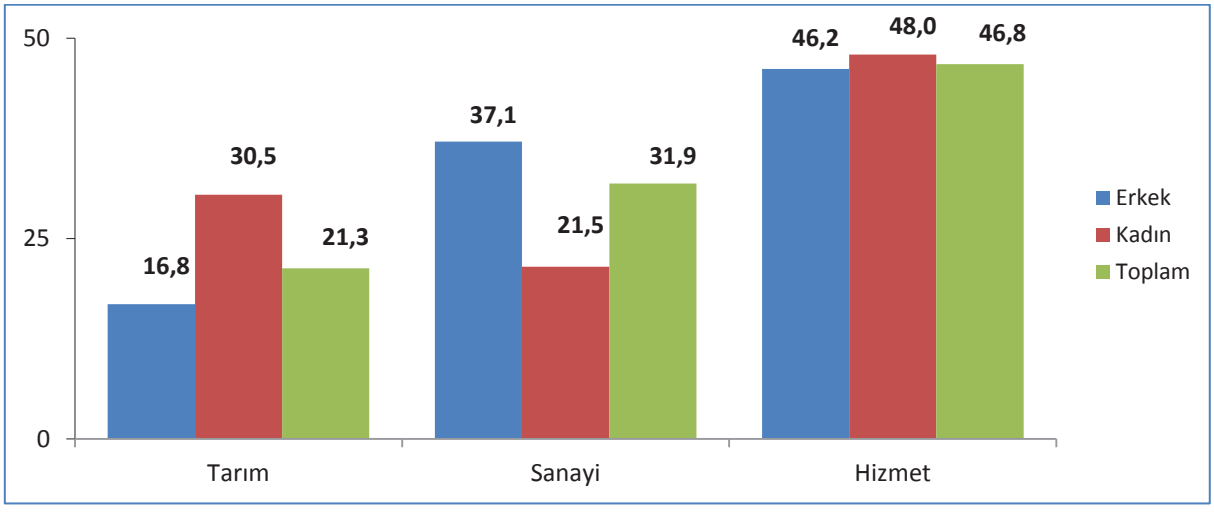

Kaynak: TÜİK

2013 yılı mayıs dönemi verilerine bakıldığında ise; genç nüfusun yüzde 47,8'i, genç erkeklerin yüzde 46,7'si, genç kadınların ise yüzde 50'si hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Hizmet sektöründen sonra genç nüfusun en yoğun çalıştığı sektör yüzde 31,9 ile sanayi sektörüdür. Sanayi sektöründe istihdam edilen erkeklerin oranı yüzde 37,9 iken genç kadınlarda bu oran yüzde 20,2'dir. Tarım sektöründe istihdam edilen genç nüfus ise yüzde 20,2 oranındadır ve bu sektördeki kadınların oranı yüzde 29,7 olup erkeklerin oranı ise yüzde 15,2'dir. Bu oranlar üzerinden bir değerlendirme yaparsak; genç nüfus içinde erkekler sadece sanayi sektöründe genç kadınlar karşısında yüksek bir orana sahiptir. Genç kadınlar içinde ise erkeklere göre daha fazla oranda tarım ve hizmetler sektöründe istihdam sağlanmıştır.

Genç nüfusun sektörler itibariyle istihdam oranlarını belirttikten sonra konuya eğitim durumlarına göre kayıt dışılık bağlamında analiz edilmesi gerekmektedir. 2012 yıllık verilere göre genç nüfusun genel olarak kayıt dışı istihdam oranlarını belirtmek gerekirse; bu oran yüzde 50,8'dir. Bu oranlar erkeklerde yüzde 51,3 ve kadınlarda yüzde 50 olarak gerçekleşmiştir.

Genç nüfustaki kayıt dışı çalışma oranları da eğitim durumlarına göre irdelendiğinde kayıt dışı çalışanların yüzde 2,2'si okuma yazma bilmeyenlerde, bunun yüzde 4,4'ü kadın nüfusta gerçekleştiği görülmektedir. Genç erkeklerin oranı ise yüzde 1,2'dir. Lise mezunu genç kadınlarda yüzde 8 ve genç erkeklerde yüzde 9,7'dir. Yüksekokul veya fakülte mezunlarında bu durum genç kadınlarda ve erkeklerde yüzde 3,6 olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılı mayıs dönemi verilerine göre ise; kayıt dışı çalışanların yüzde 2,5'i okuma yazma bilmeyenlerde, bunun yüzde 5,5'i genç kadın nüfusta gerçekleşmiştir. Genel lise mezunlarında ise genç kadınlarda yüzde 8,2, genç erkeklerde yüzde 8,9 olan kayıt dışı istihdam oranları, yüksekokul veya fakülte mezunlarında da genç kadınlarda yüzde 3,1, genç erkeklerde yüzde 2,6'dır.

1.2.10. Bölgesel İşgücü Göstergeleri

İşgücü piyasasının Türkiye genelinde verilerini inceledikten sonra konuya bölgesel düzeyde bakmak da önem arz etmektedir. 2012 yıllık verilerine göre bölgesel düzeyde işgücü piyasasının genel görünümü incelendiğinde işgücüne katılma oranları, istihdam oranları ve işsizlik oranları bağlamında ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu veriler incelendiğinde bölgeler arası farklılıkla ve bu bölgelerin işgücü piyasası verileri aracılığıyla sosyo-ekonomik koşulları ortaya çıkmaktadır.

Bölgesel düzeyde işgücü piyasasının genel durumuna baktığımızda; 2012 verilerine göre 15 ve yukarı yaştaki nüfusun en çok olduğu bölge İstanbul bölgesidir. Bu bölgeyi ise sırasıyla Ankara ve İzmir bölgeleri takip etmektedir. İstanbul bölgesinde 9 milyon 914 bin kişi, Ankara bölgesinde 3 milyon 646 bin ve İzmir bölgesinde ise 3 milyon 142 bin kişi 15 ve yukarı nüfusu oluşturmaktayken, bu nüfusa paralel olarak işgücü sayılarında da aynı doğrultuda bir sıralama söz konusudur. İstanbul bölgesinde 5 milyon 63 bin kişi işgücünü oluşturmaktayken bu sayı Ankara bölgesinde 1 milyon 770 bin, İzmir bölgesinde ise 1 milyon 671 bin kişidir. Kapsamında birden fazla il bulunan bölgelerde ise en fazla işgücü 1 milyon 404 bin kişi ile TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik) bölgesidir.

15 ve yukarı nüfusun en az olduğu bölge ise TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) bölgesinde olup, bu sayı 594 bin kişidir ve bu bölgeyi 675 bin kişiyle TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt) bölgesi takip etmektedir. Yine bu sayıları takiben işgücünün dağılımına baktığımızda en az işgücü 324 bin kişi ile TR82 bölgesindedir. İşgücü sayısının ikinci en az olduğu bölge 327 bin ile çok az bir farkla yüksek olan TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt) bölgesidir. Bölge düzeyinde istihdam edilenler değerlendirildiğinde ise; İstanbul bölgesinde 4 milyon 493 bin kişi, Ankara bölgesinde 1 milyon 602 bin kişi ve İzmir bölgesinde 1 milyon 424 bin kişi istihdam edilmekte olup bu sıralama yine işgücü sayısındaki sıralamayla paralel gitmektedir. Üç büyük ilin ayrı bir grup oluşturduğu bölgelerden sonra en fazla istihdamı barındıran dördüncü bölge TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik) bölgesi olup, bu bölgede istihdam edilenlerin sayısı 1 milyon 301 bin kişidir.

Üç büyük ilin oluşturduğu bölgeler içinde işgücü ve istihdam edilenlerin sayıları bazında sıralamada üçüncü sırada yer alan İzmir bölgesi, işgücüne katılma oranları bakımından dikkati çekmektedir. İzmir bölgesinde işgücüne katılma oranları diğer iki bölge olan İstanbul ve Ankara bölgesine göre daha yüksektir. İşgücüne katılma oranı İstanbul bölgesinde yüzde 51,1, Ankara bölgesinde yüzde 48,6 iken İzmir bölgesinde yüzde 53,2'dir. Bununla birlikte işgücüne katılma oranları bağlamında en yüksek orana sahip olan bölge yüzde 58,1 ile TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) bölgesidir. Bu bölgeyi ise yüzde 56,9 ile TR61 (Antalya, Isparta, burdur) bölgesi takip etmektedir. İşgücüne katılma oranlarının fazla olduğu bölgelerin işsizlik oranları incelediğinde bu oranların düşük olması dikkat çeken bir husustur. İşgücüne katılma oranının en yüksek olduğu bölge olan TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) bölgesinde işsizlik oranı yüzde 7,3, ikinci en yüksek orana sahip bölge olan TR61 (Antalya, Isparta, Burdur) bölgesinde işsizlik oranı yüzde 8,2 ve üçüncü sıradaki TR32 (Aydın, Denizli, Muğla) bölgesinde işsizlik oranı ise yüzde 7,7'dir. İşgücüne katılma oranlarında en düşük orana sahip olan TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgesinde bu oran yüzde 28,8 olup, sayısal olarak da işgücüne dahil olmayan nüfusun fazlalığı dikkat çekmektedir. Bu bölgede 1 milyon 511 bin kişi işgücüne dahil değilken bu sayının da büyük bir çoğunluğu ev işleriyle meşgul olan kadın nüfustan oluşmaktadır.

Tablo 15: Bölgesel Düzeyde İşgücü Piyasasının Görünümü

	15 + nüfus (000)	İşgücü (000)	İstihdam (000)	İşsiz (000)	İşgücüne katılma oranı (yüzde)	İşsizlik oranı (yüzde)	İstihdam oranı (yüzde)	İşgücüne dahil olmayan nüfus (000)
TR – Toplam*	54.724	27.339	24.821	2.518	50,0	9,2	45,4	27.385
TR10 *(İstanbul)*	9.914	5.063	4.493	570	51,1	11,3	45,3	4.851
TR21 *(Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)*	1.300	713	660	53	54,8	7,4	50,8	587
TR22 *(Balıkesir, Çanakkale)*	1.312	620	587	33	47,3	5,4	44,7	692
TR31 *(İzmir)*	3.142	1.671	1.424	247	53,2	14,8	45,3	1.471
TR32 *(Aydın, Denizli, Muğla)*	2.276	1.286	1.187	99	56,5	7,7	52,2	990
TR33 *(Manisa,Afyon,Kütahya, Uşak)*	2.136	1.170	1.119	51	54,8	4,4	52,4	966
TR41 *(Bursa, Eskişehir, Bilecik)*	2.866	1.404	1.301	103	49,0	7,4	45,4	1.462
TR42 *(Kocaeli,Sakarya Düzce,Bolu, Yalova)*	2.607	1.399	1.253	146	53,7	10,5	48,1	1.208
TR51 *(Ankara)*	3.646	1.770	1.602	168	48,6	9,5	43,9	1.876
TR52 *(Konya, Karaman)*	1.613	789	741	48	48,9	6,1	45,9	824
TR61 *(Antalya, Isparta, Burdur)*	2.059	1.171	1.074	96	56,9	8,2	52,2	888
TR62 *(Adana, Mersin)*	2.700	1.350	1.208	143	50,0	10,6	44,7	1.349
TR63 *(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)*	2.130	1.030	922	107	48,3	10,4	43,3	1.101
TR71 *(Kırıkkale,Aksaray, Niğde Nevşehir, Kırşehir)*	1.111	515	480	35	46,4	6,8	43,2	596
TR72 *(Kayseri, Sivas, Yozgat)*	1.657	852	782	69	51,4	8,2	47,2	805
TR81 *(Zonguldak, Karabük, Bartın)*	808	470	435	34	58,1	7,3	53,9	339
TR82 *(Kastamonu, Çankırı, Sinop)*	594	324	306	18	54,5	5,6	51,5	270
TR83 *(Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)*	2.014	982	925	56	48,7	5,7	45,9	1.032
TR90 *(Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)*	1.982	1.100	1.031	69	55,5	6,3	52,0	883
TRA1 *(Erzurum, Erzincan, Bayburt)*	675	327	306	21	48,4	6,3	45,4	348
TRA2 *(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)*	716	393	364	29	55,0	7,4	50,9	322
TRB1 *(Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)*	1.221	610	558	52	50,0	8,5	45,7	611
TRB2 *(Van, Muş, Bitlis, Hakkari)*	1.248	572	521	51	45,8	8,9	41,8	676
TRC1 *(Gaziantep, Adıyaman, Kilis)*	1.638	715	631	84	43,6	11,8	38,5	923
TRC2 *(Şanlıurfa, Diyarbakır)*	2.121	610	569	42	28,8	6,9	26,8	1.511
TRC3 *(Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)*	1.235	432	340	92	35,0	21,3	27,5	803

Kaynak: TÜİK * Bölgesel İşgücü Göstergelerinin cinsiyetlere göre görünümü için EK 4'e bakınız.

TR81 (Zonguldak Karabük, Bartın) bölgesi işgücüne katılma oranlarının yanında istihdam oranları bağlamında da ilk sırada yer almaktadır. Bu bölgede istihdam oranı yüzde 53,9 olup bunu yüzde 52,4 ile TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak) bölgesi, yüzde 52,2 ile TR32 (Aydın, Denizli,

Muğla) bölgesi ve yüzde 52 ile TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesi takip etmektedir. En büyük üç ilin oluşturduğu İstanbul, Ankara, İzmir bölgeleri ise Türkiye ortalaması olan yüzde 45,4 oranının altında kalmıştır. En fazla istihdamı barındıran dördüncü bölge olan TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik) bölgesinde ise istihdam oranı Türkiye ortalamasına eşit olup, yüzde 45,4'tür. İstihdam oranlarının en fazla olduğu ilk üç bölge incelendiğinde istihdamın sektörel dağılımı bağlamında tarım sektörünün hala önemli bir yerinin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tarım sektörü içinde de ücretsiz aile işçilerinin çok önemli bir payı bulunmaktadır. Bu durumda tarım sektörü içindeki ücretsiz aile işçileri söz konusu bölgelerdeki istihdam oranları içinde önemli bir paya sahiptir.

İşgücüne dahil olmayan nüfusun fazlalığı nedeniyle işgücüne katılma oranları ve istihdamda, en düşük orana sahip bölge konumundaki TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgesinde, istihdam oranı yüzde 26,8'dir. İstihdam oranlarında en düşük ikinci bölge ise, yüzde 27,5 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) bölgesidir. Ayrıca TRC3 bölgesi işsizlik oranlarıyla dikkat çekmektedir. Bu bölgede işsizlik oranı yüzde 21,3 olup, en yüksek işsizlik oranına sahip bölge olma özelliğini taşımaktadır. En düşük işsizlik oranı ise, yüzde 4,4 ile TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak) bölgesinde görülmektedir. Bu bölgede istihdam edilenlerin yüzde 46'sı tarım sektöründe bulunmakta olup bölgedeki tarım sektörünün diğer sektörlere nazaran ağırlığı dikkat çekmektedir. Tarım sektörünün sanayi ve hizmet sektörüne nazaran bu şekilde ağırlığının söz konusu olduğu sekiz bölge var olmakla birlikte, içlerinde tarım istihdamının en fazla olduğu bölge TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesidir ve bu bölgede istihdam edilenlerin tarım sektörü içindeki oranı, yüzde 55,2'dir. Düşük işsizlik oranlarında ikinci sırada yer alan bölge TR22 (Balıkesir, Çanakkale) bölgesi olup, oranı ise yüzde 5,4; en düşük işsizlik oranlarında üçüncü sırada yer alan TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) bölgesinde ise yüzde 5,6 oranında işsizlik mevcuttur.

1.2.11. İşyeri Kayıtları

Türkiye işgücü piyasasında işyeri kayıtları işgücü piyasasının temel eğilimleri ve yapısına ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Farklı kamu kurumlarının veri tabanlarında, farklı amaçlarla derlendiği için kıyaslama imkânı sunmayan veriler yine de önemli ipuçları içermektedir. İşyeri istatistik kayıtlarından sorumlu kuruluş olarak TÜİK'in dışında İŞKUR, SGK, KOSGEB, TOBB gibi kurum ve kuruluşlar işyeri kayıtlarını kurumsal amaçları için kayıt altına almaktadır. Kurumsal amaç farklılıkları, tutulan kayıtların kapsamını değiştirse de son yıllardaki olumlu bir gelişme bu kayıtların, ortak sınıflama dillerini (NACE) esas almaya başlamış olmasıdır. İşyeri kayıtlarının güncel sektörel görünümü işgücü piyasasının dinamikleri ve potansiyellerine ilişkin çok temel değerlendirmeler yapma imkânı sunmaktadır. İşyerlerinin sektörel ortalama büyüklüğü veya illerin ortalama işyeri büyüklüğü işgücü piyasasının kurumsal yapısını göstermektedir. Özellikle kayıtlı istihdamın ortalama büyüklüğü yüksek olan işyerlerinde olduğu, istihdamın ve doğal olarak yeni işgücü talebinin yani açık işlerin çoğunluğunun bu işyerlerinde olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Sigortalı çalışanların yüzde 70'i, 10+ istihdamlı işyerlerinde çalışıyorken, işyerlerinin sadece yüzde 14'ü 10+ istihdamlıdır. SGK'ya kayıtlı 4/a kapsamındaki işyeri sayılarının faaliyet kollarına ve işyeri büyüklüğüne göre dağılımı tablo 17'de ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

SGK tarafından oluşturulan; işyeri sayılarının faaliyet kollarına ve işyeri büyüklüklerine göre dağılımı tablosuna bakıldığında, Mayıs 2013 tarihinde 1 milyon 580 bin 178 işyerinin faal olduğu görülmektedir. ''1'' kişi çalıştıran işyerleri toplam işyerlerinin yüzde 35,2'sini oluşturmaktadır. Bunu yüzde 27,3 ile 2-3 kişi ve 15,7 ile de 4-6 kişi çalıştıran işyerleri oluşturmaktadır. İşyeri sayısı ile işyeri büyüklüğü arasında ters bir orantı vardır. İşyerinde çalıştırılan sigortalı Sayısı 1.000+ olan işyeri sayısı 279'dur. 1-9 kişi çalıştırılan işyeri sayısı (1.352.495), toplam işyerlerinin yüzde 85,6'sını, 10-49 kişi çalıştıran işyeri sayısı (196.218) 12,4'ünü ve 50+ işyeri sayısı (31.465) ise yüzde 2'sini oluşturmaktadır. 50+ kişi çalıştıran işyeri sayısı en fazla Bina İnşaatı (2.675), Tekstil Ürünleri İmalatı (1.625) ve Giyim Eşyaları İmalatı (1.513) faaliyetindedir.

İşyeri sayısının en fazla olduğu faaliyet Perakende Ticaret'tir ve bu faaliyet alanında 273 bin 264 işyeri bulunmaktadır. Bu sayı toplam işyerlerinin yüzde 17,3'üne karşılık gelmektedir. Bu faaliyeti 122 bin 419 (yüzde 7,7) işyeri ile Kara Taşımacılığı ve Boru Hattı Taşımacılığı ve 118 bin 480 (yüzde 7,5) ile Bina İnşaatı takip etmektedir. En fazla işyeri Perakende Ticaret faaliyetinde olmasına rağmen 1000+ işyeri sayısı yalnızca 2'dir. 1000+ kişi çalıştıran işyeri sayısı 38 işyeri ile en fazla Bina İnşaatı faaliyetinde bulunmakta iken bunu 19'ar işyeri ile Tekstil Ürünleri İmalatı ile Motorlu Kara Taşıtı ve Römork İmalatı faaliyetleri izlemektedir. 1000+ kişi çalıştıran işyerlerinin 86'sı İstanbul'da, 26'sı Ankara'da, 21'i Bursa'da ve 16'sı da Kocaeli ilindedir (yüzde 53). Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre 2012 Mayıs ayında ''4/a'' kapsamında çalışan kişi sayısı 11 milyon 820 bin 778 iken, 2013 Mayıs ayı verilerin göre bu sayı 12 milyon 354 bin 71 kişidir. Çalışan sayısı yüzde 4,5 artmıştır.

Tablo 16: SGK'ya Kayıtlı İşyerleri (2013-Mayıs)

4/a KAPSAMINDAKİ İŞYERİ SAYILARI BÜYÜKLÜKLERİNİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI															
İL KODU	İLLER	1 Kişi	2-3 Kişi	4-6 Kişi	7-9 Kişi	10-19 Kişi	20-29 Kişi	30-49 Kişi	50-99 Kişi	100-249 Kişi	250-499 Kişi	500-749 Kişi	750-999 Kişi	1000+ Kişi	Toplam
1	ADANA	13.815	10.170	5.501	2.363	2.457	907	816	386	192	49	14	10	5	**36.685**
2	ADIYAMAN	2.215	1.220	645	292	532	135	129	57	45	5	3	0	0	**5.278**
3	AFYONKARAHİSAR	4.113	2.949	1.577	710	971	277	237	130	68	10	0	1	0	**11.043**
4	AĞRI	639	509	301	161	267	78	70	43	18	5	0	2	0	**2.093**
5	AMASYA	1.874	1.426	752	349	458	122	93	51	31	4	1	0	0	**5.161**
6	ANKARA	42.499	32.391	20.051	10.232	9.862	3.408	2.723	1.327	764	192	49	20	26	**123.544**
7	ANTALYA	22.845	17.512	9.877	4.384	4.328	1.302	1.162	674	503	224	36	16	7	**62.870**
8	ARTVİN	1.351	834	375	180	265	76	56	42	15	2	1	0	2	**3.199**
9	AYDIN	10.078	6.611	3.352	1.336	1.328	436	307	163	117	11	2	4	1	**23.746**
10	BALIKESİR	9.434	7.242	4.073	1.607	1.469	552	367	191	80	22	3	0	1	**25.041**
11	BİLECİK	1.671	1.102	588	227	256	88	88	50	35	18	6	2	1	**4.132**
12	BİNGÖL	361	344	237	163	262	71	50	38	14	4	2	0	0	**1.546**
13	BİTLİS	871	556	287	165	226	85	62	46	20	1	1	0	0	**2.320**
14	BOLU	2.268	1.786	1.079	458	483	155	111	67	38	12	3	2	2	**6.464**
15	BURDUR	2.057	1.500	774	322	356	123	101	69	29	1	0	0	0	**5.332**
16	BURSA	21.162	17.735	10.533	4.890	4.901	1.881	1.514	825	509	144	32	12	21	**64.159**
17	ÇANAKKALE	4.710	3.608	1.902	775	620	189	146	64	37	8	0	1	3	**12.063**
18	ÇANKIRI	1.006	703	410	179	219	59	71	38	14	8	1	1	0	**2.709**
19	ÇORUM	2.905	2.128	1.132	492	652	198	139	79	42	9	2	1	0	**7.779**
20	DENİZLİ	8.240	6.201	3.387	1.571	1.631	579	497	263	168	38	5	2	2	**22.584**
21	DİYARBAKIR	4.448	2.422	1.366	776	1.300	451	428	214	111	23	1	1	1	**11.542**
22	EDİRNE	3.510	2.438	1.299	581	515	168	119	61	28	9	2	1	1	**8.732**
23	ELAZIĞ	2.232	1.491	815	382	794	257	174	80	41	11	4	3	1	**6.285**
24	ERZİNCAN	1.042	821	473	223	365	89	82	43	21	6	2	0	2	**3.169**
25	ERZURUM	3.061	1.987	1.128	551	948	269	220	134	48	17	2	1	1	**8.367**
26	ESKİŞEHİR	6.882	4.860	2.685	1.216	1.298	399	310	178	119	45	8	6	10	**18.016**
27	GAZİANTEP	11.429	7.577	3.990	1.911	1.816	694	632	346	264	84	19	5	7	**28.774**
28	GİRESUN	2.718	1.948	1.053	446	677	170	120	49	30	8	1	0	0	**7.220**
29	GÜMÜŞHANE	759	521	306	128	133	39	40	18	10	5	1	0	0	**1.960**
30	HAKKARİ	280	257	183	82	132	27	35	23	21	1	0	0	0	**1.041**
31	HATAY	6.861	5.534	3.123	1.381	1.342	454	349	168	90	27	4	1	3	**19.337**
32	ISPARTA	2.894	2.267	1.233	543	444	132	133	69	38	7	5	1	0	**7.766**
33	MERSİN	12.220	8.604	4.644	2.048	2.184	750	566	278	182	31	7	0	2	**31.516**
34	İSTANBUL	147.033	131.081	79.048	37.003	35.575	12.488	10.375	4.954	2.772	736	188	60	86	**461.399**
35	İZMİR	40.564	31.075	17.268	7.572	7.486	2.514	2.132	1.219	626	173	30	12	11	**110.682**
36	KARS	863	591	350	175	223	75	49	35	27	8	0	0	0	**2.396**
37	KASTAMONU	2.544	1.639	849	367	457	143	119	59	35	9	0	0	0	**6.221**
38	KAYSERİ	10.646	6.528	3.822	1.690	1.822	652	555	303	169	36	16	4	5	**26.248**
39	KIRKLARELİ	2.754	2.104	1.067	428	451	149	114	59	42	16	7	2	3	**7.196**
40	KIRŞEHİR	1.280	849	489	201	308	86	61	39	16	4	0	0	1	**3.334**
41	KOCAELİ	11.954	10.007	6.175	2.960	3.235	1.173	1.097	600	398	105	38	11	16	**37.769**
42	KONYA	14.937	10.559	5.871	2.640	2.679	895	771	411	180	50	11	4	4	**39.012**
43	KÜTAHYA	3.772	2.660	1.454	560	791	237	193	125	74	16	4	3	1	**9.890**
44	MALATYA	3.919	2.465	1.235	555	1.023	264	271	126	72	21	5	2	2	**9.960**
45	MANİSA	9.583	6.884	3.661	1.566	1.474	510	400	244	178	49	13	5	11	**24.578**
46	K.MARAŞ	4.996	2.758	1.512	702	1.198	353	285	196	112	45	13	2	3	**12.175**
47	MARDİN	1.087	755	576	343	831	324	195	70	33	5	0	0	1	**4.220**
48	MUĞLA	12.243	9.180	4.778	1.966	1.858	572	442	273	165	39	5	0	2	**31.523**
49	MUŞ	570	361	259	145	237	83	51	45	18	3	2	0	0	**1.774**
50	NEVŞEHİR	2.012	1.424	708	340	523	154	127	65	32	2	0	0	0	**5.387**
51	NİĞDE	2.131	1.153	565	258	435	129	103	44	36	5	1	0	0	**4.860**
52	ORDU	4.234	2.874	1.454	605	845	235	184	82	43	17	1	1	0	**10.575**
53	RİZE	2.161	1.434	788	353	534	174	111	61	58	11	1	0	0	**5.686**
54	SAKARYA	6.746	5.255	2.952	1.270	1.244	509	375	198	119	33	4	5	6	**18.716**
55	SAMSUN	7.291	6.185	3.632	1.713	1.441	495	393	199	98	25	4	1	0	**21.477**
56	SİİRT	551	429	268	132	259	80	44	45	17	4	1	1	0	**1.831**
57	SİNOP	1.347	982	565	208	253	67	52	42	14	4	1	1	0	**3.536**
58	SIVAS	2.878	2.022	1.167	539	794	261	189	78	60	15	2	1	0	**8.006**
59	TEKİRDAĞ	6.910	5.465	3.127	1.413	1.351	495	509	274	275	79	19	6	9	**19.932**
60	TOKAT	2.604	1.928	1.018	463	657	142	111	84	47	4	0	0	0	**7.058**
61	TRABZON	5.574	4.070	2.175	944	1.578	431	335	139	61	18	2	0	0	**15.327**
62	TUNCELİ	384	253	150	78	115	58	26	17	1	2	0	0	0	**1.084**
63	URFA	3.079	2.269	1.408	752	1.319	323	308	149	95	26	6	4	4	**9.742**
64	UŞAK	3.044	1.976	1.052	456	583	184	161	71	50	10	3	0	0	**7.590**
65	VAN	1.902	1.374	800	444	765	215	205	101	67	19	2	2	1	**5.897**
66	YOZGAT	1.950	1.333	706	304	439	120	78	67	23	4	1	0	0	**5.025**
67	ZONGULDAK	4.028	2.781	1.610	697	634	213	165	93	60	14	3	0	1	**10.299**
68	AKSARAY	2.078	1.407	749	363	513	171	111	34	24	3	1	2	1	**5.457**
69	BAYBURT	371	279	159	79	75	25	24	13	3	1	1	0	0	**1.030**
70	KARAMAN	1.262	947	498	242	342	109	70	52	27	3	0	1	6	**3.559**
72	KIRIKKALE	1.474	1.142	653	266	285	89	84	40	23	2	1	2	0	**4.061**
72	BATMAN	806	612	454	291	544	146	128	77	28	8	1	0	0	**3.095**
73	ŞIRNAK	317	308	244	151	339	121	139	45	22	5	1	0	0	**1.692**
74	BARTIN	1.515	911	471	182	289	62	63	31	26	4	4	0	0	**3.558**
75	ARDAHAN	361	279	151	88	89	33	22	16	5	3	0	0	0	**1.047**
76	IĞDIR	520	369	213	121	152	52	42	31	5	1	1	0	0	**1.507**
77	YALOVA	2.172	1.581	840	389	367	107	94	59	27	6	2	2	2	**5.648**
78	KARABÜK	1.839	1.304	622	271	327	127	79	49	26	5	0	1	2	**4.652**
79	KİLİS	472	293	191	93	152	27	35	22	8	2	0	0	0	**1.295**
80	OSMANİYE	1.959	1.375	762	381	595	182	132	77	38	15	1	1	0	**5.518**
81	DÜZCE	1.952	1.616	969	447	636	204	171	89	75	14	3	3	2	**6.181**
	TOPLAM	557.119	432.380	248.666	114.330	121.613	40.878	33.727	17.466	10.152	2.720	616	232	279	**1.580.178**

Tablo 17 : SGK 'ya Kayıtlı Çalışanlar (4A) (2013 Mayıs)

4/a KAPSAMINDAKİ ZORUNLU SİGORTALI SAYILARININ FAALİYET KOLLARINA VE İŞYERİ BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE DAĞILIMI

FAALİYET KODU	FAALİYET BÖLÜMLERİ (NACE SINIFLAMASINA GÖRE)	ZORUNLU SİGORTALI SAYISI – İŞ YERİ BÜYÜKLÜĞÜ													Toplam
		1 Kişi	2-3 Kişi	4-6 Kişi	7-9 Kişi	10-19 Kişi	20-29 Kişi	30-49 Kişi	50-99 Kişi	100-249 Kişi	250-499 Kişi	500-749 Kişi	750-999 Kişi	1000+ Kişi	
01	BİTKİSEL VE HAYVANSAL ÜRETİM	5.027	8.942	9.518	6.963	15.088	8.760	11.571	11.135	12.091	2.576	1.250	0	1.909	**94.830**
02	ORMANCILIK VE TOMRUKÇULUK	620	1.132	1.728	1.209	2.946	2.345	3.933	7.213	9.106	1.922	0	0	0	**32.154**
03	BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ YETİŞ.	340	831	952	897	1.673	723	967	944	1.002	0	0	0	0	**8.329**
05	KÖMÜR VE LİNYİT ÇIKARTILMASI	102	266	378	443	1.547	1.026	2.440	4.597	7.900	5.796	2.849	1.662	16.917	**45.923**
06	HAM PETROL VE DOĞALGAZ ÇIKARIMI	1	0	41	30	142	102	74	325	230	0	523	0	0	**1.468**
07	METAL CEVHERİ MADENCİLİĞİ	178	444	625	728	1.640	1.435	3.047	3.612	6.057	3.992	2.377	759	0	**24.894**
08	DİĞER MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	827	1.842	3.249	4.062	14.436	9.106	12.121	8.675	6.617	1.087	0	0	1.001	**63.023**
09	MADENCİLİĞİ DESTEKLEYİCİ HİZMET	79	188	324	335	964	757	863	599	774	712	601	0	0	**6.196**
10	GIDA ÜRÜNLERİ İMALATI	10.068	27.438	39.490	33.983	50.466	26.158	34.425	30.636	57.596	34.275	15.438	10.725	25.044	**395.742**
11	İÇECEK İMALATI	92	295	435	443	1.337	859	2.624	2.437	4.185	1.286	0	0	0	**13.993**
12	TÜTÜN ÜRÜNLERİ İMALATI	6	20	40	39	60	104	159	142	904	717	552	810	0	**3.553**
13	TEKSTİL ÜRÜNLERİ İMALATI	3.621	10.191	14.779	13.875	28.291	23.884	42.084	47.349	100.409	73.066	41.299	12.777	26.481	**438.106**
14	GİYİM EŞYALARI İMALATI	7.043	20.613	31.485	29.558	48.740	39.384	65.341	56.663	76.758	46.556	14.613	12.778	18.879	**468.411**
15	DERİ VE İLGİLİ ÜRÜNLER İMALATI	1.660	4.326	5.809	5.514	8.853	7.225	11.637	9.037	6.467	2.381	1.202	914	0	**65.025**
16	AĞAÇ,AĞAÇ ÜRÜNLERİ VE MANTAR ÜR.	4.012	8.068	8.241	5.601	9.441	5.427	6.523	4.799	5.347	5.090	2.775	847	0	**66.171**
17	KAĞIT VE KAĞIT ÜRÜNLERİ İMALATI	316	971	1.787	1.759	3.783	3.112	4.604	6.931	12.971	5.589	562	0	1.070	**43.455**
18	KAYITLI MEDYANIN BASILMASI VE ÇOĞ.	2.401	6.571	9.216	6.987	10.647	6.439	9.007	6.204	7.330	4.334	0	0	0	**69.136**
19	KOK KÖMÜRÜ VE PETROL ÜRÜNLERİ İM.	56	140	328	445	881	437	617	286	637	0	502	1.880	1.669	**7.878**
20	KİMYASAL ÜRÜNLERİ İMALATI	825	2.606	3.928	3.841	7.816	5.271	8.485	7.787	13.733	8.032	2.646	3.459	4.167	**72.596**
21	ECZACILIK VE ECZ.İLİŞKİN MALZ.İMAL.	42	107	187	207	383	532	1.351	1.271	3.928	5.092	4.078	0	0	**17.178**
22	KAUÇUK VE PLASTİK ÜRÜNLER İMALATI	2.554	7.320	9.988	9.127	20.484	13.464	23.645	21.556	33.525	10.537	8.828	929	16.449	**178.406**
23	METALİK OLMAYAN ÜRÜNLER İMALATI	3.033	7.979	9.897	7.862	20.698	17.732	30.554	30.952	36.887	22.051	9.222	8.669	8.546	**214.082**
24	ANA METAL SANAYİ	1.935	5.240	7.751	6.536	15.229	11.517	17.195	15.906	23.914	18.628	11.186	7.316	19.581	**161.934**
25	FABRİK.METAL ÜRÜNLERİ(MAK.TEC.HAR)	7.751	20.585	27.521	22.793	44.234	31.791	46.403	42.410	60.449	38.088	10.613	3.500	8.421	**364.559**
26	BİLGİSAYAR, ELEKRONİK VE OPTİK ÜR.	441	1.111	1.410	1.155	2.049	1.935	3.166	3.412	4.617	2.464	1.236	1.626	7.000	**31.622**
27	ELEKTRİKLİ TECHİZAT İMALATI	1.068	2.904	3.957	3.460	7.272	5.091	8.279	7.990	14.169	11.285	7.639	4.469	26.101	**103.684**
28	MAKİNE VE EKİPMAN İMALATI	3.540	10.235	14.334	12.137	24.343	15.844	22.750	16.862	20.522	7.091	1.691	3.450	9.764	**162.563**
29	MOTORLU KARA TAŞITI VE RÖMORK İM.	650	1.848	2.390	2.212	5.232	4.266	7.055	10.050	20.567	16.919	10.276	3.380	49.264	**134.109**
30	DİĞER ULAŞIM ARAÇLARI İMALATI	222	547	712	595	1.473	1.221	2.787	3.150	3.796	3.595	3.914	3.403	10.313	**35.728**
31	MOBİLYA İMALATI	6.900	14.560	15.071	10.718	19.650	12.196	18.154	17.479	17.672	7.052	3.661	1.620	6.023	**150.756**
32	DİĞER İMALATLAR	1.655	4.430	5.185	3.868	6.808	4.368	4.890	3.724	3.312	2.075	1.337	0	1.047	**42.699**
33	MAKİNE VE EKİPMAN.KURULUMU VE ONAR	6.058	14.257	15.365	11.208	19.264	12.935	17.995	14.388	12.424	6.322	3.373	1.760	11.080	**146.429**
35	ELK.GAZ,BUHAR VE HAVA.SİS.ÜRET.DAĞT	29.421	7.012	6.582	4.688	10.204	6.929	8.013	7.710	4.777	6.982	1.657	874	0	**94.849**
36	SUYUN TOPLANMASI ARITILMASI VE DAĞ	312	583	882	851	2.097	1.531	1.980	1.424	1.606	1.364	0	0	0	**12.630**
37	KANALİZASYON	65	193	249	274	622	580	677	745	551	771	0	0	0	**4.727**
38	ATIK MADDELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	593	1.523	2.961	2.818	6.930	4.686	7.062	8.877	8.496	5.545	626	0	0	**50.117**
39	İYİLEŞTİRME VE DİĞER ATIK YÖN.HİZ.	34	112	145	138	294	186	280	525	331	0	0	0	0	**2.045**
41	BİNA İNŞAATI	30.406	68.662	110.194	111.893	177.610	93.459	104.818	109.196	111.846	64.512	39.861	19.507	55.480	**1.097.444**
42	BİNA DIŞI YAPILARIN İNŞAATI	2.429	5.964	9.646	9.660	26.133	22.038	38.597	51.161	64.427	38.669	11.893	7.742	29.187	**317.546**
43	ÖZEL İNŞAAT FAALİYETLERİ	15.660	38.049	48.526	36.731	66.619	39.261	47.706	55.805	53.054	23.225	9.540	4.908	12.584	**451.668**
45	TOPTAN VE PER.TİC.VE MOT.TAŞIT.ON..	15.797	26.685	21.207	13.184	20.206	10.576	13.669	9.021	5.009	1.248	0	0	0	**136.602**
46	TOPTAN TİC.(MOT.TAŞIT.ONAR.HARİÇ)	29.806	74.163	88.295	63.575	92.302	48.392	55.578	30.597	27.177	6.326	1.044	931	0	**518.186**
47	PERAKENDE TİC.(MOT.TAŞIT.ONAR.HARİÇ	100.553	206.587	223.155	125.233	198.859	91.591	91.629	49.546	39.907	15.246	3.398	4.958	3.122	**1.153.784**
49	KARA TAŞIMA.VE BORU HATTI TAŞI.	60.345	73.592	58.258	43.749	90.929	53.577	69.567	46.807	60.377	40.739	13.078	2.329	7.848	**621.195**
50	SU YOLU TAŞIMACILIĞI	688	1.884	2.143	1.684	5.631	4.010	2.324	2.833	1.645	3.235	2.171	0	0	**28.248**
51	HAVAYOLU TAŞIMACILIĞI	31	118	162	169	446	239	815	1.217	2.141	1.716	1.585	861	9.676	**19.176**
52	TAŞIMA.İÇİN DEPOLAMA VE DESTEK.FA.	4.117	9.919	14.641	13.688	27.459	17.928	25.558	27.222	33.059	16.177	7.871	6.354	5.973	**209.966**
53	POSTA VE KURYE FAALİYETLERİ	435	1.185	1.918	1.802	3.632	2.103	3.148	1.334	3.238	1.541	629	0	0	**20.965**
55	KONAKLAMA	2.653	8.736	15.350	12.221	22.744	14.143	22.389	29.771	81.382	69.032	16.499	6.894	2.248	**304.062**
56	YİYECEK VE İÇECEK HİZMETİ FAAL.	31.038	56.517	62.484	50.020	94.003	50.938	48.326	32.553	25.645	9.235	3.109	1.673	4.150	**469.691**
58	YAYIMCILIK FAALİYETLERİ	442	1.199	1.830	1.524	2.441	1.557	1.499	2.241	291	872	550	818	0	**15.264**
59	SİNEMA FİLMİ VE SES KAYDI YAYIMCILI.	422	1.161	1.414	1.348	2.689	2.624	2.624	1.810	1.875	540	0	801	6.883	**24.191**
60	PROGRAMCILIK VE YAYINCILIK FAAL.	153	438	549	512	1.193	709	1.146	1.191	1.414	709	0	0	0	**8.014**
61	TELEKOMİNİKASYON	1.560	1.725	1.673	1.267	2.494	1.080	2.492	1.315	2.082	863	1.925	0	0	**18.476**
62	BİLGİSAYAR PROGRAMLAMA VE DANIŞ.	1.773	3.779	4.261	3.289	6.375	3.981	6.094	5.872	6.797	4.287	1.009	1.688	0	**49.205**
63	BİLGİ HİZMET FAALİYETLERİ	522	1.030	1.457	1.097	3.290	2.614	4.502	9.278	16.273	5.315	1.049	1.582	2.294	**50.303**
64	FİNANSAL HİZMET.(SİG.VE EMEK.HAR.)	963	3.707	5.637	9.904	26.150	5.441	4.027	4.161	5.420	4.435	2.709	2.672	17.376	**92.602**
65	SİGORTA REAS.EMEK.FONL(ZOR.S.G.HARİ	1.431	3.585	3.664	2.583	2.230	1.024	1.465	1.939	3.850	2.550	510	0	0	**24.831**
66	FİNANS.VE SİG.HİZ.İÇİN YARD.FAAL.	3.250	7.943	8.411	4.884	4.630	1.891	2.730	2.484	2.299	997	1.098	0	0	**40.617**
68	GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	4.975	6.750	4.739	2.548	3.555	2.099	1.498	1.679	988	0	0	0	0	**28.831**
69	HUKUKİ VE MUHASEBE FAALİYETLERİ	14.319	38.305	35.283	14.934	9.107	2.877	4.048	2.010	1.912	1.885	0	0	0	**124.680**
70	İDARİ DANIŞMANLIK FAALİYETLERİ	6.738	17.250	19.737	14.370	25.617	16.899	24.923	23.232	30.862	19.257	9.713	5.122	7.872	**221.592**
71	MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK FAALİYETİ	5.458	12.604	15.429	12.035	22.631	11.303	10.110	7.657	8.755	5.845	2.321	1.816	0	**115.964**
72	BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE GELİŞ.FAAL.	199	423	460	441	898	508	346	1.044	364	1.382	690	0	1.196	**7.951**
73	REKLAMCILIK VE PAZAR ARAŞTIRMASI	1.829	4.324	5.337	4.110	6.044	4.052	6.319	5.656	6.595	5.436	1.825	1.951	0	**53.478**
74	DİĞER MESLEKİ,BİLİM.VE TEK.FAAL.	2.076	3.807	3.448	1.831	2.101	562	1.169	1.102	476	999	0	0	0	**17.571**
75	VETERİNERLİK HİZMETLERİ	1.037	1.465	827	619	1.144	558	711	512	508	0	0	0	0	**7.381**
77	KİRALAMA VE LEASING FAALİYETLERİ	2.475	3.615	3.607	2.881	4.174	2.419	2.982	2.475	2.610	617	0	0	2.069	**29.924**
78	İSTİHDAM FAALİYETLERİ	95	202	310	232	629	890	1.635	2.617	4.082	1.518	2.326	870	0	**15.406**
79	SEYAHAT ACENTESİ,TUR OPER.REZ.HİZ	2.176	5.175	5.851	4.535	7.313	5.275	6.504	4.782	5.316	3.776	732	938	1.251	**53.624**
80	GÜVENLİK VE SORUŞTURMA FA.	4.407	11.214	16.875	12.745	26.424	18.166	27.346	39.558	37.758	28.325	8.993	4.121	4.563	**240.495**
81	BİNA VE ÇEVRE DÜZENLEME FA.	28.273	18.131	18.501	12.876	29.538	19.942	32.276	46.171	53.937	38.254	8.223	6.055	13.470	**325.647**
82	BÜRO YÖNETİMİ,BÜRO DESTEĞİ FAAL.	16.524	31.270	31.730	21.516	38.054	22.765	31.667	29.142	34.134	23.474	8.762	9.782	13.769	**312.589**
84	KAMU YÖN.VE SAVUNMA,ZOR.SOS.GÜV.	63	138	309	352	1.193	1.085	982	929	1.333	766	710	0	0	**7.860**
85	EĞİTİM	4.568	13.027	23.860	24.179	65.325	46.536	58.390	60.535	63.408	34.327	12.404	5.666	68.430	**480.655**
86	İNSAN SAĞLIĞI HİZMETLERİ	8.553	11.618	9.872	6.905	20.415	16.013	22.727	27.804	59.697	47.211	14.802	5.195	7.236	**258.048**
87	YATILI BAKIM FAALİYETLERİ	571	414	1.003	875	3.349	2.499	4.170	2.348	2.215	467	662	0	0	**18.573**
88	SOSYAL HİZMETLER	559	1.428	4.506	3.394	8.873	4.511	3.673	1.896	1.310	646	506	0	0	**31.302**
90	YARATICI SANATLAR,EĞLENCE FAAL.	432	702	942	809	1.454	978	1.390	1.147	2.485	544	0	0	0	**10.883**
91	KÜTÜPHANE,ARŞİV VE MÜZELER	63	177	113	108	192	139	213	480	297	394	0	0	0	**2.176**
92	KUMAR VE MÜŞTEREK BAHİS FAAL	2.372	3.802	1.961	1.057	1.538	769	882	220	379	0	0	0	0	**12.980**
93	SPOR, EĞLENCE VE DİNLENCE FAAL.	3.238	6.148	5.909	4.305	8.265	5.263	8.238	7.261	5.052	1.406	528	752	0	**56.365**
94	ÜYE OLUNAN KURULUŞ FAALİYETLERİ	3.973	6.227	6.189	3.598	5.700	3.306	3.068	3.217	1.523	685	0	0	0	**37.486**
95	BİLGİSAYAR VE KİŞİSEL EV EŞYA.ON.	4.419	7.928	7.861	5.702	11.594	6.232	7.508	4.566	6.851	5.611	2.865	0	0	**71.137**
96	DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	17.374	24.907	23.143	15.593	28.706	19.153	24.490	34.061	49.405	32.852	9.611	5.736	4.683	**289.714**
97	EV İÇİ ÇALIŞANLARIN FAALİYETLERİ	11.865	2.243	784	177	117	68	0	0	0	0	0	0	0	**15.254**
98	HANEHALKLARI TAR.KENDİ İHT.FAAL.	306	191	183	101	176	147	80	0	0	0	682	0	0	**1.866**
99	ULUSLARARASI ÖRGÜT VE TEMS.FA.	160	304	441	323	771	266	514	260	114	450	0	0	0	**3.603**
	TOPLAM	557.119	1.025.847	1.191.025	900.527	1.628.979	973.814	1.281.320	1.207.517	1.533.231	930.868	372.409	199.329	552.086	**12.354.071**

1.2.12. İŞKUR'a Kayıtlı İşgücü Verileri

İŞKUR son yıllarda işgücü piyasasında artan etkinliği sayesinde kamuoyunda adından sıkça söz ettirmeye ve daha kaliteli hizmet sunmaya başlamıştır. Bu etkinliğin ve kalitenin bir göstergesi de istatistiksel verilerdir. İŞKUR istatistikleri İŞKUR'a kayıtlı kesim itibariyle mevcuttur ve Türkiye genelinde başvuruları, kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsizlerin cinsiyet, yaş, eğitim, meslek gibi özelliklerini ve açık işlerin sektörel ve mesleki dağılımlarını içermesi açısından önemli göstergelerdir.

2013 yılı Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR hizmetlerinden yararlanmak amacı ile 1 milyon 449 bin 484 kişi başvurmuştur. İŞKUR'a kayıtlı toplam işsiz sayısı 2 milyon 319 bin 69 kişidir. 2013 Ocak-Temmuz döneminde açık iş sayısı 883 bin 693'tür. Yine bu dönemde 449 bin 97 kişi İŞKUR aracılığı ile işe yerleştirilmiştir. İŞKUR tarafından aynı dönemde düzenlenen toplam 24 bin 764 programa 229 bin 820 kursiyer katılmıştır. Ayrıca bu süreçte, 164 bin 647 kişi İşsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır.

Kutu 1: İŞKUR İşsiz Kayıtları ile TÜİK İşsizlik Kayıtları neden kıyaslanabilir değildir?

İstatistik veriler ve idari kayıtların birbiri ile veya başka istatistik ve idari kayıtlarla doğrudan kıyaslanabilmesi için benzer yöntemlerle derlenmiş olmaları zorunludur. Kamuoyunda çoğu zaman İŞKUR ve TÜİK'in işsiz sayılarını kıyaslanma eğilimleri görülmektedir. Ancak TÜİK ve İŞKUR'un kayıtları birbiri ile yorumlanmadan önce bu verilere ilişkin bazı hususların kesinlikle bilinmesi gereklidir.

TÜİK İşsiz verilerini Hanehalkı İşgücü Piyasası Anketi yaparak açıklamaktadır. İLO ve EUROSTAT gibi uluslararası kuruluşların belirlediği tanım ve sınıflamalara uyumlu bir şekilde yapılan, hanelere gidilerek tespit edilen işsiz sayısı ve oranı resmi işsiz sayısı ve oranıdır. Bu tanımlara göre bir kişinin işsiz sayılabilmesi için bazı koşullar bulunmaktadır.

Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dahildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler. Belirtilen koşullarda olmayan kişiler işsiz sayılmamaktadır.

İŞKUR işsiz kayıtları ise TÜİK'in işsiz kayıtlarından farklı olarak anket sonucu elde edilen veriler değil idari kayıtlardır. İŞKUR'a kayıtlı işsizler, kendileri İŞKUR'a gelerek veya web üzerinden kayıt olarak kayıtlı işsiz olmaktadır. TÜİK ve İŞKUR arasında önemli bir metodolojik fark işsizlik süresine ilişkindir. Bu metodolojik fark kamu istihdam hizmetlerinin gereği olarak dünyanın birçok ülkesinde bu şekildedir. İŞKUR'da kayıtlı işsiz olarak, 18 aya kadar kayıtlı kalınabilmektedir. Bu süre içerisinde kişiye düzenli olarak iş ve meslek fırsatlarına ilişkin bilgilendirme, mesleki kurslar ve toplum yararına çalışma programlar, işsizlik ödeneği gibi imkanlarından yararlanma hizmeti sunulmaktadır.

Son yıllarda birçok nedenle İŞKUR'un kayıtlı işsiz sayılarında mutlak artış yaşanmıştır. Bu artışın nedeni işsiz sayısının artışı değil İŞKUR hizmetlerinin yaygınlaşmasıdır. Bu nedenlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır;

İŞKUR'un tüm hizmetleri web erişimli hale gelmiştir. Kişiler kolaylıkla İŞKUR'a kayıt olabilmektedir.

- **İŞKUR kursiyerleri kurs harçlığı aldığından, mezun ve işsiz gençler İŞKUR'a yönelmektedir.**
- **Toplumsal cinsiyete duyarlı kamu istihdam hizmeti sunum politikasından dolayı kadınlar İŞKUR'a yönelmektedir.**
- **Engelli istihdamında öncü, aracı ve yetkili Kurum olarak Engelliler İŞKUR'a yönelmektedir.**
- **Sosyal yardım yararlanıcıları İŞKUR'a yöneltilmektedir.**
- **İşsizlik sigortası uygulaması giderek yaygınlaştığından kayıtlı çalışan işsizler İŞKUR'a yönelmektedir.**
- **Toplum yararına programlar nedeniyle uzun süreli işsizler İŞKUR'a yönelmektedir.**
- **Kamu kurumlarına KPSS ile alınan işçiler İŞKUR aracılığıyla gönderildiği için üniversiteliler İŞKUR' yönelmiştir.**
- **İş ve meslek danışmaları vasıtasıyla İŞKUR hem işçi hem de işverenin ulaşabileceği en yakın kamu kurumlarından biri haline gelmiştir.**

1.2.12.1. İŞKUR'a Başvurular

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a hizmetlerinden yararlanmak amacı ile 1 milyon 449 bin 484 kişi başvurmuştur. Başvuru sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 69 artmıştır. Bu dönemde kuruma başvuranların yüzde 65'i (941 bin 122 kişi) erkek, yüzde 35'i (508 bin 362 kişi) kadındır. Başvurularda dikkati çeken, geçen yıl olduğu gibi eğitim seviyesi düşük olanların, gençlerin ve nitelik gerektirmeyen mesleğe sahip olanların başvurular içerisinde yoğunlukta olduğudur.

Tablo 18: Eğitim Durumuna Göre Başvurular (2012-2013)

EĞİTİM DURUMU	2012	2013*
Okuryazar olmayan	30.604	13.965
Okuryazar	63.800	24.401
İlköğretim	1.109.989	664.944
Ortaöğretim (lise ve dengi)	708.001	455.640
Önlisans	191.747	145.819
Lisans	185.039	139.346
Yüksek lisans	6.885	5.210
Doktora	260	159
Toplam	**2.296.325**	**1.449.484**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz dönemi

2013 yılının Ocak-Temmuz döneminde başvuranların yüzde 46'sı (664 bin 944 kişi) ilköğretim, yüzde 31'i (455 bin 640 kişi) ortaöğretim ve yüzde 10'u da önlisans (145 bin 819 kişi) ve lisans (139 bin 346 kişi) mezunudur. İŞKUR'a başvuruların yüzde 49'u (703 bin 310 kişi) okur yazar olmayanlar, okur yazar olanlar ve ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Buna karşın önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunlarını içeren yüksek eğitimli kişiler toplam başvuruların yüzde 20'sini (290 bin 534 kişi) oluşturmaktadır. Oran düşük olsa da, 2012 yılına kıyasla göreli bir artış söz konusudur.

2013 Ocak-Temmuz döneminde yapılan başvurular geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 69 artmıştır. 2012 yılında önlisans ve lisans mezunlarının yaptıkları başvurular toplamın yüzde 16'sı iken 2013 yılında yüzde 20'ye yükselmiştir. Eğitim düzeyi yüksek kişilerin İŞKUR'a başvurma oranlarındaki artış, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da devam etmiştir.

Başvuru yapanların mesleklerine göre dağılımına bakıldığında ilk on mesleğin tamamının, sıralaması dâhil hem 2012 yılında hem de 2013 Ocak-Temmuz döneminde aynı olduğunu görüyoruz. 2013 Ocak-Temmuz döneminde başvuru yapanlar içinde Beden İşçisi(Genel) 279 bin 653 kişi ile ilk sıradadır. Bunu 63 bin 686 kişi ile Büro Memuru(Genel) ve 49 bin 104 kişi ile de Beden İşçisi(Temizlik) meslekleri takip etmektedir. Nitelik gerektirmeyen mesleklere sahip olanların başvurulardaki üstünlüğü bu yıl da devam etmektedir. Beden İşçisi(Genel) mesleğinde 2012 yılında başvuranların oranı yüzde 24,9 iken 2013 Ocak- Temmuz döneminde bu oran yüzde 19,3'e gerilemiştir.

Tablo 19: Başvuruların Mesleklere Göre Dağılımı (2012-2013)

2012		2013*	
MESLEKLER	SAYI	MESLEKLER	SAYI
Beden işçisi (genel)	572.862	Beden işçisi (genel)	279.653
Büro memuru (genel)	100.687	Büro memuru (genel)	63.686
Beden işçisi (temizlik)	86.976	Beden işçisi (temizlik)	49.104
Temizlik görevlisi	53.649	Temizlik görevlisi	41.359
Satış elemanı (tanıtım)	47.515	Satış danışmanı	38.746
Sekreter	36.929	Sekreter	26.262
Şoför-yük taşıma	33.993	Şoför-yük taşıma	25.012
Ön muhasebeci	30.406	Ön muhasebeci	24.023
Garson (servis elemanı)	27.132	Garson (servis elemanı)	22.024
Muhasebeci	25.799	Muhasebeci	18.109
Diğer meslekler	1.280.377	Diğer meslekler	861.506
Toplam	**2.296.325**	**Toplam**	**1.449.484**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde yapılan başvuruların yüzde 35'ini kadınlar yapmıştır. Bu dönemde İŞKUR'a 508 bin 362 kadın başvurmuştur. 20-24 yaş aralığında başvuru yapan kadınlar, kadınlardaki toplam başvuru içerisinde yine ilk sıradadır ve 120 bin 526 kişi ile yüzde 24'lük bir paya sahiptir. 15-24 yaş aralığındaki genç kadınlarda başvuru, toplam kadın başvurusun yüzde 32'sini (160 bin 545 kişi) oluşturmaktadır. Her yaş grubunda erkeklerdeki başvuru sayısı kadınlardaki başvuru sayısından bu yıl da fazladır.

Tablo 20: Başvuruların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2013)*

YAŞ GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
15-19	62.616	40.019	102.635
20-24	192.822	120.526	313.348
25-29	218.953	110.659	329.612
30-34	172.969	87.527	260.496
35-39	116.886	65.905	182.791
40-44	81.876	45.675	127.551
45-49	56.574	23.778	80.352
50-54	23.557	10.175	33.732
55-59	10.463	3.102	13.565
60-64	3.181	746	3.927
65+	1.225	250	1.475
Toplam	**941.122**	**508.362**	**1.449.484**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde yapılan başvuruların yüzde 65'ini erkekler yapmıştır. Bu dönemde İŞKUR'a 941 bin 122 erkek başvurmuştur. 25-29 yaş aralığında başvuru yapan erkekler, erkeklerdeki toplam başvuru içerisinde ilk sıradadır ve 218 bin 953 başvuru ile yüzde 23'lük bir paya

sahiptir. 20-24 yaş aralığında başvuru yapan erkekler 192 bin 822 kişi ile yüzde 20'lik bir paya sahiptir ve ikinci sırada gelmektedir. 2012 yılında ise bu yaş grubu birinci sırada idi.15-24 yaş aralığında yer alan genç erkeklerde başvuru, toplam erkek başvurusunun yüzde 27'sini (255 bin 438 kişi) oluşturmaktadır ve bu oranda 2012 yılına göre düşüş söz konusudur.

2013 Ocak-Temmuz döneminde en fazla başvuru yapanlar 25-29 yaş aralığında bulunmaktadır. 25-29 yaş aralığında toplam 329 bin 612 kişi başvuru yapmıştır ve bu sayı toplam başvuruların yüzde 23'ünü oluşturmaktadır. İkinci sırada bulunan 20-24 yaş aralığında toplam 313 bin 348 kişi başvuru yapmıştır. 15-24 yaş aralığında yer alan gençlerde başvuru sayısı 415 bin 983 kişidir ve bu sayının toplam başvurulara oranı yüzde 29'dur. İŞKUR'a bu dönemde 65 yaşından büyük bin 475 kişi başvurmuştur.

1.2.12.2. İŞKUR'a Kayıtlı İşsiz İşsizler

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sayısı 2011 yılı sonu itibariyle 1 milyon 884 bin 965 kişi iken, 2012 yılı sonu itibariyle 2 milyon 372 bin 262 kişiye ulaşmıştır. 2013 Ocak-Temmuz döneminde ise, bu rakam 2 milyon 319 bin 069 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'da en fazla Beden İşçisi(Genel) mesleğinde kayıt bulunmaktadır ve bu rakam 524 bin 296'dır. Beden İşçisi(Genel) mesleğine kayıtlı işsizler, toplam kayıtlı işsizlerin yüzde 23'ünü oluşturmaktadır. İkinci olarak ise yüzde 5'lik (120 bin 535) bir oran ile Büro Memuru(Genel) gelmektedir. Üçüncü sırada ise yüzde 4'lük (88 bin 587) bir oran ile Beden İşçisi(Temizlik) gelmektedir. İŞKUR'a Kayıtlı işsizlerin 2013 yılında genel olarak nitelik gerektirmeyen bir mesleğe sahip kişiler olduğu görülmektedir.

Tablo 21: Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2012-2013)

2012		2013*	
MESLEK	**SAYI**	**MESLEK**	**SAYI**
Beden işçisi (genel)	580.621	Beden işçisi (genel)	524.296
Büro memuru (genel)	142.007	Büro memuru (genel)	120.535
Beden işçisi (temizlik)	92.007	Beden işçisi (temizlik)	88.587
Satış elemanı	47.614	Temizlik görevlisi	52.103
Sekreter	46.050	Satış danışmanı	51.651
Temizlik görevlisi	45.512	Sekreter	49.320
Ön muhasebeci	38.206	Ön Muhasebeci	39.979
Şoför-yük taşıma	35.912	Şoför-Yük Taşıma	37.739
Muhasebeci	32.002	Muhasebeci	30.892
Bilgisayar işletmeni	26.951	Garson (servis elemanı)	26.460
Diğer meslekler	1.285.380	Diğer meslekler	1.385.431
Toplam	**2.372.262**	**Toplam**	**2.319.069**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımına bakıldığında; 2012 yılı ile 2013 Ocak-Temmuz döneminde kayıtlı olan işsizlerin sahip olduğu ilk 10 meslekten 9 tanesinin her iki yılda da mevcut olduğunu görülmektedir. Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Sekreter, Ön Muhasebeci, Şoför-Yük Taşıma, Muhasebeci meslekleri ortak olan mesleklerdir. Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Ön

Muhasebeci, Şoför-Yük Taşıma, Muhasebeci mesleklerinin sıralaması dahi aynıdır. 2012 ile 2011 yılı arasında yaptığımız karşılaştırmada da, ilk 10 meslekten 6 tanesinin aynı olduğu görülmüştü. Bu üç yıl dikkate alındığında ise, ilk 10 meslekten 5 tanesinin aynı olduğu görülmektedir. Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel), Ön Muhasebeci, Muhasebeci, Satış Danışmanı bu üç yılda da ortak olan mesleklerdir.

Beden İşçisi mesleğine sahip kayıtlı işsizlerin sayısı 2013 yılının ilk 7 ayında 2012 yılına göre 60 bin kişi azalmıştır. Büro Memuru mesleğinde de 22 bin kişilik bir azalma söz konusudur. Bilgisayar İşletmeni ise 2012 yılında ilk 10 meslek arasında yer alsa da 2013 yılında ilk 10 meslek arasında yer almamaktadır.

Tablo 22: Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Süreleri (2013)*

30 GÜN VE AZ	1 - 2 AY	2 - 3 AY	3 - 6 AY	6 - 12 AY	1 - 2 YIL	2 - 3 YIL	3+ YIL	TOPLAM
87.471	96.105	63.902	254.701	612.664	815.337	208.337	180.552	**2.319.069**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin bekleme sürelerine göre dağılımına baktığımızda; kayıtlı işsizlerin yüzde 35'i (815 bin 337 kişi) 1 yıldan fazla 2 yıldan az süre ile beklemekte, yüzde 26'sı (612 bin 664 kişi) 6 aydan fazla 12 aydan az süre ile beklemekte, yüzde 11'i (254 bin 701 kişi) 3 aydan fazla 6 aydan az süre ile beklemekte, yüzde 9'u (208 bin 337 kişi) 2 yıldan fazla 3 yıldan az süre ile beklemekte, yüzde 8'i 180 bin 552 kişi) 3 yıldan fazla süre ile beklemekte, yüzde 4'ü (96 bin 105) 1 aydan fazla 2 aydan az süre ile beklemekte, yüzde 4'i (87 bin 471 kişi) 30 gün ve daha az süre ile beklemekte, yüzde 3'ü ise (63 bin 902 kişi) 2 aydan fazla 3 aydan az süre ile beklemektedir. 1 yıl ve daha fazla süredir işsiz olanları ''uzun vadeli işsiz'' olarak değerlendirecek olursak İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yüzde 52'si (1 milyon 204 bin 226 kişi) uzun süreli işsizdir.

Tablo 23: Yaş Gruplarına Göre Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı (2013)*

Yaş grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	59.739	42.067	101.806
20-24	274.629	205.083	479.712
25-29	299.468	203.318	502.786
30-34	247.116	164.421	411.537
35-39	184.585	127.333	311.918
40-44	142.117	94.176	236.293
45-49	107.473	52.958	160.431
50-54	44.489	24.460	68.949
55-59	21.506	8.815	30.321
60-64	7.412	3.086	10.498
65+	3.456	1.362	4.818
Toplam	**1.391.990**	**927.079**	**2.319.069**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin (2 milyon 319 bin 69 kişi) yüzde 22'si (502 bin 786 kişi) 25-29 yaş aralığında bulunmaktadır. yüzde 21'i (479 bin 712 kişi) 20-24 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunu yüzde 18 ile (411 bin 537 kişi) 30-34 yaş aralığındaki grup izlemektedir. Genç işsizler olarak tabir edilen 15-24 yaş aralığındaki işsizlerin, toplam kayıtlı işsizler içindeki oranı yüzde 25 (581 bin 518)'tir. İŞKUR'a kayıtlı 65 yaş ve üstü 4 bin 818 kişi bulunmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sadece yüzde 12'si (275 bin 17 kişi) 45 yaş ve üstüdür. 2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin (927 bin 79 kişi) yüzde 22'si (205 bin 83 kişi) 20-24 yaş aralığında bulunmaktadır. Yine yüzde 22'si (203 bin 318 kişi) 25-29 yaş aralığında bulunmaktadır. Bu ikisini yüzde 18 ile (164 bin 421 kişi) 30-34 yaş aralığındaki grup izlemektedir. İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş arası genç işsiz kadınlar, toplam kadın işsizlerin yüzde 27'sini (247 bin 150 kişi) oluşturmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı 65 yaş ve üstü bin 362 kadın işsiz bulunmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin yalnızca yüzde 10'u (90 bin 681 kişi) 45 yaş ve üstü işsizdir.

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı erkek işsizlerin (1 milyon 391 bin 990 kişi) yüzde 22'si (299 bin 468 kişi) 25-29 yaş aralığında bulunmaktadır. yüzde 20'si (274 bin 629 kişi) 20-24 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunu yüzde 18 ile (247 bin 116 kişi) 30-34 yaş aralığındaki grup izlemektedir. İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş aralığındaki genç işsiz erkekler, toplam erkek işsizlerin yüzde 24'ünü (334 bin 368 kişi) oluşturmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı 65 yaş ve üstü 3 bin 456 erkek işsiz bulunmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı erkek işsizlerin yalnızca yüzde 13'ü (184 bin 336 kişi) 45 yaş ve üstü işsizdir.

Tablo 24: Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı (2013)*

Eğitim Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Okur yazar olmayan	19.332	18.488	37.820
Okur yazar	32.470	23.021	55.491
İlköğretim	713.045	364.085	1.077.130
Ortaöğretim (lise ve dengi)	400.543	284.026	685.369
Önlisans	106.087	116.787	222.874
Lisans	116.281	114.479	230.760
Yüksek lisans	4.033	5.261	9.294
Doktora	199	132	331
Toplam	**1.391.990**	**927.079**	**2.319.069**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin (2 milyon 319 bin 69 kişi) 46'sı (1 milyon 77 bin 130 kişi) ilköğretim mezunudur. Yüzde 30'u (685 bin 369 kişi) ortaöğretim mezunudur. Bunu yüzde 10 (230 bin 760 kişi) ile lisans ve yine yüzde 10 ile önlisans mezunları takip etmektedir. İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yalnızca yüzde 10'u (240 bin 385 kişi) lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Toplamda İŞKUR'a kayıtlı 9 bin 294 yüksek lisans mezunu ve 331 doktora mezunu işsiz bulunmaktadır. 2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin (927 bin 79 kişi) yüzde 39'u (364 bin 85 kişi) ilköğretim mezunudur. yüzde 31'i (284 bin 26 kişi) ortaöğretim mezunudur. Bunu yüzde 13 (116 bin 787) ile önlisans ve yüzde 12 (114 bin 479 kişi) ile lisans mezunları takip etmektedir. İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin yalnızca yüzde 13'ü lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. İŞKUR'a kayıtlı 5 bin 261 yüksek lisans mezunu ve 132 doktora mezunu kadın kayıtlı işsiz bulunmaktadır. Önlisans mezunu ve yüksek lisans mezunu kadın kayıtlı işsizlerin sayısı, erkek kayıtlı işsizlerin sayısından fazladır.

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR'a kayıtlı erkek işsizlerin (1 milyon 391 bin 990 kişi) yüzde 51'i (713 bin 45 kişi) ilköğretim mezunudur. yüzde 29'u (400 bin 543 kişi) ortaöğretim mezunudur. Bunu yüzde 8 (116 bin 281 kişi) ile lisans mezunu ve yine yüzde 8 (106 bin 87 kişi) önlisans mezunları takip etmektedir. İŞKUR'a kayıtlı erkek işsizlerin yalnızca yüzde 9'u (120 bin 513 kişi) lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. İŞKUR'a kayıtlı 4 bin 33 yüksek lisans mezunu ve 199 doktora mezunu kayıtlı işsiz bulunmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı işsizler içerisinde kadınların eğitim düzeyi erkeklerin eğitim düzeyinden daha yüksektir. Kadınların yüzde 25,5'i (236 bin 659 kişi) önlisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip iken, erkeklerin yüzde 16,2'si (226 bin 600 kişi) önlisans ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir.

1.2.12.3. Açık İşler

Son yıllarda İŞKUR'un işgücü talebini kuruma çekme çalışmaları sonucu kuruma gelen açık işlerde görünür bir artış olmuştur. Bu artışın özel sektör yoğun olması İŞKUR'un etkin işyeri ziyaretleri sonucu olduğu ve önemli bir kesim işverenin artık işgücü talebini İŞKUR üzerinden karşılayabildiği söylenebilir. Etkin işgücü piyasası talep araştırmaları sonucu bu artışın devam edeceği görülmektedir.

Tablo 25: Açık İşler (2002-2013)

	Kamu	Özel	Kamu (yüzde)	Özel (yüzde)	Toplam
2002	102.211	37.064	73%	27%	**139.275**
2003	43.955	85.303	34%	66%	**129.258**
2004	48.904	60.774	45%	55%	**109.678**
2005	34.655	79.712	30%	70%	**113.827**
2006	32.747	119.047	22%	78%	**151.794**
2007	16.936	169.986	9%	91%	**186.922**
2008	14.360	164.260	8%	92%	**178.620**
2009	21.388	144.502	13%	87%	**165.890**
2010	60.039	308.597	16%	84%	**368.636**
2011	64.636	595.987	10%	90%	**660.623**
2012	140.668	851.136	14%	86%	**991.804**
2013*	52.087	831.606	6%	94%	**883.693**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2004 yılından itibaren özel sektörden alınan açık işlerin daha çok olduğu görülmektedir. 2013 Ocak-Temmuz döneminde ise özel sektörden alınan açık iş oranında rekor sayılabilecek bir seviyeye ulaşılmıştır. İŞKUR tarafından bu dönemde alınan açık işlerin mesleklere göre dağılımına baktığımızda ise en fazla açık işin, 2012 yılında olduğu gibi bu yıl da Beden İşçisi (Genel) mesleğinde olduğu görülmektedir.

Bu meslekte 2013 Ocak-Temmuz döneminde 266 bin 530 açık iş alınmıştır. Bu sayı, bu dönemde alınan açık işlerin yüzde 30'udur. İkinci olarak Temizlik Görevlisi mesleğinde 32 bin 514 açık iş alınmış, arkasından da Beden İşçisi (Temizlik) mesleğinde 28 bin 756 açık iş alınmıştır. 2012 yılında alınan açık işlerle 2013 Ocak-Temmuz döneminde alınan açık işler arasında ilk 10 sıradaki meslekler değişmemiştir sadece bazılarının sıralamadaki yeri değişmiştir. İŞKUR olarak alınan açık işlerde nitelik gerektirmeyen meslekler bu yıl da çoğunluktadır.

Tablo 26: Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2012-2013)

2012		2013*	
MESLEK	SAYI	MESLEK	SAYI
Beden işçisi (genel)	366.718	Beden işçisi (genel)	266.530
Beden işçisi (temizlik)	48.132	Temizlik görevlisi	32.514
Temizlik görevlisi	43.931	Beden işçisi (temizlik)	28.756
Satış elemanı (tanıtım)	22.153	Satış danışmanı	27.975
Büro memuru (genel)	20.913	Güvenlik görevlisi	23.617
Güvenlik görevlisi	20.446	Makineci (dikiş)	20.273
Makineci (dikiş)	18.058	Garson (servis elemanı)	19.992
Garson (servis elemanı)	15.768	Büro memuru (genel)	17.675
Çağrı merkezi görevlisi	13.197	Çağrı merkezi görevlisi	16.221
Reyon görevlisi	11.054	Reyon görevlisi	11.225
Diğer meslekler	411.434	Diğer meslekler	418.915
Toplam	**991.804**	**Toplam**	**883.693**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

İŞKUR tarafından 2013 Ocak-Temmuz döneminde alınan açık işlerin 9 ana meslek grubuna göre dağılımına baktığında; ilk sırada yüzde 42 ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu yer almaktadır ve bu meslek grubunda açık iş sayısı 375 bin 397'dir. Bunu yüzde 16 ile (142 bin 856 açık iş) hizmet ve satış elemanları meslek grubu takip etmektedir. Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar (106 bin 736 açık iş) ile Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar (101 bin 928 açık iş) ise yüzde 12 ile bu ikiliyi takip eden meslek gruplarıdır. Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubunda 70 bin 437 açık iş alınmıştır ve toplam açık işlere oranı yüzde 8'dir. En az açık iş alınan meslek grubu ise, 2012 yılında olduğu gibi yöneticiler meslek grubudur.

Tablo 27: Meslek Gruplarına Göre Açık İşler (2013)*

MESLEK GRUBU	SAYI
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	70.437
Hizmet ve satış elemanları	142.856
Nitelik gerektirmeyen meslekler	375.397
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	3.459
Profesyonel meslek mensupları	33.863
Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	106.736
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	46.774
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	101.928
Yöneticiler	2.243
Toplam	**883.693**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından alınan açık işlerin iktisadi faaliyetlere (NACE Rev.2) göre dağılımına baktığımızda; toplam açık işin yüzde 35'i (312 bin 526 açık iş) imalat sektöründe bulunmaktadır. Bu oranı yüzde 11(96 bin 828 açık iş) ile toptan ve perakende ticaret sektörü izlemektedir. Diğer hizmet faaliyetlerinde 86 bin 108 açık iş, idari ve destek hizmet faaliyetlerinde ise 78 bin 484 açık iş bulunmaktadır. En az açık iş uluslararası örgütler ve temsilcilikleri faaliyetleri sektöründe bulunmaktadır ve sayısı yalnızca 140'tır.

Tablo 28: Sektörlere Göre Açık İşler (2013)*

Sektör	SAYI
Bilgi ve iletişim	25.534
Diğer hizmet faaliyetleri	86.108
Eğitim	20.331
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6.320
Finans ve sigorta faaliyetleri	5.176
Gayrimenkul faaliyetleri	1.660
Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri	528
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	78.484
İmalat	312.526
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	17.306
İnşaat	51.087
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	3.077
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	64.389
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	4.050
Madencilik ve taş ocakçılığı	8.511
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	47.190
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	9.105
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	7.524
Toptan ve perakende ticaret	96.828
Ulaştırma ve depolama	37.819
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	140
Toplam	**883.693**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından alınan açık işlerin sosyal durumlarına göre dağılımına bakıldığında; toplam açık işlerin yüzde 91,06'sı (804 bin 679 açık iş) normal, yüzde 8,80'i (77 bin 734 açık iş) özürlü ve yüzde 0,14'ü (bin 280 açık iş) ise eski hükümlü-terörle mücadeleden yararlanan (TMY) açık iş kapsamındadır. 2013 yılında İŞKUR tarafından alınan açık işlerin (883 bin 693 açık iş) yüzde 94,1'i (831 bin 606 açık iş) özel sektörden ve 5,9'u (52 bin 87 açık iş) ise kamu sektöründen alınmıştır.

1.2.12.4. İşe Yerleştirmeler

Son yıllarda İŞKUR'un işgücü talebini kuruma çekme çalışmaları sonucu kurumun açık işe yerleştirme göstergelerindeki gözle görünür artış 2013 yılında da devam etmiştir. Bu artışın daha çok özel sektörde olması İŞKUR'un özel sektör işverenlerinin işgücü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla başlattığı yeni hizmetlerin sonucudur. 2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin yüzde 57'si (254 bin 41 kişi) ilköğretim mezunudur. yüzde 29'u (130 bin 140 kişi) ortaöğretim mezunu, yüzde 7'si (30 bin 174 kişi) önlisans mezunu, yüzde 4'ü (18 bin 849 kişi) lisans mezunu, yüzde 3'ü ise (12 bin 812 kişi) okuryazardır. Toplamda işe yerleştirilenlerin yüzde 4'ü (19 bin 270 kişi) lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir.

Grafik 27: İŞKUR İşe Yerleştirme Verileri (2000-2013*)

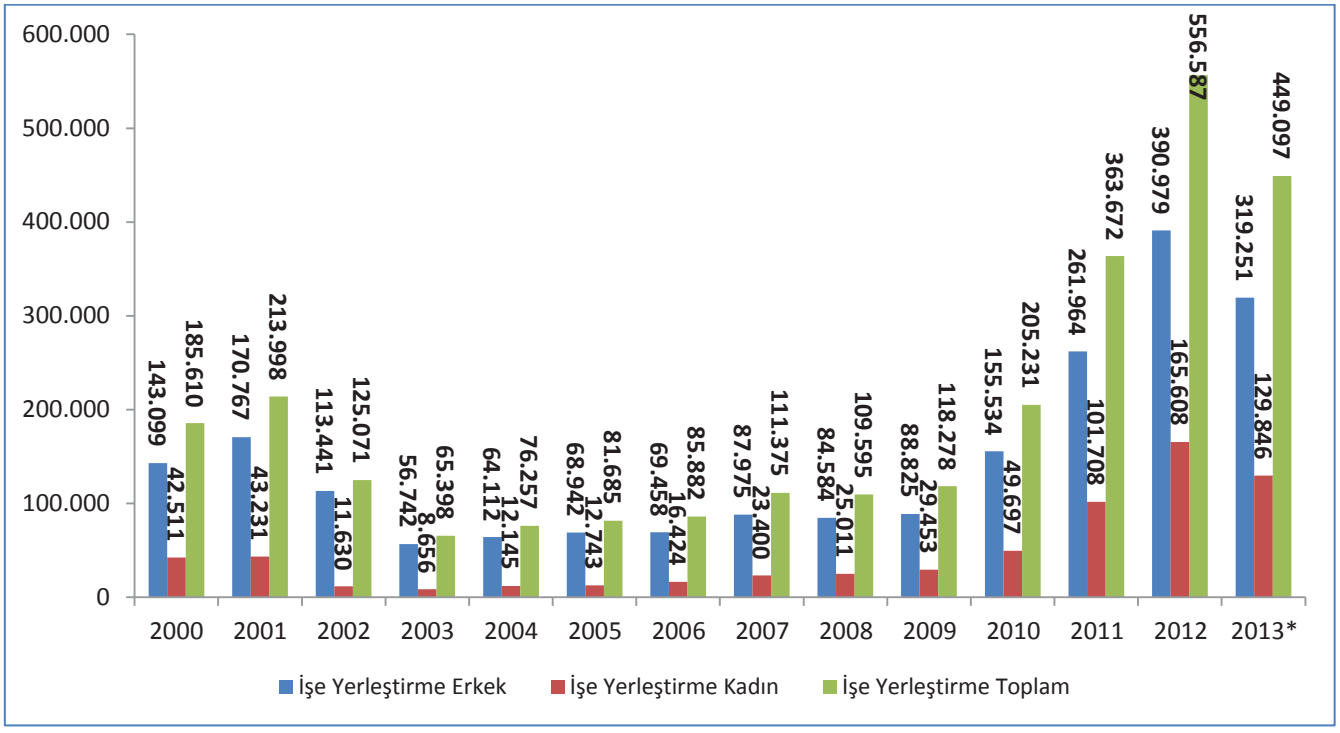

Kaynak: İŞKUR * Temmuz'13 Verisidir.

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından işe yerleştirilen kadınların yüzde 52'si (67 bin 607 kişi) ilköğretim mezunudur. yüzde 29'u (37 bin 834 kişi) ortaöğretim mezunu, yüzde 9'u (12 bin 53 kişi) önlisans mezunu ve yüzde 6'sı (7 bin 860 kişi) lisans mezunudur. Kadınlarda işe yerleştirilenlerini yüzde 6'sı lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. 2013 yılında İŞKUR tarafından işe yerleştirilen erkeklerin yüzde 58'i (186 bin 434 kişi) ilköğretim mezunudur. yüzde 29'u (92 bin 306 kişi) ortaöğretim mezunu ve yüzde 6'sı (18 bin 121 kişi) önlisans mezunudur. Erkeklerde işe yerleştirilenlerin yüzde 4'ü (11 bin 206 kişi) lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir.

Tablo 29: Eğitim Durumlarına Göre İşe Yerleştirmeler (2013)*

EĞİTİM DURUMU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Okuryazar olmayan	1.854	806	2.660
Okuryazar	9.330	3.482	12.812
İlköğretim	186.434	67.607	254.041
Ortaöğretim (lise ve dengi)	92.306	37.834	130.140
Önlisans	18.121	12.053	30.174
Lisans	10.989	7.860	18.849
Yüksek lisans	214	195	409
Doktora	3	9	12
TOPLAM	**319.251**	**129.846**	**449.097**

Kaynak: İŞKUR

Doktora eğitim durumu hariç, bütün eğitim durumlarında işe yerleştirilen erkek sayısı kadın sayısından fazladır. 2013 Ocak-Temmuz döneminde işe yerleştirilenlerin (449 bin 97 kişi) yüzde 71'i (319 bin 251 kişi) erkek, yüzde 29'u (129 bin 846 kişi) ise kadındır.

İŞKUR tarafından 2013 Ocak-Temmuz döneminde işe yerleştirilenlerin yüzde 89'u (398 bin 236 kişi) özel sektör kapsamında iken, yüzde 11'i (50 bin 861 kişi) kamu sektörü kapsamında işe yerleştirilmiştir.

2012 ile 2013 Ocak-Temmuz döneminde işe yerleştirilenlerin en fazla işe yerleştirilen ilk 10 mesleğe göre dağılımına baktığında; 2013 yılında en fazla işe yerleştirme 157 bin 889 kişi Beden İşçisi(Genel) mesleğinde gerçekleşmiştir. Beden İşçisi(Genel) mesleğinde işe yerleştirilenlerin toplam işe yerleştirme içerisindeki oranı yüzde 35'tir. Ardından yüzde 5 ile (24 bin 687 kişi) Beden İşçisi(Temizlik) mesleği ve yine yüzde 5 ile (22 bin 261 kişi) Temizlik Görevlisi) mesleği gelmektedir.

Tablo 30: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme (2012-2013)

2012		2013*	
MESLEK	**SAYI**	**MESLEK**	**SAYI**
Beden işçisi (genel)	229.943	Beden işçisi (genel)	157.889
Beden işçisi (temizlik)	37.294	Beden işçisi (temizlik)	24.687
Temizlik görevlisi	29.650	Temizlik görevlisi	22.261
Güvenlik görevlisi	13.308	Güvenlik görevlisi	12.908
Satış elemanı (tanıtım)	11.867	Satış danışmanı	10.037
Büro memuru (genel)	8.597	Garson (servis elemanı)	8.483
Reyon görevlisi	8.267	Büro memuru (genel)	7.723
Çağrı merkezi görevlisi	8.152	Makineci (dikiş)	7.188
Makineci (dikiş)	8.115	Çağrı merkezi görevlisi	6.962
Kasiyer	6.740	Reyon Görevlisi	5.681
Diğer meslekler	194.654	Diğer meslekler	185.278
Toplam	**556.587**	**Toplam**	**449.097**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

Görüldüğü gibi İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin önemli bir bölümü nitelik gerektirmeyen mesleğe sahip kişilerdir. 2012 yılı ile 2013 Ocak-Temmuz döneminde işe yerleştirilen ilk 10 meslek içerisindeki 9 meslek benzerdir. Beden İşçisi 2011 ve 2012 yılında olduğu gibi, 2013 Ocak-Temmuz döneminde de ilk sıradadır. 2012 yılı ile ortak olan meslekler Beden İşçisi(Genel), Beden İşçisi(Temizlik), Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Büro Memuru(Genel), Makineci(Dikiş), Çağrı Merkezi Görevlisi ve Reyon Görevlisi meslekleridir. 2012 yılında ilk 10 meslek arasında olup da 2013 Ocak-Temmuz döneminde ilk 10 içinde yer almayan tek meslek kasiyer mesleğidir ve yerine listeye Garson(Servis Elemanı) mesleği girmiştir. 2012 yılında Beden İşçisi(Genel) mesleğinde işe yerleştirme oranı yüzde 41 iken 2013 yılında yüzde 35'e gerilemiştir.

İŞKUR tarafından 2013 Ocak-Temmuz döneminde yapılan işe yerleştirmelerin 9 ana meslek grubuna dağılımına baktığımızda; ilk sırada yüzde 51 ile nitelik gerektirmeyen meslek grubu yer almaktadır ve işe yerleştirme sayısı 228 bin 324 kişidir. Bunu yüzde 15 ile (65 bin 170 kişi) hizmet ve satış elemanları, yüzde 11 ile (48 bin 402 kişi) tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, yüzde 9 ile (41 bin 726 kişi) sanatkar ve ilgili işlerde çalışanlar ve yüzde 8 ile (34 bin 513 kişi) büro hizmetlerinde çalışan elemanlar takip etmektedir. En az işe yerleştirme, 2012 yılında olduğu gibi bin 117 kişi ile yöneticiler meslek grubunda gerçekleşmiştir.

Tablo 31: Meslek Gruplarına Göre İşe Yerleştirme (2013)*

MESLEK GRUBU	SAYI
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	34.513
Hizmet ve satış elemanları	65.170
Nitelik gerektirmeyen meslekler	228.324
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	1.538
Profesyonel meslek mensupları	10.319
Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	41.726
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	17.988
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	48.402
Yöneticiler	1.117
Toplam	**449.097**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından yapılan işe yerleştirmelerin iktisadi faaliyetlere (NACE Rev.2) göre dağılımına baktığımızda; toplam işe yerleştirmelerin yüzde 32'si (142 bin 372 kişi) imalat sektöründe gerçekleşmiştir. yüzde 11'i (50 bin 311 kişi) diğer hizmet faaliyetleri sektöründe, yine yüzde 11'i (50 bin 63 kişi) idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe, yüzde 9'u (38 bin 993 kişi) toptan ve perakende ticaret sektöründe ve yüzde 6'sı ise (28 bin 377 kişi) konaklama ve yiyecek hizmet faaliyetleri sektöründe gerçekleşmiştir.

Tablo 32: Sektörlere Göre İşe Yerleştirme (2013)*

Sektör	SAYI
Bilgi ve iletişim	14.887
Diğer hizmet faaliyetleri	50.311
Eğitim	13.676
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3.543
Finans ve sigorta faaliyetleri	3.115
Gayrimenkul faaliyetleri	283
Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri	297
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	50.063
İmalat	142.372
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	10.339
İnşaat	26.557
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	2.774
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	28.377
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1.656
Madencilik ve taş ocakçılığı	4.495
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	25.943
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7.433
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	5.084
Toptan ve perakende ticaret	38.993
Ulaştırma ve depolama	18.817
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	82
Toplam	**449.097**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

En az işe yerleştirme ise uluslararası örgütler ve temsilciliklerin faaliyetleri sektöründe gerçekleşmiştir. Bu sektörde işe yerleştirilenlerin sayısı yalnızca 82'dir. 2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından yapılan işe yerleştirmelerin sosyal durumuna göre dağılımına

baktığımızda; toplam işe yerleştirmelerin yüzde 94,7'si (425 bin 568 kişi) normal işe yerleştirmedir. Engellilerin toplam işe yerleştirme içerisindeki oranı yüzde 5,2 (23 bin 384 kişi) iken eski hükümlüler-TMY (Terörle Mücadeleden Yararlananlar) oranı yüzde 0,1 (145 kişi) bile değildir.

Tablo 33: Sosyal Durumlara Göre İşe Yerleştirme (2013)*

SOSYAL DURUM	SAYI
Normal	425.568
Engelli	23.384
Eski hükümlü-TMY Yerleştirme	145
Toplam	**449.097**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

İŞKUR'un işe yerleştirmeleri alınan açık işlere ve Kuruma kayıtlı işsizlere bağlıdır. İŞKUR ancak kendine gelen taleplere elindeki portföyden işe yerleştirme yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Kurumun işe yerleştirmelerini kendi kayıtları etkilemektedir. En fazla Beden İşçisi mesleğinde açık iş geliyorsa ve kayıtlarda da bu meslekte eleman bulunuyorsa en fazla işe yerleştirme Beden İşçisi mesleğinde olmaktadır.

1.2.12.5. Mesleki Eğitim Faaliyetleri

2013 Ocak-Temmuz döneminde İŞKUR tarafından 17 program türünde toplam 24 bin 764 program düzenlenmiştir. Bu programlara toplamda 229 bin 820 kursiyer katılmıştır. Katılımcıların yüzde 43'ü (97 bin 876 kişi) kadın, yüzde 57'si (131 bin 944 kişi) ise erkektir. Açılan programların yüzde 60'ı ''İşbaşı Eğitim Programı'' türünde açılmıştır ve bu programa toplamda 31 bin 794 kişi katılmıştır. Açılan programların yüzde 8'i ''İşgücü Yetiştirme Kursu/TYP'' kapsamında açılmıştır ve bu programlara 72 bin 934 kişi katılmıştır. İŞKUR'un istihdam garantili işgücü yetiştirme kursları kapsamında 2 bin 30 kurs açılmıştır ve bu kurslara 53 bin 226 kursiyer katılmıştır. ''İşgücü Yetiştirme Kursu/Genel'' kurs türünde 452 kurs açılmış olup, bu kurslara toplamda 9 bin 319 kursiyer katılmıştır.

UMEM Projesi kapsamında bin 686 kurs açılmış olup bu kurslara toplamda 30 bin 785 kursiyer katılmıştır. UMEM İEP kapsamında ise 2 bin 311 kurs açılmış ve bu kurslara 11 bin 235 kursiyer katılmıştır. Girişimcilik kurs türü kapsamında 309 kurs açılmış ve kursiyer sayısı da 8 bin 892 olarak gerçekleşmiştir. Engellilere yönelik olarak açılan kursların sayısı 394 olup bu kurslara 4 bin 343 kursiyer katılmıştır. 2013 Ocak-Temmuz döneminde en az kurs GAP 2 kurs türünde açılmış olup bu kursların sayısı yalnızca 2'dir. Katılan kursiyer sayısı 25'tir.

2013 yılının Ocak-Temmuz döneminde kadınların kursiyer olarak en fazla katıldığı kurs türü İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursudur ve toplamda 33 bin 290 kadın kursiyer katılmıştır ve bu sayı, bu kurs türüne katılan 19 bin 936 erkek kursiyer sayısından fazladır. İkinci sırada İşgücü Yetiştirme Kursu/TYP gelmektedir ve bu kurslara 16 bin 780 kadın kursiyer katılmıştır. Bunu 15 bin 899 kadın kursiyer sayısı ile İşbaşı Eğitim Programı/İEP izlemektedir. 2013 Ocak-Temmuz döneminde kadınlarda Eski Hükümlülere Yönelik Kurslara katılan kursiyer sayısı yalnızca 2'dir. Toplam 17 kurs türünün altı tanesinde kadın kursiyer sayısı erkek kursiyer sayısından fazladır. Bu kurs türleri İşgücü Yetiştirme Kursu/İstihdam Garantili, İşbaşı Eğitim Programı(İEP), İşgücü Yetiştirme Kursu/Genel, GAP 2 UMEM-İEP, GAP 2/UMEM ve GAP 2'dir.

Tablo 34: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2013)

KURS TÜRÜ	2013*			
	Açılan Kurs Sayısı	Katılan Kursiyer Sayısı		
		Erkek	Kadın	Toplam
İŞ.YET.KURS/TYP	1.898	56.154	16.780	72.934
İŞ.YET.KURS/ İSTİHDAM GARANTİLİ	2.030	19.936	33.290	53.226
İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMI(İEP)	14.774	15.895	15.899	31.794
UMEM PROJESİ	1.686	17.872	12.913	30.785
UMEM PROJESİ/İEP	2.311	6.575	4.660	11.235
İŞ.YET.KURS/GENEL	452	2.538	6.781	9.319
GİRİŞİMCİLİK	309	4.611	4.281	8.892
ÖZÜRLÜ KURSLARI	394	2.669	1.674	4.343
ÇALIŞANLARIN MESLEKİ EĞİTİMİ	94	1.940	454	2.394
HÜKÜMLÜLERE YÖNELİK KURSLAR	107	1.354	109	1.463
GAP II/İEP	639	896	550	1.446
GAP II TYP	9	1.003	43	1.046
GAP II/UMEM-İEP	36	170	176	346
GAP II/GİRİŞİMCİLİK	13	190	114	304
GAP II/UMEM	3	44	136	180
ESKİ HÜKÜMLÜLERE YÖNELİK KURSLAR	7	86	2	88
GAP II	2	11	14	25
Toplam	**24.764**	**131.944**	**97.876**	**229.820**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 yılının Ocak-Temmuz döneminde erkeklerin en fazla katıldığı kurs türü İşgücü Yetiştirme Kursu/TYP'dir ve toplamda 56 bin 154 erkek kursiyer katılmıştır. İkinci sırada İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursu gelmektedir ve bu kurslara katılan erkek kursiyer sayısı 19 bin 936'dır. Bunu 15 bin 895 kursiyer ile de İşbaşı Eğitim Programı/İEP izlemektedir. Bu dönemde erkeklerde en az katılım GAP 2 kursuna olmuştur ve kursiyer sayısı yalnızca 11'dir.

1.2.12.6. İşsizlik Ödeneği

2013 Ocak-Temmuz döneminde işsizlik ödeneğini 164 bin 467 kişi hak etmiştir. Hak edenlerin yüzde 63'i (103 bin 612 kişi) erkek, yüzde 37'si (61 bin 35 kişi) ise kadındır. Toplamda hak edenlerin yüzde 48'i (78 bin 427 kişi) ilköğretim mezunudur. Bunu yüzde 31 (51 bin 686 kişi) ile ortaöğretim (lise ve dengi) mezunları, yüzde 11 (18 bin 863 kişi) ile lisans mezunları ve yüzde 7 (11 bin 550 kişi) ile önlisans mezunları takip etmektedir. Hak edenlerden 19 bin 677'si lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir.

2013 Ocak-Temmuz döneminde erkeklerde işsizlik ödeneği hak edenlerin yüzde 54'ü (56 bin 172 kişi) ilköğretim mezunudur. Bunu yüzde 29 (30 bin 423 kişi) ile ortaöğretim (lise ve dengi) mezunları, yüzde 9 (9 bin 690 kişi) ile lisans mezunları ve yüzde 5 (4 bin 912 kişi) ile önlisans mezunları takip etmektedir. Hak eden erkeklerin 10 bin 63 kişisi lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir.

2013 Ocak-Temmuz döneminde kadınlarda işsizlik ödeneği hak edenlerin yüzde 36'sı (22 bin 255 kişi)ilköğretim mezunudur. Bunu yüzde 35 (21 bin 263 kişi) ile ortaöğretim(lise ve dengi)

mezunları, yüzde 15 (9bin 173 kişi) ile lisans mezunları ve yüzde 11 (6 bin 638 kişi) ile önlisans mezunları takip etmektedir. Hak eden kadınların 9 bin 614 kişisi lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Önlisans ve yüksek lisans eğitim düzeyinde işsizlik ödeneği hak eden kadın sayısı, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da, hak eden erkek sayısından fazladır.

Tablo 35: Eğitim Durumlarına Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler (2013)*

ÖĞRENİM DURUMU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Okuryazar olmayan	853	672	1.525
Okuryazar	1.172	583	1.755
İlköğretim	56.172	22.255	78.427
Ortaöğretim (lise ve dengi)	30.423	21.263	51.686
Önlisans	4.912	6.638	11.550
Lisans	9.690	9.173	18.863
Yüksek lisans	364	434	798
Doktora	9	7	16
Bilinmeyen	17	10	27
Toplam	**103.612**	**61.035**	**164.647**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

2013 Ocak-Temmuz döneminde işsizlik ödeneği hak edenlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelediğinde; toplamda işsizlik ödeneği hak edenlerin yüzde 24'ü (39 bin 195 kişi) 30-34 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunu yüzde 21 ile (33 bin 903 kişi) 25-29 yaş aralığında yer alanlar, yüzde 19 (31 bin 887 kişi) ile 35-39 yaş aralığında bulunanlar, yüzde 16 (26 bin 31 kişi) ile 40-44 yaş aralığında bulunanlar ve yüzde 10 (17 bin 45 kişi) ile de 45-49 yaş aralığında bulunanlar takip etmektedir. Genç nüfus olarak tabir edilen 15-24 yaş aralığında bulunanlar, toplamda işsizlik ödeneği hak edenlerin yüzde 6'sını oluşturmaktadır ve sayıları 10 bin 204 kişidir. İşsizlik ödeneğini hak eden 65 yaş üstü 120 kişi vardır.

Tablo 36: Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler (2013)*

YAŞ GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
15-19	183	109	292
20-24	4.237	5.675	9.912
25-29	19.252	14.651	33.903
30-34	24.893	14.302	39.195
35-39	20.810	11.077	31.887
40-44	17.534	8.497	26.031
45-49	12.960	4.085	17.045
50-54	2.513	1.909	4.422
55-59	983	621	1.604
60-64	154	82	236
65+	93	27	120
Toplam	**103.612**	**61.035**	**164.647**

Kaynak: İŞKUR * Ocak-Temmuz

Erkeklerde işsizlik ödeneği hak edenlerin yüzde 24'i (24 bin 893 kişi) 30-34 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunu yüzde 20 (20 bin 810 kişi) ile 35-39 yaş aralığında bulunanlar, yüzde 19 (19 bin 252 kişi) ile 25-29 yaş aralığında bulunanlar, yüzde 17 (17 bin 534 kişi) 40-44 yaş aralığında

bulunanlar ve yüzde 13 (12 bin 960 kişi) ile 45-49 yaş aralığında bulunanlar takip etmektedir. Genç nüfus olarak tabir edilen 15-24 yaş aralığında yer alan erkekler, işsizlik ödeneği hak eden erkeklerin yüzde 4'ünü (4 bin 420 kişi) oluşturmaktadır. İşsizlik ödeneği hak eden 65 yaşından büyük 93 erkek bulunmaktadır.

Kadınlarda işsizlik ödeneği hak edenlerin yüzde 24'ü (14 bin 651 kişi) 25-29 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunu yüzde 23 (14 bin 302 kişi) ile 30-34 yaş aralığında bulunanlar, yüzde 18 (11 bin 77 kişi) ile 35-39 yaş aralığında bulunanlar, yüzde 14 (8 bin 497 kişi) ile 40-44 yaş aralığında bulunanlar ve yüzde 9 (5 bin 675 kişi) ile 20-24 yaş aralığında bulunanlar takip etmektedir. Genç nüfus olarak tabir edilen 15-24 yaş aralığında yer alan kadınlar, işsizlik ödeneği hak eden kadınların yüzde 9'unu (5 bin 784 kişi) oluşturmaktadır. İşsizlik ödeneği hak eden 65 yaşından büyük 27 kadın bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

2.1. AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumunun yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde de il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Örneğin EUROSTAT nezdinde hala Türkiye için açık iş oranı açıklanamamaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapılması büyük önem arz etmektedir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumu'nca 2007 yılından beri işgücü piyasası analizleri (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen analizler Türkiye geneli için 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaktadır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılının ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye için bir açık iş sayısı ve açık iş oranı ortaya konulacak ve EUROSTAT'ın talep ettiği açık iş istatistikleri için veri toplanmış olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biri de İŞKUR'un yanısıra diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasını ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2013 birinci dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırması (İPTA) kapsamında 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında Türkiye genelinde (74 il tam sayım, 7 il örneklem) 87.719 işyerlerine ulaşılarak, yüz yüze görüşme yöntemiyle Ek 1'de belirtilen İşyeri Bilgi Formunu uygulamıştır. Aşağıda 2007 yılından bu yana yapılan talep araştırmaları için kapsam ve alan notları tablolanmıştır.

Tablo 37: İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Periyot**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**Görüşme Yapılan İşyeri Sayısı**[9]	
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim - 30 Kasım	ISCO 88- NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	Tüm İşyerleri	15 Ekim - 5 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan - 30 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 + Girişimler (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ işyeri	3.283
					50+işyeri	1.606
2012/I	10 + Girişimler (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10 + İşyerleri (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.194**
2013/I	10 + İşyerleri (TÜİK)	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**87.719**

Kaynak: İŞKUR

Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılarak sektörel kapsam dahilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde ve il düzeyinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2. sınıflandırmasına göre, tarım, kamu, hane

[9] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi "işyeri" olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında il düzeyi ve Türkiye geneli tahmini verilmiştir.

İşyerlerinde yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında;

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, Karşılanma yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük nedeni)
- 31 Aralık 2013 ile 30 Haziran 2014 tarihlerinde artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Tablo 38: 2013 Yılı İşgücü Piyasası Talep Araştırması Görüşülen İşyeri Bazlı Sonuçları

İşyeri Durumu	İşyeri Sayısı	İşyeri Oranı
Toplam Örnek İşyeri	100.852	
Cevapsızlık formu doldurulan işyeri[10]	13.133	
Yüz yüze görüşme Gerçekleştirilerek Ulaşılan İşyeri	87.719	100 %
Açık İşi Olan İşyeri	22.864	26,1%
Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri	38.261	43,6%
Aralık 2013 Sonunda Artış Belirten İşyeri	22.463	25,6%
Aralık 2013 Sonunda Azalış Belirten İşyeri	7.193	8,2%
Haziran 2014 Sonunda Artış Belirten İşyeri	14.936	17,0%
Haziran 2014 Sonunda Azalış Belirten İşyeri	2.689	3,1%

İşgücü Piyasası Talep Araştırması, 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere seçilen 100.852 işyerine uygulanmıştır. Bu işyerlerinden 87.719 ile görüşme gerçekleştirilebilmiş geriye kalan 13.133 işyeri için cevapsızlık durumları derlenmiştir. Türkiye, İl ve Sektörel temsiliyet konusunda herhangi bir noksanlık ve istatistiki yetersizlik söz konusu olamayacak bu çalışmada mesleklere göre yapılan tahminlerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki kırılım dahil edilmemiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler, detay olarak sunulmuştur. Mesleki bilgiler herhangi bir bilimsellik kaygısı taşımamakla birlikte 74 ilde tamsayım yapıldığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1.1. Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

2013 yılı İŞKUR İPTA çalışmasında amaç, kapsam içerisindeki sektörler bazında Türkiye tahmini vermektir. Çalışma 7 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa, Kocaeli, Denizli) örnekleme, diğer illerde tamsayım uygulanmak üzere planlanmıştır. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak, 7 ilde 19.588 olarak hesaplanmıştır. Diğer illerde ise birim sayısı 81.264 olarak belirlenmiştir. Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

10 Bu işyerlerinin 4.718'i Kapalı,556'sı Faal Olmayan, 1.271'i Faaliyeti Kapsam Dışı İşyeri 5.493'ü Bulunamayan, 711'i İşvereni Yanıt Vermeyen ve 383'ü mükerrer İşyeri olarak cevapsızlık durumu tespit edilmiştir.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½
ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi
Mh =Nh / (N / h) = h.Wh
K = Göreceli önem
h = Tabaka sayısı
nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak belirlenmiştir. Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

2.1.2. Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formulu aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h^{\,2} v\left(\bar{y}_h\right) = N_h^{\,2} \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h \right)^2 / n_h \left(n_h - 1 \right) \right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$$ olarak elde edilir.

Tablo 39: İşgücü Piyasası Talep Araştırması Örneklemi (2013)

TAM SAYIM YAPILAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ SAYISI	TAM SAYIM YAPILAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ SAYISI	ÖRNEKLEM YAPAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ SAYISI
Adana	3.803	3.326	Kars	296	261	Antalya	1686	1397
Adıyaman	855	733	Kastamonu	713	561	Bursa	1.802	1.555
A.Karahisar	1.327	1.131	Kayseri	2.897	2.710	Denizli	1286	1149
Ağrı	445	382	Kırıkkale	308	275	İstanbul	5.985	5.104
Aksaray	813	722	Kırklareli	601	506	İzmir	3020	2526
Amasya	625	578	Kırşehir	364	311	Kocaeli	1.783	1.521
Ardahan	77	74	Kilis	157	136	Ankara	4.026	3.086
Artvin	318	286	Konya	3.921	3.533	**Örneklem Toplam**	**19.588**	**16.338**
Aydın	1.786	1.414	Kütahya	1.111	924	GENEL TOPLAM	100.852	87.719
Balıkesir	2.050	1.802	Malatya	1.527	1.368			
Bartın	361	328	Manisa	2.104	1.881			
Batman	1.158	932	Mardin	1.399	1.194			
Bayburt	98	80	Mersin	3.144	2.713			
Bilecik	370	309	Muğla	2.326	2.049			
Bingöl	524	461	Muş	407	352			
Bitlis	375	347	Nevşehir	759	670			
Bolu	533	477	Niğde	581	471			
Burdur	461	394	Ordu	1.297	1.189			
Çanakkale	937	845	Osmaniye	948	847			
Çankırı	253	219	Rize	795	724			
Çorum	1.017	920	Sakarya	1.760	1.607			
Diyarbakır	2.749	2.468	Samsun	2.007	1.593			
Düzce	970	867	Siirt	366	347			
Edirne	639	560	Sinop	343	305			
Elazığ	1.314	1.095	Sivas	1.109	987			
Erzincan	380	347	Şanlıurfa	2.463	2.163			
Erzurum	1.197	1.046	Şırnak	660	576			
Eskişehir	1.735	1.579	Tekirdağ	2.141	1.849			
Gaziantep	2.935	2.662	Tokat	920	846			
Giresun	889	798	Trabzon	2.324	1.990			
Gümüşhane	178	152	Tunceli	163	151			
Hakkari	200	187	Uşak	910	828			
Hatay	2.024	1.788	Van	1.203	1.061			
Iğdır	277	246	Yalova	520	469			
Isparta	615	556	Yozgat	634	548			
K.Maraş	1.892	1.626	Zonguldak	983	842			
Karabük	413	365	Tamsayım Toplam	81.264	71.381			
Karaman	510	442						

Kaynak: İŞKUR

2.2. MEVCUT İSTİHDAM

Türkiye genelinde İPTA kapsamına giren 100.852 işyerinden 87.719 işyeri 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında ziyaret edilerek işyeri bilgi formu uygulanmıştır. Bu çalışma ile elde edilen bilgiler Türkiye geneli ve il düzeyi için derlenmiştir[11]. Tam sayım ve örneklem ham veri sonuçları genelleştirildiğinde 183.667 işyeri için veri açıklanmıştır. Türkiye genelinde işyerlerinin sektörlere göre dağılımına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 40: İşyeri Büyüklüklerinin Sektörel Dağılımı

SEKTÖRLER	1-9 İşyeri[12]	10-49 İşyeri	50+ İşyeri	Toplam
İmalat	7.574	31.605	8.201	47.380
Toptan ve Perakende Ticaret	11.853	31.257	2.172	45.281
İnşaat	13.424	13.427	2.925	29.776
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2.621	7.690	1.117	11.428
Ulaştırma Ve Depolama	2.483	7.546	948	10.977
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	2.676	4.817	541	8.034
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	1.434	3.110	2.146	6.690
Eğitim	841	3.923	554	5.319
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1.308	2.584	251	4.142
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	424	3.053	634	4.111
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	853	2.222	308	3.382
Bilgi Ve İletişim	499	1.551	275	2.325
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	410	900	280	1.590
Gayrimenkul Faaliyetleri	450	927	109	1.487
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	221	452	93	766
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme	197	262	131	590
Su Temini; Kanalizasyon ve Atık Yönetimi	104	199	86	389
Toplam	**47.372**	**115.525**	**20.770**	**183.667**

Kaynak: TİPTA 2013-1

Araştırma kapsamında toplam 183 bin 667 işyerine ilişkin bilgi toplanmıştır. En fazla işyeri sırasıyla İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret, İnşaat, Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerinde bulunmaktadır. İşyerlerinin yaklaşık yarısı İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerindedir. İşyerlerinin yüzde 25,8'i 1-9 kişi arası eleman çalıştıran[13], yüzde 62,9'u 10-49 kişi arası eleman çalıştıran, yüzde 11,3'ü 50 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir.

[11] Her il için ayrı ayrı İşgücü Piyasası Analiz (İPA) Raporu hazırlanmış ve www.iskur.gov.tr adresinde yayınlanmıştır.

[12] 1-9 arasında istihdamı olan işyerleri araştırma kapsamında olmadığından bu veriler, alan uygulaması sırasında mevcut istihdamının 10 kişi altına indiği tespit edilen işyerlerini kapsar. Tüm rapor boyunca bu değerlendirme göz önünde bulundurulmalıdır.

[13] Ziyaret anında 1-9 arasında istihdamı olduğu tespit edilen işyerlerinin yaklaşık yüzde 41'i son bir yıl içerisinde en az bir kere 10 veya daha fazla çalışana ulaşmıştır.

Kapsamda 1-9 arası kişi istihdam eden işyerleri olmamasına rağmen soru formu uygulanırken işyerlerinin yüzde 25,8'inin mevcut istihdamlarının 1-9 kişi arası oldukları görülmüştür. TÜİK'ten alınan işyeri listeleri 2012 yılı İşyeri Kayıtlarına ilişkindir. Bu listeler belirlenirken bir işyerinin 10 ve daha fazla kişi istihdam eden bir işyeri olarak sayılabilmesi için son bir yılda herhangi bir dönemde 10 ve daha fazla çalışana ulaşması yeterlidir. Bu bağlamda 1-9 kişi çalışanı olan işyerlerine son bir yıl içerisinde hiç 10 ve daha fazla kişi çalıştırıp çalıştırmadıkları sorulmuştur. Araştırma yapıldığı sırada 1-9 arası kişi çalıştıran işyerlerinin yüzde 41,5'nin son bir yıl içerisinde herhangi bir dönemde 10 ve daha fazla kişi çalıştırdıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu işyerleri de TÜİK'in tanımına göre araştırma kapsamında olan işyerleridir. Çalışma kapsamında İnşaat sektöründe 10 ve daha fazla kişi diye gidilen işyerlerinin yüzde 45,1'inin 1-9 kişi istihdam eden işyerleri oldukları görülmüştür. Bu sektördeki bu oran çalışmanın genelini de etkilemiştir. İnşaat sektöründeki işyerlerinin devamlılığının ve büyüklüğünün yapılan iş ile sınırlı olması yani bir inşaat yapılıyorken işyerinde çalışan sayısının fazla olup inşaat bittikten sonra sadece firma da büro çalışanlarının kalması bu sektördeki işyerlerinin en önemli özelliğinden biridir. Bu özellik bu sektördeki işyerlerinin çalışan sayısı açısından büyüklüklerinin tespit edilip araştırma kapsamına alınıp alınmaması konusunda sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır. Sayısal olarak en fazla 50 ve daha fazla işyeri olan sektör İmalat sektörüdür. Bu sektörü sırası ile İnşaat, Toptan ve Perakende Ticaret ile İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri sektörleri takip etmektedir. İşyerlerinin yüzde 32,5'i İstanbul'dadır. İşyerlerinin yüzde 8,8'i Ankara, yüzde 6,3'ü İzmir ve yüzde 4,2'si Bursa ilinde iken en az işyeri ise Ardahan, Bayburt, Kilis, Tunceli ve Gümüşhane illerindedir.

Tablo 41: Çalışanların Sektörel Dağılımı

SEKTÖRLER	Erkek	Kadın	Toplam
İmalat	1.552.951	438.519	1.991.480
Toptan Ve Perakende Ticaret	707.404	217.977	925.382
İnşaat	606.768	47.057	653.825
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	353.386	136.674	490.060
Ulaştırma Ve Depolama	254.096	35.010	289.106
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	213.050	69.670	282.720
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	122.618	59.505	182.122
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	66.553	99.390	165.943
Eğitim	77.837	75.672	153.509
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	62.665	35.308	97.973
Diğer Hizmet Faaliyetleri	62.595	32.349	94.944
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	74.997	3.465	78.462
Bilgi Ve İletişim	47.968	23.774	71.742
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme	31.673	5.895	37.568
Gayrimenkul Faaliyetleri	26.672	5.792	32.464
Su Temini; Kanalizasyon ve Atık Yönetimi	26.732	2.070	28.801
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	15.043	4.208	19.251
Toplam	**4.303.017**	**1.292.336**	**5.595.353**

Kaynak: TİPTA 2013-1

183.667 işyerinde toplam 5 milyon 595 bin 353 çalışan olduğu tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 23,1'i kadın, yüzde 76,9'u erkektir. Toplamda en fazla çalışan İmalat sektöründedir. Çalışanların yüzde 35,6'sı İmalat, yüzde 16,5'i Toptan ve Perakende Ticaret, yüzde 11,7'si İnşaat sektöründedir. Bu sıralama işyeri sayıları ile de paraleldir. En az çalışanın olduğu sektör ise Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor'dur. İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat sektörlerinde çalışma kapsamına giren işyeri sayısının fazla olması ve işyeri büyüklüklerinin ortalamanın üstünde olması bu sektörü çalışan sayısında ilk sıraya çıkarmıştır. Kadınlarda da erkeklerde de en fazla İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde çalışılmaktadır. Erkeklerde üçüncü sektör İnşaat iken kadınlarda ise İdari ve Destek Hizmetleri sektörüdür.

İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler sektöründe çalışan kadın sayısı sektörde çalışan erkek sayısından fazladır. Eğitim sektöründe ise çalışan erkek ve kadın sayıları birbirlerine çok yakındır. Bu sektörde çalışanların yüzde 49'u kadındır. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde çalışan her 3 kişiden biri kadındır. Sektörlerde çalışanlar cinsiyet durumlarına göre incelediğinde kadınların oransal olarak erkeklere göre en az çalıştıkları sektörler Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Su Temini; Kanalizasyon Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyeti ile İnşaat sektörleridir. Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe çalışanların sadece yüzde 4'ü, Su Temini; Kanalizasyon Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyeti ve İnşaat sektörlerinde çalışanların ise yüzde 7'si kadındır. Kadınlar bu sektörlerde ağırlıklı olarak Büro Elemanı olarak çalışmaktadır. Bu sonuçlar bazı sektörlerde yapılan işlerin cinsiyet temelli olduğunu göstermektedir.

Çalışanların yüzde 33,9'u İstanbul, yüzde 7,8'i Ankara, yüzde 5,8'i İzmir'dedir. Daha sonra ise Bursa, Antalya ve Kocaeli illeri gelmektedir. En az çalışanı olan iller ise Ardahan, Bayburt, Tunceli, Kilis, Hakkâri ve Gümüşhane'dir.

Grafik 28: Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı

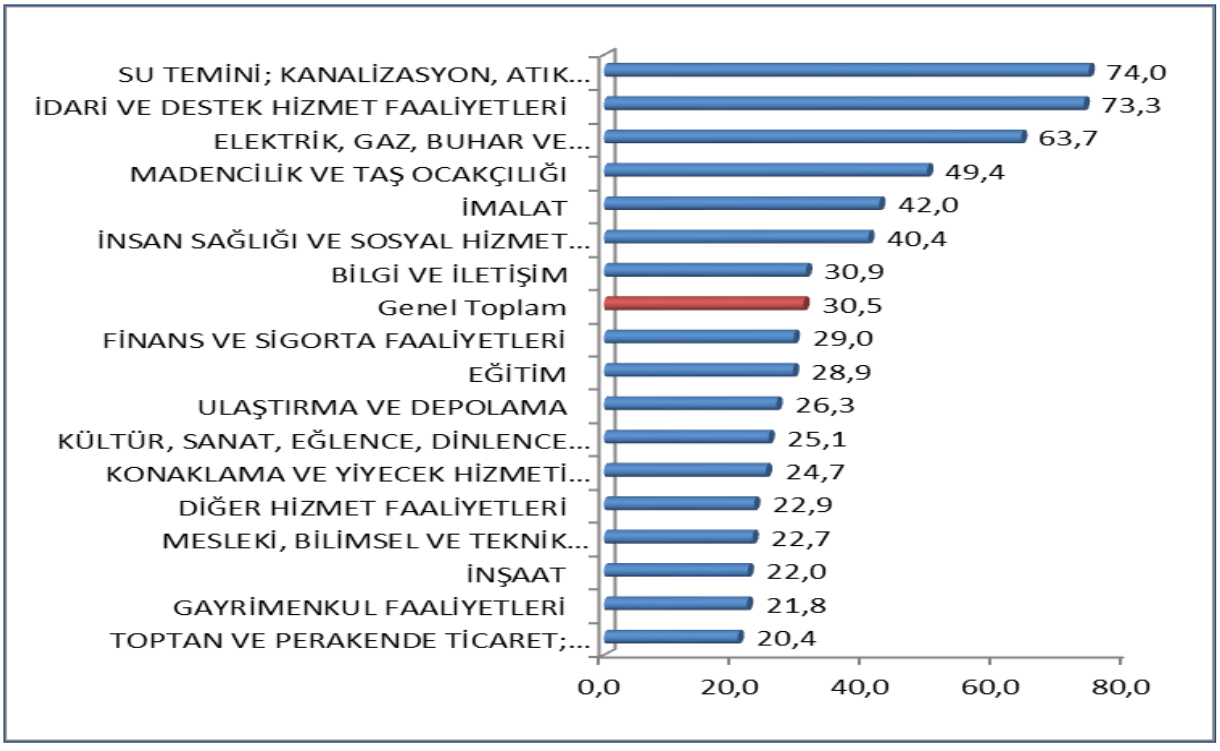

Kaynak: TİPTA 2013-1

Çalışan sayısını işyeri sayısına oranladığında Türkiye genelinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ortalama 30,5 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Ortalama çalışan sayısı en fazla olan sektör Su Temini; Kanalizasyon Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyeti sektörüdür. Daha sonra sırasıyla İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretim ve Dağıtımı sektörleri gelmektedir. Bu sektörlerdeki işyerleri diğer sektörlerdeki işyerlerine göre daha büyük işyerleridir. Ortalama çalışan sayısının en düşük olduğu sektörler Toptan ve Perakende Ticaret, Gayrimenkul Faaliyetleri ve İnşaat sektörleridir. Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat sektörleri en fazla çalışanı olan ve en fazla işyeri olan sektörler içerisinde olmalarına rağmen bu sektörlerdeki işyerlerinde ortalama çalışan sayısı düşüktür.

Çalışanların yüzde 19,7'si Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, yüzde 18,9'u Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 18'i Nitelik Gerektirmeyen Meslekler grubundadır. TÜİK'in 2013 yılı Mayıs Dönemi Hanehalkı işgücü Anketi Sonuçlarında Türkiye geneli için Nitelik Gerektirmeyen Meslek grubunda bu oran yüzde 14,1'dir. Araştırmanın 10 ve daha fazla kişi istihdam eden Tarım sektörü dışındaki işyerlerinde Mayıs-Haziran aylarında yapıldığı göz önüne alındığında bu oran oldukça yüksektir.

Bu değerlendirme yapılırken TÜİK ve İŞKUR'un farklı metodoloji kullandıkları göz önünde bulundurulmalıdır. İŞKUR soruları işyerinde işverene sorarken, TÜİK soru formunu hanelerde çalışanlara uygulamaktadır. Dolayısıyla işverenler işyerlerindeki çalışanları mesleklere göre söylemek yerine meslekleri gruplandırarak cevap verebilmektedir. Örneğin çok fazla mesleki nitelik ve beceri gerektirmeyen mesleklerin hepsini Vasıfsız işçi/Beden İşçisi olarak bildirebilmektedir. İPTA kapsamında Erkeklerin yüzde 22'si Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 21,1'i Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar yüzde 17,7'si Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde çalışmakta iken kadınlarda ise yüzde 19,3'ü Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, yüzde 17,8'i Profesyonel Meslek Mensupları ile yüzde 16,5'i Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubundadır. Kadınların en fazla çalıştığı meslek grubunun Nitelik Gerektirmeyen Meslekler olması dikkat çekicidir.

Tablo 42: Çalışanların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	907.942	192.432	1.100.374
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	945.370	113.393	1.058.763
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	759.978	249.177	1.009.155
Hizmet Ve Satış Elemanları	514.987	149.068	664.056
Profesyonel Meslek Mensupları	329.269	229.857	559.125
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyoneller	438.937	106.862	545.798
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	231.607	213.738	445.344
Yöneticiler	148.889	34.067	182.957
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	26.039	3.741	29.780
Toplam	4.303.017	1.292.336	5.595.353

Kaynak: TİPTA 2013-1

En az çalışılan meslek grubu Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanlarıdır ancak tarım sektörünün araştırma kapsamında olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Kadınlar hiçbir meslek grubunda erkeklerden daha fazla çalışmamaktadır. Erkeklere en fazla yaklaştıkları meslek grupları Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (yüzde 48), Profesyonel Meslek Mensupları (yüzde

41,1)'dır. Sanatkârlar ve ilgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda kadınların payı sadece yüzde 10,7'dir. Türkiye genelinde çalışanların yüzde 23'ü kadın iken Nitelik Gerektirmeyen mesleklerde çalışanların yüzde 24,7'si kadındır.

Grafik 29: Çalışanların Cinsiyete ve Meslek Grubuna Göre Dağılımı

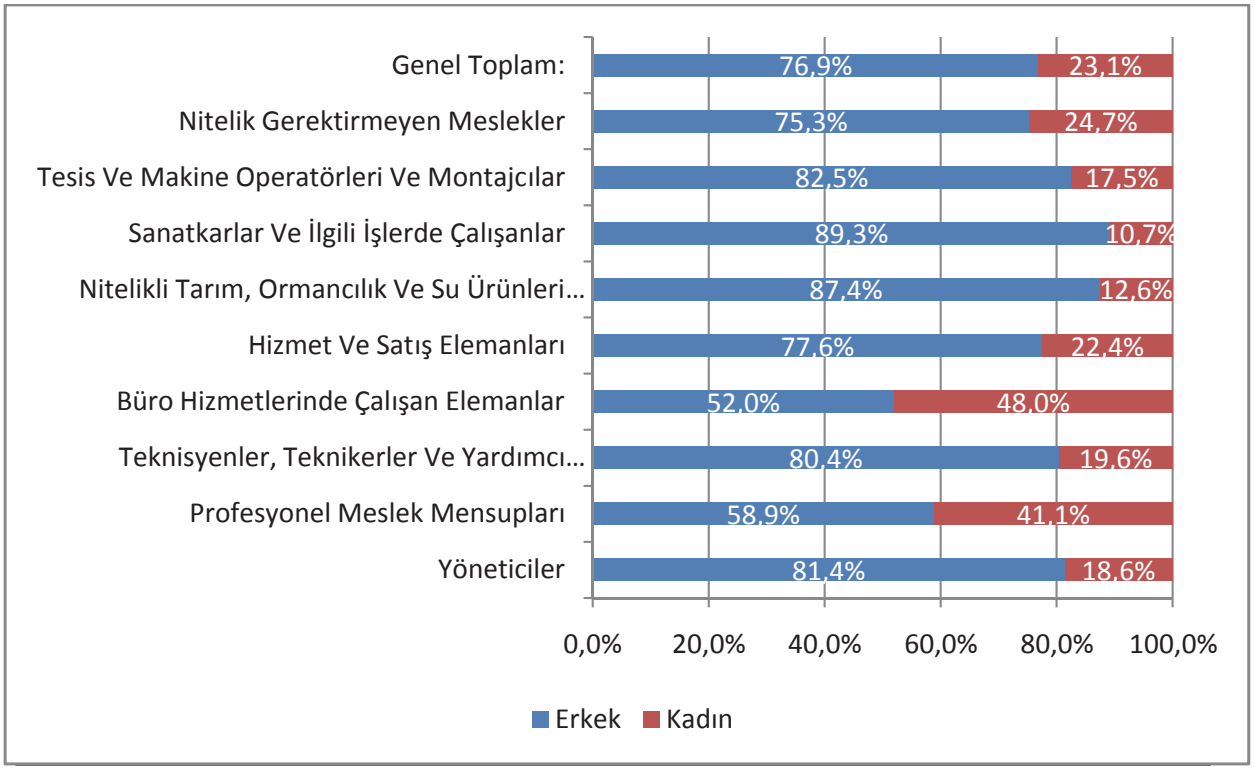

Kaynak: TİPTA 2013-1

Meslek gruplarından detaya inerek Türk Meslekler Sözlüğünün en alt grubunda (6'lı Grup) en çok çalışılan meslekler aşağıda gösterilmiştir. En fazla çalışılan meslekler Temizlik Görevlisi, Şoför ve Satış Elemanı meslekleridir. Beden İşçisi ise dördüncü meslektir. Erkeklerde en fazla çalışılan mesleklerde Şoför, Satış Elemanı ve Temizlik Görevlisidir. Daha sonra ise Beden İşçisi ve İnşaat İşçisidir. Kadınlarda temizlik Görevlisi, Muhasebeci ve Makineci (Tekstil) ilk sıralardadır. Temizlik Görevlisinin kadınlarda ilk meslek olması kadınların en fazla nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalıştığı sonucunu doğurmaktadır. Ancak erkeklerin ve kadınların en fazla çalıştığı ilk yirmi mesleğe bakıldığında kadınlar ve erkeklerin nitelik isteyen meslekler dağılımı birbirine oldukça yakındır.

Toplam 4.669 farklı meslekte çalışan olduğu tespit edilmiştir. Erkekler 4 bin 551 farklı meslekte çalışırken 118 meslekte erkek çalışan yoktur. Ağdacı, Hemşirelik Öğretmeni, Steno Sekreter, Hemşire (Dişçilik), Hemşire (Halk Sağlığı) gibi mesleklerde erkek çalışan bulunmamaktadır. Kadınlar ise 2 bin 976 farklı meslekte çalışırken 1.693 meslekte kadın çalışmamaktadır. Betonarme Demircisi, Vinç Operatörü, Beton Transmikser Operatörü, İş Makineleri Tamircisi, Gemi Yağcısı, Yapı Yalıtımcısı, Mermer Ocakçısı, Asansör Tamir ve Bakım Elemanı gibi mesleklerde kadın çalışan bulunmamaktadır. Toplam mesleklerin yüzde 36,3'ünde kadın çalışan bulunmamaktadır.

Her üç mesleğin yaklaşık birinde kadın çalışanın olmaması kadınların işgücüne katılma oranının, istihdam oranlarının ve erkeklere göre ortalama reel ücretlerinin düşüklüğü ile ilişkilidir.

Ayrıca kadınların daha uzun süreli işsiz kalması durumu da mesleksizlikle doğrudan ilgilidir. İşgücü piyasasında cinsiyetçi kalıpların etkilediği "uygun meslek" algısı hem kadınların her mesleğe veya her sektöre yönelmelerini zorlaştırmakta hem de işverenlerin işgücü talebini etkilemektedir.

Tablo 43: En Çok Çalışılan Meslekler

Toplam	Erkek	Kadın
Temizlik Görevlisi	Şoför	Temizlik Görevlisi
Şoför	Satış Elemanı	Muhasebeci
Satış Elemanı	Temizlik Görevlisi	Makineci (Tekstil)
Beden İşçisi	Beden İşçisi	Büro Elemanı
Güvenlik Görevlisi	İnşaat İşçisi	Satış Elemanı
Büro Personeli	Güvenlik Görevlisi	Sekreter
İnşaat İşçisi	Büro Elemanı	Aşçı
Muhasebeci	Elektrikçi	Beden İşçisi
Makineci (Tekstil)	Garson	Müşteri Temsilcisi
Garson	Muhasebeci	Hemşire
Elektrikçi	Kaynakçı	Ambalajcı
Aşçı	Makineci (Tekstil)	Çaycı
İmalat İşçisi	İş Makineleri Operatörü	İmalat İşçisi
Kaynakçı	Aşçı	Konfeksiyon İşçisi
İş Makineleri Operatörü	Depo Hamalı	Güvenlik Görevlisi
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	İmalat İşçisi	Garson
Depo Hamalı	Torna Tezgahı Operatörü (CNC)	İplikçi
Sekreter	Mobilyacı	Çağrı Merkezi Görevlisi
Torna Tezgahı Operatörü (CNC Dahil)	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Kalite Kontrolcü (Tekstil)
Mobilyacı	Sevkiyat Görevlisi	Kasiyer

Kaynak: TİPTA 2013-1

2.1. AÇIK İŞLER

İPTA referans dönemi içerisinde (15 Mayıs 2013-30 Haziran 2013) ziyaret edilen işyerlerinin eleman ihtiyacı duyduğu (açık işlere) meslekler, mevcut işgücü talebi hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sunan önemli bir göstergedir. Araştırma kapsamındaki 183 bin 667 işyerinin 52 bin 668 tanesinde 258 bin 81 açık iş olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yüzde 29'unda açık iş olduğu görülmektedir.

Sektörlere göre açık iş olan işyerlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. İşyerlerinin yaklaşık yüzde 29'unun araştırma yapıldığında elemana ihtiyacının olması oldukça olumlu bir gösterge olarak dikkat çekmektedir. İşgücü talebinin canlı olması, işsizler için iş bulma alternatiflerinin çok olması anlamında olumlu yorumlanabileceği gibi değişik nedenlerle etkin işgücü arzı ve talebi eşleştirmesinin yapılamaması anlamında da olumsuz yorumlanabilir.

*Kutu 2: Açık İşler ve Açık iş Oranları ne demektir?

Bir ekonominin işgücü piyasasının işleyişini analiz edebilmek için kullanılabilecek birtakım değişkenler bulunmaktadır. İşgücü piyasasının arz kısmındaki gelişmeleri izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken işsizlik oranı iken işgücü piyasasının talep tarafını izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken açık iş oranıdır. Açık iş istatistikleri işgücü piyasasında neler olduğuna ilişkin erken belirtiler sunmaktadır. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri politika yapıcılara karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede fazlasıyla yardım sağlamaktadır.

AB Komisyon'unun 453/2008 Sayılı Tüzüğünde açık iş kavramının tanımı açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Buna göre, bir işgücü talebi beyanının AB mevzuatına göre açık iş olarak kabul edilebilmesi için, bir işletmede; mevcut, yeni yaratılmış ya da kısa bir dönemde yaratılacak ücretli bir pozisyona yönelik , şirket dışındaki kaynaklar kullanılarak söz konusu pozisyonun doldurulması amacıyla işveren tarafından aktif adımların atıldığı bir talebin söz konusu olması gerekmektedir. Bu tanımda dikkat edilmesi gereken nokta, söz konusu açık pozisyonu doldurmak için işveren tarafından aktif bir şekilde girişimde bulunuluyor olmasıdır. Diğer taraftan 19/2009 Sayılı Komisyon Tüzüğünde, açık iş kapsamında işveren tarafından açık pozisyon için uygun bir aday bulmaya yönelik atılan adımlardan aktif adım olarak nitelendirilecek olanlar şu şekilde sıralanmıştır:

a)Kamu istihdam kurumuna açık işi bildirmek, b)Özel istihdam bürosu ile iletişime geçmek, c) Açık işe ilişkin olarak internette, gazetelerde, dergilerde, vb. ilan vermek, d) Kamuya açık, iletişim panolarında açık işe ilişkin ilan vermek, e)Muhtemel adaylara ulaşmak, onlarla mülakat yapmak ya da aralarından eleme yapmak, f)Akraba-eş-dost kanalıyla uygun bir aday aramak, g)Stajyerlikten yararlanmak.

Açık iş kavramı bu şekilde ortaya konulduktan sonra açık iş oranı kavramının içeriğine bakıldığında EUROSTAT'ın kabul ettiği oranın, açık işler ile mevcut çalışanların sayısını içerdiği görülecektir. Açık iş oranı; açık iş sayısının, mevcut çalışanların sayısı ile açık iş sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilmektedir[Açık İş Oranı=Açık İş Sayısı/(Açık İş Sayısı + Mevcut Çalışanlar)*100]. Başka bir deyişle, bir ekonominin işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri izlemeyi sağlayan açık iş oranının hesaplanabilmesi için açık iş sayısı ve mevcut çalışan sayısı gereklidir.

Belirtilen tüzük gereğince AB üyesi her devlet, Komisyona *en az bir ya da daha fazla çalışanı olan* işletme birimlerinde mevcut olan açık iş sayıları konusunda veri sunmakla yükümlüdür. Bu veriler, hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri dışında NACE Rev.2'de yer alan bütün ekonomik faaliyetleri kapsamalıdır. Ancak; Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık ekonomik faaliyet koluna ilişkin açık işlerin derlenmesine yönelik yapılacak çalışmalar Üye Devletlerin tercihine bağlı olarak kapsam dışı bırakılabilmektedir. Üye devletlerden, üçer aylık açık iş istatistiklerinin belirli bir referans tarihi itibariyle derlenmesi beklenmektedir. Ancak tüm üye devletler tarafından uyulması gereken belirli bir referans tarihine konuyla ilgili olan tüzüklerde yer verilmemiştir. Bunun yerine, her üye devlete, kendisine özgü metodolojiye uygun olan bir referans tarihi belirleme serbestisi tanınmıştır. Bununla birlikte, referans tarihi tespitine ilişkin söz konusu serbesti, karşılaştırılabilir veri sağlayabilir olma özelliği ile sınırlandırılmıştır.

AB mevzuatı çerçevesinde EUROSTAT'a açık iş verilerinin yanında mevcut istihdama yönelik verilerin de sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, mevsimsel etkilerden arındırma işleminin de gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Mevsimsel etkilerden arındırma işlemlerine ilişkin yasal düzenlemeler 1062/2008 sayılı AB Komisyonu Tüzüğünde yer almaktadır. Üye Devletler belirledikleri referans çeyreğin sona ermesinden sonraki 70 gün içerisinde NACE Rev.2'ye göre ekonomik faaliyet bazında detaylandırılan veriler ile meta verileri EUROSTAT'a iletmekle yükümlüdürler. Buna ek olarak, mevcut çalışanların sayısı Avrupa Birliği'ndeki mevcut çalışanların toplamının % 3'ünden fazla olan, Üye Devletler ise referans çeyreğin sona ermesinden sonraki 45 gün içinde toplam açık iş sayısını, mevcut çalışan sayısını ve ilgili meta verileri iletmekle yükümlüdürler.

453/2008 Sayılı Komisyon tüzüğü gereğince Üye Devletler her yıl 31 Ağustos'a kadar yürütmüş oldukları veri derleme çalışmalarına ilişkin olarak "*kalite raporu*" yayımlamakla yükümlüdürler. İlgili tüzük maddesinde sıralanan anlamlılık, kesinlik, zamanlılık, erişilebilirlik, karşılaştırılabilirlik ve uyumluluk ölçütleri "kalite raporlarının" çerçevesini oluşturmaktadır. Üye ülkeler tarafından hazırlanan söz konusu kalite raporları EUROSTAT tarafından incelenmektedir. Böylelikle, üye ülkelerin izlemiş oldukları metodolojilerin AB mevzuatına uygunluğu da kontrol edilmektedir.

*** Bu metin "AB Müktesebatı Çerçevesinde Açık İş Kavramı ve Açık İş İstatistiklerinin Derlenmesi İçin İŞKUR'a Öneriler" başlığıyla, daha ayrıntılı bir şekilde İstihdamda 3İ dergisinin 10. Sayısında yayınlamıştır.**

İşgücü talebinin uzun süreli karşılanamaması ücretlerin yükselmesi ile sonuçlanabileceği gibi beceri açıklarının çok yüksek olması durumunda ise üretimin aksamasına neden olabilir. Bu nedenle işgücü talep göstergesi olarak açık işlerin sektörel görünümü ve mesleksel dağılımı kadar bu açık işler için talep edilen ek beceriler, sunulan çalışma ortamı ve ücret önemli faktörlerdir. Genel olarak her 100 işyerinden yaklaşık 29'u açık iş verirken bu oran imalat sektöründe yüzde 41 iken Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme sektöründe yüzde 13'tür.

Tablo 44: Açık İş Veren İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

Sektör	Toplam İşyeri	Açık İşi Olan İşyeri	Açık İş Verme Oranı
İmalat	47.380	19.246	40,6%
Toptan Ve Perakende Ticaret	45.281	12.579	27,8%
İnşaat	29.776	5.138	17,3%
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	11.428	4.096	35,8%
Ulaştırma Ve Depolama	10.977	1.984	18,1%
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	8.034	1.937	24,1%
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	6.690	1.658	24,8%
Eğitim	5.319	1.161	21,8%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.142	1.134	27,4%
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	4.111	1.519	36,9%
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	3.382	581	17,2%
Bilgi Ve İletişim	2.325	677	29,1%
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	1.590	317	19,9%
Gayrimenkul Faaliyetleri	1.487	321	21,6%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	766	153	19,9%
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme	590	77	13,0%
Su Temini; Kanalizasyon ve Atık Yönetimi	389	91	23,4%
TOPLAM	**183.667**	**52.669**	**28,7%**

Kaynak: TİPTA 2013-1

En fazla işyeri, en fazla açık işi bulunan işyeri ve açık iş verme oranı en yüksek olan sektör İmalat sektörüdür. Açık işi olan işyerleri bakımından İmalat sektörü sürükleyici sektördür. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörlerindeki her üç işyerinden birinde açık iş bulunmaktadır. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründeki işyerlerinin yüzde 13'ünün, Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile İnşaat sektöründeki işyerlerinin ise yüzde 17'sinin açık işi bulunmaktadır.

İnşaat sektörü işyeri sayısı olarak üçüncü sıradaki sektör iken çalışan sayısı ve açık iş veren işyeri oranı bakımından en alt sıralarda yer alan bir sektördür. Bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli nedenlerden biri bu sektördeki işyerlerinin ağırlıklı olarak 1-9 arası kişi istihdam eden işyeri olmasıdır. Açık işlerin sektörel olarak dağılımı aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 45: Açık İşlerin Sektörel Dağılımı

Sektör	Sayı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
İmalat	113084	43,8%	5,4%
Toptan Ve Perakende Ticaret	44837	17,4%	4,6%
İnşaat	22728	8,8%	3,4%
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	17891	6,9%	3,5%
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	16875	6,5%	5,6%
Ulaştırma Ve Depolama	8628	3,3%	2,9%
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	7261	2,8%	3,8%
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	7017	2,7%	4,1%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	5606	2,2%	5,6%
Eğitim	3861	1,5%	2,5%
Bilgi Ve İletişim	2814	1,1%	3,8%
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	2398	0,9%	3,0%
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	2064	0,8%	2,1%
Gayrimenkul Faaliyetleri	1370	0,5%	4,1%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	623	0,2%	3,1%
Su Temini; Kanalizasyon ve Atık Yönetimi	532	0,2%	1,8%
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme	494	0,2%	1,3%
TOPLAM	**258.081**	**100,0%**	**4,4 %**

Kaynak: TİPTA 2013-1

İPTA kapsamındaki işyerlerinde toplam açık iş sayısı 258 bin 081'dir. Bunun içerisinde en fazla açık işin olduğu sektör 113 bin 084 kişi ile İmalat sektörüdür. Toplam açık işlerin yüzde 43,8'ini oluşturmaktadır. Açık iş bulunan sektörler içerisinde İmalat sektörünün önemli bir ağırlığı vardır. İmalat sektöründen sonra en fazla açık iş olan sektörler sırasıyla Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaattır. Toplam açık işlerin yüzde 17,4'ü Toptan ve Perakende Ticaret, yüzde 8,8'i İnşaat sektöründedir. En az açık iş bulunan sektörler ise yüzde 0,2'lik paylar ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ve Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörleridir.

Açık iş oranı bir anlamda ilgili sektördeki talep potansiyelini göstermektedir. Türkiye genelinde araştırma kapsamı içerisinde açık iş oranı yüzde 4,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran her 95,6 çalışanın yanında 4,4 kişiye ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Her ne kadar metodolojik birkaç farklılık henüz giderilemediği için kıyaslamanın bazı sakıncaları olsa da Türkiye açık iş oranı AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında daha yüksek bir orandır. İPTA kapsamının sadece 10+ işyerleri olması, araştırmanın Mayıs-Haziran döneminde yapılmış olması, araştırmanın henüz yılda 4 kere yapılamıyor olması ve kamu sektörünün araştırma kapsamında olmaması nedeniyle açık iş oranının AB ülkeleri ile doğrudan kıyaslanmaması gerekir.

Sektörel olarak açık iş oranlarına bakıldığında yüzde 5,6 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyeti ilk sırada yer almaktadır. Bu sektörü yine yüzde 5,6 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri, yüzde 5,4 ile İmalat ve yüzde 4,6 ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörleri takip etmektedir. Geriye kalan diğer sektörler Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Açık iş oranının en düşük olduğu sektörler

yüzde 1,3 ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı, yüzde 2,1 ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri ve yüzde 2,5 ile Eğitim sektörleri yer almaktadır. İmalat sektöründe sayısal olarak en fazla açık iş bulunurken açık iş oranına bakıldığında yine üst sıralarda olduğu görülmüştür. İnşaat sektörü ise en fazla açık iş olan üçüncü sektör iken açık iş oranı olarak Türkiye geneli ortalamasının altında kalmıştır. Tüm sektörlerde açık iş olması diğer dikkat çeken bir noktadır.

2012 yılının Eylül-Ekim aylarında bu yılki çalışma ile aynı kapsam ve yöntem ile yapılan çalışmada Türkiye geneli için açık iş oranı yüzde 3,3 olarak tespit edilmişti. Bu yıl Mayıs-Haziran aylarında yapılan çalışmada açık iş oranı 1,1 puan artış göstererek yüzde 4,4 olmuştur. Mevsimsel etkilerin yanı sıra 2012 çalışması kapsamında tamsayım yapılan il sayısının 65 olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

2013 İPTA sonuçlarına göre açık işlerin yüzde 38'i İstanbul'dadır. İstanbul'dan sonra en fazla açık iş olan iller sırasıyla Ankara, İzmir, Antalya, Bursa'dır. Açık iş sayısı en az olan iller ise Tunceli, Aksaray, Ardahan, Bayburt, Gümüşhane, Hakkâri, Kilis, Siirt'tir.

Açık iş oranlarına baktığımızda en yüksek açık iş oranlarına sahip olan iller yüzde 7 ile Ağrı, yüzde 6,9 ile Sinop, yüzde 6,6 ile Bartın, yüzde 6,4 ile Yozgat, yüzde 6,3'er ile Antalya, Denizli ve yüzde 6,2 ile Ardahan olduğunu görmekteyiz. Ölçeği küçük olan il ve sektörlerde açık iş oranının yüksek çıkma olasılığı fazla olması nedeniyle Ardahan örneğinde görülebileceği gibi sadece oranlardan hareket etmemek gereklidir. Özellikle çalışan sayısının az olduğu illerde açık iş oranının çok yüksek çıkması buradaki küçük bir istihdam artışının etkisinin daha fazla olmasındandır. Antalya ilinde açık iş oranının yüksek olması mevsimsel etkilerden kaynaklanmaktadır. Açık iş oranı en düşük iller ise yüzde 0,1 ile Tunceli, yüzde 0,3 ile Aksaray, yüzde 1 ile Hakkâri'dir. İzmir'in açık iş oranı yüzde 4,3 ile Türkiye genelinin 0,1 puan altındadır. İstanbul'un açık iş oranı yüzde 4,9 ile Türkiye genelinden 0,5 puan ve Ankara'nın açık iş oranı yüzde 5,1 ile Türkiye genelinden 0,7 yüksektir. 53 ilin açık iş oranları Türkiye genelinin altındadır.

Tablo 46: Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Sayı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	67.357	26,1%	5,8%
Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	61.912	24,0%	5,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	35.313	13,7%	3,4%
Hizmet Ve Satış Elemanları	35.189	13,6%	5,0%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyoneller	21.932	8,5%	3,9%
Profesyonel Meslek Mensupları	20.989	8,1%	3,6%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	13.800	5,3%	3,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	806	0,3%	2,6%
Yöneticiler	784	0,3%	0,4%
TOPLAM	**258.081**	**100,0%**	**4,4%**

Kaynak: TİPTA 2013-1

Meslek gruplarına göre açık işlere bakıldığında açık işlerin yarısı Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek gruplarındadır. Çalışanların meslek grubuna göre dağılımında bu iki meslek grubu yine ilk iki sırada iken en fazla çalışanı olan meslek grubu ise Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılardır. Daha önce de İfade edildiği gibi Açık iş oranı "Açık İş/(İstihdam + Açık İş)" formülü kullanılarak hesaplamaktadır. Bu formül ile hesapladığında

Türkiye geneli için açık iş oranı yüzde 4,4'tür. Bu yukarıda yapıldığı şekilde sektörler için hesaplanabildiği gibi meslek grupları için de yapılabilir. İPTA sonuçlarına göre açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grupları sırasıyla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Hizmet ve Satış Elemanlarıdır. Bu meslek gruplarındaki açık iş oranı Türkiye genelinin üstündedir. Diğer meslek gruplarındaki açık iş oranı ise Türkiye genelinin altındadır.

En düşük açık iş oranı ise Yöneticiler ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubundadır. Nitelik Gerektirmeyen Meslek grubunda ise açık iş oranı yüzde 3,4 olarak Türkiye ortalamasının 1 puan altındadır. Çalışanların yüzde 18'i bu meslek grubunda iken açık işlerin yüzde 13,7'si Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerdedir. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde çalışan sayısına göre eleman talebi potansiyeli düşüktür.

Tablo 46: Açık İş Verilen Meslekler ve Bu Mesleklere İlişkin Sayısal Veriler

MESLEKLERE GÖRE AÇIK İŞLER		
Meslekler	**Sayı**	**Oran**
Makineci (Tekstil)	22.912	8,9%
Satış Elemanı	12.478	4,8%
Garson	10.134	3,9%
Kaynakçı	9.568	3,7%
Güvenlik Görevlisi	8.953	3,5%
Beden İşçisi (Genel)	8.544	3,3%
Temizlik Görevlisi	6.174	2,4%
Torna Tezgahı Operatörü (CNC Dahil)	5.960	2,3%
Şoför	5.923	2,3%
Mobilyacı	5.857	2,3%
Ortacı	4.511	1,7%
Muhasebeci	4.229	1,6%
Elektrikçi (Genel)	3.602	1,4%
Çağrı Merkezi Görevlisi	3.444	1,3%
Metal Mamuller Montaj İşçisi	3.149	1,2%
Aşçı	2.784	1,1%
İş Makineleri Operatörü	2.560	1,0%
Ütücü	2.501	1,0%
İplikçi	2.421	0,9%
Depo Hamalı	2.385	0,9%
Diğer	129.994	50,4%
Toplam	**258.081**	**100%**

Kaynak: TİPTA 2013-1

İPTA sonuçlarına göre açık iş olan meslekler Türk Meslekler Sözlüğü 'nün en detayında incelendiğinde; yukarıda yer alan tabloda İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarından elde edilen mesleklere göre en fazla açık işin bulunduğu ilk yirmi mesleğe ilişkin veriler yer almaktadır. 2 bin 367 farklı meslekte 258.081 kişilik açık iş olduğunu tespit edilmiştir.

En fazla açık iş 22.912 kişi ile Makineci (Tekstil) mesleğinde bulunmaktadır. Bu meslekteki açık iş sayısı, toplam açık iş sayısının yaklaşık yüzde 9'unu oluşturmaktadır. Makineci (Tekstil) mesleğinden sonra en fazla açık iş verilen meslekler sırayla şunlardır: Satış Elemanı, Garson, Kaynakçı, Güvenlik Görevlisi, Beden İşçisi ve Temizlik Görevlisi'dir. En fazla açık iş olan Beden İşçisi, Temizlik

İşçisi, Şoför ve Aşçı mesleklerinde açık iş oranı Türkiye geneli ortalamasının altındadır. Özellikle Makineci (Tekstil), Çağrı Merkezi Görevlisi, Kaynakçı, Garson, CNC Torna Tezgahı Operatörü, Prefabrik Yapı Montaj İşçisi, Mobilyacı ve Ütücü mesleklerinde yüzde 10'ların üzerindedir. Güvenlik Görevlisi, Elektrikçi, Hemşire, İnşaat Mühendisi, Satış Elemanı ve Müşteri Temsilcisi mesleklerinde ise açık iş oranı Türkiye genelinden yüksektir. Temizlik Görevlisi çalışan sayısında ilk sırada Büro Elemanı ise ilk on içerisinde iken açık iş oranları ise oldukça düşüktür. Açık işlerde sayısal büyüklük olarak ilk yirmiye giremeyen Mimar, Makine Mühendisi, Elektrik Mühendisi, Fizyoterapist, Yazılım Mühendisi gibi mesleklerde açık iş oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Açık iş oranı genellikle mesleki beceri ve nitelik gerektiren mesleklerde daha yüksektir. Mesleki nitelik ve beceri gerekliliği daha düşük olan işlerde açık iş oranının yüksek çıkması bu mesleklerde işgücü arzı bulunmamasından çok ücret ve çalışma koşullarında uyumsuzluğun daha yüksek olmasıyla açıklanabilir.

Özelikle ara eleman ihtiyacı açık iş oranları mesleklere göre analiz edildiğinde kendini daha belirgin göstermektedir. Açık iş oranı yüksek olan meslekler daha çok ara eleman olarak nitelendirilen mesleklerdedir.

Grafik 30: Açık İşlerin Talep Edilen Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

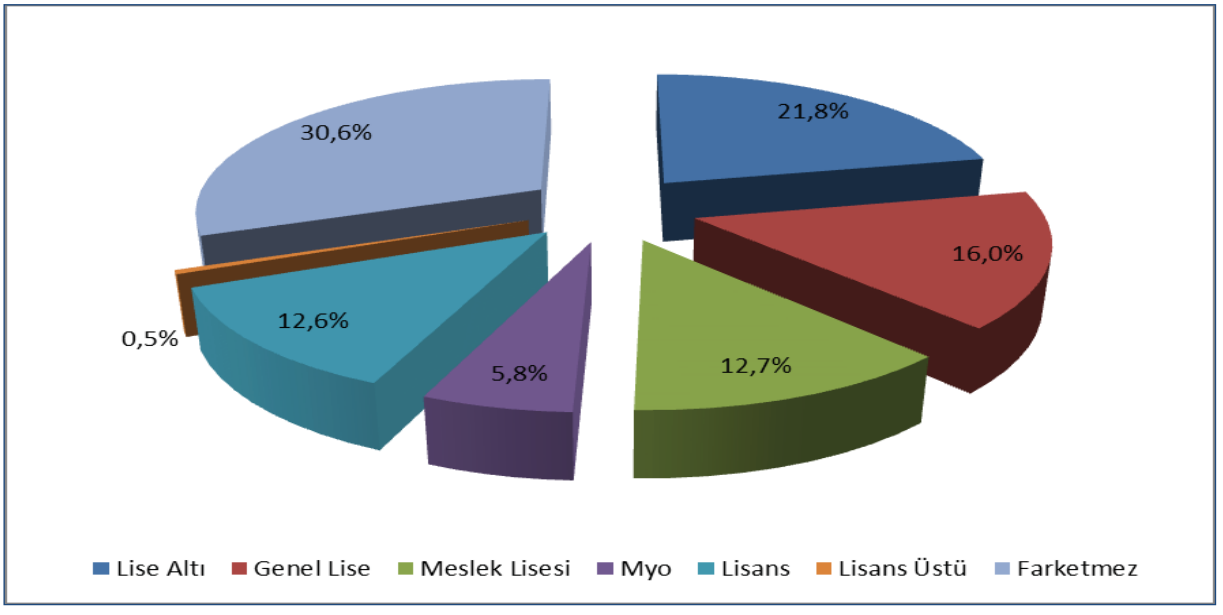

Kaynak: TİPTA 2013-1

İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarına göre açık işi olduğunu ifade eden işyerlerinin yüzde 30,6'sı istihdam etmeyi düşündükleri kişiler için herhangi bir eğitim düzeyinin önemli olmadığını "Farketmez" seçeneğini işaretleyerek ifade etmişlerdir. İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılan işyeri sahiplerinin en fazla tercih ettiği bir diğer seçenek ise yüzde 21,8 ile lise altı eğitim düzeyidir. Genel Lise Mezunlarının Meslek Lisesi mezunlarına göre talep edilme oranı daha yüksektir. En fazla açık verilen meslekler incelendiğinde eğitim düzeyi tercihinin gerekçesi anlaşılmaktadır. En fazla açık iş verilen mesleklerden; Beden İşçisi (Genel), Satış Elemanı, Güvenlik Görevlisi, Temizlik Görevlisi ve Şoför gibi meslekler spesifik bir eğitim düzeyini gerektirmediklerinden açık işlerde çoğunlukla "Farketmez" veya "lise altı" eğitim düzeyinin tercih edilmesi son derece doğaldır. Yine aynı şekilde Makineci (Tekstil), Ortacı gibi Tekstil sektörüne yönelik mesleklerde de herhangi bir eğitim düzeyi aranmamakta işbaşında eğitim tercih edilmektedir. Bunların yanısıra

“farketmez” seçeneği eğitim düzeyi düşüklüğü anlamında da yorumlanmayabilir, bu seçenekte işveren için önemli olan eğitim düzeyi değil mesleğe ilişkin teorik bilgi ve pratiktir.

İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında görüşülen işyeri sahiplerinin lise üstü eğitim düzeyi talep etme oranı yüzde 18,8’dir. Lisans mezunlarının tercih edilme oranı ile Meslek Lisesi Mezunlarının tercih edilme oranı birbirlerine çok yakındır. TÜİK’in açıklamış olduğu 2012 Hanehalkı işgücü anketi sonuçlarına göre işsizlik oranlarının eğitim durumuna göre dağılımı aşağıdaki grafikte yer almaktadır. Metodolojik farklılıklar göz önünde bulundurularak işverenlerin açık işleri için talep ettikleri eğitim düzeyi dağılımları ile işsizlerin eğitim düzeyleri arasındaki dağılım bir yorumlamaya imkan sunabilir.

Grafik 31: İşsizlik Oranının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (%)

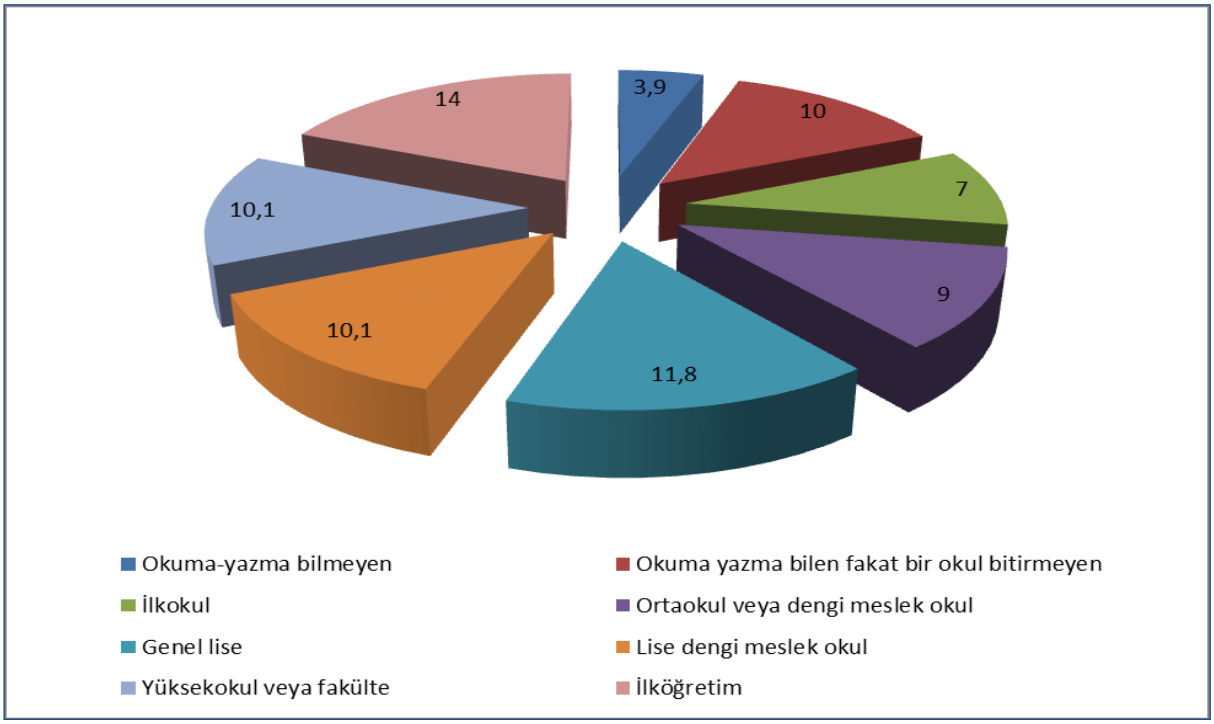

Kaynak: TÜİK

İşverenlerin beyanından elde edilen sonuçlarda işverenlerin yüzde 16’sı istihdam etmeyi düşündükleri kişilerin Genel Lise mezunu olmasını isterken işsizlerin yüzde 11,8’i genel lise mezunudur. Aynı şekilde Yüksek Okul veya Fakülte mezunu istihdam etmeyi isteyen işverenler yüzde 18,4 oranında iken işsizlerin yüzde 10,1’i Yüksek Okul veya Fakülte mezunudur.

İŞKUR’a kayıtlı işsizlerin eğitim durumuna göre dağılımı aşağıdaki grafikte yer almaktadır. En yüksek oran yüzde 47,3 ile ilköğretim mezunu daha sonra yüzde 29 ile ortaöğretim (lise ve dengi) eğitim durumuna sahiptir. İPTA sonuçlarına göre ise işyerlerinin istihdam etmeyi istedikleri kişilerden beklediği eğitim durumuna baktığımızda yüzde 50’lik bir oran farketmez ve lise altı eğitim seviyesidir.

Grafik 32: Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

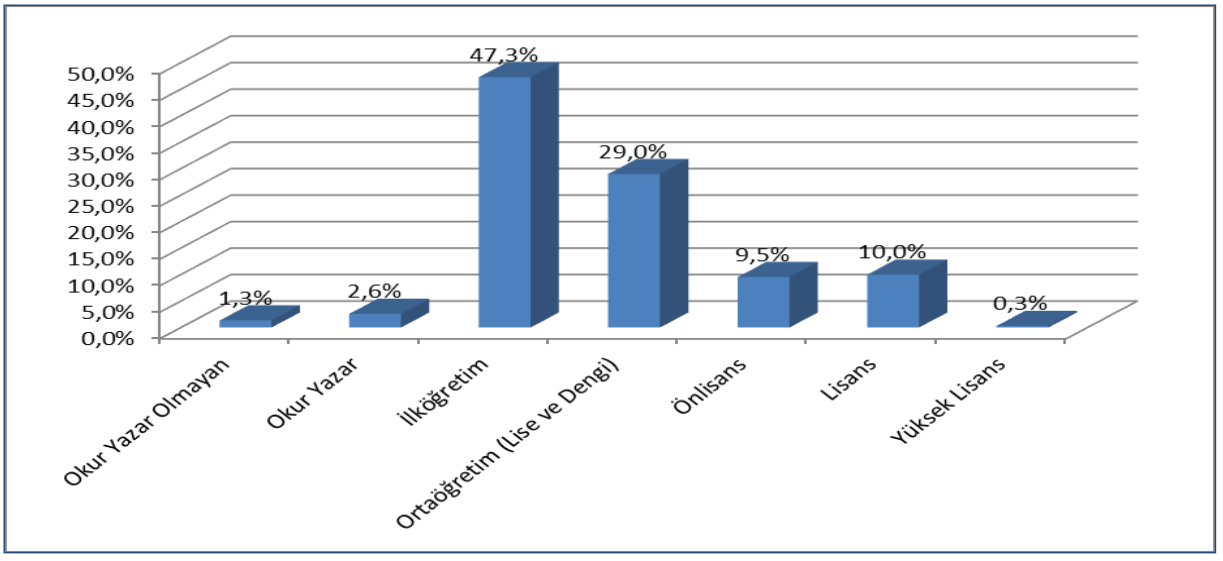

Kaynak: İŞKUR

Açık iş bulunan mesleklerde istenen becerilerin genel toplamının yüzde oranlarına bakıldığında açık işi olduğunu belirten işyerlerinin yüzde 74,3'ü Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi, yüzde 63,5'i Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, yüzde 51'i Takım Çalışması becerisi ve yüzde 40,4'ü İletişim ve İfade Yeteneği becerileri talep etmektedir. Buna ek olarak açık işlerde toplamda en az tercih edilen beceri ise yüzde 9,2 ile Yabancı Dil Yeteneği becerisidir. Bu sonuçlar mesleki eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Eleman ihtiyacı olan her 4 işyerinden 3'ü öncelikle mesleki bilgiyi talep etmektedir. Grafik 30 ile birlikte değerlendirildiğinde işverenler eğitim düzeyinden ziyade mesleğe ilişkin bilgi tercih etmektedirler. Kişinin eğitimi ne olursa olsun önemli olan işi yapabilecek mesleki bilgi ve becerinin olmasıdır.

Grafik 34: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

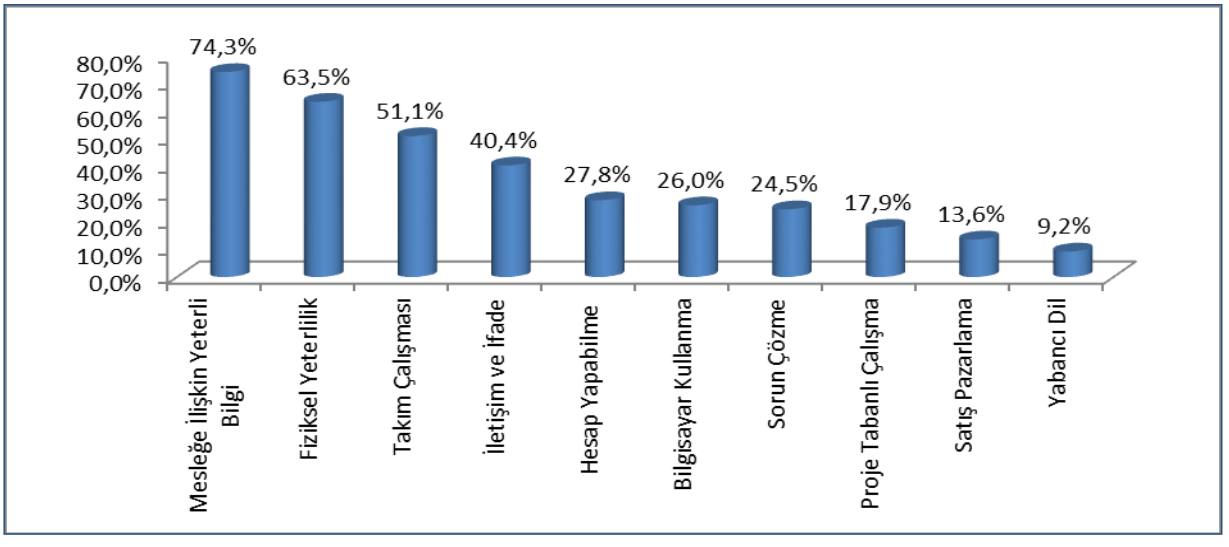

Kaynak: TİPTA 2013-1

Aşağıdaki tabloda açık iş bulunan bazı mesleklerde İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılan işyerlerinin talep ettikleri beceri düzeyleri yer almaktadır. Açık iş bulunan meslek için birden fazla beceri düzeyi talep edebilmektedir. Bu nedenle tabloda meslekler itibariyle yer alan yüzde sel beceri düzeylerinin toplamı yüzde yüzün üzerindedir.

Makineci (Dikiş) mesleğindeki açık işlerin bulunduğunu belirten işyerlerinin yüzde 84,3'ünde Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi, yüzde 57,7'si Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, yüzde 42,5'iTakım Çalışması becerilerini talep etmektedirler. Bununla birlikte bu meslekte en az tercih edilen beceriler ise yüzde 2,3 ile Yabancı Dil, yüzde 2,6 ile Satış ve Pazarlama ve yüzde 2,9 ile Bilgisayar Kullanma becerisidir.

Satış Danışmanı mesleğindeki açık işlerin yüzde 74,9'unda Satış ve Pazarlama Becerisi, yüzde 61,3'ün de Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi ve yüzde 60,2'sinde İletişim ve İfade Yeteneği becerilerini talep etmektedir. Buna ek olarak Satış Elemanı mesleğinde açık işlerde nispi olarak en az tercih edilen beceriler ise yüzde 8,5 ile Yabancı Dil ve yüzde 14,8 ile Proje Tabanlı Çalışma becerileridir.

Tablo 48: Açık İşlerde Mesleklere Göre Talep Edilen Beceri Düzeyleri

AÇIK İŞ İÇİN TALEP EDİLEN BECERİLER										
MESLEKLER	Bilgisayar Kullanma	Fiziki Ve Bedensel Yeterlilik	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	İletişim Ve İfade Yeteneği	Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi	Sorun Çözme Ve Bağımsız Karar Verme Becerileri	Proje Tabanlı Çalışma	Satış ve Pazarlama	Takım Çalışması	Yabancı Dil
Makineci (Tekstil)	2,9%	57,7%	7,1%	18,3%	84,3%	7,9%	4,4%	2,6%	42,5%	2,3%
Satış Danışmanı	40,0%	48,5%	40,1%	60,2%	61,3%	30,7%	14,8%	74,9%	51,1%	8,5%
Garson (Servis Ele.)	7,5%	69,3%	27,2%	60,2%	77,1%	19,2%	2,9%	22,9%	55,5%	18,6%
Güvenlik Görevlisi	13,4%	81,5%	7,7%	42,5%	74,4%	30,1%	12,1%	1,1%	44,3%	5,3%
GazAltı Kaynakçısı	4,4%	73,1%	16,9%	21,8%	87,1%	16,3%	20,3%	1,6%	47,2%	2,1%
Beden İşçisi (Genel)	3,5%	89,6%	8,5%	21,7%	22,5%	6,6%	3,5%	1,7%	37,9%	1,3%
Temizlik Görevlisi	2,7%	79,7%	4,0%	29,9%	42,1%	7,0%	4,2%	2,4%	39,7%	2,0%
CNC Torna Tezgahı	34,8%	58,3%	33,4%	29,7%	78,1%	24,2%	18,3%	4,4%	56,9%	2,6%
Çağrı Merkezi Gör.	66,3%	17,4%	21,1%	77,9%	56,3%	60,3%	21,2%	66,9%	77,4%	7,5%
Mobilyacı	2,4%	76,0%	15,1%	32,8%	87,5%	25,5%	9,4%	8,0%	58,1%	0,0%
Muhasebeci	74,9%	29,7%	64,5%	49,6%	77,6%	34,3%	18,0%	11,9%	46,6%	9,0%
Ütücü	0,4%	60,2%	4,9%	14,0%	75,0%	5,0%	1,0%	0,3%	42,8%	0,1%
Büro Elemanı	82,5%	48,1%	46,6%	61,3%	60,0%	32,9%	16,8%	19,2%	55,7%	6,0%
Elektrikçi	8,4%	63,2%	21,5%	32,2%	87,9%	18,9%	18,5%	3,1%	50,3%	0,8%
Makine Mühendisi	74,4%	49,2%	60,4%	59,7%	85,5%	53,9%	71,9%	21,4%	67,8%	47,6%
Elektrik Mühendisi	79,5%	62,5%	66,3%	65,6%	92,2%	53,4%	68,9%	25,7%	65,4%	48,0%
Mimar	78,0%	41,7%	62,1%	57,8%	89,6%	51,8%	66,0%	19,1%	70,5%	30,1%
Hemşire	36,3%	51,4%	19,7%	58,2%	91,7%	31,7%	12,1%	4,4%	61,8%	6,4%
Acil Tıp Teknisyeni	29,7%	42,7%	16,9%	51,9%	89,4%	27,9%	13,5%	1,7%	53,0%	12,1%
Sekreter	88,5%	41,8%	45,2%	67,7%	61,8%	37,7%	20,4%	17,5%	43,2%	24,6%

Kaynak: TİPTA 2013-1

İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında En fazla açık iş olan Makineci (Tekstil) mesleğinde ağırlıklı olarak Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi talep edilmekteyken daha sonra sırası ile Fiziksel ve Bedensel Yeterlilik ve Takım Çalışması aranmaktadır. Diğer taraftan Yabancı Dil, Satış ve Pazarlama ile Bilgisayar Kullanımı az oranda talep edilmektedir. Beden İşçisi (Genel) mesleğindeki açık iş talebinde bulunan işyerlerinin % 89,6'sı Fiziksel ve Bedensel Yeterlilik, % 37,9'u Takım Çalışması % 22,5'i Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi ve becerilerini talep etmektedir. Buna karşılık ilgili işyerleri tarafından Beden İşçisi (Genel) mesleğinde nispi olarak en az tercih edilen beceriler ise % 1,7 İle Satış ve Pazarlama, % 1,3 ile Yabancı Dil becerisidir. Bu tablo aslında Beden İşçisi olarak bildirilen bazı açık işlerin bu meslekte olmadığını Beden İşçisi mesleğinin mesleki nitelik ve beceri düzeyi düşük meslekler için genel bir ifade olarak kullanıldığını göstermektedir.

Gazaltı Kaynakçısı mesleğinde açık iş talebi bulunduğunu belirten işyerlerinin % 87,1'i Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi, % 73,1'i Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, %47,2'si Takım Çalışması becerilerini talep etmektedir. Söz konusu meslekte açık iş bulunduğunu belirten işyerleri tarafından % 1,6 ile Satış ve Pazarlama Becerisi ve % 2,1 ile Yabancı Dil becerileri nispi olarak daha az tercih edilen becerilerdir.

Makine Mühendisi mesleğinde açık işlerin yüzde 85,5'i Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi, yüzde 74,4'ü Bilgisayar Kullanımı becerilerini talep etmektedir. Buna karşılık söz konusu işyerlerinin Makine Mühendisi mesleğine yönelik nispi olarak en az tercih ettikleri becerileri ise yüzde 21,4 ile Satış ve Pazarlama ve yüzde 47,6 ile Yabancı Dil becerileridir.

Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi açık iş verilen mesleklerin çoğunluğunda yüzde 74,3'lük oranı ile en fazla talep edilen beceridir. Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi becerisinin mesleki bilgi ve beceri seviyesi nispi olarak yüksek olan mesleklerde açık iş talebinde bulunan işyerlerinin çoğunluğu tarafından talep edilmiştir. Diğer taraftan, bu beceri türü mesleki nitelik ve beceri gerektirmeyen mesleklerde oranı biraz daha düşüktür.

Fiziksel ve Bedensel Yeterlilik becerisi açık işler için yüksek oranda talep edilen bir diğer beceridir. Açık iş olan mesleklerin neredeyse tamamında istenen bir beceridir. Söz konusu beceri; Beden İşçisi (Genel), Güvenlik Görevlisi, Temizlik Görevlisi gibi fiziki ve bedensel yeterliliğin ve dayanıklılığın ön plana çıktığı mesleklerde açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından oldukça yüksek düzeylerde talep edilmiştir. Çağrı Merkezi Görevlisi ve Muhasebeci mesleklerinde tercih edilme oranı düşük seviyelerdedir.

Takım Çalışmasına Uyum becerisi de İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılarak açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından yüksek düzeyde talep edilen bir diğer beceridir. Söz konusu beceri açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından Satış Elemanı, Çağrı Merkezi Görevlisi, Makine Mühendisi, Mimar ve Elektrik Mühendisi gibi mesleklerde oldukça yüksek düzeylerde talep edilmiştir.

İletişim ve İfade Yeteneği becerisi İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılan işyerleri tarafından; Satış Elemanı, Garson, Güvenlik Görevlisi, Büro Elemanı ile Sekreter gibi mesleklerde yüksek düzeyde talep edilmiştir. Bu beceri hemen hemen açık iş olan tüm mesleklerde talep edilirken, Makineci (Tekstil), Ütücü ve Kaynakçı mesleklerinde aranma düzeyi oldukça düşük oranlarda gerçekleşmiştir. Sorun Çözme ve Bağımsız Karar Verme Becerisi; Çağrı Merkezi Görevlisi, Elektrik Mühendisi, Makine Mühendisi ile Mimar gibi mesleklerde açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından yüksek düzeyde talep edilmiştir. Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi mesleklerinde talep edilme düzeyi çok düşük kalmıştır.

Bilgisayar kullanımı özellikle; Elektrik Mühendisi, Muhasebeci, Makine Mühendisi, Sekreter, Büro Memuru ile Mimar gibi mesleklerde açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından yüksek

düzeyde talep edilmiştir. Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) becerisi İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılarak açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından talep edilen beceri düzeylerinden bir diğeridir. Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) beceri düzeyi; Muhasebeci, Elektrik Mühendisi, Mimar ve Makine Mühendisi gibi mesleklerde oldukça yüksek düzeyde talep edilmiştir.

Proje Tabanlı Çalışma becerisi özellikle; Makine Mühendisi ile Mimar mesleklerinde yüksek oranda talep edilmiştir. İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılarak açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından Satış ve Pazarlama becerisi özellikle; Satış Elemanı ile Çağrı Merkezi Görevlisi mesleklerinde yüksek oranda talep edilmiştir.

Yabancı Dil becerisi İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılarak açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından en az talep edilen becerilerden biridir. Yabancı Dil Bilgisi becerisi; Makine Mühendisi, Mimar, Elektrik Mühendisi ile Garson gibi mesleklerde talep edilmiştir.

Grafik 35: Açık İşlerin Aranma Kanalları

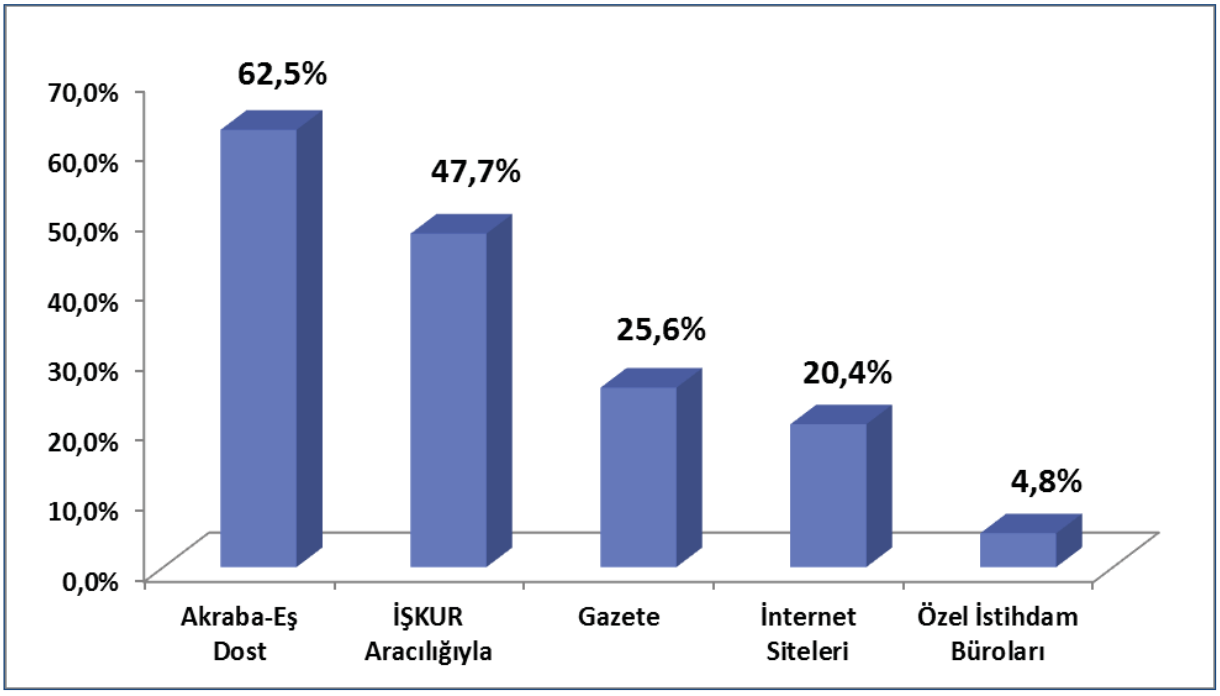

Kaynak: TİPTA 2013-1

Açık işlerin tamamı için işyerlerinin açık iş arama kanallarından hangi düzeylerde yararlandıklarına bakılacak olursa, açık işi olan işyerlerinin yüzde 62,5'i Akraba-Eş-Dost, yüzde 47,7'si İŞKUR, yüzde 25,6'sı Gazete, yüzde 20,4'ü İnternet Siteleri ve yüzde 4,8'i Özel İstihdam Büroları aracılığıyla açık iş taleplerini karşılamaya çalışmaktadırlar. Genel itibariyle en fazla tercih edilen açık iş arama kanalı yüzde 55,7 ile Akraba-Eş-Dost'tur. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri olmasına rağmen açık iş taleplerini karşılama konusunda fazla kurumsal olmayan ve geleneksel yöntemleri tercih ettikleri sonucuna ulaşılabilmektedir. İŞKUR'un oranı ise dikkat çekici düzeydedir. İş ve Meslek Danışmanlarının göreve başlaması ile İŞKUR'un işgücü piyasasındaki ağırlığı artmıştır.

Aşağıdaki tabloda açık işi olan işyerlerinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hangi açık iş arama kanallarından yararlandıklarının bilgisi yer almaktadır. İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılan işyerlerinin en fazla açık iş talebinde bulunduğu meslek olan Beden İşçisi (Genel) mesleğindeki kişilik açık işlerin yüzde 72,5'si İŞKUR, yüzde 50,7'si Gazete İlanları, yüzde 40,7'si Akraba-Eş-Dost ile

yüzde 12,3'ü Kariyer Siteleri aracılığıyla çalışan arama kanallarına başvurmuşlardır. İşyerlerinin ilgili meslekteki açık iş ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla nispi olarak daha az tercih ettiği açık iş arama kanalı ise yüzde 2 ile Özel İstihdam Bürolarıdır.

İşyerleri Makineci (Tekstil) mesleğindeki açık iş taleplerinin yüzde 81,4'ü Akraba-Eş-Dost aracılığıyla ve yüzde 50,3'ü de İŞKUR aracılığıyla söz konusu meslekteki eleman ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak işyerlerinin Makineci (Tekstil) mesleğindeki açık işleri karşılamakta en az tercih ettikleri kanal ise yüzde 12,1 ile Kariyer Siteleridir.

Tablo 49: Açık İş Arama Kanallarının Mesleklere Göre Dağılımı

MESLEKLER	İŞKUR	GAZETE	AKRABA-EŞ DOST	İNTERNET SİTELERİ	ÖZEL İSTİHDAM BÜROLARI
Makineci (Tekstil)	49,5%	29,9%	70,5%	10,6%	1,4%
Satış Elemanı	47,7%	23,1%	62,7%	19,0%	5,4%
Kaynakçı	58,1%	32,9%	62,5%	14,7%	6,0%
Garson	44,4%	26,5%	69,8%	17,3%	2,7%
Güvenlik Görevlisi	49,4%	27,0%	65,4%	16,6%	4,4%
Şoför	43,3%	19,6%	69,1%	10,5%	2,3%
Torna Tezgahı Operatörü	61,4%	38,0%	56,8%	20,7%	7,1%
Elektrikçi	51,4%	24,3%	64,3%	16,9%	3,9%
Muhasebeci	49,5%	18,4%	62,1%	16,6%	4,4%
Temizlik Görevlisi	49,9%	25,6%	64,5%	16,3%	4,4%
Aşçı	49,8%	25,9%	64,7%	16,4%	4,4%
Elektrik Teknisyeni	49,8%	25,5%	64,5%	16,4%	4,4%
Hemşire	49,8%	25,8%	64,6%	16,4%	4,4%
Dokumacı	49,8%	25,7%	64,6%	16,4%	4,4%
İnşaat Mühendisi	49,8%	25,7%	64,6%	16,4%	4,4%
Operatör	43,4%	17,1%	76,8%	10,4%	1,8%
Mobilyacı	50,4%	29,0%	66,0%	11,7%	2,1%
Beden İşçisi (Genel)	62,9%	22,1%	60,0%	11,8%	3,1%
Ortacı	41,6%	31,2%	78,4%	8,8%	0,8%
Çağrı Merkezi Görevlisi	55,8%	36,5%	34,6%	55,8%	13,5%
Sıvacı	19,4%	6,5%	89,2%	3,2%	1,1%
Beden İşçisi (İnşaat)	32,7%	9,0%	78,8%	4,5%	1,9%
Ütücü	46,7%	34,1%	74,7%	13,7%	1,6%

Kaynak: TİPTA 2013-1

Makineci (Tekstil) mesleğinde işyerlerinin söz konusu açık iş ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla tercih ettikleri iş arama kanallarına bakılırsa yüzde 70,5 ile Akraba-Eş-Dost, yüzde 49,5 ile İŞKUR, yüzde 29,9 ile Gazete İlanları kullandıkları görülecektir. İşyerlerinin ilgili meslekteki açık iş ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla nispi olarak daha az tercih ettiği açık iş arama kanalları 10,6 ile İnternet Siteleri ve yüzde 1,4 ile Özel İstihdam Bürolarıdır.

İnşaat Mühendisi mesleğinde, işyerleri açık işlerinin yüzde 64,6'sını Akraba-Eş-Dost, yüzde 49,8'ini İŞKUR, yüzde 25,7'sini Gazete İlanları ve yüzde 16,4'ünde de İnternet Siteleri aracılığıyla karşılamaya çalışmaktadırlar. İşyerlerinin diğer mesleklerde olduğu gibi bu meslekteki açık iş ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla nispi olarak daha az tercih ettiği açık iş arama kanalı ise yüzde 4,4 ile Özel İstihdam Bürolarıdır.

İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına katılan işyerlerinin en fazla açık iş talebinde bulunduğu mesleklerden bir diğeri olan Tornacı (Torna Tezgâh Operatörü) mesleğindeki açık iş talebinin karşılanabilmesi için yüzde 61,4'ü İŞKUR, yüzde 56,8'iAkraba-Eş-Dost, yüzde 38'i Gazete ve yüzde 20,7'si İnternet Siteleri aracılığıyla açık iş arama kanallarına başvurmuşlardır. İşyerlerinin ilgili meslekteki açık iş ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla nispi olarak daha az tercih ettiği açık iş arama kanalı ise yüzde 7,1 ile Özel İstihdam Bürolarıdır.

Kalifikasyonu düşük mesleklerin aranma yolu olarak Akraba-Eş-Dost, İŞKUR ön plana çıkarken, ara eleman ihtiyacının karşılanmasında İŞKUR Akraba-Eş-Dost ve Gazetenin ağırlığı hissedilmektedir. Lisans ve üstü eğitim gerektiren mesleklerde ise İŞKUR ve Akraba-Eş Dost ön plana çıkarken Gazete ve İnternet Sitelerinin oranı diğer mesleklere göre artmaktadır. Elektrik Teknisyeni arayan işyerleri yüzde 64,5 Akraba-Eş Dost, yüzde 49,8 İŞKUR VE yüzde 25,5 Gazete kullanırken yüzde 4,4 oranında özel istihdam bürosu kullanılmaktadır. Yüksek eğim düzeyi gerektiren mesleklerde İŞKUR'un ikinci sırada olması dikkat çekici bir unsurdur.

2.2. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamındaki işyerlerine 2013 yılı başından işyeri bilgi formu doldurulduğu döneme kadar hangi mesleklerde eleman temin ederken güçlük çektikleri sorulmuştur. Bu bilgi işverenin açık işlerinin yanısıra, karşılamakta güçlük çektiği meslekleri içerdiği için önemli bir bilgidir. İşyerlerinin işgücü piyasasında eleman bulmada güçlük çektikleri meslekler işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili değerli bilgiler sunmaktadır. İşyerlerine yapılan İşgücü Piyasası Talep Araştırması neticesinde 2.713 farklı meslekte 340.950 kişinin temininde güçlük çekildiği görülmüştür.

Temininde güçlük çekilen mesleklere sektörler itibariyle bakıldığında ilk sırada 134.403 kişilik ihtiyaçla İmalat sektörü, ikinci sırada ise 61.834 kişilik ihtiyaçla Toptan ve Perakende Ticaret sektörü yer almaktadır. İlk iki sırada yer alan sektördeki işgücü ihtiyacı toplam işgücü ihtiyacının yüzde 57,5'ini oluşturmakta olup bu sektörleri sırasıyla İnşaat ve Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri izlemektedir. En fazla açık iş olan sektörler ile birbirlerine yakın bir tablo söz konusudur. En fazla açık iş olan ve temininde güçlük çekilen ilk beş sektör aynı olmasına karşın sıralamaları farklıdır. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü açık iş sayısında dördüncü sırada iken temininde güçlük çekilen mesleklerde beşinci sıradadır. Bu da İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe talep çok olmasına karşın işgücü piyasasından fazla güçlük çekilmeden karşılanabildiğini göstermektedir. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü açık işlerde on beşinci sırada iken temininde güçlük çekilen mesleklerde sekizinci sırada olduğunu görmekteyiz. Bu sektörde açık iş sayısı çok fazla olmamasına rağmen eleman arandığında ise kolay bulunamadığı görülmektedir.

Tablo 50: Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Belirtildiği Sektörler

Sektör	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Teminde Güçlük Bildiren İşyeri Sayısı	Temininde güçlük dağılımı
İmalat	134403	26897	39,4%
Toptan ve perakende ticaret	61834	19772	18,1%
İnşaat	45631	9533	13,4%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22200	6084	6,5%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	19887	2239	5,8%
Ulaştırma ve depolama	13091	3562	3,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	10595	3142	3,1%
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	9896	2689	2,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	5988	1614	1,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5693	2325	1,7%
Madencilik ve taş ocakçılığı	2814	610	0,8%
Bilgi ve iletişim	2764	816	0,8%
Finans ve sigorta faaliyetleri	2340	800	0,7%
Gayrimenkul faaliyetleri	1891	455	0,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	852	226	0,2%
Su temini; kanalizasyon ve atık yönetimi	559	113	0,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme	510	143	0,1%

Kaynak: TİPTA 2013-1

En fazla eleman temininde güçlük çeken il İstanbul'dur. Eleman temininde güçlük çekilenlerin yüzde 35,1'i İstanbul'dadır. Daha sonra Ankara, İzmir, Antalya ve Bursa gelmektedir. Eleman temininde güçlük çekilmenin en az olduğu iller ise Hakkâri, Ardahan, Tunceli, Bayburt ve Gümüşhane'dir.

Tablo 51: Teminde Güçlük Çekilen Meslek Grupları

Meslek Grup	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Temininde Güçlük Dağılımı	Açık İş Oranı*
Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	101465	29,8%	5,5%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	82598	24,2%	5,8%
Hizmet Ve Satış Elemanları	45641	13,4%	5,0%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek	33640	9,9%	3,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	31613	9,3%	3,4%
Profesyonel Meslek Mensupları	30947	9,1%	3,6%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	12584	3,7%	3,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	1415	0,4%	2,6%
Yöneticiler	1047	0,3%	0,4%
Toplam	**340950**	**100,0%**	**4,4%**

Kaynak: TİPTA 2013-1 * Açık iş sorusundan elde edilen açık iş oranını ifade etmektedir.

En fazla temininde güçlük çekilen meslek grubu toplam içerisinde yüzde 29,8'lik oranıyla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 24,2'lik oranı ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılardır. Daha sonra ise yüzde 13,4'lük oranıyla Hizmet ve Satış Elemanlarıdır.

En az temininde güçlük çekilen meslek grupları ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile Yöneticilerdir. Nitelik gerektirmeyen mesleklerin ise oranı sadece yüzde 9,3'tür. Çalışanların yüzde 18'i, açık işlerin yüzde 13,7'si nitelik gerektirmeyen mesleklerde iken temininde güçlük çekilen mesleklerde bu oran yüzde 9,3'tür. Bu tablo işgücü piyasasında genellikle nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin bulunmasında zorluk çekildiğini göstermektedir. Mevcut çalışanların nitelik düzeyi düşük iken ihtiyaç duyulan meslekler nitelik düzeyi daha yüksek mesleklerdir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin toplam içerisindeki oranı ile açık iş oranları birbirlerine paraleledir. En fazla temininde güçlük çekilen meslek gruplarında açık iş oranları da yüksektir. Açık iş oranı yüksek meslek gruplarının temininde de güçlük çekilmektedir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sıraları Makineci (Tekstil), Satış Elemanı, Kaynakçı, Garson ve Güvenlik Görevlisi gelmektedir. Açık işler ile temininde güçlük çekilen meslekler arasında büyük bir paralellik bulunmaktadır. En fazla açık iş olan ilk 20 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğin 15 tanesi aynıdır.

Tablo 52: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler

MESLEKLER	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Temininde Güçlük Dağılımı
Makineci (Tekstil)	26621	7,8%
Satış Elemanı	16657	4,9%
Kaynakçı	13776	4,0%
Garson	11764	3,5%
Güvenlik Görevlisi	9971	2,9%
Şoför	8560	2,5%
Torna Tezgahı Operatörü (CNC Dahil)	8558	2,5%
Beden İşçisi	6446	1,9%
Elektrikçi	5197	1,5%
Muhasebeci	5041	1,5%
Temizlik Görevlisi	5038	1,5%
Aşçı	4777	1,4%
Ortacı	4628	1,4%
Elektrik Teknisyeni	3491	1,0%
Çağrı Merkezi Görevlisi	3413	1,0%
Sıvacı	3197	0,9%
İnşaat İşçisi	3095	0,9%
Hemşire	3086	0,9%
Ütücü	2933	0,9%
Diğer	194703	57,1%
Toplam	**340950**	**100,0%**

Kaynak: TİPTA 2013-1

Temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğe bakıldığında yüksek nitelik gerektirmeyen ve düşük maliyetlerle ve işbaşı eğitimleriyle yetiştirilebilecek Satış Elemanı, İnşaat İşçisi , Beden İşçisi , Temizlik Görevlisi, Makineci (Tekstil), Hemşire, Elektrik Teknisyeni, CNC Tezgah Operatörü, Muhasebeci, gibi

mesleklerin ağırlığına bakıldığı zaman bazı mesleklerde ara eleman bulunması noktasında da sıkıntı yaşanabilmektedir. Kalifikasyonu düşük mesleklerde neden temininde güçlük çekildiğine ilişkin açıklamalar aşağıdaki grafik ve tablo ile açıklanmaktadır.

İşgücü Piyasasında temininde güçlük çekilen mesleklerin neden temininde güçlük çekildiği bilgisi oldukça önemlidir. Teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırayı yüzde 58,9 ile "beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" ikinci sırayı yüzde 53,3 ile "iş tecrübesine sahip eleman yok", üçüncü sırayı ise yüzde 47,7 ile "bu meslekte eleman yok" almaktadır. Bu üç nedeni ise yüzde 19,6 ile "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi" ve yüzde 19,5 ile "önerilen ücretin az bulunması" izlemektedir. İşveren tarafından doldurulan işyeri bilgi formlarından teminde güçlük çekilme sebebinin çok yüksek oranlı olarak iş arayan kaynaklı olduğu ve işveren kaynaklı sorunun çok düşük olduğu ifade edilmiştir. İşgücü piyasasında işveren bakış açısını ana hatlarıyla yansıtan bu çalışmada da görülebileceği gibi bazı mesleklerin temininde güçlük çekilmesi meslek, tecrübe ve yeterlilikler ile ilgili iken bazı mesleklerde ise bunlara ek olarak ücret ve çalışma koşullarının işgücü arzı beklentilerini karşılayamaması nedeniyle açık işlerin karşılanmasında güçlük çekilmektedir. Özellikle düşük ücretli ve çalışma koşulları ağır olan işlerde "sürekli" "eleman aranıyor" durumunun yaşandığı meslekler bulunduğu ifade edilebilir. Ancak bu durum gelişen işgücü piyasasında mesleki olarak yeterli olan ve tecrübeli elemanların tek başına ücret ve çalışma koşulları ile bağlantılı olarak karşılanamadığı şeklinde yorumlanamaz. Yeni birçok meslekte eleman bulunmadığı veya eleman bulunan durumlarda ise bu kişilerin özellikle bilgisayar/bilişim destekli yeterliliklere veya ilgili tecrübeye sahip olmadığı işverenlerce ifade edilmektedir. Bu veriler mesleksizlik, işgücü piyasasının gerektirdiği nitelik ve beceriye sahip olmama ve tecrübesizlik durumunu bir kez daha ortaya koymaktadır. İşverenlerin teminde güçlük çekilme nedeni olarak ifade ettikleri durumların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Grafik 36: Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

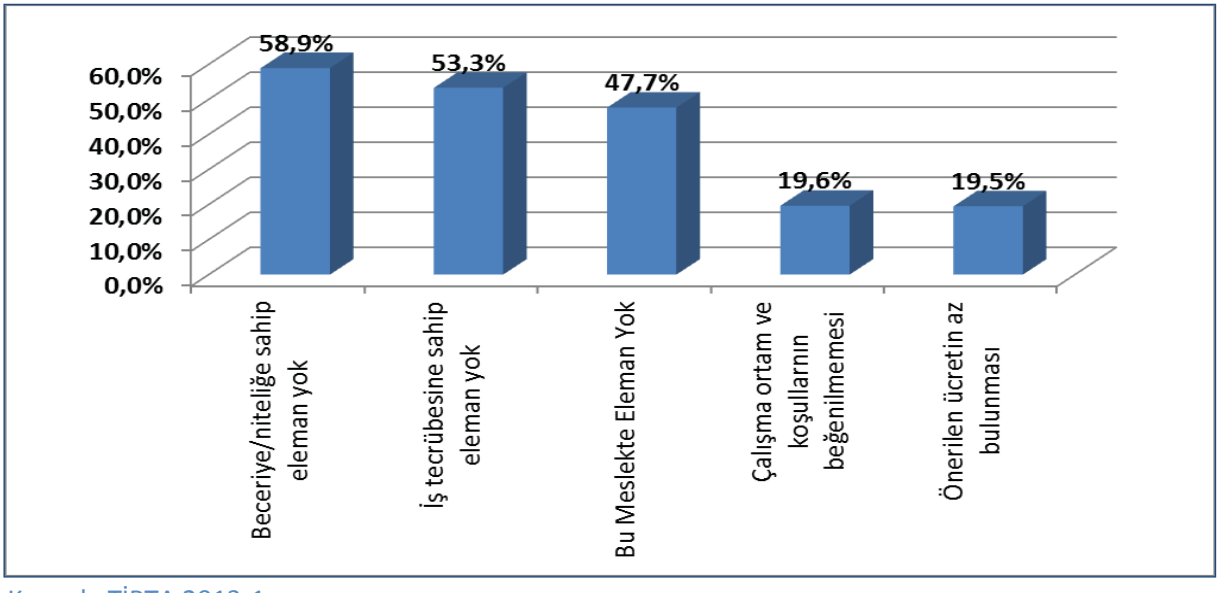

Kaynak: TİPTA 2013-1

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi temininde güçlük yaşanan mesleklerin başında yer alan Makineci (Tekstil), Hemşire, Torna Tezgâhı Operatörü, Ortacı ve Ütücü mesleklerinde eleman

bulunamaması arz kaynaklı sorunlara bağlanmıştır. Yani bu mesleklerde temininde güçlük çekilme nedeninin yüksek oranlarda bu mesleklerde yeterlilikleri olan tecrübeli eleman bulunamaması ön plana çıkmıştır. İşgücü piyasasına bu mesleklerde eleman yetiştirilmesi veya bu mesleklerde olan işgücünün yeterliliklerinin geliştirilmesi karşılanamama sorununu hafifletecektir.

Satış Elemanı, Kaynakçı, Garson, Şoför, Mobilyacı, Elektrikçi, Muhasebeci, Aşçı, İnşaat Mühendisi ve Elektrik Teknisyeni mesleklerinde yüksek oranda iş tecrübesine sahip eleman bulunamamaktadır. Tecrübe kazandırma amaçlı işbaşı eğitim programları bu karşılanamama sorununu çözebilir.

Tablo 53: Mesleklerin Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

MESLEKLER	Bu Meslekte Eleman Yok	Beceriye/niteliğe sahip eleman yok	İş tecrübesine sahip eleman yok	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması
Makineci (tekstil)	56,7%	13,7%	55,2%	18,6%	17,9%
Satış Elemanı	35,4%	7,3%	65,1%	16,7%	13,4%
Kaynakçı	52,7%	10,6%	59,8%	19,9%	19,8%
Garson	40,8%	7,6%	59,2%	20,2%	16,0%
Güvenlik Görevlisi	38,8%	7,8%	38,4%	34,2%	42,0%
Şoför	34,8%	7,1%	55,6%	24,0%	14,1%
Torna Tezgahı Operatörü (cnc dahil)	57,9%	10,8%	59,1%	13,4%	17,3%
Mobilyacı	56,6%	11,8%	64,2%	15,7%	14,2%
Beden işçisi (Genel)	29,4%	32,8%	24,8%	49,0%	32,8%
İş Makinaları Operatör	58,0%	5,8%	59,1%	17,1%	11,9%
Elektrikçi	51,8%	9,1%	59,1%	13,4%	13,4%
Muhasebeci	30,3%	7,7%	67,9%	12,8%	12,0%
Temizlik Görevlisi	27,0%	6,0%	28,3%	37,3%	28,7%
Aşçı	45,4%	7,0%	59,3%	14,9%	16,4%
Ortacı	61,4%	41,7%	28,4%	27,1%	29,8%
Çağrı Merkezi Görevlisi	48,6%	64,7%	53,0%	23,8%	44,4%
Sıvacı	52,3%	59,8%	55,5%	11,4%	11,5%
İnşaat Mühendisi	42,4%	7,7%	49,2%	14,4%	18,8%
Elektrik Teknisyeni	41,1%	9,0%	63,2%	15,8%	16,4%
Hemşire	79,2%	5,9%	25,1%	13,5%	17,3%
Ütücü	57,9%	7,7%	46,4%	21,1%	16,3%

Kaynak: TİPTA 2013-1

Teminde güçlük çekilme nedeniyle ilgili birden fazla cevap verilebilmesi nedeniyle toplam değer yüzde 100 den fazla çıkmaktadır. Buradaki oranlar bir meslekte eleman temininde güçlük

çektiğini belirten işyerlerinin ne kadarının temininde güçlük çekme nedeni olarak ilgili nedeni belirttiğini göstermektedir.

Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi ve Güvenlik Görevlisi gibi Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde ise sıkıntı çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ve ücretlerin düşüklüğüdür. Çağrı Merkezi Görevlisi ve Sıvacı mesleklerinde işgücü piyasasında eleman bulunurken bu elemanlar piyasasının istediği nitelik ve beceriye sahip değildirler. Yukarıda ifade edildiği gibi teminde güçlük çekilen mesleklerin temininin kolaylaştırılması amacıyla hem arz hem de talep boyutuyla bazı çalışmalar yürütülebilir. İşverenlerin "bu meslekte eleman yok" dediği meslekler için başta İŞKUR olmak üzere kayıtlı işsiz verilerinden bu mesleklerin olup olmadığına bakılıp işverene gönderme yapılabilir. Tecrübeli eleman yokluğu durumu ifade edilen meslekler için işbaşı eğitim programları imkânları incelenebilir. Yeterlilik yetersizliği nedeniyle karşılanmasında güçlük çekilen mesleklerde ise ilgili yeterlilik kazandırma çalışmaları hızlandırılabilir veya işverenin bu yeterlilikleri iş sürecinde kendi imkânlarıyla sağlaması için teşvikler sunulabilir.

2.3. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

İPTA çalışmasının kapsamındaki işverenlerin işyerlerindeki istihdamı gelecek dönemlerde ne kadar artırmayı veya azaltmayı planladıklarına ilişkin tahminleri derlenmiştir. Bu kapsamda işverenlerin 2013 yılı sonunu ve 2014 yılı ortasını öngörerek iki ayrı başlıkta istihdam artış veya azalışlarına ilişkin tahminleri derlenmiştir. İşverenlerin şu anki mevcut istihdamlarını esas alarak dört seçenekli bir yanıtlama vermeleri talep edilmiştir. Buna göre mevcut istihdam işverenin öngörüsüne göre ya artış gösterecek, ya azalacak, ya da değişmeyecektir. Bu üç seçeneğin dışında işverenin fikrim yok, bu konuyu planlamadık deme seçeneği de mevcuttur. Bu kapsamda işverenlerin sektörel ve mesleki tahminleri aşağıda sunulmuştur.

2.6.1. İstihdam Artışı Beklenen Meslekler

İşyerleri önümüzdeki dönemlerde istihdam durumları için olumlu tablo çizmektedirler. 31 Aralık 2013 itibariyle yaklaşık 264 bin kişilik istihdam artışı beklemektedirler. Bugüne göre istihdamın mevcut duruma göre yüzde 4,7 oranında artacağı tahmin edilmiştir. 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle ise yaklaşık 268 bin kişilik istihdam artışı beklemektedirler. Mevcut durumlarına göre istihdamın yüzde 4,8 oranında artacağı tahmin edilmiştir.

İstihdam beklentilerine sektörel olarak baktığımızda 31 Aralık 2013 itibariyle Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor dışındaki tüm sektörlerde, 30 Haziran 2014 sonu itibariyle tüm sektörlerde istihdam artışı beklendiğini görmekteyiz. En fazla istihdam artışı her iki dönemde de İmalat sektöründe beklenirken daha sonra Toptan ve Perakende Ticaret sektörleri gelmektedir. En az istihdam artışı ise her iki dönemde de su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörüdür. 31 Aralık 2013 tarihinde net istihdam artış oranı en yüksek olan sektörler yüzde 7 ile İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri, yüzde 6,3 ile Gayrimenkul Faaliyetleri ve yüzde 6 ile Bilgi ve İletişim sektörleridir. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektöründe yüzde 0,1 oranında istihdam azalışı beklenmektedir. 30 Haziran 2014 tarihinde ise net istihdam artış oranın en yüksek olacağı öngörülen sektörler yüzde 9,2 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri, yüzde 8,2 ile Gayrimenkul Faaliyetleri, yüzde 7,8 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ve yüzde 7,3 ile İdari ve Destek Hizmet faaliyetleridir. Her iki dönemde de İdari ve Destek Hizmetleri ve Gayrimenkul Faaliyetlerinde yüksek oranda artış beklenmektedir.

Tablo 54: 2013 yılı sonunda İstihdam Artışı Beklenen Sektörler

Sektörler	31 Aralık 2013 İçin Belirtilen Net İstihdam Değişimi	30 Haziran 2014 İçin Belirtilen Net İstihdam Değişimi	Net İstihdam Değişim Oranı 31 Aralık (%)	Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran (%)
Madencilik ve taş ocakçılığı	1492	2248	1,9	2,9
İmalat	101196	79726	5,1	4,0
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme	534	538	1,4	1,4
Su Temini; Kanalizasyon ve Atık Yönetimi	219	524	0,8	1,8
İnşaat	36993	35600	5,7	5,4
Toptan ve perakende ticaret	48878	46739	5,3	5,1
Ulaştırma ve depolama	6680	10241	2,3	3,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1700	15535	0,6	5,5
Bilgi ve iletişim	4272	3881	6,0	5,4
Finans ve sigorta faaliyetleri	3754	3874	3,8	4,0
Gayrimenkul faaliyetleri	2058	2669	6,3	8,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8681	14246	4,8	7,8
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	34422	35670	7,0	7,3
Eğitim	3671	2659	2,4	1,7
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5126	4929	3,1	3,0
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	-12	546	-0,1	2,8
Diğer hizmet faaliyetleri	4243	8707	4,5	9,2
Toplam	263906	268334	4,7	4,8

Kaynak: TİPTA 2013-1

31 Aralık 2013 tarihinde Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetlerinde yüzde 0,6'lık artış beklenirken 30 Haziran 2014 tarihinde yüzde 5,5'lik artış beklenmektedir. İki dönem arasındaki artış farkının fazla olması mevsimsellik etkisi olarak açıklanabilir. Aynı şekilde Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektöründe 31 Aralık tarihi itibariyle azalış beklenirken 30 Haziran tarihi itibariyle artışa geçmektedir. Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründe 31 Aralık 2013 tarihinde yüzde 4,5'lik artış beklenirken 30 Haziran 2014 tarihinde yüzde 9,2'lik artış beklenmesi dikkat çekici bir durumdur.

31 Aralık 2013 tarihinde 71 ilin istihdamında artış olacağı 10 ilin ise istihdamında azalış olacağı tahmin edilmiştir. Sayısal olarak en fazla istihdam artışı İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Bursa illerinde beklenmektedir. En fazla istihdam azalışı ise Muğla, Çorum, Sinop, Artvin ve Gümüşhane illerinde beklenmektedir. Muğla'da istihdam azalışı beklenmesinin nedeni Turizm sektörünün Aralık döneminde mevsimsellikten etkilenmesidir. Net İstihdam Değişim Oranlarına bakıldığında ise en yüksek artış oranı yüzde 11,2 ile Kilis ilindedir. Daha sonra Iğdır, Şanlıurfa, Bayburt ve Afyonkarahisar illeri gelmektedir. Net istihdam değişim oranı negatif olan illerin başında ise Tunceli, Gümüşhane, Artvin, Sinop ve Muğla gelmektedir.

Ankara'nın 31 Aralık için net istihdam değişim oranı yüzde 6,2 ile Türkiye ortalamasının 1,8 puan üzerindeyken, İstanbul 0,9 ve İzmir 0,2 puan Türkiye ortalamasının üstündedir. 30 Haziran 2014 tarihinde 80 ilin istihdamında artış olacağı 1 ilin ise istihdamında azalış olacağı tahmin edilmiştir. İstihdam azalışı beklenen tek il Ardahan'dır. Sayısal olarak en fazla istihdam artışı İstanbul, Ankara, Antalya, Bursa, İzmir ve Kocaeli illerinde beklenmektedir. Net İstihdam Değişim Oranlarına

bakıldığında ise en yüksek artış oranı yüzde 21,5 ile Iğdır ilindedir. Daha sonra Yozgat, Bayburt, Batman ve Afyonkarahisar illeri gelmektedir. Ankara'nın 30 Haziran için net istihdam değişim oranı yüzde 7,7 ile Türkiye ortalamasının 2,9 puan üstündeyken, İstanbul yüzde 4,9 ile 0,1 puan üstündedir. İzmir ise yüzde 3,1 ile Türkiye ortalamasının 1,7 puan altındadır.

Daha detaylı incelendiğinde net sayılar üzerinden en fazla istihdam artışı beklenen ilk 20 meslek; 31 Aralık 2013 itibariyle Makineci (dikiş), 30 Haziran 2014 itibariyle Güvenlik Görevlisi meslekleridir. Hangi mesleklerin istihdamında artış ya da azalış olacağına dair öngörü sahibi olmanın en büyük faydası Aktif İşgücü Politikalarını bu mesleklere yöneltmektir. Bu sayede istihdamın artırılmasına ve işsizliğin azaltılmasına doğrudan katkı sunulmaktadır.

Tablo 55: En Fazla İstihdam Artışı Beklenen 20 Meslek

EN FAZLA İSTİHDAM ARTIŞI BEKLENEN 20 MESLEK	
31 ARALIK 2013	**30 HAZİRAN 2014**
Makineci (Dikiş)	Güvenlik Görevlisi
Güvenlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Temizlik Görevlisi	Makineci (Dikiş)
Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)
Satış Danışmanı	Beden İşçisi (İnşaat)
İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)	Satış Danışmanı
Kaynakçı	Garson (Servis Elemanı)
Beden İşçisi (İnşaat)	Çağrı Merkezi Görevlisi
Elektrikçi (Genel)	Sıvacı
Alçı Dekorasyoncu (Kartonpiyer)	Gaz Altı Kaynakçısı
İnşaat Demiri Bağlama Ustası	Şoför-Yük Taşıma
Çağrı Merkezi Görevlisi	İmal İşçisi
Metal Mamuller Montaj İşçisi	Elektrikçi (Genel)
Garson (Servis Elemanı)	Aşçı
Ortacı	Mermer İşçisi
Şoför	Ortacı
İmal İşçisi	Elektrik Teknisyeni
Sıvacı	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	CNC Torna Tezgahı Operatörü
Elektrik Teknisyeni	Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)

Kaynak: TİPTA 2013-1

31 Aralık 2013 ve 30 Haziran 2014 tarihlerinde en fazla istihdam artışı beklenen meslekler incelendiğinde 14 mesleğin her iki tarihte ilk 20 içerisinde olduğunu görülmektedir. Özellikle Beden İşçisi, Güvenlik Görevlisi, Satış Elemanı, Temizlik Görevlisi ve Makineci (Tekstil) meslekleri her iki tarihte de üst sıralarda yer almaktadır. İstihdam artışı beklenen mesleklerde mevsimselliğin etkileri de görülmektedir. Kaynakçı, Mobilyacı, CNC Tezgah Operatörü ve Makineci (Tekstil) mesleklerinde her iki dönemde de istihdam artışı beklenmesi imalat sanayindeki ara eleman ihtiyacını ortaya koymaktadır.

2.6.2. İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler

Aşağıdaki tabloda 2013 yılının sonunda ve 30 Haziran itibariyle en fazla istihdam azalışı beklenen ilk 20 meslek görülmektedir. En fazla istihdam azalışı beklenen mesleklere bakıldığında mevsimsellik etkisi ön plana çıkmaktadır. Özellikle 31 Aralık 2013 itibariyle en fazla istihdam azalışı beklenen Tuğla İmal İşçisi, Oda Görevlisi (turizm), Bahçıvan ve Eğlence Hizmetleri meslekleridir. Her iki dönemde de istihdam azalışı beklenen ortak olan meslekler Tünel Kalıpçısı ve Gümrük Memurudur.

Tablo 56: En Fazla İstihdam Azalışı Beklenen 20 Meslek

EN FAZLA İSTİHDAM AZALIŞI BEKLENEN 20 MESLEK	
31 ARALIK 2013	**30 HAZİRAN 2014**
Tuğla İmal İşçisi	Sebze Toplama İşçisi
Oda Görevlisi-Turizm	Kuruyemiş Paketleme İşçisi
Endüstriyel Boru Montajcısı	Diğer Kağıt İmalat İşçileri
Bahçıvan	Meyve Sebze Ayıklama İşçisi
Eğlence Hizmetleri (Animatör)	Gümrük Memuru
Beton Ve Betonarme Kalıpçısı	Tünel Kalıpçı-İnşaat
Elektrik Tesis İşletme Bakım İşçisi	İşletmeci (Genel)
Direksiyon Eğitmeni	Seyahat Servis Elemanı (Host/hostes/otobüs-Tren)
Diğer Ağaç İşlem İşçileri	Tarım İşçisi-Karma Çiftçilik (Bitkisel Üretim Ve Hayvan Yetiştiriciliği)
Boru Kaynakçısı	Çırçır Makinesi Operatörü
Gümrük Memuru	Destek Personeli (yardımcı Hizmetler)
Tünel Kalıpçı-İnşaat	Karton Ve Mukavva Kutu Kesme Ve Katlama Presi Operatörü
Fırın İşçisi (Tuğla,kiremit Ve Benzeri İnşaat Elemanları)	Çorap Örme Makinesi Operatörü
Mutfak Görevlisi	Çiftlik İşçisi (Pamuk)
Barmen	Diğer Deri İşçileri
Kadayıf İmal Ustası	Pamuk Toplama Makinesi Operatörü
Nokta Kaynak İşçisi	Diğer Balıkçılar
Raspacı (Gemi)	Kesme Makinesi İşçisi (Kağıt Hamuru)
Çay Üretim Ve İşleme /çay Teknolojisi Teknisyeni	Direksiyon Eğitmeni
Resepsiyonist (Ön Büro Elemanı)	Yıkama Ve Ayıklama İşçisi (Meyve Sebze) (Elle)

Kaynak: TİPTA 2013-1

SONUÇ

2007 yılının sonlarına doğru dünya genelinde etkisini hissettiren ekonomik kriz Türkiye işgücü piyasasını da etkilemiştir. Türkiye'de 2009 yılında yüzde 14'e yükselen işsizlik oranı 2012 yılında yüzde 9,2'ye gerilemiştir. Yüzde 9,2'lik işsizlik oranı son 10 yılda görülen en düşük işsizlik oranıdır. İşgücü piyasasında kriz öncesi seviyeye dönüş Türkiye'de birçok Avrupa ülkesinden önce başlamıştır. Ancak bu olumlu seyir 2012 Eylül ayından bu yana yavaşlamıştır. Birçok Avrupa ülkesinde işsizliğin artışı hala durdurulamamıştır. 2013 yılı için Türkiye'de işsizlik oranının önceki yıla göre biraz artması olasıdır.

Son yıllardaki genel olumlu eğilimlere karşın Türkiye'de kadınların işgücüne katılma oranı oldukça düşüktür ve bu durum genel işgücüne katılma oranını aşağılara çekmektedir. Buna ek olarak Avrupa ülkelerine göre düşük olsa da genç işsizlik oranı yüksek seviyelerdedir. Türkiye'de kayıtdışı çalışma oranı yüksektir ve bunun en önemli nedeni istihdamın içerisinde tarım sektörünün payının gelişmiş ülkelere göre oldukça yüksek olmasıdır. İşteki duruma göre istihdamın önemli bir kısmını hala ücretsiz aile işçileri oluşturmaktadır. İstihdamdakilerin ve işsizlerin eğitim durumu göreli olarak gelişmiş ülkelere göre düşüktür. Türkiye işgücü piyasası kriz sonrasında olumlu bir döneme girmesine rağmen uzun vadeli yapısal sıkıntıları hala devam etmektedir. Türkiye işgücü piyasasının birçok açıdan henüz yeterince analiz edilemediği ifade edilebilir. İşgücü piyasası arz yönüyle il düzeyinde veri eksikliğinden dolayı yeterince analiz edilememekte iken özellikle işgücü talebine ilişkin yapılmayı bekleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. İşgücü talebi ve açık işler üzerine veri derlemek amacıyla Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları devam etmektedir.

2013 yılının Mayıs-Haziran aylarında alan çalışması gerçekleştirilen "Türkiye İşgücü Piyasası Analizi" kapsamında elde edilen sonuçlara göre; kapsamdaki işyerlerinde çalışanların yüzde 23,1'i kadın, yüzde 76,9'u erkektir. Toplamda en fazla çalışanın olduğu sektör İmalat'tır. Kadınlarda da erkeklerde de en fazla çalışılan sektör, İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörleridir. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler sektöründe çalışan kadın sayısı aynı sektörde çalışan erkek sayısından fazladır. Çalışanların meslek gruplarına göre dağılımına bakıldığında en fazla çalışanın erkeklerde Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, kadınlarda "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" grubunda olduğunu görmekteyiz. Toplam istihdamdakilerin yüzde 18'i nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalışmaktadır. Erkeklerin yüzde 17,7'si nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalışmakta iken bu oran kadınlarda yüzde 19,3'tür. Kadınlar erkeklere göre daha fazla nitelik gerektiren meslek gruplarında çalışmaktadır. En fazla çalışılan meslek erkeklerde şoför iken kadınlarda Temizlik İşçisidir. Erkeklerin en fazla çalıştığı ikinci meslek Satış Elemanı iken kadınlarda ise ikinci sırada Muhasebeci gelmektedir. Kadınlarda erkeklere göre daha fazla eğitim isteyen mesleklerde (Muhasebeci, Hemşire) çalışmanın yaygın olduğu görülmektedir. Kadınlar için eğitim ile istihdam arasında pozitif bir ilişki erkeklere göre daha yüksektir. Tarım sektörü analiz kapsamında olmadığı için kadın işgücünün niteliksel görünümü daha olumlu bir tablo sunmaktadır.

Türkiye genelinde referans dönemi içerisinde işletmelerde 2367 farklı meslekte 258.081 kişilik açık iş olduğunu tespit edilmiştir. En fazla açık iş İmalat sektöründe bulunmaktadır. İmalat sektörünün arkasından en fazla açık işin bulunduğu iki faaliyet kolu sırasıyla Toptan ve Perakende ile İnşaat'tır. EUROSTAT ise "Açık İş/(İstihdam + Açık İş)*100" formülünü kullanarak açık iş oranını hesaplamaktadır. Bu formül ile hesapladığında açık iş oranının Türkiye geneli için yüzde 4,4 olduğu görülmektedir. Sektörel olarak açık iş oranlarına bakıldığında açık iş oranının en yüksek olduğu sektör Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörlerindedir. Daha sonra

sırasıyla İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Gayrimenkul Faaliyetleri ve Bilgi ve İletişim sektörleri gelmektedir. Açık iş Oranının en düşük olduğu sektörler ise Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörleridir.

Meslek gruplarına göre açık işlere bakıldığında açık işlerin yarısına yakın kısmı Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek gruplarındadır. Çalışanların meslek grubuna göre dağılımında nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalışanlar üçüncü sırada iken açık işlerde ise altıncı sıraya inmiştir. Açık işler daha fazla nitelik ve beceri gerektiren mesleklerdendir. Açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grupları sırasıyla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Hizmet ve Satış Elemanları ile Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensuplarıdır.

En fazla açık iş Makineci (tekstil) mesleğindedir. Makineci (tekstil) mesleğinden sonra en fazla açık iş verilen meslekler sırayla şunlardır: Satış Elemanı, Garson, kaynakçı, Güvenlik Görevlisi, Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi ve Torna Tezgâhı Operatörü ’dür. En fazla açık iş olan ilk yirmi mesleğin açık iş oranına baktığımızda Temizlik Görevlisi, Şoför, Muhasebeci, Elektrikçi (Genel), Aşçı, İş Makinaları Operatörü ve Depo Hamalı dışındaki tüm mesleklerde Türkiye geneli ortalamasının üzerindedir. Özellikle Makineci (Tekstil), Kaynakçı, Torna Tezgahı Operatörü, Mobilyacı, Ortacı, Çağrı Merkezi Görevlisi, Ütücü ve İplikçi mesleklerinde açık iş oranı yüzde 10’ların üzerindedir. Özellikle İplikçi mesleğinde yüzde 50 gibi bir açık iş oranı çıkmasının sebebi açık iş sayısının o meslekte çalışan kişi sayısından fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Tekstil İmalatı sektöründeki bazı mesleklerde referans döneminde eleman talebi dikkat çekici düzeyde olmuştur. Temizlik İşçisi ve Şoför mesleklerinde çalışan sayısında ilk iki sırayı paylaşmalarına rağmen açık iş oranı ise oldukça düşük kalmıştır. Açık iş oranı yüksek olan meslekler mesleki beceri ve nitelik gerektiren mesleklerdir.

Söz konusu açık işler için işletmeler tarafından en fazla talep edilen asgari eğitim düzeyi yüzde 30,6 ile “Farketmez” ile yüzde 21,8 ile “Lise Altı” seçeneğidir. Başka bir deyişle, işletme sahipleri açık iş bulunduğunu belirttikleri mesleklerin yaklaşık olarak üçte birinde herhangi bir eğitim düzeyi aramadıklarını, dörtte birinde ise düşük eğitimin yeterli olduğunu belirtmektedirler. En fazla açık iş verilen mesleklerden; Beden İşçisi (Genel), Makineci (Dikiş), Satış Elemanı, Garson, Güvenlik Görevlisi ve Gaz Altı Kaynakçısı gibi meslekler spesifik bir eğitim düzeyini gerektirmediklerinden açık işlerde çoğunlukla “Farketmez” veya lise altı eğitim düzeyinin tercih edilmesi son derece olağandır. Daha sonra sırası ile yüzde 16 ile “Genel Lise”, yüzde 12,7’lik payı ile “Meslek Lisesi”, yüzde 12,6 ile “Lisans” mezuniyeti ve yüzde 5,8 ile “Meslek Yüksekokulu” mezunu talepler gelmektedir. Bahsi geçen nitelik gerektirmeyen mesleklerin toplam çalışanlar içinde de ağırlığının daha fazla olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca açık işlerin yarısına yakını için lise ve üstü eğitim düzeyi talep edilmektedir.

Açık iş bulunan mesleklerde istenen becerilerin genel toplamının yüzde oranlarına bakıldığında açık işlerin yüzde 74,3’ü için Mesleğe İlişkin Yeterli Bilgi, yüzde 63,5’i için Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, yüzde 51,1’i için Takım Çalışması ve yüzde 40,4’ü için İletişim ve İfade Yeteneği becerilerini talep etmektedir. Buna ek olarak işyeri sahipleri tarafından toplamda en az tercih edilen beceri ise yüzde 9,2 ile Yabancı Dil Yeteneği becerisidir.

Açık işlerin en fazla akraba-eş dost vasıtasıyla arandığı, İŞKUR’un ise ikinci sırada olduğu ve açık işlerin yüzde 47,7’sinin İŞKUR vasıtası ile karşılanmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Daha sonra sırası ile Gazete, İnternet siteleri ile Özel İstihdam Büroları gelmektedir.

2012 yılı içerisinde 2.713 farklı meslekte 340.950 kişinin temininde güçlük çekildiği görülmüştür. Temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sıraları Makineci (Tekstil),Satış Elemanı, Kaynakçı, Garson, Güvenlik Görevlisi ve Şoför gelmektedir. Açık işler ile temininde güçlük çekilen meslekler arasında büyük bir paralellik bulunmaktadır. En fazla açık iş olan ilk 20 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğin 14 tanesi aynıdır. Temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğe bakıldığında yüksek nitelik gerektirmeyen ve düşük maliyetle yetiştirilebilecek beden işçisi (genel), satış elemanı, şoför, temizlik görevlisi gibi mesleklerin yanısıra Makineci (Tekstil), Kaynakçı, Mobilyacı, Hemşire, Elektrik Teknikeri-Teknisyeni, CNC Tezgah Operatörü, Muhasebe Elemanı, İş Makineleri Operatörü, Elektrikçi, Dokumacı gibi mesleklerin ağırlığına bakıldığı zaman ara eleman bulunması noktasında da büyük sıkıntı yaşanmaktadır.

Çalışanların yüzde 18'i, açık işlerin yüzde 13,7'si nitelik gerektirmeyen mesleklerde iken temininde güçlük çekilen mesleklerde bu oran yüzde 9,3'tür. Bu tablo işgücü piyasasında genellikle nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin bulunmasında zorluk çekildiğini göstermektedir. Mevcut çalışanların nitelik düzeyi düşük iken ihtiyaç duyulan meslekler nitelik düzeyi daha yüksek mesleklerdir.

Teminde güçlük çekilmesinin nedenlerine bakıldığında, ilk sırayı yüzde 58,9 ile "gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" ikinci sırayı yüzde 53,3 ile "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması", üçüncü sırayı ise yüzde 47,7 ile "bu meslekte eleman yok" almaktadır. Bu üç nedeni ise yüzde 19,6 ile "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi" ve yüzde 19,5 ile "önerilen ücretin az bulunması" daha düşük oranlarda olmak üzere izlemektedir. Bu veriler mesleksizlik ve işgücü piyasasının gerektirdiği nitelik ve beceriye sahip olmama durumunu ortaya koymaktadır.

İşyerleri kısa vadedeki istihdam durumları için olumlu tablo çizmektedirler. 2013 yılı Aralık ayı sonunda yaklaşık 264 bin kişilik istihdam artışı beklemektedirler. Araştırmanın yapıldığı döneme göre yılsonunda istihdamın yüzde 4,7oranında artacağı tahmin edilmiştir. Orta vadede ise 30 Haziran 2014 tarihi sonu itibariyle beklenen net istihdam artışı 268 bin kişidir. Yine araştırmanın yapıldığı döneme göre yüzde 4,8 oranında istihdam artışı beklenmektedir.

31 Aralık 2013 sonu itibariyle Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü hariç tüm sektörlerde istihdam artışı beklenirken, 30 Haziran 2014 tarihinde ise tüm sektörlerde istihdam artışı beklenmektedir. Kısa vadede İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektörünün net istihdam değişim oranları sektörler içerisinde en yüksek seviyede iken, orta vadede Diğer Hizmet Faaliyetleri ve Gayrimenkul Faaliyetleri sektörleri ön plana çıkmaktadır.

Hangi mesleklerin istihdamında artış ya da azalış olacağına dair öngörüye sahip olunması "Aktif İşgücü Politikalarının" doğru belirlenmesinde önemini göstermektedir. En fazla istihdam artışı beklenen mesleklere bakıldığında kısa vadede Güvenlik Görevlisi ve Makineci (Dikiş) orta vadede ilk sıralarda Güvenlik Görevlisi ve Temizlik Görevlisi yer almaktadır. En fazla istihdam artışı beklenen diğer mesleklere bakıldığında bu meslekler kısmen nitelik ve beceri düzeyi yüksek olan mesleklerdir. Her iki dönemde de en fazla istihdam artışı beklenen ilk 20 mesleğin 15 tanesi aynıdır. Özellikle Makineci (Tekstil), Güvenlik Görevlisi, Temizlik Görevlisi ve Beden İşçisi meslekleri her iki tarihte de istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde üst sıralarda yer almaktadır. Diğer taraftan "Kaynakçı", "Çağrı Merkezi Görevlisi", "Satış Danışmanı" meslekleri de her iki dönemde de en fazla istihdam artışı beklenen meslekler arasındadır.

En fazla istihdam azalışı beklenen mesleklere baktığımızda kısa vadede ilk sıralarda Tuğla İmal İşçisi, Oda Görevlisi ve Endüstriyel Boru Montajcısı orta vadede ise Sebze Toplama İşçisi, Kuruyemiş

Paketleme İşçisi ve Diğer Kâğıt İmalat İşçileri ilk sıralarda yer almaktadır. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde mevsimsellik etkisi ön plana çıkmıştır. Aralık sonu itibariyle Turizm ve İnşaat sektörüne yönelik mesleklerde istihdam azalışı beklenirken Haziran sonunda ise mevsimi olmayan tarım ürünlerinin imalatı ile ilgili istihdam azalışı beklentileri öngörülmüştür.

Gerek gelecek istihdam artışının imalat sektörü ağırlıklı olması, gerekse açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerde sayısal olarak İmalat sektörünün ön planda olması, bu sektörde emek arzı ile emek talebi arasında bir uyumsuzluk olduğunu ve bu uyumsuzluğu giderebilmek için de ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sayısal olarak en fazla çalışılan, en fazla açık iş olan, en fazla istihdam artışı beklenen ve kısmen en fazla temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sıralarda nitelik düzeyi düşük meslekler de (beden İşçisi, İnşaat İşçisi, Temizlik İşçisi, Güvenlik Görevlisi) görülmektedir. Ancak açık iş oranı, istihdam artış oranı ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren meslekler ön plana çıkmaktadır. Buradan şu sonuca varabiliriz ki işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan ve duyulacak meslekler daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerdir. Burada özellikle ara eleman talebi ön planı çıkmaktadır. Makineci (tekstil), Satış Elemanı, Kaynakçı, Dokumacı, Garson, CNC Tezgah Operatörü, Mobilyacı, Elektrikçi, Soğuk Demirci, Aşçı, Hemşire, Muhasebe Elemanı, Güvenlik Görevlisi, Elektrik/ Teknikeri-Teknisyeni, Çağrı Merkezi Görevlisi, Şoför, İş Makineleri Operatörü meslekleri açık işler, temininde güçlük çekilen meslekler ve istihdam artışı beklenen mesleklerde ön plana çıkmaktadır. Bu mesleklerin yanında Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi ve Büro İşçisi meslekleri de sayısal olarak ön plandadır. Bu meslekler işletmeler tarafından özünden uzaklaşarak niteliksiz meslekler, büroda yapılan işler için genel bir ad ve meslek grubu gibi kullanılmış olup bu nedenle de sayıları yüksek çıkmıştır.

Verilecek eğitimlerin işgücü piyasasının ihtiyaç duydukları mesleklerde ve işgücü piyasasının istediği nitelik ve becerilerde olmalıdır.

Gerek mevcut istihdam içerisinde gerekse açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek dönemde ihtiyaç duyulacak meslekler içerisinde eğitim düzeyi düşük mesleklerin ağırlığının biraz daha fazla olması Türkiye işgücü piyasası için önemli bir risktir. Eğitimli ve nitelikli işgücü talebinin arttırılması uzun dönemli üretken bir ekonominin önemli bir göstergesidir. Türkiye işgücü piyasasının genelinde çalışanların ve işsizlerin eğitim durumlarının düşük olması işgücü piyasasını olumsuz etkilemektedir. Gerek uzun dönemli genel ve mesleki eğitim politikalarının gerekse kısa vadeli aktif işgücü piyasası politikalarının işgücü talebi eğilimleri dikkate alınarak belirlenmesi talebin etkin karşılanabilmesi için önemlidir. İşgücü için insan onuruna yakışır iş ve iş ortamlarının oluşturulması içinde nitelikli ve deneyimli işgücü yetiştirme programları desteklenmelidir.

Mesleki eğitim programları çerçevesinde, örgün öğretimden ayrılan dezavantajlı grupları ve açık iş taleplerini birlikte değerlendirerek, işgücü piyasasına dâhil edecek şekilde eğitim başlıkları belirlenmelidir.

Kadınların istihdama katılımını artırmak amacıyla aktif işgücü piyasası politikaları kapsamında gerektiği takdirde mesleki eğitim kurslarına katılımı artıracak teşvik politikaları uygulanmalıdır.

Ülke ekonomileri için işgücü talebi bilgisinin önemi önceki dönemlere göre 2007'den sonraki ekonomik gelişmeler sonrasında artmıştır. Türkiye için açık işlerin ve açık iş oranlarının sektörel ve mesleki olarak belirlenebilmesi bu meslek ve sektörlerin gelişim eğilimlerine ilişkin önemli göstergelerdir. Ekonomik gelişim yönünü de gösteren bir gösterge olarak değerlendirilebilecek işgücü talebi etkin bir şekilde tespit edilmeli ve gereken önlemler alınmalıdır.

İşgücü talep eğilimlerinin sadece ulusal düzeyde değil hem yerel hem de küresel düzeyde dikkate alınması gerekmektedir. Ulusal düzeyde işgücü talebi için bir tablo ortaya koyan "Türkiye İşgücü Piyasası Analizi" raporunun yerel karşılıkları olmalıdır. Bu araştırma her il için açık işler, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek dönemlerde ihtiyaç duyulacak mesleklerin tespit edilmesini sağlayacaktır. Sonuçların il, bölge ve ulusal düzeyde birlikte değerlendirilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

BM, Growth and Employment İn The Post 2015, (www.worldwewant2015.org/employment)

EUROSTAT, (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database)

EUROSTAT, EUROSTAT Regional Yearbook 2012: Labour Market

IMF, World Economic Outlook/Update (2012/2013)

İLO, Global Employment Trends (2007-2013)

İLO, (http://laborsta.ilo.org/)

İLO, World of Work Report 2013

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları (2000-2012)

İŞKUR, Aylık İstatistik Bültenleri (2008-2013)

İŞKUR, Türkiye İşgücü Piyasası Analizi Raporu (2012-2)

Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Planları (9.-10.)

OECD, Employment Outlook, (2008-2013)

OECD, (http://stats.oecd.org/)

SGK, Aylık İstatistik Bültenleri (2007-2013)

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri (2000-2013)

TÜİK, ADNKS Sonuçları (2012)

UN, World Population Prospects, (2000-2013)

EKLER

Ek 1: İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

İŞKUR

..... İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI

İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan İşgücü piyasası araştırması ile İlimizde İstihdam ve İşsizlik sorununun çözümü için İşgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. İhtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi verme ve gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, **yalnızca İstatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır.** Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; İdari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, İstatistik amacı dışında kullanılamaz.
2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun 21'inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim İşyerlerinden İş ve İşgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur.
3- İşyerenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136. maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

Bu araştırma, İlinizdeki 10 ve daha fazla kişi İstihdam eden tüm İşyerlerini kapsamaktadır. İşyeri Bilgi Formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan kaynakları, personel, İşletme veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. **Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.**

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No	:	
İşyerinin Yasal Ünvanı	:	
İşyerinin Tabela Ünvanı	:	

Sayfa 1

ADRES BİLGİLERİ

İL	:	.....
İLÇE	:	
KÖY	:	
MAHALLE	:	
CADDE/SOKAK	:	
DIŞ KAPI NO	:	
İÇ KAPI NO	:	
TELEFON/FAKS/e-posta	:	...../...../ .....

Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin

Adı ve Soyadı	:	Ünvanı	:
Tarih	:	Telefonu	:
E-posta	:	İmza/Kaşesi	:

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlileri"nce doldurulacaktır.

Bu İşyeri Bilgi Formu ziyaretçi vekontrolörün ilk kıtmas okunduktan sonra uygulayıcıya verildikten ziyaretçi ilk kıtmasına uygun yapılacaktır. Aksi takdirde,

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı ve Soyadı			
Tarih ve İmza			

BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	ADRES	TELEFON	FAX	E-POSTA
..... Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	.....	.....	.....	.....

Bölüm I - İŞYERI FAALIYETI

S1. İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz?
(Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.)

01		Madencilik ve Taş ocakçılığı
02		İmalat
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
05		İnşaat
06		Toptan ve parekende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
07		Ulaştırma ve depolama
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
09		Bilgi ve iletişim
10		Finans ve sigorta faaliyetleri
11		Gayrimenkul faaliyetleri
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri
14		Eğitim
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
17		Diğer hizmet faaliyetleri

S2. İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile aynı mı, değişmiş mi?
(Bu soru ziyaret edilen işyerinde değil, İŞKUR'un Bürosunda Koordinatör veya görevlendireceği bir kişi tarafından doldurulacaktır.)

Aynı	Değişmiş

Sonraki Sayfaya Geçiniz

Bölüm II - MEVCUT İSTİHDAM

S3: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S6: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S6.1: Eleman İhtiyacı duymuyoruz. ☐ ⟹ Soru 6'ya geçiniz.

01	02	03	04	05	06
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu 5. Lisans 6. Lisans üstü 7. Farketmez	Beceri İhtiyacı (*) 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (sayısal beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2- HAYIR	Açık işlerinizi genellikle hangi yolla arıyorsunuz (*) 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete-İlan, vb. 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet-Sosyal Medya 5. Özel İstihdam Büroları 1 2 3 4 5
		☐		☐	

BÖLÜM IV. 31 ARALIK 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
6.6: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evetse →	6.3'e geçiniz
	Hayırsa →	6.1 veya 6.2 geçiniz
6.6.1: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olacağını beklemiyorum.	→	7.sorıya geçiniz
6.6.2: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
6.6.3: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış	

6.7: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evetse →	7.3'e geçiniz
	Hayırsa →	7.1 veya 7.2 geçiniz
6.7.1: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olacağını beklemiyorum.	→	8.sorıya geçiniz
6.7.2: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
6.7.3: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış	

BÖLÜM V. 30 HAZİRAN 2014 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİĞİ OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
8: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evetse →	8.3'e geçiniz
	Hayırsa →	8.1 veya 8.2 geçiniz
8.1: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olacağını beklemiyorum.	→	9.sorıya geçiniz
8.2: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
8.3: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış	

9.9: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evetse →	9.3'e geçiniz
	Hayırsa →	9.1 veya 9.2 geçiniz
9.9.1: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olacağını düşünmüyorum.	→	10.sorıya geçiniz
9.9.2: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
9.9.3: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle, işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal Azalış	

BÖLÜM VI. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

10: 2013 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

10.1: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → Görüşme Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

01	02	03	04				
Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşılayabiliyor mu? 1-EVET 2- HAYIR 3-KISMEN	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*) 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Meslekî beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
			1	2	3	4	5
		☐					

Ek 2- A : Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tam sayım yapılan iller dışında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve yüzde 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 74 ilde tamsayım 7 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla girişim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak nmin=125 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Ek 2- B : Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde girişimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet ve büyüklük grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h^{\,2} v\left(\bar{y}_h\right) = N_h^{\,2} \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h\right)^2 / \left(n_h - 1\right) \right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$$ olarak elde edilir.

Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi

R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 2- C : Tamsayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2012)

Tamsayım Yapılan İller				Örnekleme Yapılan İller	
Balıkesir	1.585	Kastamonu	481	Adana	1.677
Manisa	1.582	Yozgat	475	Ankara	1.982
Tekirdağ	1.545	Amasya	445	Antalya	1.745
Hatay	1.416	Niğde	423	Bursa	1.838
Aydın	1.370	Bolu	406	Denizli	1.507
Şanlıurfa	1.342	Karaman	393	Diyarbakır	1.422
Kahramanmaraş	1.327	Yalova	386	Gaziantep	1.472
Eskişehir	1.282	Burdur	364	İstanbul	2.132
Sakarya	1.250	Şırnak	345	İzmir	1.881
Malatya	1.070	Bartın	303	Kayseri	1.440
Afyonkarahisar	995	Karabük	299	Kocaeli	1.737
Elazığ	974	Bilecik	291	Konya	1.658
Ordu	962	Bingöl	281	Mersin	1.572
Kütahya	890	Sinop	280	Muğla	1.478
Erzurum	856	Erzincan	278	Trabzon	1.393
Van	850	Kırşehir	260	**Örneklem Toplam**	**24.934**
Zonguldak	832	Artvin	244		
Sivas	804	Kırıkkale	240	Tokat (Pilot İl)	704
Çorum	802	Siirt	233	Samsun (Pilot İl)	1387
Çanakkale	753	Bitlis	216		
Düzce	736	Ağrı	213	GENEL TOPLAM	**65.723**
Uşak	691	Çankırı	212		
Giresun	687	Muş	192		
Mardin	677	Kars	177		
Osmaniye	671	Iğdır	162		
Adıyaman	644	Gümüşhane	127		
Batman	641	Kilis	119		
Rize	607	Hakkari	117		
Aksaray	602	Tunceli	93		
Nevşehir	559	Bayburt	77		
Edirne	517	Ardahan	57		
Isparta	505	**Tamsayım toplamı**	**38.698**		
Kırklareli	485				

Ek 2- D : Tamsayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2013)

TAM SAYIM YAPILAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ	TAM SAYIM YAPILAN	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ	ÖRNEKLEM YAPAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ
Adana	3.803	3.326	Kars	296	261	Antalya	1686	1397
Adıyaman	855	733	Kastamonu	713	561	Bursa	1.802	1.555
A.Karahisar	1.327	1.131	Kayseri	2.897	2.710	Denizli	1286	1149
Ağrı	445	382	Kırıkkale	308	275	İstanbul	5.985	5.104
Aksaray	813	722	Kırklareli	601	506	İzmir	3020	2526
Amasya	625	578	Kırşehir	364	311	Kocaeli	1.783	1.521
Ardahan	77	74	Kilis	157	136	Ankara	4.026	3.086
Artvin	318	286	Konya	3.921	3.533	**Örneklem Toplam**	**19.588**	**16.338**
Aydın	1.786	1.414	Kütahya	1.111	924	GENEL TOPLAM	100.857	87.719
Balıkesir	2.050	1.802	Malatya	1.527	1.368			
Bartın	361	328	Manisa	2.104	1.881			
Batman	1.158	932	Mardin	1.399	1.194			
Bayburt	98	80	Mersin	3.144	2.713			
Bilecik	370	309	Muğla	2.326	2.049			
Bingöl	524	461	Muş	407	352			
Bitlis	375	347	Nevşehir	759	670			
Bolu	533	477	Niğde	581	471			
Burdur	461	394	Ordu	1.297	1.189			
Çanakkale	937	845	Osmaniye	948	847			
Çankırı	253	219	Rize	795	724			
Çorum	1.017	920	Sakarya	1.760	1.607			
Diyarbakır	2.749	2.468	Samsun	2.007	1.593			
Düzce	970	867	Siirt	366	347			
Edirne	639	560	Sinop	343	305			
Elazığ	1.314	1.095	Sivas	1.109	987			
Erzincan	380	347	Şanlıurfa	2.463	2.163			
Erzurum	1.197	1.046	Şırnak	660	576			
Eskişehir	1.735	1.579	Tekirdağ	2.141	1.849			
Gaziantep	2.935	2.662	Tokat	920	846			
Giresun	889	798	Trabzon	2.324	1.990			
Gümüşhane	178	152	Tunceli	163	151			
Hakkari	200	187	Uşak	910	828			
Hatay	2.024	1.788	Van	1.203	1.061			
Iğdır	277	246	Yalova	520	469			
Isparta	615	556	Yozgat	634	548			
K.Maraş	1.892	1.626	Zonguldak	983	842			
Karabük	413	365	Tamsayım Toplam	81.264	71.381			
Karaman	510	442						

Ek 3 –A: Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*:** Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

***İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi*:** Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan **"**Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2012 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için **"**işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İKO} = \frac{\text{İşgücü } Arzı\ (\text{İ}stihdam + \text{İ}ssiz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların, çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = $\frac{Toplam\ istihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ istihdam}$ x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer İşinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay

içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{\text{İş}siz}{\text{İş}g\text{ücü } arzı\ (istihdam+işiz)}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- İçinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzde si
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. *Eğitim/Öğretime devam ediyor:* Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR).

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl sure ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için

belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen net sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Ek 3 –B: Nüfus ve Konut Araştırmasına Göre İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Göstergeleri

1- Temel İşgücü Göstergeleri

İl	15 ve daha yukarı yaştaki	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (yüzde)	İstihdam oranı (yüzde)	İşsizlik oranı (yüzde)
Toplam	**55 639**	**26 420**	**24 320**	**2 100**	**29 219**	**47,5**	**43,7**	**7,9**
Adana	1 536	671	595	77	864	43,7	38,7	11,4
Adıyaman	408	211	187	23	197	51,7	46,0	11,1
Afyonkarahisar	530	250	237	13	281	47,1	44,7	5,1
Ağrı	333	163	151	12	170	49,0	45,5	7,2
Amasya	255	124	116	7	131	48,5	45,6	6,0
Ankara	3 794	1 691	1 570	121	2 103	44,6	41,4	7,1
Antalya	1 559	835	790	45	723	53,6	50,7	5,4
Artvin	134	78	73	5	56	58,3	54,7	6,0
Aydın	794	391	359	33	403	49,2	45,1	8,3
Balıkesir	942	459	426	33	483	48,7	45,2	7,2
Bilecik	163	76	72	4	87	46,7	44,2	5,3
Bingöl	182	86	78	8	95	47,5	43,1	9,3
Bitlis	208	103	91	11	106	49,2	43,7	11,1
Bolu	223	105	99	6	118	47,1	44,4	5,7
Burdur	201	103	97	6	98	51,3	48,2	5,9
Bursa	2 045	985	916	69	1 060	48,2	44,8	7,0
Çanakkale	408	204	195	8	204	49,9	47,8	4,2
Çankırı	140	69	65	3	71	49,0	46,6	5,0
Çorum	415	193	183	10	221	46,6	44,1	5,3
Denizli	733	384	360	23	350	52,3	49,1	6,1
Diyarbakır	995	402	347	55	592	40,4	34,9	13,8
Edirne	335	188	177	11	147	56,2	52,9	5,9
Elazığ	418	178	159	19	241	42,5	38,0	10,6
Erzincan	167	79	74	5	88	47,4	44,4	6,4
Erzurum	549	259	242	17	290	47,2	44,1	6,6
Eskişehir	634	265	247	18	369	41,8	39,0	6,6
Gaziantep	1 134	497	460	38	637	43,9	40,5	7,6
Giresun	336	166	153	14	169	49,6	45,4	8,3
Gümüşhane	100	45	41	4	55	45,0	41,2	8,5
Hakkari	174	72	62	9	102	41,2	35,8	13,0
Hatay	1 035	474	423	51	560	45,8	40,9	10,8
Isparta	327	163	152	12	164	50,0	46,4	7,1
Mersin	1 241	570	517	54	671	46,0	41,6	9,4
İstanbul	10 368	4 983	4 565	418	5 384	48,1	44,0	8,4
İzmir	3 173	1 477	1 330	147	1 696	46,6	41,9	9,9
Kars	211	108	102	6	102	51,4	48,3	6,0
Kastamonu	292	161	156	6	131	55,2	53,3	3,5
Kayseri	917	396	368	28	522	43,1	40,1	7,0
Kırklareli	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4
Kırşehir	173	80	75	6	93	46,5	43,1	7,3
Kocaeli	1 208	555	502	53	653	45,9	41,5	9,5
Konya	1 493	683	649	33	811	45,7	43,5	4,9

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (yüzde)	İstihdam oranı (yüzde)	İşsizlik oranı (yüzde)
Kütahya	453	207	195	12	246	45,6	43,0	5,9
Malatya	556	251	230	21	305	45,2	41,4	8,4
Manisa	1 048	546	520	26	502	52,1	49,6	4,8
Kahramanmaraş	726	335	307	28	391	46,1	42,2	8,4
Mardin	471	198	177	20	274	41,9	37,6	10,3
Muğla	669	365	343	22	303	54,6	51,3	6,1
Muş	248	125	115	10	123	50,3	46,3	8,1
Nevşehir	215	115	110	5	100	53,4	51,1	4,3
Niğde	244	129	122	7	115	52,9	49,8	5,8
Ordu	551	299	282	16	252	54,2	51,3	5,4
Rize	253	120	108	13	132	47,6	42,6	10,5
Sakarya	678	309	281	27	370	45,5	41,5	8,8
Samsun	960	472	434	38	488	49,2	45,2	8,0
Siirt	185	79	73	7	106	42,9	39,2	8,6
Sinop	164	81	77	4	83	49,6	47,1	4,9
Sivas	474	209	194	15	265	44,1	40,9	7,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49,0	6,9
Tokat	453	218	207	11	235	48,1	45,6	5,2
Trabzon	592	305	281	24	288	51,4	47,4	7,8
Tunceli	72	40	35	5	32	55,1	48,2	12,5
Şanlıurfa	988	447	400	46	542	45,2	40,5	10,4
Uşak	269	144	132	12	125	53,6	49,1	8,4
Van	638	276	249	27	362	43,2	39,0	9,8
Yozgat	347	171	159	12	176	49,4	45,9	7,0
Zonguldak	488	238	220	17	251	48,7	45,1	7,3
Aksaray	273	147	139	8	126	53,8	51,0	5,3
Bayburt	58	33	32	2	25	57,4	54,5	4,9
Karaman	176	88	81	6	88	49,9	46,4	7,1
Kırıkkale	216	84	75	9	132	38,8	34,8	10,3
Batman	314	128	112	16	186	40,8	35,7	12,6
Şırnak	260	109	93	17	150	42,1	35,7	15,3
Bartın	150	74	69	5	77	49,0	45,7	6,9
Ardahan	80	50	47	3	31	61,7	58,2	5,7
Iğdır	125	71	66	5	54	56,8	52,6	7,3
Yalova	163	76	69	8	87	46,8	42,0	10,2
Karabük	178	73	67	6	105	40,9	37,4	8,6
Kilis	85	43	41	2	42	50,7	47,9	5,5
Osmaniye	343	148	132	16	194	43,3	38,6	10,9
Düzce	262	141	130	11	121	53,6	49,4	7,8

Kaynak: TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması, 2 Ekim 2011

2- İstihdamın Sektörel Dağılımı

İl	İstihdam (000)	Tarım (000)	Sanayi (000)	Hizmet (000)	Tarım (yüzde)	Sanayi (yüzde)	Hizmet (yüzde)
Toplam	**24 320**	**5 531**	**6 605**	**12 184**	**22,7**	**27,2**	**50,1**
Adana	595	113	170	312	19,0	28,6	52,4
Adıyaman	187	95	34	58	50,8	18,4	30,8
Afyonkarahisar	237	96	53	88	40,4	22,5	37,1
Ağrı	151	54	42	55	35,8	28,0	36,1
Amasya	116	54	17	45	46,3	14,9	38,8
Ankara	1 570	75	349	1 146	4,8	22,2	73,0
Antalya	790	214	108	468	27,1	13,6	59,3
Artvin	73	29	11	33	40,1	14,7	45,2
Aydın	359	118	77	164	32,8	21,4	45,8
Balıkesir	426	169	81	176	39,7	19,0	41,3
Bilecik	72	15	27	30	21,3	37,1	41,7
Bingöl	78	27	16	35	35,0	20,7	44,3
Bitlis	91	40	13	39	43,6	13,7	42,7
Bolu	99	30	22	47	29,8	22,7	47,5
Burdur	97	45	17	35	46,3	17,8	35,8
Bursa	916	132	390	394	14,4	42,6	43,0
Çanakkale	195	76	34	85	38,8	17,5	43,8
Çankırı	65	29	11	25	45,1	16,3	38,5
Çorum	183	69	49	65	37,4	27,0	35,6
Denizli	360	106	116	138	29,3	32,3	38,4
Diyarbakır	347	82	87	178	23,6	25,2	51,3
Edirne	177	63	28	86	35,6	16,0	48,4
Elazığ	159	45	32	82	28,5	20,1	51,4
Erzincan	74	29	9	36	38,6	12,5	48,8
Erzurum	242	110	32	100	45,3	13,3	41,4
Eskişehir	247	38	80	129	15,5	32,4	52,1
Gaziantep	460	75	172	213	16,3	37,5	46,2
Giresun	153	70	26	56	46,1	17,0	37,0
Gümüşhane	41	16	7	18	38,2	17,5	44,3
Hakkari	62	12	6	44	19,5	9,7	70,8
Hatay	423	107	103	213	25,3	24,3	50,3
Isparta	152	62	22	68	40,8	14,7	44,5
Mersin	517	166	101	250	32,0	19,6	48,4
İstanbul	4 565	31	1 677	2 857	0,7	36,7	62,6
İzmir	1 330	156	404	770	11,8	30,3	57,9
Kars	102	49	16	37	48,3	15,4	36,3
Kastamonu	156	82	20	54	52,8	12,7	34,5
Kayseri	368	54	135	179	14,6	36,7	48,7
Kırklareli	140	35	43	62	25,0	31,0	44,0
Kırşehir	75	29	15	31	38,6	19,9	41,5
Kocaeli	502	22	221	258	4,4	44,1	51,5
Konya	649	205	155	289	31,6	23,8	44,5
Kütahya	195	76	50	69	39,0	25,7	35,3
Malatya	230	78	47	105	34,0	20,2	45,7
Manisa	520	212	131	178	40,7	25,1	34,2

İl	İstihdam (000)	Tarım (000)	Sanayi (000)	Hizmet (000)	Tarım (yüzde)	Sanayi (yüzde)	Hizmet (yüzde)
Kahramanmaraş	307	97	97	112	31,8	31,7	36,5
Mardin	177	58	31	88	32,8	17,4	49,8
Muğla	343	107	50	186	31,1	14,7	54,2
Muş	115	65	17	34	56,2	14,4	29,4
Nevşehir	110	47	16	47	42,6	14,2	43,2
Niğde	122	58	22	42	47,5	18,4	34,1
Ordu	282	138	57	88	48,8	20,1	31,1
Rize	108	39	26	43	36,3	23,8	39,9
Sakarya	281	71	89	121	25,2	31,7	43,2
Samsun	434	169	90	175	38,9	20,8	40,3
Siirt	73	23	12	38	31,7	16,3	52,0
Sinop	77	27	20	30	35,2	26,0	38,8
Sivas	194	73	42	78	37,8	21,8	40,3
Tekirdağ	317	49	148	121	15,4	46,6	38,1
Tokat	207	102	34	71	49,1	16,3	34,6
Trabzon	281	103	55	123	36,7	19,5	43,8
Tunceli	35	8	3	25	21,6	7,8	70,6
Şanlıurfa	400	191	58	151	47,6	14,5	37,8
Uşak	132	52	35	45	39,5	26,4	34,1
Van	249	65	83	101	26,1	33,4	40,5
Yozgat	159	78	29	52	48,8	18,4	32,9
Zonguldak	220	58	67	96	26,2	30,4	43,5
Aksaray	139	59	31	50	42,2	22,0	35,8
Bayburt	32	16	5	11	50,0	14,4	35,6
Karaman	81	32	20	29	39,7	25,1	35,2
Kırıkkale	75	16	16	43	21,2	21,5	57,3
Batman	112	30	26	56	26,5	23,5	50,0
Şırnak	93	15	13	65	15,7	14,5	69,8
Bartın	69	25	18	26	36,3	26,5	37,2
Ardahan	47	31	2	14	66,2	3,8	30,0
Iğdır	66	32	8	25	49,0	12,3	38,7
Yalova	69	8	20	41	11,7	29,0	59,2
Karabük	67	10	18	39	15,0	26,8	58,2
Kilis	41	18	7	17	42,9	16,5	40,6
Osmaniye	132	34	39	59	25,8	29,6	44,5
Düzce	130	42	43	45	32,1	33,3	34,6

Kaynak: TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması, 2 Ekim 2011

Ek 4- Diğer Tablolar

Ek 4-A: Cinsiyetlere Göre Bölgesel İşgücü Piyasası Göstergeleri (2012)

	15 + nüfus (000)	İşgücü (000)	İstihdam (000)	İşsiz (000)	İşgücüne katılma oranı (yüzde)	İşsizlik oranı (yüzde)	İstihdam oranı (yüzde)	İşgücüne dahil olmayan nüfus (000)
Erkek								
	26.951	**19.147**	**17.512**	**1.635**	**71,0**	**8,5**	**65,0**	**7.804**
TR10 *(İstanbul)*	4.962	3.648	3.281	367	73,5	10,1	66,1	1.314
TR21 *(Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)*	653	492	465	27	75,3	5,5	71,2	162
TR22 *(Balıkesir, Çanakkale)*	646	418	399	19	64,7	4,6	61,7	228
TR31 *(İzmir)*	1.541	1.123	992	130	72,9	11,6	64,4	418
TR32 *(Aydın, Denizli, Muğla)*	1.114	806	753	52	72,3	6,5	67,6	309
TR33 *(Manisa,Afyon,Kütahya, Uşak)*	1.057	779	744	34	73,7	4,4	70,4	278
TR41 *(Bursa, Eskişehir, Bilecik)*	1.433	1.002	942	60	69,9	6,0	65,7	431
TR42 *(Kocaeli,Sakarya Düzce,Bolu, Yalova)*	1.302	970	884	86	74,6	8,9	67,9	331
TR51 *(Ankara)*	1.786	1.263	1.165	97	70,7	7,7	65,3	523
TR52 *(Konya, Karaman)*	790	576	546	30	72,9	5,3	69,0	214
TR61 *(Antalya, Isparta, Burdur)*	1.007	760	706	54	75,5	7,1	70,2	247
TR62 *(Adana, Mersin)*	1.328	959	870	89	72,2	9,3	65,5	369
TR63 *(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)*	1.022	729	649	80	71,3	10,9	63,5	293
TR71 *(Kırıkkale,Aksaray, Niğde,Nevşehir, Kırşehir)*	538	374	348	26	69,4	6,9	64,6	165
TR72 *(Kayseri, Sivas, Yozgat)*	825	600	549	50	72,7	8,4	66,6	225
TR81 *(Zonguldak, Karabük, Bartın)*	395	281	263	18	71,2	6,5	66,6	114
TR82 *(Kastamonu, Çankırı, Sinop)*	287	198	188	10	69,1	5,1	65,6	89
TR83 *(Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)*	980	651	617	34	66,4	5,2	63,0	329
TR90 *(Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)*	952	656	605	51	68,9	7,8	63,5	297
TRA1 *(Erzurum, Erzincan, Bayburt)*	332	234	217	17	70,4	7,3	65,2	98
TRA2 *(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)*	366	275	250	25	75,3	9,1	68,4	90
TRB1 *(Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)*	592	412	376	36	69,6	8,7	63,5	180
TRB2 *(Van, Muş, Bitlis, Hakkari)*	619	435	390	45	70,2	10,3	63,0	184
TRC1 *(Gaziantep, Adıyaman, Kilis)*	797	582	511	71	73,0	12,2	64,1	215
TRC2 *(Şanlıurfa, Diyarbakır)*	1.033	540	499	41	52,3	7,6	48,3	492
TRC3 *(Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)*	593	384	301	83	64,8	21,7	50,7	208
Kadın								
2012 YILI	**27.773**	**8.192**	**7.309**	**883**	**29,5**	**10,8**	**26,3**	**19.581**
TR10 *(İstanbul)*	4.952	1.415	1.212	203	28,6	14,4	24,5	3.537
TR21 *(Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)*	647	221	195	26	34,2	11,7	30,2	426
TR22 *(Balıkesir, Çanakkale)*	666	202	188	14	30,4	7,0	28,3	464
TR31 *(İzmir)*	1.602	549	432	117	34,3	21,2	27,0	1.053
TR32 *(Aydın, Denizli, Muğla)*	1.162	481	434	46	41,4	9,7	37,4	681
TR33 *(Manisa,Afyon,Kütahya, Uşak)*	1.079	391	375	17	36,3	4,2	34,7	688
TR41 *(Bursa, Eskişehir, Bilecik)*	1.433	402	359	43	28,1	10,8	25,0	1.031
TR42 *(Kocaeli,Sakarya Düzce,Bolu, Yalova)*	1.305	428	368	60	32,8	14,0	28,2	877
TR51 *(Ankara)*	1.861	508	437	71	27,3	13,9	23,5	1.353
TR52 *(Konya, Karaman)*	823	213	195	17	25,8	8,2	23,7	610
TR61 *(Antalya, Isparta, Burdur)*	1.052	411	368	43	39,0	10,4	35,0	642
TR62 *(Adana, Mersin)*	1.372	391	338	53	28,5	13,7	24,6	980
TR63 *(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)*	1.108	301	273	28	27,1	9,2	24,6	807
TR71 *(Kırıkkale,Aksaray, Niğde,Nevşehir, Kırşehir)*	573	141	132	9	24,7	6,4	23,1	431
TR72 *(Kayseri, Sivas, Yozgat)*	832	252	233	19	30,3	7,5	28,0	580
TR81 *(Zonguldak, Karabük, Bartın)*	413	189	172	16	45,6	8,6	41,7	225
TR82 *(Kastamonu, Çankırı, Sinop)*	307	126	118	8	41,0	6,4	38,3	181
TR83 *(Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)*	1.034	331	308	22	32,0	6,8	29,8	703
TR90 *(Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)*	1.030	444	426	18	43,1	4,0	41,4	586
TRA1 *(Erzurum, Erzincan, Bayburt)*	343	93	90	4	27,2	3,8	26,1	250
TRA2 *(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)*	350	118	114	4	33,7	3,3	32,6	232
TRB1 *(Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)*	628	198	182	16	31,4	8,1	28,9	431
TRB2 *(Van, Muş, Bitlis, Hakkari)*	629	137	131	6	21,9	4,5	20,9	491
TRC1 *(Gaziantep, Adıyaman, Kilis)*	841	133	120	13	15,8	10,1	14,2	708
TRC2 *(Şanlıurfa, Diyarbakır)*	1.089	70	69	1	6,4	1,0	6,4	1.019
TRC3 *(Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)*	642	48	39	9	7,5	18,3	6,1	594
KAYNAK:TÜİK								

Ek 4- B: Türkiye Geneli İPTA Alan Uygulama Sonuçları

SEKTÖRLERE GÖRE İPTA SONUÇLARI-2013/1. DÖNEM									
Sektörler	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	31 Aralık 2013 İçin Belirtilen Net İstihdam Değişimi	30 Aralık 2014 İçin Belirtilen Net İstihdam Değişimi	Açık İş Oranı	Net İstihdam Değişim Oranı 31 Aralık	Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran
Madencilik ve taş ocakçılığı	1.590	78.462	2.398	2.814	1.492	2.248	3,0	1,9	2,9
İmalat	47.378	1.991.454	113.084	134.403	101.196	79.726	5,4	5,1	4,0
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	590	37.568	494	510	534	538	1,3	1,4	1,4
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	389	28.801	532	559	219	524	1,8	0,8	1,8
İnşaat	29.776	653.825	22.728	45.631	36.993	35.600	3,4	5,7	5,4
Toptan ve perakende ticaret	45.281	925.382	44.837	61.834	48.878	46.739	4,6	5,3	5,1
Ulaştırma ve depolama	10.977	289.106	8.628	13.091	6.680	10.241	2,9	2,3	3,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	11.428	282.720	16.875	22.200	1.700	15.535	5,6	0,6	5,5
Bilgi ve iletişim	2.325	71.742	2.814	2.764	4.272	3.881	3,8	6,0	5,4
Finans ve sigorta faaliyetleri	3.382	97.973	2.064	2.340	3.754	3.874	2,1	3,8	4,0
Gayrimenkul faaliyetleri	1.487	32.464	1.370	1.891	2.058	2.669	4,1	6,3	8,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8.034	182.122	7.261	10.595	8.681	14.246	3,8	4,8	7,8
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	6.690	490.060	17.891	19.887	34.422	35.670	3,5	7,0	7,3
Kamu yönetimi ve savunma zorunlu sosyal güvenlik	2	27	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Eğitim	5.319	153.509	3.861	5.693	3.671	2.659	2,5	2,4	1,7
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.111	165.943	7.017	9.896	5.126	4.929	4,1	3,1	3,0
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	766	19.251	623	852	-12	546	3,1	-0,1	2,8
Diğer hizmet faaliyetleri	4.142	94.944	5.606	5.988	4.243	8.707	5,6	4,5	9,2
TOPLAM	183.667	5.595.354	258.082	340.950	263.906	268.334	4,4	4,7	4,8

NOTLAR

NOTLAR

NOTLAR

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.iskur.gov.tr

Emniyet Mah. Mevlana Bulvarı, No.42 Yenimahalle/Ankara

Tel: 0312 216 3957 - Fax: 0312 216 3806